

การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น
กรณีศึกษา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

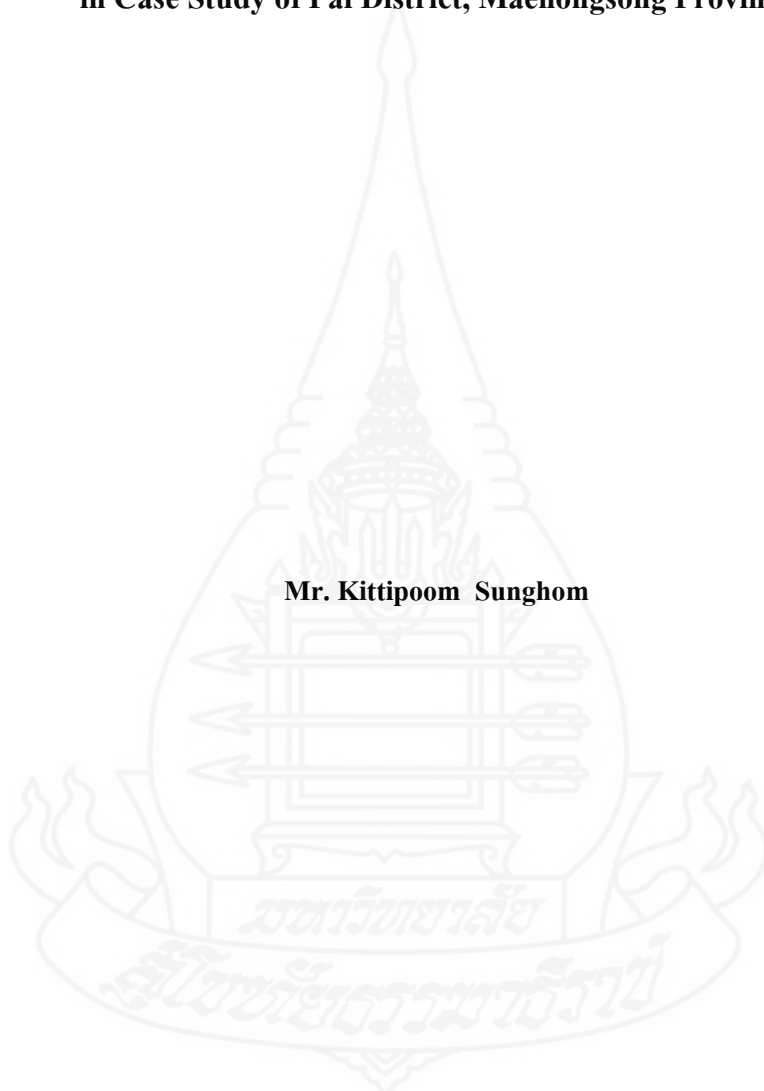

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

พ.ศ. 2560

**The Impact of Tourism Development on Local Geography
in Case Study of Pai District, Maehongsong Province**

Mr. Kittipoom Sunghom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น
กรณีศึกษาอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชื่อและนามสกุล นายกิตติภูมิ สังข์หอม

วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. กฤษณา รุ่งโรจน์วิชย์)

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ และ ดร.ชนศักดิ์ สายจำปา ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งอย่างใกล้ชิดตลอดมา นับแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลอันประกอบด้วยผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่อำเภอบางยี่รงค์ รวมถึงบุคลากรของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอบางยี่รงค์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือให้สัมภาษณ์แก่ผู้วิจัยทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้อย่างสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ เพื่อนนักศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณพ่อแม่ ภรรยา ตลอดจนบุตรของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจ สนับสนุน ช่วยทำให้ผู้วิจัยมีกำลังกาย กำลังใจในการศึกษาตั้งแต่ต้นจนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จเสร็จสิ้น

กิตติภูมิ สังข์หอม

ธันวาคม 2560

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นการศึกษา
อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัย นายกิตติภูมิ สังข์หอม **รหัสนักศึกษา** 2558000911 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559 (2) ศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น (3) เสนอแนะแนวทางการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 37 คน คือ (1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 คน (2) สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 12 คน (3) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 5 คน (4) ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในอำเภอปาย 15 คน และ (5) ตัวแทนผู้อำนวยการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างและทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอ เกิดจากปัจจัยภายใน คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระดับชาติ ระดับกลุ่มจังหวัดและจังหวัด และปัจจัยภายนอก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการเมืองท้องถิ่น (2) ผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ มีการลงทุนจากภายนอกแม้จะทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวแต่ก็ทำให้ที่ดินมีราคาเพิ่มและค่าครองชีพสูง ด้านสังคม เกิดการขายที่ดินแล้วอพยพออกนอกพื้นที่ มีการย้ายถิ่นเข้ามาในภาคธุรกิจทำให้ประชากรแฝงเพิ่มมีมิจอาชีพปะปนและสร้างปัญหาในพื้นที่ ด้านวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมท้องถิ่นเสียคุณค่าจากการนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อม คือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการเมืองท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจมีมากขึ้น และหนุนให้มันักการเมืองท้องถิ่นหน้าใหม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาระดูแลความเรียบร้อยในพื้นที่ที่มีแย้งกันใช้ ควบคุมการใช้พื้นที่สาธารณะและมักขัดแย้งกับผู้ประกอบการเรื่องควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามกฎหมาย (3) ข้อเสนอแนะได้แก่ ร่วมกันสร้างและปฏิบัติตามแผนแม่บทการท่องเที่ยว กำหนดข้อบัญญัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

คำสำคัญ การพัฒนาการท่องเที่ยว ผลกระทบ ภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น อำเภอปาย

Thesis title: The Impact of Tourism Development on Local Geography in Case Study of Pai District, Maehongsong Province

Researcher: Mr. Kittipoom Sunghom; **ID:** 2558000911; **Degree:** Master of Political Science

Thesis advisors: (1) Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor;

(2) Dr. Thanasak Saijampa, Assistant Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

This research aims to study (1) tourism development in Pai district, Mae Hong Son Province during the past 15 years, from 2002 to 2016; (2) the impact of tourism development on local geography; and (3) to provide a guidance for reducing the impact of tourism development on local geography.

The method to study was relevant researching and in-depth interviews with purposive sampling from (1) 4 persons from local administration, (2) 12 persons who were members of the Local Government Council, (3) 5 persons of village headman, (4) 15 persons of tourist entrepreneurs in Pai district, and (5) 1 person of represent of provincial tourism and sports officer. Then, the data were analyzed using a content analysis method and a descriptive analysis method.

The findings of the study are: (1) tourism development of the district caused by internal factors were the tourism development strategy on national, community and provinces, while those caused by external factors were public participation and local politics. (2) The impact on local geography on economically, socially are investment from external to generate income, increase in land price and high cost of living; sale of land and evacuation from the area, migration into the area in the business sector, the increase of latency. Culturally, there is indication of loss of cultural values resulting from promoting tourism while impact on local environment includes, natural and environment degradation. On the political side, there are more active local politics, more business groups as well as more support for new local politicians, increased burden on local administrations with regards to the control and maintenance of order in the crowded areas and public space, and frequent conflicts entrepreneurs with regards to regulating construction to comply with the law. (3) Recommendations are to develop and implement master plan for tourism by setting local laws and regulations to be aligned with relevant organization.

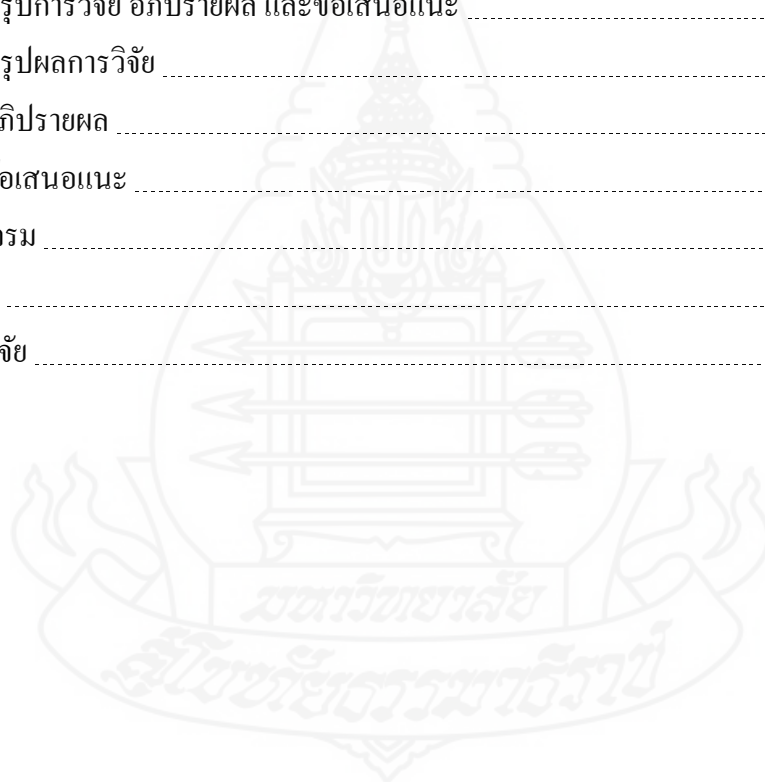
Keywords: Development of Tourism, Impact, Local Geography, Pai district

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น	8
แนวคิดเกี่ยวกับภูมิศาสตร์การเมือง	16
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	20
การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มและกระบวนการทางการเมือง	30
ประวัติและการเปลี่ยนแปลงอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผล	59
ตอนที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559	59
ตอนที่ 2 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น ของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	95
ตอนที่ 3 แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์ การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	112
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	121
สรุปผลการวิจัย	121
อภิปรายผล	135
ข้อเสนอแนะ	147
บรรณานุกรม	150
ภาคผนวก	155
ประวัติผู้วิจัย	162

ณ

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 จำนวนครัวเรือนและประชากรชายและหญิงในอำเภอปาย จำแนกรายตำบล 35

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 ฟังความคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) คือ ภูมิศาสตร์การเมือง ภูมิศาสตร์ และการทหาร	20

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อำเภอปายอยู่ในเขตติดต่อระหว่างเทือกเขาแดนลาวทางทิศเหนือ และเทือกเขาถนนธงชัยทางทิศตะวันออกและทิศใต้ ระบบนิเวศป่าซึ่งอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพแต่ก็น่าเสียดายว่าเมื่อในอดีตตั้งแต่สมัยค้าไม้สัก (ประมาณ พ.ศ.2420) ป่าในอำเภอปายได้ถูกทำลายอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมีการปิดป่าเมื่อ พ.ศ.2532 สถานการณ์ป่าถูกทำลายลดน้อย จากประวัติศาสตร์อำเภอปายเป็นเมืองโบราณเช่นเดียวกับเมืองขวมาใต้ (อำเภอแม่สะเรียง) ขึ้นอยู่กับอาณาจักรล้านนา (พ.ศ. 1839 - 2101) มากกว่า 650 ปี ตำนานพื้นเมืองและจารึกที่วัดหลายแห่งในเขตตำบลเวียงเหนือ กล่าวสรุปว่าระหว่าง พ.ศ. 1855 - 1860 ชาวไทใหญ่ (ไต) ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในเขตตำบลเวียงเหนือในปัจจุบันเชียงใหม่ต้องการขยายอำนาจเข้ามายึดครองดินแดน แถบนี้แต่ไม่สำเร็จ ในรัชสมัยพระเจ้าติโลกราช (พ.ศ. 1984 - 2030) จึงได้ยกกองทัพมายึดเมืองน้อย (ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย) ประสบผลสำเร็จ และได้ส่งท้าวบุญเรืองไปครองเมืองน้อยที่ปัจจุบันยังมีแหล่งโบราณสถาน เช่น กำแพงดิน คูเมือง พระพุทธรูปอายุมากกว่า 600 ปี และโบราณสถานในวัดหลายแห่ง ปรากฏให้เห็นอยู่ ต่อมาเมืองปายได้ร้างไปพร้อมกับเมืองเชียงใหม่ ประมาณ พ.ศ. 2318-2338 เมืองปายได้ฟื้นฟูเป็นหมู่บ้านและพัฒนาเป็นอำเภอปาย โดยมีผู้คนหลายกลุ่มชาติพันธุ์อพยพเข้ามาอยู่ ได้แก่ คนไทยญวน (คนเมือง) ชาวไทใหญ่ ชาวปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ กระทั่งทั้งนี้เนื่องจากเมืองปายตั้งอยู่ในบริเวณที่อุดมสมบูรณ์มีแม่น้ำไหลผ่านหลายสายเหมาะสำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประกอบกับเมื่อ พ.ศ.2427 ทางการค้าได้เริ่มมีการปรับปรุงถนนหนทางและผังเมืองใหม่เป็นตรอกซอยมีความสวยงามมากขึ้น ชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงเมื่อได้รับข่าวสารถึงเมืองใหม่จึงพากันเดินทางมาอยู่อาศัยและทำมาหากินในเมืองปายกันเป็นจำนวนมากขึ้นกว่าเดิม และเมืองปายเริ่มเจริญมากยิ่งขึ้นไปอีกเมื่อมีการสร้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 จากเชียงใหม่ถึงอำเภอปายเมื่อ พ.ศ.2528 ส่งผลให้รูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนในอำเภอปายเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ปัจจุบันเมืองปายเป็นเมืองชุมทางสำคัญเมืองหนึ่งบนเส้นทางระหว่างเชียงใหม่กับแม่ฮ่องสอน

วิถีชีวิตของประชาชนในอำเภอปายเริ่มเปลี่ยนแปลงนับตั้งแต่ความเจริญเติบโตทางด้านการคมนาคมที่ดีขึ้นจนนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เข้มข้น โดยจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวในอำเภอปายเริ่มต้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2524 ในระยะนั้นอำเภอปายเป็นเพียงจุดแวะพักของนักเดินทางท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีจุดหมายปลายทางไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนเท่านั้นยังไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวโด่งดังดังแต่อย่างใด มีเพียงกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มากับไกด์ทัวร์จากเชียงใหม่จัดให้มาเที่ยวในลักษณะทัวร์ป่าในอำเภอปาย แต่ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและ ความงามของสถานที่ต่างๆ ในอำเภอปาย แม้ว่าจะเป็นเมืองเล็กๆ ที่เงียบสงบมีบรรยากาศที่ดี ธรรมชาติสวยงาม รวมทั้งวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นเป็นไปอย่างเรียบง่าย มีวัฒนธรรมชนเผ่าที่หลากหลายจนเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นและที่สำคัญค่าครองชีพถูกทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเมื่อมาเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจนำไปเล่าเรื่องราวให้สังคมภายนอกให้ฟังแบบปากต่อปากส่งผลให้เมืองปายเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติว่าอำเภอปายมีเสน่ห์ นำท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง จึงเริ่มมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอปายมากขึ้นตามลำดับ

ในระยะต่อมา คือ พ.ศ.2530 หน่วยงานราชการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เข้ามาส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่งผลให้อำเภอปายเป็นที่รู้จักชาวไทยมากขึ้นเมื่อไปเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนก็จะแวะที่อำเภอปายเพื่อรับประทานอาหารและเดินทางต่อไป ในขณะที่กลุ่มคนภายนอกเริ่มเข้าไปตั้งรกรากและประกอบธุรกิจเล็กๆ ในพื้นที่อำเภอปายมากขึ้นก็เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวแบกเป้ชาวต่างชาติที่ชอบการท่องเที่ยวแบบผจญภัยและชอบแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ กระทั่งหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 มีบุคคลภายนอกเข้ามาตั้งหลักฐานประกอบอาชีพรองรับการท่องเที่ยวในอำเภอปายทั้งร้านจำหน่ายของแก่นักท่องเที่ยวและที่พักขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นอีกในขณะที่หน่วยงานราชการก็ประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวในอำเภอปายมากขึ้นทำให้มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวอำเภอปายกันอย่างกว้างขวางทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ นำไปสู่การเห็นช่องทางธุรกิจเกิดการลงทุนขนาดใหญ่จากนักลงทุนภายนอกเข้ามาทำร้านซื้อที่ดินในอำเภอปาย โดยเฉพาะพื้นที่ริมแม่น้ำปายได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวใช้ทำเป็นแหล่งที่พักขนาดใหญ่รองรับนักท่องเที่ยว แต่ก็ทำให้ร้านรวงขนาดเล็กเกิดขึ้นตามมาอีกมากมาย ทำให้ปัจจุบันอำเภอปายได้กลายสภาพจากเมืองชนบทเล็กๆ ที่เงียบสงบ มาเป็นเมืองท่องเที่ยว ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี ที่พักและร้านค้าก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนท้องถิ่นเปลี่ยนไป คนท้องถิ่นเริ่มปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็นเมืองท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ดังที่กล่าวถึงแล้วเกี่ยวกับการเติบโตและขยายตัวของธุรกิจซึ่งอาศัยนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอำเภอปายเป็นจำนวนมากแต่เป็นสิ่งปลูกสร้างและธุรกิจที่เกิดขึ้นมาใหม่ให้บริการแก่

นักท่องเที่ยวที่หลังไหลมาเป็นจำนวนมากซึ่งไม่ใช่จุดดึงดูดแต่อย่างใด จุดที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวอำเภอปายเป็นจำนวนมากก็เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภทที่สนองตอบต่อนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่มทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป จึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีตลอดทั้งปี แต่ช่วงที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ช่วงเดือนพฤศจิกายน – เดือนมีนาคมของทุกปี นักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะมาท่องเที่ยวที่นี้กันทั้งปี (สำนักวิจัยเศรษฐกิจและประเมินผล 2552) สำหรับนักท่องเที่ยวไทยมีแหล่งท่องเที่ยว คือ วัดน้ำฮู ซึ่งภายในวันมีพระพุทธรูปที่มีน้ำไหลออกมาจากเศียร หมูบ้านสันติชล ที่นักท่องเที่ยวจะเห็นวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านจีน ประเพณีดั้งเดิม อาหารจีนยูนนาน และของที่ระลึก บ่อน้ำร้อนท่าปาย กองแรม สะพานประวัติศาสตร์ปายซึ่งเป็นสถานที่กองทัพญี่ปุ่นใช้ประโยชน์ในการคมนาคม วัดแม่เย็นมีจุดที่เหมาะสมแก่การชมวิวดูเพราะสามารถมองเห็นปายได้อย่างกว้างขวาง ถนนคนเดินปายที่มีทุกวันในช่วงฤดูท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวชอบมาเดินเที่ยวดูของที่ระลึกการแสดงและอาหารบนถนนรังสิยานนท์ในตัวเมืองปาย แต่ด้านนอกฤดูท่องเที่ยวถนนคนเดินแห่งนี้จะเฉพาะวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จะนิยมทำกิจกรรมนั่งช้าง ปั่นจักรยานรอบเมือง ล่องแพที่แม่น้ำปาย ท่องเที่ยวหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลีซูลีซูลีและกะเหรี่ยง และน้ำตกหนองแปง (ศูนย์เตือนภัยธุรกิจภาคเหนือ 2555) แต่ด้วยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอปายเติบโตอย่างรวดเร็วในด้านหนึ่งก็สร้างประโยชน์ให้แก่พื้นที่เช่นเดียวกันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่สำคัญคือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบ แต่ในระยะหลังมักมีข้อสังเกตเกี่ยวกับผลกระทบทางลบที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทำให้มนต์เสน่ห์เสื่อมถอย ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การบุกรุกพื้นที่ ปัญหามาตรฐานการบริการ ปัญหาการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนักท่องเที่ยว และปัญหาสังคมอื่นๆ ได้แก่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น (พรศิริ บินนาราวิ, 2555)

การเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงในอำเภอปายผู้ที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบมากที่สุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่แห่งนั้นอยู่ เช่นเดียวกับกับอำเภอปายที่ปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลทั้งสิ้น 8 แห่งใน 7 ตำบล เป็นเทศบาลตำบล 1 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 7 แห่ง ซึ่งมีหน้าที่ต้องทำตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายเรื่อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอปาย ต้องจัดการสนับสนุน หรือส่งเสริมให้มีการลงทุนด้านปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านถนนและการคมนาคมที่สะดวก จัดบริการสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวทั่วไป แต่ในขณะที่เดียวกันการท่องเที่ยวก็เป็น

เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายและการย้ายถิ่นของคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ในอำเภอ
 ปายมากขึ้นทั้งในลักษณะถาวรและเป็นการชั่วคราวตามฤดูกาลท่องเที่ยว แต่มักมิได้แจ้งย้ายถิ่นที่
 สำนักงานทะเบียนราษฎร สภาพเช่นนี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมในอำเภอปาย
 โดยเฉพาะเรื่องการอาชีพที่ในอดีตประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแต่ปัจจุบันในตัว
 เมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญจะมีการประกอบอาชีพในธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นจำนวน
 มากยิ่งขึ้น ในขณะที่การบริหารงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของ
 ประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญที่ต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการมากกว่า
 การให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่แต่เพียงลำพังหรือเรียกว่าการทำประชาคม
 (ปธาน สุวรรณมงคล, 2552) แต่สิ่งที่เหนือกว่านั้น สุนทรชัย ขอบยศ (2554) เห็นว่าการ
 เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการเมืองท้องถิ่นด้วยอิทธิพลของปัจจัยภายในและปัจจัย
 ภายนอก (สุจรรยา จันทศิริ, 2558) ซึ่งปัจจัยภายในมักได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนา การบริหาร
 จัดการการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (เทิดชาย ช่วยบำรุง,
 2552) สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่ม
 การเมือง ลักษณะความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับ
 สมาชิกท้องถิ่น อัครกรณ์ วงศ์ปรีดี, 2552) และมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจนก่อให้เกิดการ
 เปลี่ยนแปลงทางสังคมตามกระบวนการเปลี่ยนแปลง สภาพการณ์เช่นนี้นับว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับ
 ภูมิศาสตร์การเมืองเพราะจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายนั้นมีความเกี่ยวข้องกับ
 ปฏิสัมพันธ์ของธรรมชาติ มนุษย์ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2546) จากหลักการ
 และเหตุผลที่กล่าวถึงข้างต้นทำให้มองเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายนั้นเกี่ยวข้องกับ
 เชื่อมโยงกับภูมิรัฐศาสตร์เพราะผูกพันอยู่กับปฏิสัมพันธ์สามประการเช่นว่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้
 จึงมีคำถามสำคัญ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมาขึ้นกับปัจจัยอะไรบ้าง
 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิรัฐศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปายมีอะไรบ้าง
 และมีแนวทางใดบ้างที่จะช่วยลดผลกระทบจากการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นต่อภูมิรัฐศาสตร์
 การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย โดยกำหนดช่วงเวลาของการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปาย 15 ปี
 คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

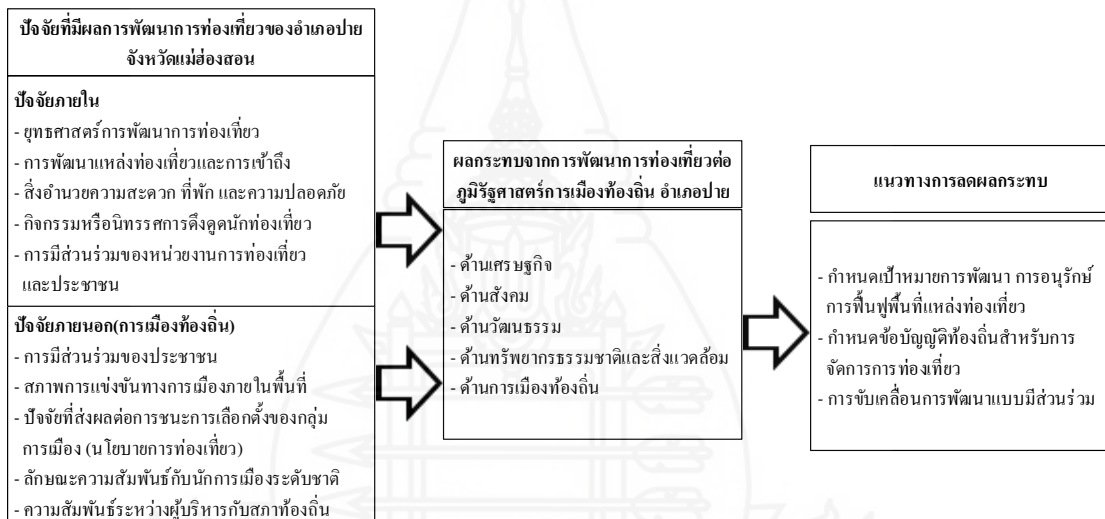
2.1 เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่
 ผ่านมา คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559

2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 แห่ง กลุ่มที่สอง คือ สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 แห่ง กลุ่มที่สาม คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลต่าง ๆ ของอำเภอปาย กลุ่มที่สี่ คือ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในอำเภอปาย และกลุ่มที่ห้า หัวหน้าสำนักงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.2 ประเด็นที่ศึกษา

4.2.1 **ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน** ในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา โดยศึกษาประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย
 - (1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว
 - (2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการเข้าถึง
 - (3) สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และความปลอดภัย
 - (4) กิจกรรมหรือนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยว
 - (5) การมีส่วนร่วมของหน่วยงานการท่องเที่ยวและประชาชน
- 2) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย
 - (1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
 - (2) สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่
 - (3) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง
 - (4) ลักษณะความสัมพันธ์นักรการเมืองท้องถิ่นกับนักรการเมืองระดับชาติ
 - (5) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสภาท้องถิ่น

4.2.2 **ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน** โดยศึกษาประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ด้านเศรษฐกิจ
- 2) ด้านสังคม
- 3) ด้านวัฒนธรรม
- 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) ด้านการเมืองท้องถิ่น

4.2.3 **แนวทางการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน** โดยศึกษาประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว
- 2) การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว
- 3) การขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

4.3 **ระยะเวลา** ที่ใช้ในการทำการวิจัย ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2559 – กรกฎาคม 2560

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น หมายถึง การศึกษาปรากฏการณ์ของการเมืองท้องถิ่น อันเป็นผลมาจากสภาพทางภูมิประเทศของพื้นที่อำเภอปายซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคเหนือ

5.2 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น หมายถึง ผลกระทบด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อันเนื่องมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่น

5.3 การเมืองท้องถิ่น หมายถึง สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองกับกลุ่มเศรษฐกิจในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของราษฎรในชุมชน

5.4 แนวทางการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่นร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ กิจกรรมนั้นประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว และการขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยมีดังนี้

6.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิรัฐศาสตร์ท้องถิ่นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

6.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน นำข้อเสนอซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการลดผลกระทบทางการเมืองไปจัดการให้เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบซึ่งจะช่วยทำให้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายได้เหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งอำเภอ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สำหรับเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยตลอดจนใช้ประโยชน์สำหรับกระบวนการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิศาสตร์การเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มและกระบวนการทางการเมือง
5. ประวัติและการเปลี่ยนแปลงอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น

1.1 การศึกษาการเมืองท้องถิ่น

สนธิ์ บางยี่ขัน (2540) อธิบายว่า นักวิชาการทำการศึกษาศึกษาจากสภาพสังคมในท้องถิ่นเกี่ยวพันกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยและอำนาจการปกครองตนเองของท้องถิ่น เพราะเกี่ยวพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมระดับย่อยของประเทศ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานกับทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมในส่วนรวม โดยเฉพาะระบบการปกครองตนเองของท้องถิ่นและการเมืองท้องถิ่นยังเกี่ยวพันกับหลักการประชาธิปไตย และความรู้ความเข้าใจของประชาชนในหลักการนี้ยิ่งมาก การศึกษาที่สำคัญของการเมืองท้องถิ่นจึงมุ่งศึกษาสิ่งเหล่านี้

- (1) ปรัชญาของการปกครอง เช่น แบบรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ
- (2) พฤติกรรมการออกเสียงลงคะแนนในการเลือกตั้งของคนในท้องถิ่น
- (3) ระบบการพรรคการเมืองและการเลือกตั้งในท้องถิ่น
- (4) เรื่องพิเศษเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น การปรับปรุงที่อยู่อาศัย ปรับปรุงเขตในเมือง

และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลท้องถิ่น

ทั้งนี้โดยภาพรวมแล้ว สนธิ บายซ์ัน (2540) กล่าวสรุปเกี่ยวกับการศึกษาการเมืองท้องถิ่นไว้ว่า การศึกษาการเมืองท้องถิ่นทั้งหมดคงที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นสิ่งสำคัญและมีรวมอยู่ในการศึกษาการเมืองท้องถิ่นเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

1.1.1 ความสัมพันธ์ของผลผลิตของนโยบายต่อตัวแปรต่างๆ ในทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง กล่าวได้ว่าปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นเกี่ยวกับเรื่องนโยบายต่างๆ มักจะไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในท้องถิ่นเอง Thomas R.Dye ได้ศึกษาถึงนโยบายท้องถิ่น กำหนดตัวเชื่อม inputs กับตัวแปรความเป็นไปได้ของการเมือง (Political Variables) และกับผลผลิต (Outputs) และทางเลือกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นการเชื่อมของ Inputs กับ Outputs ในขณะที่ผ่านกระบวนการทางการเมือง ปัญหาของ Dye เกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการทางการเมืองท้องถิ่น คือ รายได้ที่จะมาใช้จ่ายความเจริญของในเมือง ความเจริญทางอุตสาหกรรมและการศึกษาไม่ใช่ Inputs ในตัวเอง ส่วนความต้องการการตอบสนองและการติดต่อกันและผู้มีอำนาจทางการเมืองนั้นเป็นองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ส่วน David Easton ได้ศึกษาระบบการเมืองพบว่าความต้องการเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความพอใจและไม่พอใจกับสถานการณ์ที่ จึงอาจกล่าวได้ว่าชีวิตการเมืองของคนในสังคมก็คือระบบพฤติกรรมนั่นเอง เรื่องนี้ Easton พยายามศึกษาอย่างเป็นระบบด้วย โดยอาศัยระบบสังคมและการเมืองระบบใหญ่ในสังคมเป็นหลัก ส่วนตัวแปรเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมืองของคนและระบบการเมืองอยู่ที่อิทธิพลภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมต่างๆ ทางกายภาพ ชีวภาพ สังคมและจิตวิทยา

1.1.2 การศึกษาอำนาจของชุมชน ซึ่งมีคุณค่าในการตกลงใจกำหนดลักษณะของระบบการเมือง Harold Lasswell พยายามหาคำตอบจากข้อโต้แย้งถึงลักษณะชุมชนในอเมริกาว่าเป็นชนชั้นนำ (Elitist) หรือ Pluralist โดยเฉพาะในเมืองต่างๆ และยังคงเป็นเรื่องถกเถียงกันมาในการเมืองท้องถิ่นอเมริกันซึ่งเกี่ยวพันกับปัญหา 3 ประการ คือ วิธีการศึกษาและอุดมคติ ข้อจำกัดของจุดที่น่าสนใจศึกษาและการใช้เทคนิคเปรียบเทียบในการศึกษาหนังสือการเมืองท้องถิ่นที่ศึกษาถึงอำนาจชุมชนในท้องถิ่น การศึกษาอำนาจของชุมชนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ พลังของชนกลุ่มน้อยในท้องถิ่นเช่นการศึกษาของ Lipsky ที่ศึกษาสังเกตพฤติกรรมทางการเมืองของพวกพิวดำต่อพวกพิวขาวในชุมชน อย่างไรก็ตาม Lipsky มิได้ศึกษาถึงผลกระทบของเรื่องนี้ต่อชุมชนนิโกรด้วยตนเอง

สรุป การศึกษาการเมืองท้องถิ่น เป็นการศึกษาตัวแปรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกซึ่งเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองในสังคม รวมทั้งเป็นการศึกษาอำนาจของชุมชนด้วยการสังเกตพฤติกรรมทางการเมืองของคนในชุมชนซึ่งเป็นหน่วยสังคมเล็กๆ ในท้องถิ่น

1.2 การศึกษาการเมืองถิ่นในประเทศไทย มีการศึกษากับท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาสถาบัน โครงสร้างของอำนาจการเมืองและการปกครองตนเอง หรือพฤติกรรม การเมืองในท้องถิ่นก็ดี แต่การศึกษาจะต้องเกี่ยวกับถึงปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ การพัฒนาทาง สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของสังคมชนบทไทย อันเป็นปัญหา เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับ โครงการส่งเสริมและดำเนินงานของรัฐบาล อย่างไรก็ดี การที่จะศึกษา ถึงสถาบันท้องถิ่นและการเมืองท้องถิ่นไทย จะต้องเข้าใจรูปแบบการปกครองของประเทศอย่าง กว้างๆ ศึกษาถึงโครงการต่างๆ การดำเนินงานและพฤติกรรมของข้าราชการตลอดจนประชาชนใน ท้องถิ่น โดยอาศัยศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สภาพสังคม โครงสร้างทางสังคมชนบท สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนั้นเป็นส่วนประกอบด้วยโดยยึดหลักว่าองค์การต่างๆ และสังคมชนบทเป็น องค์การทางสังคม ดังนี้ (สนธิ์ บางยี่ขัน, 2540)

1.2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ดินฟ้าอากาศ สภาพท้องที่ ในท้องถิ่นต่างๆ ธรรมชาติของดิน และวิธีการผลิต มีส่วนสำคัญในการกำหนดรูปแบบทาง วัฒนธรรม พฤติกรรมและสถาบันท้องถิ่นของไทย ทำให้สรุปได้โดยทั่วไปถึงคุณค่าและทัศนคติ ตลอดจนประเพณีท้องถิ่นซึ่งเป็นผลมาจากการปรับตัวเข้ากับดินฟ้าอากาศและสิ่งแวดล้อมของชา ชนบทไทยได้ดังนี้

- 1) มีความเชื่อถือในระบบเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวว่าเป็นสิ่งซึ่ง มีคุณค่าและเป็นอาชีพสำคัญ
- 2) ไม่นิยมทำการค้าขายหรือพาณิชย์กรรมและไม่สนใจที่จะมีชีวิตอยู่อย่าง ในเมือง
- 3) มีความรู้สึกสำนึกในตนเอง บุคลิกเป็นของตนเอง และมีอิสระในทาง เศรษฐกิจ
- 4) มีความรู้ในฤดูกาลเกี่ยวกับการเกษตรและมีระเบียบแห่งพฤติกรรมซึ่ง แยกต่างจากพาณิชย์กรรมสมัยใหม่และการมุ่งใจทางอุตสาหกรรม
- 5) มีความรู้สึกทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมของการอยู่ดี ซึ่งเป็นผลต่อ รูปแบบพฤติกรรมซึ่งเป็นความต้องการของผู้อื่น เช่น ความเป็นมิตรต่อคนทั่วไป
- 6) มีความเชื่อมั่นในอนาคตของชีวิตและของประเทศเป็นพื้นฐาน
- 7) มีความเชื่อถือในการเมืองเพราะไม่ค่อยเรียกร้องอะไรจากรัฐบาลมากนัก
- 8) ไม่มีการปฏิบัติรุนแรงของประชาชนในท้องถิ่นต่อรัฐบาล
- 9) มีความมั่นคงของการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น

10) ในสังคมชนบทส่วนใหญ่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น ทุกคนเป็นเกษตรกรหมด ซึ่งแตกต่างจากสังคมพาณิชยกรรมในเมืองซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ

1.2.2 วัฒนธรรมชนบทและพฤติกรรมในส่วนรวม มีผลต่อคนในสังคมและเป็นผลสืบเนื่องในทางประวัติศาสตร์หลายชั่วศตวรรษโดยต่อเนื่องการ ถิ่นที่อยู่และสิ่งแวดล้อมของบ้านเกิด อิทธิพลผลักดันจากภายนอกและการพัฒนาระบบ โครงสร้างของสังคมตามความต้องการของสังคมนั้นๆ คุณค่าทางสังคมและทัศนคติทางสังคมจะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นปัจจัยของสิ่งแวดล้อม ส่วนวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่จะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นความซับซ้อนถึงความเชื่อในระบบคุณธรรมและศาสนาที่มีอิทธิพลยิ่งต่อระบบปกครองการเมือง เศรษฐกิจและสังคมไทย รวมทั้งมีคำสอนในศาสนาเกี่ยวข้องกับการดำรงและพัฒนากิจการทั้งทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจของบุคคลแต่ละคนของสังคมหรือชุมชนย่อยไปจนถึงสังคมใหญ่ระดับประเทศ (สนธิ์ บางยี่ขัน, 2540)

1.3 ลักษณะสังคมไทยและสังคมนิยมประชาธิปไตย การเข้าใจปัญหาของสังคมมิใช่ของง่าย และสังคมเป็นเหมือนสิ่งมีชีวิตข้อมอยู่ภายใต้กฎแห่งวิวัฒนาการ นักวิชาการชี้ให้เห็นว่าสังคมเป็นอินทรีย์คือองค์การ (Organizations) ข้อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือคลี่คลายขยายรูปต่อไปภายใต้กฎและเงื่อนไขบางอย่างแห่งวิวัฒนาการ ส่วนสังคมไทยนั้นเป็นสังคมที่ได้รับอิทธิพลสูงสุดจากพุทธศาสนา หลักคำสอนที่ตรงกับหลักทางสังคมคือ ความสามัคคี ซึ่งหลักสังคมตะวันตกหมายถึง Principle of Association การสหกรณ์หรือรูปแบบการปกครองตนเองส่วนท้องถิ่นของประชาชนเป็นหลักสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์ของชนส่วนใหญ่ตามความคิดของนักสังคมนิยมทั้งสิ้น ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นรูปการเมือง การปกครองตนเองในท้องถิ่นหรือรูปการเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร ฯลฯ สังคมไทยอาจนำเอาหลักของสังคมนิยมมาใช้ได้ โดยปรับเข้ากับสังคมไทยตามสภาพความเชื่อ คุณค่าของสังคมเช่นหลักความสามัคคีได้ดี (สนธิ์ บางยี่ขัน, 2540)

1.4 ทัศนคติของประชาชนในการเมืองระบอบประชาธิปไตย การเมืองระบอบประชาธิปไตยเชื่อกันว่าให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากที่สุดทั้งในลักษณะประชาชนได้มาจากการเรียกร้อง เช่น สหรัฐอเมริกา หรือผู้ปกครองให้ เช่น ประเทศไทย หรือได้มาจากการตกลงกันระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน เช่น ประเทศอังกฤษ อย่างไรก็ตามเป็นที่เห็นได้ว่าการเมืองระบอบนี้ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองได้ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งนี้มีข้อพิจารณาการใช้สิทธิปกครองตนเอง

1.4.1 เป็นการสร้างทัศนคติของประชาชน ในทางที่เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ดี ประชาชนควรเชื่อมั่นต่อไป

1.4.2 ระบอบประชาธิปไตยจะถาวรก็ควรสร้างทัศนคติของประชาชน ให้เกื้อกูลต่อระบอบการปกครองด้วย ในอีกทางหนึ่งคือประชาชนควรมีลักษณะเป็นผู้มีความสนใจต่อสิ่งต่างๆ ในทางการเมืองเพื่อทราบประสบการณ์ใหม่ แนวความคิดหรือแรงผลักดันใหม่ๆ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมือง เพื่อเข้าควบคุมและเสนอความคิดเห็นตนเองได้ ควรมีเห็นความสำคัญขององค์การการเมืองและการปกครองที่ตนผูกพันเกี่ยวข้องอยู่ มีความคิดที่จะดำเนินการปกครอง หรือดำเนินการทางการเมืองด้วยตนเองบ้าง มิใช่ปล่อยให้ผู้อื่นทำแทนตนฝ่ายเดียว

อย่างไรก็ตามความสำนึกประการต่างๆ นั้น สามารถถือเป็นลักษณะทัศนคติ ความสนใจของประชาชนในทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยได้ ปัญหาที่มีอยู่ว่าชาวไทยส่วนใหญ่มิมีทัศนคติดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งต้องศึกษาจากระบบสังคมศึกษาประวัติศาสตร์ระบอบการปกครอง และวิวัฒนาการของสังคมไทย และที่สำคัญประเทศไทยได้เริ่มมีการปกครองตนเองส่วนท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ พ.ศ.2476 ระยะเวลาที่ผ่านมาส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติเหมาะสมต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยแต่จำเป็นต้องศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวาง สิ่งที่ต้องทำการสำรวจคือ ความสนใจงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนมีมากน้อยเพียงใด ะทัศนคติของประชาชนในฐานะของข้าราชการท้องถิ่น และประชาชนเห็นความสำคัญของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร แต่ดูเหมือนว่านักวิชาการมุ่งประเด็นที่นำไปสู่ทัศนคติหรือความเห็นของประชาชนต่อการเมืองท้องถิ่นหรือไม่มากนักเนื่องเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านรัฐบาลและด้านท้องถิ่น เพราะแต่ละด้านมีส่วนสนับสนุนและเกื้อกูลในด้านต่างๆ กันอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังให้ข้อสังเกตเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นว่า การพัฒนาประเทศเป็นผลทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองและท้องถิ่นต่างๆ ก่อปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมให้แก่รัฐบาล ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือการส่งเสริมการปกครองตนเองส่วนท้องถิ่นให้แก่ประชาชน หลักการปกครองตนเองของท้องถิ่นนั้นเป็นผลมาจากการยอมรับนับถือการปกครองระบอบประชาธิปไตย (สนธิ์ บางยี่ขัน, 2540)

1.5 การเมืองท้องถิ่นของไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.5.1 การศึกษาการเมืองท้องถิ่นของไทย จากคำกล่าวที่ว่าหลักการปกครองตนเองของท้องถิ่นนั้นเป็นผลมาจากการยอมรับนับถือการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในทัศนของวิชาการหมายถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตยยอมสร้างโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองดูแลตนเองในรูปของการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่สถานการณ์ในเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา นักวิชาการเห็นว่ายังข้อจำกัดอันเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญ

อยู่หลายประการ ที่ไม่สามารถทำให้การกระจายอำนาจ (Decentralization) บรรลุเป้าหมายแท้จริง หากแต่เป็นเพียงการแบ่งอำนาจการปกครอง (Deconcentration) ระหว่างชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นด้วยกันในลักษณะการสัมปทานอำนาจภายในจังหวัดหนึ่งๆ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเวทีการเมืองสำคัญของกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ที่พยายามเข้ามาแทรกแซงยึดกุมอำนาจและวางรากฐานอำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสถาปนาอำนาจการเมืองในจังหวัดของกลุ่มชนชั้นนำ เนื่องจากการเมืองท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของการเมืองระดับชาติและเป็นช่องทางสำคัญในกระบวนการสะสมทุนของนักธุรกิจการเมืองที่ขยายตัวจากระดับชาติเข้าสู่การเมืองท้องถิ่น แต่ทว่าในแง่บริหารกลับทำได้ดีเพราะช่วยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีศักยภาพมากขึ้นในการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นอำนาจหน้าที่งบประมาณ บุคลากร ฯลฯ (สนธิ์ บางยี่ขัน, 2540)

ส่วนการศึกษาด้านการเมืองท้องถิ่นในช่วงเดียวกันนั้นกลับพบว่า นักวิชาการให้ความสำคัญกับการเมืองท้องถิ่นน้อยมาก ทั้งที่การเมืองท้องถิ่นมีความสำคัญและสัมพันธ์กับการเมืองระดับชาติเพราะเห็นว่ามีอุปสรรคการศึกษาการเมืองท้องถิ่นหลายประการ เช่น การเข้าถึงข้อมูลได้ยากลำบาก เนื่องจากจะต้องลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อีกด้านหนึ่งของการเมืองท้องถิ่นยังมีลักษณะเป็นแดนสนธยาสำหรับคนแปลกหน้า เต็มไปด้วยอำนาจมืด ที่ถูกรอบงำโดยกลุ่มอำนาจที่ทรงอิทธิพลในพื้นที่ดังเห็นได้จากอาการข้างเคียงของความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นมิให้เห็นอยู่ทั่วไปตามหน้าสื่อมวลชน (ไอพาร์ ถิ่นบางเตียว, 2553) แม้จะมีการกล่าวว่าการเมืองท้องถิ่นมีพลวัตรแต่เป็นพลวัตรของการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบอุปถัมภ์เชิงพหุภาคี คือ มีกลุ่มอำนาจทางยุทธศาสตร์ที่เป็นชนชั้นนำ ท้องถิ่นหลายกลุ่มที่มีบทบาทครอบงำการเมืองท้องถิ่น กลุ่มอำนาจแต่ละกลุ่มมีรากฐานทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมแตกต่างกัน กลุ่มเหล่านี้จะรวมตัวกันเป็นพันธมิตรชั่วคราวในการเข้าสู่อำนาจการเมือง สายสัมพันธ์ของสมาชิกในแต่ละกลุ่มเป็นความสัมพันธ์ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ จึงทำให้เกิดสภาพปัญหาดังกล่าวได้ง่าย (ณัชชานุช พิษิตธนารัตน์, 2558) เพราะกลายเป็นวัฒนธรรมของการมีระบบอุปถัมภ์ยังมีส่วนเกี่ยวพันที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ตลอดจนการหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มอีกด้วย (ชิตพล กาญจนกิจ, 2545) อีกทั้งยังพบเห็นด้านอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวคือ คือ ปัญหาเชิงภาพลักษณ์ของท้องถิ่นหรือการทุจริตของเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดภาพเชิงลบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างร้ายแรงส่งผลทำให้เกิดความชะงักงันในการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้เพราะไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนหรือผู้คนในสังคมทั่วไป (อัชกรณัฏ์ วงศ์ปรีดี, 2555) แต่ในอีกด้านหนึ่งนักวิชาการก็ยอมรับว่าการกระจายอำนาจนำไปสู่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของท้องถิ่นเพื่อรับมือกับความแตกต่างหลากหลายของปัญหาที่แต่ละท้องถิ่นเผชิญ ซึ่งสร้างมิติใหม่และ

ความแตกต่างเมื่อเทียบกับการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการโดยรัฐบาลใน ส่วนกลาง ทว่า ในขณะที่แสวงหานวัตกรรมหรือของใหม่อาจทำให้มองข้ามไปได้ว่าของเก่าหรือทุนทางสังคมที่มีรากฐานเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคมมีศักยภาพที่จะนำมาพัฒนาท้องถิ่นได้เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นความไว้เนื้อเชื่อใจกัน การเกื้อกูลกัน การยึดมั่นในหลักศีลธรรมร่วมกัน การสร้างเครือข่ายทางสังคม การมีบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ทางสังคมร่วมกัน และการมีภูมิปัญญาของตนเอง (ปิยะพงษ์ บุษบงก์ และสุนทรชัย ชอบยศ, 2558) นั่นก็หมายความว่าปัญหาที่นักวิชาการส่วนหนึ่งเห็นว่าอุปสรรคการศึกษาการเมืองท้องถิ่นที่มีอยู่จนเป็นอุปสรรคในการศึกษาแต่นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งก็ชี้ให้เห็นว่าท้องถิ่นก็มีจุดเด่นเป็นของตนเองแต่ต้องทำความเข้าใจกับสภาพของท้องถิ่นที่เป็นต้นทุนสำคัญของท้องถิ่นก็จะทำให้การศึกษาการเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยากจนเกินไปและสามารถกระทำได้ถ้าเข้าใจในเงื่อนไขของทุนทางสังคมนั้นๆ อย่างเข้าใจ

ดังนั้นการเมืองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพจึงมีผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของประชาชนต่อระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งมีผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของประชาชนต่อระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งมีผลต่อการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว สนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง และการที่จะทำให้การปกครองท้องถิ่นเป็นของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงชัดเจนยิ่งขึ้น (ชิตพล กาญจนกิจ, 2545) การเมืองในระดับท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยท้องถิ่นต้องมีอำนาจอิสระในการดำเนินงานทางการเมืองได้ตามสมควร เพราะประชาธิปไตยมีจุดเริ่มต้นที่ประชาชนที่จะต้องรู้และเข้าใจในหลักการปกครองตนเอง จึงจะทำให้พัฒนาการเมืองไปสู่การเมืองในระดับสูงขึ้นไปได้ รัฐจะต้องพัฒนาให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็น และมีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา นอกจากนี้การเมืองท้องถิ่นยังเปรียบเสมือนสถาบันที่ฝึกสอนประชาชนให้เข้าใจถึงกระบวนการและกลไกของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งเป็นสถาบันทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้การเมืองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพจึงมีผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของประชาชนต่อระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งมีผลต่อการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว สนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง และการที่จะทำให้การปกครองท้องถิ่นเป็นของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการปกครองที่ดี (Good Governance) ซึ่งต้องอาศัยผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากประชาชน สำหรับการเป็นตัวแทนจัดระเบียบการปกครองดังกล่าว ดังที่ Lucian W. Pye นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันกล่าวว่า “การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองที่ดีจะต้องมี

ความสามารถคบค้ากันได้ และต้องมีค่านิยมไว้ใจกันได้” การที่สามารถทราบถึงความเชื่อมั่นหรือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงน่าจะเป็นดัชนีที่จะบ่งชี้ถึงการสนับสนุนของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองท้องถิ่นยุคหลังปฏิรูปการเมือง อันจะนำไปสู่ความชอบธรรมของตำแหน่งผู้นำทางการเมือง รวมถึงความมีเสถียรภาพของระบบการเมืองได้เป็นอย่างดี เพราะหากประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่นหรือไม่ไว้วางใจต่อการทำงานของรัฐบาลท้องถิ่นในระดับที่สูงพอแล้ว ก็อาจนำไปสู่ความไม่พอใจที่เพิ่มขึ้นจนส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางการเมืองขึ้นได้ ซึ่งเห็นได้จากการแสดงถึงความต้องการหรือการเรียกร้องของประชาชนผ่านประชาธิปไตยทางตรงเพิ่มมากขึ้น และการเข้าร่วมทางการเมืองแบบรุนแรงอื่นๆ ดังที่ปรากฏออกมาให้เห็นเป็นระยะๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในด้านความขัดแย้งในเรื่องของนโยบายการพัฒนาชุมชน ปัญหาความเป็นธรรมการเดินขบวนขับไล่ผู้ว่าการเมืองท้องถิ่นที่ไม่บริหารงานด้วยความโปร่งใส เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความไม่เข้าใจกฎหมายของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น (ชิตพล กาญจนกิจ, 2545)

1.5.2 ประเด็นการศึกษาการเมืองท้องถิ่นของไทย แม้จะมีการกล่าวถึงการศึกษาเมืองท้องถิ่นในช่วงที่ผ่านมาได้รับความสนใจจากนักวิชาการน้อย ใช่ว่าจะไม่มีการศึกษากันเลยเสียทีเดียวปรากฏว่ามีนักวิชาการหลายส่วนได้พยายามศึกษาถึงการเมืองท้องถิ่นในรูปของสถานการณ์และความจริงที่เกิดขึ้นในทางการเมืองท้องถิ่น ดังเช่น การวิจัยของชาสันต์ คงเรืองรอง (2544) พบว่าประชาชนในท้องถิ่นเองยังขาดการมีส่วนร่วมและความสนใจต่อการเมืองท้องถิ่นอยู่มาก อีกทั้งยังไม่สนใจการติดตามการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการทำงานของนักการเมือง ในขณะที่อัครณี วงศ์ปรีดี (2552) เน้นประเด็นการเมืองท้องถิ่นในเรื่องสภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสภาท้องถิ่น ลักษณะความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ ส่วนการวิจัยของพรรณิกา ฉายากุล (2557) ที่ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเมืองแห่งหนึ่งในภาคอีสาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเมืองท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องของการแข่งขันต่อสู้เพื่อให้ได้เป็นตัวแทนของการบริหารท้องถิ่นเป็นสำคัญด้วยการตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อต่อสู้แข่งขันกัน การจัดกลุ่มที่เข้มแข็งและโดดเด่นก็สามารถมีบทบาทโดดเด่นและผูกขาดอำนาจการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นได้ค่อนข้างยาวนาน ทั้งนี้ความเข้มแข็งของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นมาจากตัวผู้นำกลุ่ม การประสานผลประโยชน์กับกลุ่มอื่น และการสร้างและวางรากฐานทางการเมืองไว้ได้อย่างมั่นคงและยาวนาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิศาสตร์การเมือง

2.1 การศึกษาภูมิศาสตร์การเมือง

ภูมิศาสตร์การเมืองมีมานานกว่า 2,200 ปี คือเริ่มต้นตั้งแต่ปรัชญาเมธีอริสโตเติลที่แสดงความคิดเห็นและศึกษาเรื่องนี้ที่สำคัญไว้ต่อมาก็มีนักปราชญ์ชาวกรีกและเฮนส์ ตลอดจนบุคคลอื่นที่สำคัญสนใจศึกษาแสวงหาความรู้มาอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่นักรัฐศาสตร์ นักการเมือง นักการทหาร แม้กระทั่งนักธุรกิจจำเป็นต้องรู้และศึกษาไว้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์คาดการณ์สถานการณ์ของโลกในอนาคตว่าจะเป็นไปได้ เช่นใด และนำมาพิจารณากำหนดเป็นนโยบายว่าจะเป็นนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ นโยบายทางการทหาร หรือนโยบายเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์โลกและที่สำคัญสามารถใช้เป็นเครื่องมือป้องกันไม่ให้สถานการณ์ของประเทศตกไปอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ อย่างไรก็ตามแนวคิดทางภูมิศาสตร์การเมืองนั้นมีวิวัฒนาการไปตามยุคสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แนวทาง (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2546) คือ

2.1.1 ศึกษาความสัมพันธ์ทางการเมืองกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเน้นในข้อเท็จจริงทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิศาสตร์เศรษฐกิจในการเอื้อหรือจำกัดต่ออุดมมุ่งหมายทางการเมือง

2.1.2 ภูมิศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องที่เน้นถึงเรื่องภูมิประเทศ พรหมแดน สถานที่ตั้ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ทางการทหาร โดยใช้ภูมิประเทศเป็นหลัก

2.1.3 ทฤษฎีทางด้านภูมิศาสตร์ที่เน้นถึงแนวคิดทฤษฎีในรูปของอุดมคติหรือสิ่งที่ควรจะเป็น เพื่อพยายามพัฒนาให้เป็นไปได้ในอนาคต

แนวคิดทางภูมิรัฐศาสตร์ได้เกิดขึ้นตามที่ต่างๆ มาเป็นเวลานานแล้วโดยนักวิชาการชาวสหรัฐอเมริกาชื่อวิลเลียม กิลปิน (William Gilpin) ต่อมานักภูมิศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาอีกหลายคนได้เสนอแนวคิดทางภูมิศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์แต่ทุกคนก็เน้นถึงยุทธศาสตร์ทางการทหารหรือไม่ก็ส่งผลต่อการเมืองและการทหาร

ภูมิรัฐศาสตร์ได้เข้ามาอยู่ในวงการเมื่อนักภูมิศาสตร์และมานุษยวิทยาชาวเยอรมัน นักภูมิศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้เสนอบทความเรื่อง The Geographical Pivot of History เสนอต่อสมาคมภูมิศาสตร์แห่งชาติที่กรุงลอนดอนเมื่อปี ค.ศ.1904 บทความนี้เป็นจุดเริ่มต้นของทฤษฎีดินแดนของแมคคินเดอร์ในอีก 15 ปีต่อมาถือว่าเป็นทฤษฎีที่สำคัญมากของวิชาภูมิศาสตร์ เป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการที่เยอรมันบุกเข้าไปในสหภาพโซเวียตในสงครามโลกครั้งที่ 2

2.2 แนวทางการศึกษาเกี่ยวกับภูมิรัฐศาสตร์

ภูมิรัฐศาสตร์ หรือ คำว่า Geopolitics ในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ในมิติของการเมือง โดย ภูมิรัฐศาสตร์ นั้นเป็นศาสตร์ที่นักการทหารและนักยุทธศาสตร์มีความจำเป็นต้องศึกษา เพราะจากอดีตที่ผ่านตั้งแต่มนุษยชาติได้เริ่มมีอารยธรรมและก่อสงครามสู้รบกัน ภูมิรัฐศาสตร์ ได้ถูกผนวกไว้ในแนวความคิดของการสู้รบด้วยเสมอ เพียงแต่การรวบรวมขึ้นเป็นศาสตร์เฉพาะนั้น เพิ่งเกิดมาในยุคที่เรียกว่า ยุทธศาสตร์สมัยใหม่ (Modern Strategy) ในช่วงตอนปลายศตวรรษที่ 19 ดังที่อธิบายมาแล้ว

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2545) ได้ระบุถึงความแตกต่างระหว่างวิชาภูมิศาสตร์การเมืองกับ ภูมิรัฐศาสตร์ ว่า ภูมิศาสตร์การเมืองจะเป็นเรื่องการศึกษาที่เน้นไปในเรื่องของ การเมืองที่ปรากฏตามภูมิศาสตร์ ส่วนภูมิรัฐศาสตร์จะเป็นศาสตร์ที่เน้นการศึกษาถึงภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในปรากฏการณ์ทางการเมือง หรือกล่าวง่ายๆ คือ ภูมิศาสตร์การเมืองจะศึกษาภูมิศาสตร์เป็นหลัก รัฐศาสตร์เป็นรอง ส่วนวิชาภูมิรัฐศาสตร์จะศึกษารัฐศาสตร์เป็นหลักภูมิศาสตร์เป็นรอง สำหรับทฤษฎีที่น่าสนใจในศาสตร์ภูมิรัฐศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

2.2.1 ทฤษฎีดินแดนที่เป็นหัวใจ (Heart Land Theory) มีแนวความคิดว่าพื้นที่ทวีปยุโรปและแอฟริกามีความต่อเนื่องเป็นผืนเดียวกันและให้ชื่อว่า เกาะโลก (World Island) โดยเกาะโลกนี้มีจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง คือบริเวณดินแดนในแถบยูเรเชีย (Eurasia) (ทวีปเอเชียและยุโรปรวมกัน) และได้กำหนดบริเวณสำคัญที่เรียกว่า ดินแดนหัวใจ (Heartland) เริ่มจากทะเลบอลติกและทะเลดำในทางตะวันตกไปจนกระทั่งถึงเขตไซบีเรียในทางตะวันออก และทางเหนือเริ่มจากมหาสมุทรอาร์กติกลงจนถึงเทือกเขาหิมาลัยทางใต้ และรวมส่วนใหญ่ของที่ราบสูงอิหร่านทางตะวันตกเฉียงใต้และที่ราบสูงมองโกเลียทางตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณ ดินแดนหัวใจ นี้กำลังทางเรือจะเข้าได้ยากมากและลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาล้อมรอบถือเป็นชัยภูมิที่ดี นอกจากนี้ยังสามารถเคลื่อนกำลังเข้าไปยึดครองยุโรปตะวันออกและตะวันตก สำหรับดินแดนหัวใจนั้นจะถูกล้อมด้วยทวีปยุโรปและเอเชีย มีประเทศ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ฯลฯ ล้อมรอบเรียกดินแดนบริเวณนี้ว่า ดินแดนรูปวงเดือนริมใน (Inner Marginal Crescent) และดินแดนถัดมา คือทวีปแอฟริกา ออสเตรเลีย อเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ โดยเรียกบริเวณนี้ว่า ดินแดนรูปวงเดือนริมใน (Outer, Insular Crescent) นอกจากนี้ผู้เสนอทฤษฎีดังกล่าวเห็นว่า “ใครครองยุโรปตะวันออกผู้นั้นควบคุมใจโลก ผู้ใดควบคุมใจโลกได้ผู้นั้นควบคุมเกาะโลก และ ผู้ใดสามารถคุมเกาะโลกได้ผู้นั้นจะควบคุมโลก”

2.2.3 ทฤษฎีขอบดินแดน (Rimland Theory) มีมุมมองที่แตกต่างออกไปจากทฤษฎีดินแดนหัวใจ ในเรื่องการเมืองภูมิประเทศทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยเห็นว่าดินแดนที่อยู่ถัดดินแดนรูปวงเดือนริมในออกมา ทั้งนี้ไม่รวมตะวันออกกลาง ตะวันออกใกล้ ตะวันออกไกล และ

เอเชียอาคเนย์ต่างหากที่เป็นภูมิประเทศทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เพราะเป็นบริเวณกันชน (Buffer Zone) เรียกว่า “ขอบดินแดน” และทฤษฎียังเชื่อว่า “ผู้ใดสามารถควบคุมขอบดินแดนได้จะได้ครองยูเรเชีย ผู้ใดควบคุมยูเรเชียได้ผู้นั้นจะครองโลกในที่สุด” จากแนวคิดของทฤษฎีนี้ถูกนำเสนอมาเพื่อหักล้างกับแนวคิดของดินแดนหัวใจนั้นจะถูกครอบครองโดยสหภาพโซเวียตในขณะนั้นเป็นส่วนใหญ่ ทฤษฎีขอบดินแดนจึงมีอิทธิพลมากในการกำหนดยุทธศาสตร์ปิดล้อม (Containment Strategy) ของสหรัฐ ฯ ที่พยายามจะนำกำลังของตนไปไว้ยังประเทศที่อยู่บริเวณขอบดินแดน เช่น บริเวณคาบสมุทรเกาหลี ฟิลิปปินส์ ไทย กลุ่มประเทศที่อยู่ในสนธิสัญญานาโต้ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันถึงแม้เรื่องของ ดินแดนหัวใจ และ ขอบดินแดน นั้นมีการกล่าวถึงน้อยลงเพราะสงครามเย็นที่ยุติลงพร้อมๆ กับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ทำให้สหรัฐอเมริกาเองกำลังจะก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจชาติเดียว (Unipolar) อย่างไรก็ดีเส้นทางที่ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ ทั้งนี้เพราะการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วอย่างยิ่งยวด จนสามารถกล่าวได้ว่า มังกรกำลังจะตื่น นอกจากนี้ยังมีบทความจากนักวิชาการหลายคนที่น่าเสนอในลักษณะที่ว่า จีนกำลังก้าวขึ้นมาเทียบเคียงกับสหรัฐ ฯ ดังนั้นแนวความคิดในเรื่องของยุทธศาสตร์ปิดล้อม อาจจะเริ่มถูกนำมาปิดฝุ่นใหม่โดยขยับเขยื้อนจากสหภาพโซเวียตเดิมไปยังจีน

นอกจากปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่มีผลทำให้กระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคง ยังคงมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลให้เกิดภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เช่น การเกิดขึ้นของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ส่งผลให้เกิดการค้าและการดำเนินงานข้ามชาติ (Transnational) เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การกีดกันทางการค้า ฯลฯ หรือ การเกิดขึ้นของประชาสังคม (Civil Society) ที่ทำให้ความเป็นรัฐชาติ (State-Nation) ถูกท้าทายหรือการมีนวัตกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นจำนวนมากทำให้ส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินชีวิต หรือ การความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรม (Clash of Civilization) ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งไปทั่วโลก หรือ เหล่านี้ล้วนแต่ประกอบกันเป็นแนวความคิดแบบก้าวข้ามพหุสมัยใหม่ (Postmodern) ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างมากมายจนยากที่จะกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในแต่ละภาคส่วน

2.3 กรอบความคิดทางภูมิรัฐศาสตร์

ในช่วงทศวรรษ 1920 การศึกษาวิชาภูมิรัฐศาสตร์ได้อย่างเฟื่องฟูอย่างมากในประเทศเยอรมัน แต่ต่อมาการศึกษาวิชาการภูมิรัฐศาสตร์ในเยอรมันก็ถูกการเมืองเข้าแทรกแซงจนกระทั่งเป็นเครื่องมือไว้ใช้โฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีในเยอรมัน ต่อมาในฟากสหรัฐอเมริกา นำโดย ดร.เฮนรี คิสซิงเจอร์ ผู้มีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูวิชาภูมิรัฐศาสตร์เมื่อเป็นศาสตราจารย์วิชาภูมิรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้นำเรื่องภูมิรัฐศาสตร์มาใช้ในเรื่องระหว่างประเทศกระทั่งเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งบริหารทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาจึงมีการผสมผสาน

แนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ของเยอรมันกับสหรัฐอเมริกาโดยนักภูมิรัฐศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาจะให้ความสนใจในการพิจารณาแต่เฉพาะเรื่องระวางที่ (Space) ของรัฐที่ว่าให้ความสำคัญน้อยในเรื่องของอำนาจของรัฐ ในขณะที่นักภูมิรัฐศาสตร์ของเยอรมันให้ความสนใจในเรื่องของรัฐและอำนาจของรัฐมากกว่า

สำหรับประเทศไทยนั้น เคยได้รับอิทธิพลจากภูมิรัฐศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา เมื่อการศึกษาภูมิรัฐศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาได้เลื้อยไปช่วงหนึ่งก็พลอยทำให้การศึกษาภูมิรัฐศาสตร์ในประเทศไทยพลอยเสื่อมลงตามไปด้วย ดังสังเกตได้จากในปัจจุบันเยาวชนและคนไทยจะขาดแคลนความรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ การฟื้นฟูวิชาภูมิรัฐศาสตร์ก็จะเป็นทางหนึ่งที่จะแก้ข้อบกพร่องใหญ่ส่วนนี้ให้กับสังคมไทย โดยพื้นฐานวิชาภูมิศาสตร์นั้นเป็นหลักของการศึกษาวิชาการโดยทั่วไปโดยเฉพาะในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ซึ่งจะต้องศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของภูมิต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้คำจำกัดความของคำหลักๆ 3 คือ คือ

2.3.1 ระวางที่ (Space) วิชาภูมิศาสตร์ปัจจุบันเรียกอีกอย่างว่า ศาสตร์แห่งระวางที่ (Spatial Science) ซึ่งเริ่มจากตำแหน่ง (Position) โดยมี 4 มิติอยู่ในระวางที่ คือ

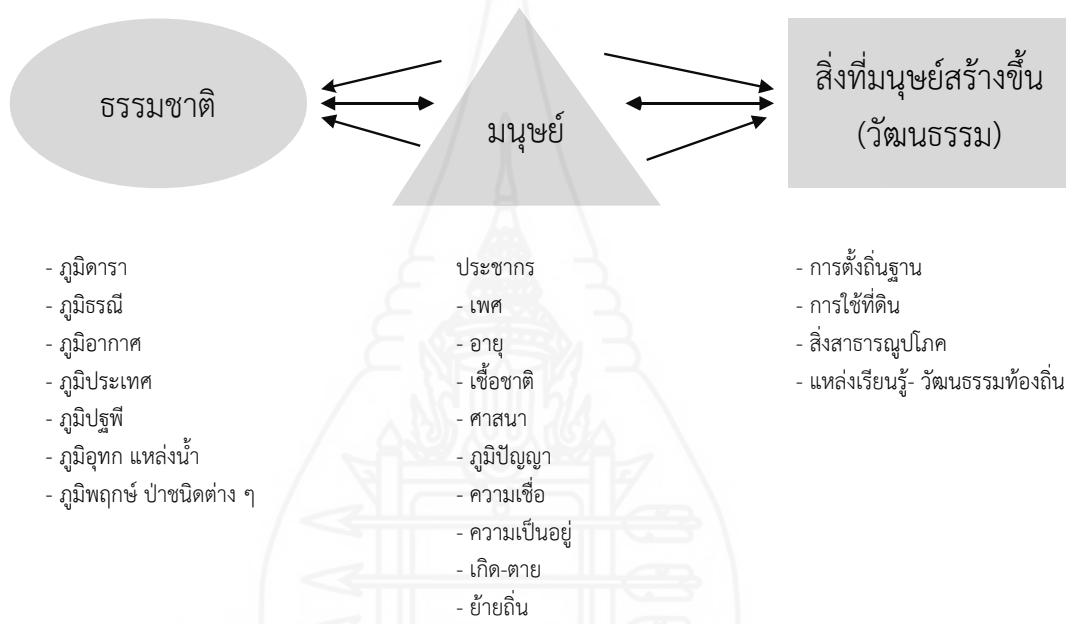
- 1) มิติที่หนึ่ง จากตำแหน่งที่หนึ่งกับอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งจะมีมิติของระยะทาง (Distance) กับทิศทาง (Direction)
- 2) มิติที่สอง คือ มี 3 ตำแหน่งขึ้นไปและระวางที่มีคุณสมบัติเป็นพื้นที่ (Area)
- 3) มิติที่สาม เมื่อตำแหน่งที่สี่ขึ้นไปและตำแหน่งหนึ่งหรือมากกว่านั้นอยู่ในแนวตั้งระวางที่จะมีคุณสมบัติเป็นปริมาตร (Volume)
- 4) มิติที่สี่ คือ มิติของเวลา (Time) ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น ภูเขาอาจถูกคลดพัดกระโซกเข้าไปหรือน้ำกัดเซาะจนเปลี่ยนรูปร่างลักษณะ

2.3.2 ภูมิศาสตร์ (Geography) ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ Geo - โลก และ Graphy - ภาพ แปลว่า ภาพของโลกที่มองเห็น ส่วนคำว่า ภูมิ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเข้าใจก่อน เช่น คำว่า ภูมิอากาศ ถ้าแปลความกันก็คือ ภูมิอากาศ การอธิบายเรื่องของภูมิอากาศ (Climate) เป็นการนำเอาคุณสมบัติของอากาศทุกองค์ประกอบ (Element) มาร่วมกันเกิดเป็นภาพอากาศโดยรวมขึ้นมาอีกภาพหนึ่ง องค์ประกอบของอากาศคือ อุณหภูมิ ความกดอากาศ ลม ความชื้น น้ำ ฟ้า เมฆ หมอก ทิศนวิสัยเมื่อเอามาพิจารณาร่วมกันได้เป็นภาพรวมของภูมิอากาศแบบต่างๆ ขึ้นมา เช่น ประเทศไทยมีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ฝนตกชุก ซึ่งเมื่อพิจารณาภูมิอากาศแบบนี้แล้วพบว่า ปากกู่อยู่โดยรอบโลกบริเวณใกล้เส้นศูนย์สูตร มีหลายประเทศทั้งทวีปเอเชีย แอฟริกา และอเมริกาใต้ ที่มี

ภูมิอากาศเช่นเดียวกับประเทศไทย เราเรียกประเทศเหล่านั้นว่าอยู่ในเขตภูมิอากาศเดียวกัน คือ มีภูมิเหมือนกัน

ดังนั้นภาพรวมที่มองเป็น ภูมิ เมื่อเกิดขึ้นแล้วดูเหมือนว่ามีขอบเขตที่เป็นรูปร่างขึ้นมา มีคุณสมบัติภายในขอบเขตเหมือนกัน และในภูมินั้นมีองค์ประกอบหลายๆ อย่างประกอบกัน

2.3.3 ปฏิสัมพันธ์ (Interrelation) ในโลกนี้มีปฏิสัมพันธ์จาก 2 สิ่งขึ้นไปสำหรับทางภูมิศาสตร์เราจะถูกถึงปฏิสัมพันธ์ของสิ่ง 3 สิ่ง คือ ธรรมชาติ มนุษย์ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

ภาพที่ 2.1 ฟังความคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) คือ ภูมิศาสตร์การเมือง ภูมิศาสตร์ และการทหาร

ที่มา : โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2546)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

มีการกล่าวกันว่าสังคมนั้นไม่ได้อยู่ในสภาพที่หยุดนิ่ง แต่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นแนวโน้มโดยทั่วไปของสังคมจึงอยู่ในสภาพที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยความหมายของการเปลี่ยนแปลงแล้วเราพิจารณาในลักษณะของการเปรียบเทียบความแตกต่างของสิ่งๆ หนึ่งในเวลาต่างกัน การเปลี่ยนแปลงจึงเกี่ยวข้องกับเวลา หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเราพิจารณาในแง่การเปรียบเทียบความแตกต่างของสังคมหนึ่งในเวลาที่ผ่านมาไป

3.1 ความหมายของสังคัม

3.1.1 ความหมายของสังคัม สังคัม คือ กลุ่มคนอย่างน้อยสองคนขึ้นไปมาอาศัยอยู่รวมกันในบริเวณหนึ่ง คนเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์หรือการกระทำตอบโต้กันและกัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ทางตรง เช่น การพูดจาทักทาย การทำงานร่วมกัน การซื้อของขายของ และให้ความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น (ดำรง ฐานดี, 2558)

3.1.2 การอยู่ร่วมของสังคัม สาเหตุที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคัมเพราะมีความจำเป็นด้านต่างๆ ดังนี้ (ดำรง ฐานดี, 2558)

1) มนุษย์มีระยะเวลาแห่งการเป็นทารกยาวนาน และช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ในระยะเริ่มต้นของชีวิต ลักษณะดังนี้แตกต่างไปจากสัตว์อื่นๆ ความจำเป็นที่จะต้องมีการเลี้ยงดูทารกเป็นระยะเวลานานนี้เอง ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันและสร้างแบบแผนความสัมพันธ์กันเป็นครอบครัวเป็นเพื่อนบ้าน และมีความสัมพันธ์กับคนในสังคัมอื่นๆ

2) มนุษย์มีความสามารถทางสมอง เพราะสามารถคิดค้นวิธีการควบคุมธรรมชาติเพื่อนำมาใช้ในการตอบสนองความต้องการ ให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีความสุข การควบคุมธรรมชาติจำเป็นต้องอาศัยการแบ่งงาน และความร่วมมือจากบุคคลอื่นเพื่อให้งานบรรลุผล เช่น การเสาะแสวงหาอาหาร การผลิตสิ่งของเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและการสร้างที่อยู่อาศัย เป็นต้น งานเหล่านี้มนุษย์ไม่สามารถทำคนเดียวได้หมด จึงต้องอาศัยคนอื่นร่วมแรงร่วมใจกันจัดทำขึ้น ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันกับคนหลายๆ คน

3) มนุษย์มีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมและจำเป็นต้องส่งผ่านวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นหลังให้ได้รับรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมเหล่านี้มีทั้งปัจจัยที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและเกี่ยวข้องกับความต้องการอื่นๆ

3.2 องค์ประกอบของสังคัม

สังคัมมนุษย์มีองค์ประกอบดังนี้ (ดำรง ฐานดี, 2558)

3.2.1 ประชากร จะต้องมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สังคัมที่มีขนาดเล็กที่สุดก็คือครอบครัวที่มีพ่อ-แม่ หรือพ่อ-แม่-ลูก ในขณะที่ชุมชนหรือหมู่บ้านจะมีสมาชิกมากขึ้นจนเป็นอำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ ตลอดจนสังคัมโลกที่มีประชากรอาศัยอยู่ร่วมกันหลายพันล้านคน

3.2.2 ความสัมพันธ์ ประชากรหรือสมาชิกในสังคัมจะต้องมีความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

3.2.3 พื้นที่หรืออาณาเขต ในความหมายทั่วไปนั้น คนในสังคัมจะอาศัยอยู่ในบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง พื้นที่อาจมีขนาดจำกัด ดังเช่น บริเวณบ้านของครอบครัวหนึ่งหรือบริเวณกว้างขวางเป็นอำเภอหรือจังหวัดในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มนุษย์สามารถ

ติดต่อสื่อสารกันได้ โดยไม่ถูกต้องจำกัดพื้นที่ เช่น การสื่อสารกันระหว่างบุคคลทางอินเทอร์เน็ต ไม่ถูกจำกัดพื้นที่แต่คนสามารถติดต่อสัมพันธ์กัน

3.2.4 มีการจัดระเบียบทางสังคม การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมนั้น สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือบรรทัดฐาน (Social Norms) ทางสังคมที่ควบคุมตามตำแหน่งสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน บรรทัดฐานทางสังคมจะมีระบบเป็นแบบแผน และเป็นที่ยอมรับและเข้าใจกันของคนในสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข หากสังคมไม่มีกฎเกณฑ์หรือคนไม่ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมที่วางไว้ จะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขขึ้น อาจนำไปสู่การขัดแย้งการแย่งชิง และการประหัตประหารกันก่อให้เกิดความระส่ำระสายและการล่มสลายของสังคมได้

3.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง รูปแบบของสังคมนั้น ระบบความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาท ระเบียบแบบแผน ค่านิยมวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีระบบครอบครัวระบบการปกครองตลอดจนการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศ ประชากรและเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะยึดถือความแตกต่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในช่วงเวลาหนึ่งขององค์กรหนึ่งซึ่งคงอยู่ได้เช่น ในอดีตเกษตรกรไทยใช้แรงงานสัตว์ทำการเกษตร และเปลี่ยนแปลงมาใช้เครื่องจักรกลการเกษตรแทนแรงงานสัตว์ซึ่งจะเห็นว่าแม้เกษตรกรไทยเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงานทำการเกษตรตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีของสังคมโลกแต่อาชีพเกษตรกรรมของคนไทยยังคงอยู่ ไม่ได้เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นทั้งหมด จากความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสังคมเป็นเรื่องของคนส่วนมาก ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ และมีสัมพันธ์ภาพต่อกันและกัน ทำให้โครงสร้างทางสังคม อันรวมถึงการกระทำทางสังคม ปฏิสัมพันธ์บรรทัดฐาน และผลิตผลหรือสัญลักษณ์ของสังคมเปลี่ยนแปลง (ดำรง ฐานดี, 2558)

3.3.1 องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีทั้งกระบวนการวางแผนไว้และไม่ได้วางแผน มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ตามปรากฏการณ์ของสังคมทั่วไปจะมีองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลง 6 ประการด้วยกันได้แก่

1) ลักษณะของการเปลี่ยนแปลง กล่าวถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินอยู่ เช่น การเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติพฤติกรรม ทศนคติกระบวนการปฏิสัมพันธ์โครงสร้างของอำนาจ อัตราของการผลิตภาพ และระบบชั้นทางสังคม

2) ระดับของการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับบุคคลระดับกลุ่ม ระดับองค์การ สถาบันและการเปลี่ยนแปลงในสังคมทั้งหมด

3) ช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลง แสดงถึงช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงแต่ละรูปแบบ อาจหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้นหรือระยะยาว

4) ทิศทางการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่บ่งชี้ถึงการพัฒนาหรือความเสื่อม การก้าวหน้าหรือการถดถอย การเบี่ยงเบนขึ้น-ลงจากแนวเดิม

5) ขนาดของการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่แสดงให้เห็นขนาดจำนวนและการผสมผสานของการเปลี่ยนแปลง

6) อัตราของการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงความเร็วหรือช้า การเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่อง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือไม่มีระเบียบ

3.3.2 ธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์ย่อมเกิดจากมนุษย์เองส่วนหนึ่ง แต่ก่อนที่จะมีมนุษย์มีโลกก็มีการเปลี่ยนแปลงในจักรวาลมาก่อน และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่เคยหยุดนิ่ง ในส่วนของตัวมนุษย์นั้น พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า อนิจจัง วัตตะสขารา สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง เฉกเช่นสรรพสิ่งทั้งโลก มนุษย์ย่อมจะมีการเปลี่ยนอยู่เสมอและฉับไต่ก็ฉับทันนั้น สังคมมนุษย์ก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเหนือตัวมนุษย์ในลักษณะต่างๆ ดังกล่าวแล้วธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากการรับรู้ของบุคคล ความกดดันจากภายนอก ความตึงเครียดภายในตลอดจนการถูกบังคับและปัจจัยทางวัฒนธรรมการเมืองเศรษฐกิจการประดิษฐ์คิดค้นระบบนิเวศและเทคโนโลยีปกติการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีลักษณะคล้ายกระบวนการความก้าวหน้าการวิวัฒนาการและการพัฒนาดังนี้

1) กระบวนการ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เช่น กระบวนการทางสังคมทำให้เกิดความร่วมมือ การปรับตัว และการกลมกลืนของวัฒนธรรมของกลุ่มคนเข้ากับสังคมส่วนใหญ่

2) ความก้าวหน้า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่บนพื้นฐานความพึงพอใจของแต่ละบุคคล เช่น บางสังคมอาจพึงพอใจในความก้าวหน้าที่มีตึกสูงๆ มีรถยนต์คันที่สวยงามหวือหวาด้วยความเร็วสูงหรือความพึงพอใจกับการมีครอบครัวเล็กน่ารัก และมีความเป็นชนบท

3) การวิวัฒนาการ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่ย้ายไปสู่สิ่งที่ยับซ้อนอันรวมถึงการวิวัฒนาการของสิ่งที่มีชีวิตต่างๆ

4) การพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางและการวางแผนไว้อย่างดี เช่น การพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับจะต้องมีการวางแผนที่ดีในการพัฒนาไปตามความต้องการของสังคม

3.3.3 ปฏิบัติการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะมีทั้งปัจจัยตัวเร่งส่งเสริมสนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังต่อไปนี้

- 1) สิ่งเร้าทางสังคมประกอบด้วยความพอใจการติดต่อกับบุคคลอื่น ความคุ้นเคยฉันทมิตรชั้นหรือชั้นของสังคม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการแข่งขัน
- 2) สิ่งเร้าทางจิตวิทยา ประกอบด้วย แรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การสื่อสาร ทศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง และอิทธิพลของบุคลิกภาพ
- 3) สิ่งเร้าทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย การผสมผสานของวัฒนธรรม

3.4 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเกิดและกระจายไปในระหว่างสมาชิก รวมถึงการกระจายไปสู่สังคมอื่นๆ ด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้ (สุจรรยา จันทศิริ, 2558)

3.4.1 การค้นพบ (Discovery) หมายถึง การที่สมาชิกรับรู้ร่วมกันในข้อเท็จจริงหรือรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันของสิ่งที่ทำการศึกษา นั้น เช่น การค้นพบแรงดึงดูดของโลก ค้นพบเทคโนโลยีแบบนาโน เป็นต้น การค้นพบจึงเป็นการสะสมความรู้ของมนุษยชาติ อย่างไรก็ตามการค้นพบจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้นำสิ่งที่ค้นพบนั้นไปปฏิบัติจริง เช่น การค้นพบว่า ชายกับหญิงมีสติปัญญาไม่ต่างกัน ย่อมเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายโดยให้สิทธิสตรีเพิ่มขึ้น และทำให้สถาบันสังคมทั้งปวงปรับสถานภาพและบทบาทสตรีทำให้เกิดความเสมอภาคกับชาย

3.4.2 การประดิษฐ์ (Invention) เป็นการประมวลสิ่งที่ค้นพบและสิ่งที่สังคมเคยนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่างๆ มาสร้างเป็นสิ่งใหม่ เช่น การประดิษฐ์รถยนต์ ย่อมเกิดจากการนำความรู้ในเรื่องระบบการเผาไหม้เป็นพลังงานขับเคลื่อน ระบบเกียร์ คลัช และสิ่งที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่มีผู้ค้นพบไว้แล้วมาประมวลเป็นการสร้างรถยนต์ การประดิษฐ์ จึงเกิดจากการสะสมสิ่งที่ค้นพบในอดีตมาสร้างเป็นสิ่งใหม่ ดังนั้น การประดิษฐ์จึงมิได้เกิดจากผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่เป็นผลจากการสะสมทางวัฒนธรรมของสังคม การประดิษฐ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นวัตถุ (Material Inventions) หมายถึง วัสดุที่จับต้องสัมผัสได้ซึ่งเกิดจากสมาชิกในสังคมเป็นผู้สร้างและสมาชิกรับรู้ร่วมกันกับสิ่งประดิษฐ์ที่ไม่ใช่วัตถุ (Nonmaterial Inventions หรือ Social Inventions) ได้แก่ระบบความคิด การสื่อความหมายด้วยระบบสัญลักษณ์ เช่น ภาษา ตัวอย่างของการประดิษฐ์ที่ไม่ใช่วัตถุ ได้แก่ ระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา ปรัชญาความเชื่อ และค่านิยมทางสังคมการประดิษฐ์ย่อมประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ รูปทรง (Form) ส่วนประกอบของสิ่งประดิษฐ์ (Function) ประโยชน์ที่นำไปใช้ (Meaning) และหลักของสิ่งประดิษฐ์นั้น (Principle)

องค์ประกอบของการประดิษฐ์ทั้ง 4 ประการจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น เครื่องใช้ในครัวเรือนซึ่งแต่เดิมเป็นไม้และโลหะได้เปลี่ยนมาใช้พลาสติกเป็นส่วนประกอบแทน หรือการเพราะปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือนได้เปลี่ยนเป้าหมายเป็นการเพาะปลูกเพื่อการอุตสาหกรรมและส่งออก (Meaning) การประดิษฐ์รถยนต์โดยใช้หลักการเผาไหม้ของน้ำมันเชื้อเพลิงในการขับเคลื่อน ได้เปลี่ยนเป็นการใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ เป็นต้น

3.4.3 การแพร่กระจาย (Diffusion) เป็นกระบวนการสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งหมายถึงการกระจายทางวัฒนธรรมอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นและสิ่งประดิษฐ์จากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่งหรือจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง เช่น การแพร่กระจายสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท การแพร่กระจายแนวคิดแบบประชาธิปไตยจากประเทศทางตะวันตก เป็นต้น

ดังนั้นสรุปได้ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นมีอยู่ 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการค้นพบ ด้วยการนำสิ่งค้นพบไปปฏิบัติจริง เป็นต้น กระบวนการประดิษฐ์ ด้วยการนำสิ่งที่มีและเป็นประโยชน์ในสังคมมาสร้างเป็นสิ่งใหม่ และกระบวนการแพร่กระจาย ด้วยการนำสิ่งที่ค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่จากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง

3.5 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

จากแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กล่าวมาข้างต้น มีนักคิดหลายท่าน ได้กล่าวถึงสาเหตุหรือปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็สามารถสรุปได้ดังนี้

3.5.1 ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยตัวของมันเองหรือด้วยฝีมือมนุษย์เป็นผู้กระทำ ส่งผลให้มนุษย์ในสังคมต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดโดยการสร้างหรือคิดค้นสิ่งต่างๆ ขึ้นมาทดแทนธรรมชาติ การอพยพเคลื่อนย้ายประชากรหรือมีกิจกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น ในที่สุดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมนุษย์ตามมา

3.5.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดโครงสร้างและการพัฒนาสังคมไม่ว่าจะเป็นการผลิต การบริโภค การจำหน่ายและการแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคม โดยเฉพาะแบบแผนการผลิต (Mode of Production) ถือเป็นตัวกำหนดการจัดระเบียบสังคมด้านอื่นๆ เช่น ระบบครอบครัว ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม การเมือง และกฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ระบบเศรษฐกิจมีค่านิยม ทศนิยม และสภาพความเป็นอยู่อย่างไร ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจในระบบการผลิตเป็นสำคัญ

3.5.3 ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงขนาดและคุณภาพของประชากร การเพิ่ม-ลดจำนวนประชากรการย้ายถิ่นรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างประชากรของชุมชน ทำให้สังคมต้องมีการจัดระเบียบทางสังคมใหม่ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามมา

3.5.4 ปัจจัยด้านการศึกษา การศึกษาเป็นตัวสนับสนุนให้คนในสังคมมีความรู้ ความคิด ทักษะคิด และทักษะในการพัฒนาตนเองและสังคม การมีเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้น ทำให้คนต้องขวนขวายศึกษาเพิ่มเติมเพื่อการมีงานทำ ถือเป็น การนำบุคคลเข้าสู่ตลาดแรงงาน

3.5.5 ปัจจัยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อิทธิพลของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการประดิษฐ์ คิดค้นทางวัฒนธรรมหรือการสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา รวมถึงการประดิษฐ์และค้นพบทางวิทยาศาสตร์ การประดิษฐ์ไม่จำเป็นต้องเป็นเครื่องจักรเพียงอย่างเดียว อาจเป็นกฎหมาย ศาสนา หรือศิลปะในด้านใดด้านหนึ่งก็ได้ เกล่านี้อิทธิพลอย่างมากต่อวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมและสังคม ทำให้สังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและในทุกๆ ด้านทั้งวัฒนธรรมด้านวัตถุและไม่ใช่วัตถุ

3.5.6 ปัจจัยวิกฤตการณ์ในสังคม การเกิดความวุ่นวายและความยุ่งยากในสังคมมีส่วนสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภัยธรรมชาติ โรคระบาด ฯลฯ รวมถึงปัจจัยทางการเมือง การเกิดภาวะสงครามและอิทธิพลของผู้นำในสังคมด้วย

3.5.7 ความสัมพันธ์ใกล้ชิดและการติดต่อกับวัฒนธรรมอื่นโดยตรง การที่บุคคลในสังคมมีการติดต่อกับบุคคลหรือสังคมภายนอก ส่งผลให้มีโอกาสที่จะถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในที่สุดเกิดการกลืนกลายและผสมผสานทางวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ในสังคม

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าแต่ละปัจจัยต่างมีความสำคัญและอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การวิเคราะห์สาเหตุหรือปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะยึดเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรือสรุปว่าปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งมีความสำคัญมากที่สุดนั้นไม่สามารถอธิบายได้ถูกต้องทั้งหมดเพราะปัจจัยดังกล่าวล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหมด (วิลาวัณย์ ภมรสวรรณ, 2553)

3.6 ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยทั่วไปชี้ให้เห็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลง มิติของการเปลี่ยนแปลง วิธีการของสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าปรากฏการณ์ทางสังคมแต่ละอย่างมีความแตกต่างกันอย่างไร โดยทั่วไปแล้วรูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมประกอบด้วย การวิวัฒนาการ การปฏิวัติการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม การ

พัฒนาให้ทันสมัยการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมการพัฒนาเป็นการเมือง และการพัฒนาให้เป็นสมัยใหม่ ดังนี้

3.6.1 การวิวัฒนาการและการปฏิวัติ การวิวัฒนาการ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแบบค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับขั้นตอนของอารยธรรมหรือความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์มีความชอบธรรมถูกต้องตามแบบแผนและกฎหมายไม่มีความรุนแรงมีทิศทางที่ยอมรับของสังคมการวิวัฒนาการมาจากความอ่อนแอ หรือความแข็งแรงของสถาบันสังคม นักวิชาการด้านวิวัฒนาการเชื่อว่าวิวัฒนาการทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในโลก โดยการเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบง่าย ๆ มาเป็นสังคมที่ซับซ้อนจากลักษณะที่เป็นแบบอย่างเดียวกันมาเป็นแบบหลายอย่างผสมอยู่ ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยโดยการวิวัฒนาการมีอยู่ทั่วไปทั้งด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติการเกษตรการศึกษาและการแพทย์ ที่เห็นเด่นชัดคือ ด้านการเกษตรของประเทศไทยเริ่มต้นการเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมตั้งแต่ยุคก่อนสมัยกรุงสุโขทัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นทำการเกษตรโดยใช้แรงงานสัตว์ทำการผลิตแบบยังชีพเป็นส่วนมากทำการเกษตรเพื่อการค้าบ้างเล็กน้อย ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา มีการส่งเสริมให้ทำการเกษตรแผนใหม่ ใช้เทคโนโลยีต่างๆมากขึ้นเน้นทำการเกษตรเพื่อการค้าและอุตสาหกรรมวิวัฒนาการการเกษตรของประเทศไทยตั้งแต่การเกษตรแบบดั้งเดิมมาจนถึงการเกษตรแผนใหม่ใช้เวลาประมาณ 700 ปี แต่วิวัฒนาการดังกล่าวก็ทำให้วิถีความเป็นไปเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยจึงทำให้เห็นภาพความเป็นอยู่เมื่อครั้งอดีตแตกต่างไปอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับวิถีความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

3.6.2 การปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม หรือการผสมผสานกลมกลืนกับทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการติดต่อรับวัฒนธรรมหนึ่งที่มีอิทธิพลต่ออีกวัฒนธรรมหนึ่ง ทำให้วัฒนธรรมทั้งสองมีความคล้ายคลึงกัน และมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมทั้งสอง การปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมอาจเริ่มตั้งแต่การยอมรับภาษาที่เป็นวิชาการมาใช้จนถึงการรับวัฒนธรรมอื่นและระบบสังคมทั้งหมด อาจเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปหรือเป็นกระบวนการที่เร็วโดยมีอิทธิพลการเมืองภายนอกเนื่องจากความไม่พอใจของเดิมที่มีอยู่ลักษณะเด่นของการติดต่อกันของสังคมและวัฒนธรรมมีดังต่อไปนี้

- 1) เกิดจากจักรวรรดินิยมการค้าอาณานิคมและการเข้าปกครองสังคมอื่นโดยทางอ้อมแล้วนำวัฒนธรรมไปถ่ายทอด
- 2) การสงคราม การเข้ายึดครองของทหารและเข้าครอบครอง
- 3) การเผยแพร่ศาสนา เป็นการแผ่อำนาจทางศาสนจักร และนำวัฒนธรรมอื่นๆไปเผยแพร่ด้วย

4) การอพยพ การโยกย้ายถิ่นของประชาชนทั้งส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม นอกจากนี้อาจเกิดจากการค้าขายการท่องเที่ยวการศึกษาการถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในสังคมอื่น และการติดต่อทางการทูต ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดการยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกันแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขึ้นในสังคม

3.6.3 การพัฒนาเป็นอุตสาหกรรม หรือการเป็นอุตสาหกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมหรือการค้าไปสู่สังคมอุตสาหกรรมมีการพัฒนาระบบโรงงาน อุตสาหกรรมมีการใช้เครื่องจักรกลในโรงงานอุตสาหกรรม อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเศรษฐกิจและองค์การที่สอดคล้องกับการเป็นอุตสาหกรรม และทำให้มีความทันสมัย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือการพัฒนา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม ศาสนา การศึกษา และองค์การต่างๆ นอกจากนี้การเป็นอุตสาหกรรมอาจประเมินได้จากระดับความซับซ้อนของสภาพแรงงานการพัฒนาเทคโนโลยีความทันสมัยของวิชาชีพ วิชาการ และบุคลากร ด้านบริหารจัดการ ความชำนาญเฉพาะด้าน การผลิตและการบริหารที่ทันสมัย รูปแบบการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร เช่น อัตราการเกิด การตายจะลดลงมีการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงสถาบันครอบครัวจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวลดน้อยลง คนในสังคมมีความทันสมัยมีการศึกษา มีการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสารมวลชน จะเห็นว่าการอุตสาหกรรมนั้นมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างมาก

3.6.4 การพัฒนาเป็นเมือง หมายถึงการทำให้สังคมชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า เป็นศูนย์กลางการบริหารมีเศรษฐกิจดีคนมีการศึกษาเฉลี่ยพลาลักษณะของการพัฒนาเป็นเมืองจะประมาณจากสัดส่วนของประชากรที่อยู่อาศัยในตัวเมืองหรือมหานครปกติการพัฒนาเป็นเมืองจะประกอบด้วยความเป็นสมัยใหม่และการเป็นอุตสาหกรรมเสมอเพื่อจะเป็นแหล่งจ้างแรงงานมากขึ้น ปรากฏการณ์การปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในสังคมไทยมีตัวอย่างเป็นจำนวนมากเช่น

1) การยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ เช่นรถไถไถไร่นา เครื่องปลูกพืชเครื่องมือปราบศัตรูพืช เครื่องเก็บเกี่ยว และเครื่องนวด

2) การรับวัฒนธรรมวันปีใหม่สากล เทศกาลวันแห่งความรักการไหว้บรรพบุรุษ การบริโภคอาหารจานด่วนของทางยุโรปและอเมริกา ตลอดจนวัฒนธรรมการสันตนาการ การเดินร่ำ การกีฬากอล์ฟ เป็นต้น

3) การรับวัฒนธรรมการแต่งกายการแต่งกายของวัยรุ่นเช่นผู้หญิงนุ่งกระโปรงสั้นสวมเสื้อชายลอยสูง เจาะสะดือ และผู้ชายประดับตุ้มหูตลอดจนการแต่งกายด้วยชุดสากล

4) การรับวัฒนธรรมด้านภาษา นักวิชาการและผู้มีการศึกษาทั่วไปนิยมพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น พจนานุกรมไทยบรรจุภาษาอังกฤษที่เป็นศัพท์วิชาการหรือศัพท์เฉพาะมากขึ้นกว่าของเดิมมาก

3.6.5 การพัฒนาให้เป็นสมัยใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งดั้งเดิมหรือสังคมที่ไม่เจริญไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า มีความมั่นคง การเป็นสมัยใหม่จะหมายรวมถึงการเป็นสังคมอุตสาหกรรม การเป็นสังคมเมือง และความเป็นราชการ ซึ่งส่วนมากจะนึกถึงการเลียนแบบการพยายามที่จะพัฒนาให้ก้าวหน้าและการถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ทั้งในด้านการผลิต และการยอมรับเทคโนโลยีจากประเทศตะวันตกไปสู่ประเทศที่กำลังพัฒนา ดังนั้น พื้นฐานของการทำให้เกิดความทันสมัยซึ่งขึ้นอยู่กับ การสื่อสารและการติดต่อกันระหว่างวัฒนธรรมและสังคมต่างๆ การเจริญทางอุตสาหกรรมเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้การเป็นสมัยใหม่ได้ สำหรับปรากฏการณ์ความเป็นสมัยใหม่ในสังคมไทย จะสังเกตเห็นว่าปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่เป็นคนสมัยใหม่มากขึ้น อาทิเป็นคนมีประสิทธิภาพ ขยันตรงต่อเวลาประหยัดยอมรับประสบการณ์และความคิดใหม่ ใจกว้าง มีความยืดหยุ่น มีความเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง มีความเสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวมีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัวและพอใจในตนเอง สำหรับในระดับหน่วยงานจะพบว่าบางหน่วยงานมีบุคลากรที่ใจกว้างมีจิตใจเป็นผู้ให้บริการ ความคิดดีรักองค์การมีเครื่องใช้ในสำนักงานสมัยใหม่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจแก่สังคม นอกจากนี้ยังพบว่าในระยะหลังจากประเทศไทยประสบผลสำเร็จใน การพัฒนาเศรษฐกิจระดับหนึ่งแล้ว ประชาชนย้ายถิ่นจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง หรือประกอบอาชีพอุตสาหกรรมและบริการมีการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ เพิ่มขึ้น โดยการสร้างหมู่บ้านจัดสรร ลักษณะต่างๆ รอบๆ เมืองใหญ่ เป็นจำนวนมากมีโครงสร้างพื้นฐานเช่น ไฟฟ้าประปาถนนการสื่อสารด้านโทรศัพท์การ สันทนาการ ด้วยรายการวิทยุโทรทัศน์รายการโทรทัศน์ตามสายประชาชน มีความเป็นสมัยใหม่เพิ่มขึ้น ได้รับการศึกษาสูงการสาธารณสุขอยู่ในสังคมแบบเปิดและบริโภคนิยมเทคโนโลยีจากสื่อต่างๆ เพิ่มขึ้นทำให้ สัดส่วนคนอยู่ในชนบทลดลงและจำนวนคนอยู่ในเมืองเพิ่มขึ้นอย่างไรก็ตามการพัฒนาเป็นเมืองบางแห่งก็ มีปัญหา เนื่องจากการวางแผนไม่ค่อยดีการสร้างสาธารณูปโภคไม่ทันกับการขยายตัวของเมือง

โดยสรุป ปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและที่มาของปรากฏการณ์มีหลายรูปแบบ ทั้งในการวิวัฒนาการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแบบค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับขั้นตอนของอารยธรรมมีความชอบธรรมถูกต้องตามแบบแผนและกฎหมายซึ่งแตกต่างจากการปฏิบัติที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันและผิดจากสังคมเดิมต้องสร้างระเบียบสังคมใหม่การปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นกระบวนการติดต่อรับ

วัฒนธรรมหนึ่งที่มีอิทธิพลต่ออีกวัฒนธรรมหนึ่ง ทำให้วัฒนธรรมทั้งสองมีความคล้ายคลึงกัน และมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทั้งสองวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการพัฒนาให้ทันสมัย การพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมและการพัฒนาเป็นเมือง ซึ่งจะทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าประชาชนได้รับการศึกษามีความทันสมัยเศรษฐกิจดีซึ่งจะพบปรากฏการณ์อันเนื่องมาจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ในลักษณะต่างๆ กัน

4. การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มและกระบวนการทางการเมือง

การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มและกระบวนการทางการเมือง เป็นแนวทางการศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองซึ่งผลของการศึกษาจะทำให้ช่วยเพิ่มความชัดเจนในสิ่งที่เกิดขึ้นในระบบการเมือง สำหรับองค์ประกอบที่ใช้สำหรับการศึกษาคือ การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มและการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง

4.1 การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่ม

การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มต่างๆ ในระบบการเมือง คือ การศึกษากลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง อันหมายถึงกลุ่มพฤติกรรมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรือเพื่อบรรลุถึงจุดหมายปลายทางบางอย่างโดยผ่านกระบวนการทางการเมืองและพยายามมีอิทธิพลเหนือกระบวนการตัดสินใจหรือการวางนโยบายของสถาบันรัฐบาล ดังนั้นการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองจึงเกิดขึ้นจากการที่กลุ่มผลประโยชน์ธรรมดาได้ไปดำเนินกิจกรรมหรือมีพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเรียกร้องหรือการสนับสนุนต่อสถาบันการเมืองนั่นเอง ผู้วิจัยทางรัฐศาสตร์มักจะมีความเชื่อว่าถ้าหากเราสามารถเข้าใจกิจกรรมของกลุ่มและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ได้แล้วเราก็จะเข้าใจเรื่องของการเมืองและยังสามารถอธิบายตลอดจนวิเคราะห์ระบบการเมืองได้ เมื่อเป็นเช่นนี้นักทฤษฎีกลุ่มเหล่านี้จึงมีความเป็นว่า ประการแรก กลุ่มมีความสำคัญในระบบการเมือง และประการที่สอง ทฤษฎีกลุ่มมีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจทางการเมือง

ทั้งนี้ในสังคมประชาธิปไตย การเกิดขึ้น ดำรงอยู่และแสดงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์มีความสำคัญต่อคุณภาพของระบบการเมือง เมื่อการเมืองคือการแข่งขัน การแข่งขันเพื่อให้ได้อำนาจและใช้อำนาจนั้นในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคม กลุ่มผลประโยชน์จึงมีบทบาทหน้าที่ในการถ่วงดุลรัฐบาลไม่ให้ผลประโยชน์ไปตกอยู่ในกำมือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือบางกลุ่มด้วยการเรียกร้อง กดดันให้รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มตนด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของอาเธอร์ เบนท์ลีย์ (Arthur Bentley) ซึ่งอธิบายว่า ปรากฏการณ์กลุ่มคือปรากฏการณ์สำคัญทางการเมือง เพราะกลุ่มนั้นเป็นเสมือนแกนสำคัญของสังคมการเมือง

ทั้งหลายในระบบประชาธิปไตย ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าอาจเป็นเพราะกิจกรรมหรือพฤติกรรมทางการเมืองทั้งหลายนั้นคนๆ เดียวกันจะทำให้สัมฤทธิ์ผลได้ยากหรืออาจจะทำไม่ได้เลย แต่ถ้าเมื่อคนเดี๋ยวได้รวมกลุ่มกันแล้วมันจะทำให้เกิดพลังและพลังนี้เองที่จะทำให้กิจกรรมหรือพฤติกรรมทางการเมืองทั้งหลายสัมฤทธิ์ผลในที่สุด อย่างไรก็ตามเดวิด ทูรแมน (David B. Truman) แม้จะเห็นความสำคัญของพฤติกรรมกลุ่มแต่ก็ยังเชื่อว่าไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองได้ทั้งหมดอันเป็นผลมาจากความสำคัญของระดับปัจเจกบุคคลแต่เปลี่ยนบทบาทไปตามกลุ่มที่เขาสังกัดอยู่หลายๆ กลุ่มเพราะแต่ละคนนั้นอาจจะสังกัดอยู่ในกลุ่มหลายกลุ่ม เช่น อาจสังกัดอยู่ทั้งในกลุ่มอาชีพ กลุ่มศาสนา และกลุ่มการเมือง ในคราวเดียวกัน เป็นต้น ดังนั้นบทบาทย่อมเปลี่ยนไปตามบทบาทของกลุ่มที่คนๆ นั้นสังกัดอยู่ตามแนวคิดปัจเจกชนนิยม (Individualists) รวมทั้งทูรแมนเห็นว่าถ้าเพียงแต่การเรียกร้องผลประโยชน์ซึ่งกันและกันก็ยังไม่ถือว่าเป็นพฤติกรรมทางการเมือง แต่ถ้ากลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ไปเรียกร้องเอาที่สถาบันรัฐบาลเมื่อไร กลุ่มเหล่านี้ก็จะกลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง (Political Interest Group) ขึ้นมาทันที เพราะกลุ่มได้ดำเนินการพยายามที่จะเข้าไปมีอิทธิพลเหนือนโยบายและการกระทำของรัฐโดยผ่านกระบวนการทางการเมือง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มจะดำเนินการทางการเมืองก็ต่อเมื่อผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่มเห็นว่า นโยบายหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของรัฐมีผลกระทบต่อผลประโยชน์กลุ่มหรืออุดมการณ์ของกลุ่มเป็นสำคัญ นอกเหนือจากแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ที่มองพฤติกรรมทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับกลุ่มของเบนที่ลึกับทูรแมนแล้ว ยังมีนักทฤษฎีกลุ่มได้เสนอแนวคิดในการมองปัญหาต่างๆ ของกลุ่มไว้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการอธิบายถึงฐานะและบทบาทของกลุ่มในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประ โยชน์กับรัฐและรัฐบาล การควบคุมและการจำกัดอิทธิพลของกลุ่มอันมีผลกระทบต่อสาธารณะประโยชน์หรือผลประโยชน์ของชุมชน วัฒนธรรมและประเพณีในการจัดตั้งกลุ่ม ตลอดจนแรงจูงใจที่ทำให้ปัจเจกบุคคลเข้าเป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมก่อตั้งกลุ่มต่างๆ ทำให้นักวิชาการได้พยายามรวบรวมและแบ่งกลุ่มผลประโยชน์ด้วยเกณฑ์ต่างๆ ดังเช่น อัลมอนด์ เพาเวลล์ สโตรมและดอลตัน (Almond, Powell, Strom and Dalton) ได้แบ่งกลุ่มผลประโยชน์โดยใช้เกณฑ์ด้านลักษณะของการจัดตั้งกลุ่ม อีธริดจ์และแฮนเดิลแมน (Ethridge and Handelman) ได้แบ่งกลุ่มผลประโยชน์โดยใช้เกณฑ์ด้านผลประโยชน์ที่กลุ่มวางเป้าหมายไว้ เป็นต้น ทั้งนี้การมีความหลากหลายด้านบทบาทของกลุ่มเช่นนี้ก็ล้วนเป็นบทบาทกลุ่มในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งแม็กสตัดท์ (Magstadt) ได้กล่าวว่ากลุ่มผลประโยชน์เป็นส่วนหนึ่งของการเมืองในระบบประชาธิปไตย เพราะเหตุผลดังนี้

1) ประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองการปกครองที่ปกป้องสิทธิ เสรีภาพของบุคคล ซึ่งรวมถึงเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่ม ดังนั้น กลุ่มผลประโยชน์ไม่เพียงเป็นส่วนสำคัญแต่ยังเป็นผลลัพธ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ของสังคมประชาธิปไตย

2) สังคมประชาธิปไตยมีความสลับซับซ้อนในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมากกว่าสังคมเผด็จการ ด้วยเหตุนี้คุณลักษณะของระบอบประชาธิปไตยจึงก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลาย ทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม จากสิทธิ เสรีภาพที่ระบอบการเมืองนี้เปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงออกถึงความคิดเห็นและความต้องการของตน

3) กลุ่มผลประโยชน์เกิดและเติบโตในสังคมประชาธิปไตย เพราะรัฐบาลเป็นผู้กระจายผลประโยชน์แก่สังคม การสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่สังคมของรัฐบาลในด้านต่างๆ จึงมีส่วนต่อการก่อเกิดของกลุ่มผลประโยชน์ในด้านต่างๆ ตามมาด้วย

4.2 การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง

การศึกษากระบวนการทางการเมือง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการหรือการประกอบกิจกรรมใดๆ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นปรากฏการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและเป็นกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องกันในลักษณะของการเคลื่อนไหวเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นเมื่อพูดถึงกระบวนการทางการเมืองจึงน่าจะหมายถึงกิจกรรมของบุคคลกลุ่มต่างๆ ทั้งในและนอกระบบการเมือง ที่พยายามแข่งขันหรือต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจหรืออิทธิพลและใช้อำนาจหรืออิทธิพลที่ได้มาไปในการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ขณะเดียวกันก็พยายามพัฒนาขยายอำนาจหรืออิทธิพลที่ได้มา ทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มตน ดังนั้นกระบวนการทางการเมืองคือเรื่องของอำนาจ เป็นกระบวนการต่อสู้แข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลดังที่กล่าวมาแล้ว และนอกจากนี้รัฐศาสตร์ต้องการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีลักษณะของอาร์เธอร์ เบนท์ลี ที่ว่ากระบวนการทางการเมืองโดยหลักการแล้วเป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่างๆ ทางการเมืองการปกครองกับกลุ่มทางสังคม ซึ่งทัศนะดังกล่าวถือว่ากระบวนการทางการเมืองเป็นกิจกรรมของกลุ่มประเภทต่างๆ ทั้งในและนอกระบบการเมือง ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในระดับกว้างจึงมุ่งไปในเรื่องของกระบวนการเลือกตั้ง กระบวนการนิติบัญญัติ กระบวนการบริหาร กระบวนการตุลาการ (ยุติธรรม) หรืออีกนัยหนึ่งคือ กระบวนการในการเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจ ตลอดจนการตรวจสอบอำนาจ เป็นต้น และในบางครั้งมุ่งไปในเรื่องของกระบวนการปฏิบัติที่รุนแรงและกระบวนการในการทำสงคราม แต่ในระดับลึกจะมุ่งไปในเรื่องของกระบวนการที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า กลุ่มกับกระบวนการทางการเมืองนั้นเป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกันหรืออีกนัยหนึ่ง คือ กลุ่มได้กลายเป็นตัวแสดงทางการเมืองตัวสำคัญ อัน

ส่งผลให้การเมืองมีลักษณะเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลาและกลายเป็นประเด็นศึกษาวิจัยที่ทำให้ผู้ศึกษามองเห็นภาพที่แท้จริงและเข้าใจระบบการเมืองได้ดียิ่งขึ้น

5. ประวัติและการเปลี่ยนแปลงอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.1 ประวัติความเป็นมา

จากการสืบค้นประวัติหมู่บ้านของสภาวัฒนธรรมอำเภอปาย (2548) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านตำบลเวียงใต้ไว้ว่า เมื่อปี พ.ศ.2350 มีพวกไทใหญ่ได้พากันหนีภพมาจากเมืองป๋น เมืองนาย เมืองแสนหวี เมืองเชียงตุง เมืองกลางเครือ และเมืองด้างยาน มีพวกพม่า มอญ มาด้วย บางครอบครัวเลยเข้าไปอยู่เชียงใหม่ ลาปูน ลำปาง แพร่ น่าน เมื่อมาถึงบ้านดอน (ปัจจุบันคือตำบลเวียงเหนือ) จึงตกลงตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นั่น และยกขุนส่างปายขึ้นเป็นพ่อเมือง และต่อมา พ.ศ. 2375 สมัยพระเจ้ามโหตรประเทศ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้ส่งเจ้าแก้วเมืองมา (พระญาติ) ออกสำรวจชายแดนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ของจังหวัดเชียงใหม่ และออกมากล่องช้างไว้ใช้ในงานราชการ เมื่อมาถึงเมืองปาย ก็พบขุนส่างชอยหรือส่างชอนะ เจ้าแก้วแนะนำให้ขุนส่างชอ หรือพะก่าชอ ย้ายเมืองมาตั้งทางฝั่งขวาหรือทางตกแม่น้ำปาย เพราะเป็นที่ราบกว้างขวางเหมาะแก่การเพาะปลูกจะวางผังเมืองก็สวย (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งตำบลเวียงใต้)

ต่อมาเมื่อพะก่าชอผู้เป็นพ่อเมืองได้ถึงพิราลัยไป ผู้เป็นบุตรคือพะก่ากั้นนะขึ้นปกครองบ้านเมืองแทน ในปี พ.ศ.2427 จึงได้สร้างเวียงใหม่ขึ้น และแบ่งราษฎรที่มีฐานะดี มีฝีมือในเชิงพันดาบ จากฝั่งซ้ายเวียงเก่า (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งตำบลเวียงเหนือ) มาตั้งบ้านเรือนที่เวียงใหม่เรียกว่า “เวียงใต้” จากนั้น พะก่ากั้นนะ พ่อเมืองก็ได้สถาปนาขึ้นเป็น พระดำรงราษฎร์เสมา ได้ปรับปรุงบ้านเวียงใต้ มีการจัดทำถนนหนทางเป็นถนนใหญ่ 4 สาย มีรูปร่างเป็นตาราง มีตรอกมีซอยสวยงามมาก และสร้างหอ เรียกว่า “หอเจ้าฟ้า” (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอปาย) ตลอดจนการจัดแบ่งหมู่บ้านขึ้นเรียกว่า “ป๊อก” ข่าว่าการสร้างเวียงใหม่ได้ขยายไปทั่วทุกแห่ง ชาวไทใหญ่ ชาวพื้นเมือง ตลอดจนบรรดาเชื้อเจ้าไทใหญ่บางส่วนได้มีการอพยพจากเมืองป๋น เชียงตอง เชียงตุงมาสมทบกับพี่น้องที่มาจากเมืองแพร่ เมืองน่าน เมืองพร้าวและบ้านป่าขามหลวงเชียงใหม่ เมื่อมาแล้วก็จัดแบ่งเป็นหมู่บ้านขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการปกครอง โดยพวกที่มาจากเมืองพร้าวก็ให้มาตั้งเป็นหมู่บ้านที่ 1 ป๊อกเมืองป้าว (เมืองพร้าว) ซึ่งได้รวมกับป๊อกที่มาจากเชียงตอง (เชียงตอง) ในเวลาต่อมาพวกที่มาจากเมืองแพร่ รวมกันเนื่องจากมีการทำอุตสาหกรรมหม้อขาย จึงเรียกว่า ป๊อกเจ้าหม้อ หมู่ที่ 2 พวกที่มาจากบ้านป่าขามหลวงเชียงใหม่ เรียกเป็นป๊อกป่าขาม หมู่ที่ 3 พวกที่มาจากเมืองน่าน เรียก ป๊อกเมืองน่าน หมู่ที่ 4 (ปัจจุบันคือ บ้านเมืองแพร่) หลังจากนั้นได้มีผู้คนอพยพเข้ามาเรื่อยๆ ส่วนใหญ่มาจากแม่ฮ่องสอน

ขยายออกไปรวมกันเป็นหมู่ที่ 5 บ้านน้ำฮู ซึ่งห่างจากตัวอำเภอ 3 กิโลเมตร และ หมู่ที่ 6 บ้านห้วยปู ซึ่งเดิมเป็นหมู่บ้านของตำบลแม่नाเติง

5.2 ลักษณะทางกายภาพ

ในปัจจุบัน (พ.ศ.2559) อำเภอปาย มีพื้นที่อยู่ในความดูแล 2,244.7 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 65 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ตำบลเวียงใต้ จำนวน 8 หมู่บ้าน ตำบลเวียงเหนือ จำนวน 10 หมู่บ้าน ตำบลแม่นาเติง จำนวน 11 หมู่บ้าน ตำบลแม่ฮี้ จำนวน 6 หมู่บ้าน ตำบลทุ่งยาง จำนวน 12 หมู่บ้าน ตำบลเมืองแปง จำนวน 8 หมู่บ้าน และตำบลโป่งสา จำนวน 7 หมู่บ้าน และอำเภอปายมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เมืองป๋น จังหวัดตองยี รัฐฉาน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง จังหวัด เชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสะเมิง และอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน อำเภอปางมะผ้า

5.3 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอปายอยู่ในเขตติดต่อระหว่างเทือกเขาแดนลาวทางทิศเหนือ และเทือกเขาถนนธงชัยทางทิศตะวันออกและทิศใต้ ระบบนิเวศป่าซึ่งอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ปัจจุบัน ได้ถูกทำลายอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยค้าไม้สัก (เริ่มต้นประมาณ พ.ศ. 2420) จนกระทั่งถึงสมัยปิดป่า (พ.ศ. 2532) แต่ยังมีกรอนุรักษ์ป่าจนถึงปัจจุบัน

อำเภอปายตั้งอยู่บนความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ 470 เมตร ถึง 2,005 เมตร ทำให้เกิดป่าสนเขา ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าเต็งรังแล้ง ที่ราบลุ่มแคบๆ ของแม่น้ำของแม่น้ำปาย ลำห้วยเล็กๆ ซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 470 เมตร ถึง 650 เมตร จึงเป็นแหล่งเพาะปลูกที่อุดมสมบูรณ์ในฤดูมรสุม

เนื่องจากภูมิประเทศมีความสูงอยู่ในเขตระบบนิเวศป่าและภูเขา จึงทำให้ปายมีอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว แต่ในฤดูร้อนในปัจจุบันนี้อากาศค่อนข้างร้อน เพราะปายตั้งอยู่ในหุบเขา และระบบนิเวศป่าถูกบุกรุกทำลาย

5.4 ประชากร

ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอปาย ที่ว่าการอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระบุจำนวนประชากรเมื่อเดือนกันยายน 2559 ไว้จำนวนทั้งสิ้น 37,630 คน จำนวน 13,183 หลังคาเรือน แยกเป็น เพศชาย จำนวน 19,456 คน และเพศหญิง จำนวน 18,171 คน โดยมีรายละเอียดจำแนกเป็นรายตำบลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนครัวเรือนและประชากรชายและหญิงในอำเภอปาย จำแนกรายตำบล

ตำบล	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
เวียงใต้	2,496	5,117	4,603	9,720
เวียงเหนือ	1,874	2,517	2,327	4,844
แม่नाเติง	2,955	3,755	3,582	7,337
แม่ฮี้	1,730	1,815	1,721	3,536
ทุ่งยาว	2,004	2,491	2,363	4,854
เมืองแปง	1,155	2,068	2,025	4,093
โป่งสา	969	1,696	1,550	3,246
รวม	13,183	19,456	18,171	37,630

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2559)

5.5 โครงสร้างพื้นฐาน

5.5.1 ด้านการคมนาคมขนส่ง เทศบาลตำบลปาย มีระบบโครงสร้างถนนที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชน/หมู่บ้านต่างๆ ภายในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบค่อนข้างสะดวกและทั่วถึง เส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 ซึ่งเทศบาลฯ ได้รับมอบให้อยู่ในความดูแลจากกรมทางหลวงเมื่อปี พ.ศ. 2547 (เฉพาะในเขตพื้นที่เทศบาล) การคมนาคม สามารถเดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ระยะทาง 137 กิโลเมตร และไปจังหวัดแม่ฮ่องสอนระยะทาง 111 กิโลเมตร มีรถโดยสารที่รับการสัมปทานและรถร่วมบริการที่สามารถเรียกใช้บริการได้ตลอดเวลา นอกจากนี้อำเภอปายังมีมีสนามบินซึ่งสามารถนำเครื่องบินเล็กส่วนตัวหรือเช่าเหมาลาลงจอดได้ สนามบินแห่งนี้แต่เดิมเป็น Runway เก่าที่ถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และถูกเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นลานบินชั่วคราวสำหรับลาเตียงเสบียงอาหารของกองทัพ ต่อมาได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นสนามบินสำหรับรองรับธุรกิจท่องเที่ยว

5.5.2 ด้านการไฟฟ้า จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าในเขตเทศบาลมีมากกว่าร้อยละ

99

5.5.3 ด้านการประปา เทศบาลตำบลปาย ดำเนินกิจการประปาเชิงพาณิชย์มานานกว่า 20 ปี ปัจจุบันมีราษฎรผู้ใช้น้ำประมาณ 731 ราย สามารถผลิตน้ำประปาได้ 3,000 ลบ.ม. /วัน

5.5.4 ด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง (อยู่ในเขต อบต.เวียงใต้) มีการให้บริการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่หลากหลายระบบ

5.5.5 ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชาชนในเขตเทศบาลจะมีลักษณะแนวยาวไปตามถนนสายหลักของชุมชน ปัจจุบันจะมีการเติบโตเฉพาะจุด (ชุมชนบ้านป่าขาม) ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านบริการสาธารณะ การพัฒนาการขยายผิวจราจรบางช่วงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การรुकกล้าที่สาธารณะตลอดสองข้างทาง การวางจำหน่ายอาหารหรือสินค้าบนทางเท้า การก่อสร้างอาคารรुकกล้า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชน โดยขาดการวางแผนหรือการวางผังเมืองและขาดความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

5.6 ดินน้ำและแหล่งน้ำสำคัญ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอปายเป็นป่าและภูเขาสูง มีดอยแม่ยะเป็นยอดเขาสูงสุด สูงประมาณ 2,005 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีพื้นที่การเกษตรร้อยละ 16 (23,318 ไร่) มีแม่น้ำสำคัญ 2 สาย คือ

5.6.1 แม่น้ำปาย มีต้นน้ำอยู่ระหว่างรอยต่อของเทือกเขาถนนธงชัย กับ เทือกเขาแดนลาว ในเขตตำบลเวียงเหนือไหลลงผ่านทางใต้หุบเขาต่างๆ ในเขตอำเภอปาย และหักเหไปในทิศตะวันตก ผ่านอำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน ไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน (แม่น้ำคง) ที่บ้านใหม่ในเขตรัฐคะยา ในประเทศพม่า ความยาวในประเทศไทยมีประมาณ 135 กิโลเมตร (มีความยาวทั้งหมด 180 กิโลเมตร) กว้างประมาณ 30 เมตรและลึกประมาณ 7 เมตร ท้องน้ำมีลักษณะเป็นกรวดทราย ในฤดูแล้งน้ำน้อยลึกเพียง 1 เมตร มีน้ำไหลตลอดปี

5.6.2 แม่น้ำของ มีต้นกำเนิดอยู่ที่ดอยผกุกุด ไหลลงสู่แม่น้ำปายที่ตำบลแม่ตาง รวมความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร

5.7 ป่าไม้และพืชพรรณ

5.7.1 ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนบน มีพื้นที่ประมาณ 1,060 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 663,000 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอปาย ประกาศเป็นป่าสงวนเมื่อปี พ.ศ. 2517

5.7.2 อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีพื้นที่ประมาณ 1,252 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 782,500 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

5.7.3 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย มีพื้นที่ประมาณ 1,181 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 738,000 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และอำเภอปาย

5.7.4 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่แตงและป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนบน มีพื้นที่ประมาณ 514 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 321,000 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอปาย

5.7.5 พืชพันธุ์ไม้ พืชพันธุ์ไม้ยืนต้น ประกอบด้วย

- 1) ป่าผสมเบญจพรรณ มีไม้สัก ไม้แดง ไม้รักฟ้า ไม้รัง ไม้ประดู่ ฯลฯ
- 2) ป่าดงดิบ มีไม้แดง ยางขาว รกฟ้า สมอทิเพก ฯลฯ
- 3) ป่าดงดิบเขา มีไม้ก่อ ไม้รัก ยมหิน สม ฯลฯ
- 4) ป่าเต็ง – รัง มีไม้พลวง รัง ก่อ รกฟ้า ฯลฯ
- 5) ป่าสน มีสนสองใบ พลวง รัก ส้าน รัง ฯลฯ
- 6) ป่าไร่ร้าง มีไม้ก่อกชนิดต่างๆ ไม้สน พลวง ฯลฯ
- 7) ป่าไร่เลื่อนลอย มีไม้สัก ตะแบกใหญ่ และไม้แดง ฯลฯ

5.7.6 พืชพันธุ์ไม้กึ่งยืนต้นและล้มลุก ที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือเป็นอาหารของมนุษย์ อาทิเช่น

1) พืชพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ทั่วไป ได้แก่ ไม้ไผ่ ผักหวานป่า ต้นคราม ผักกูด ผักกูดคอดย ผักพ้อคำ ดอกอาว (กระเจียว) สาบแล แคป่า เพกา ปู่ย่า ผักแว่น ผักหนาม ผักเห็ด ผ่า เพียนฟาน พักข้าว มันปลา (มันปู) เต่า (สาหร่ายน้ำจืด) อ่องสอด (ดอกหิน) สมอไทย มะขามป้อม

2) พืชพันธุ์ไม้เฉพาะ ได้แก่ ผักส้มปี้ (หัวเหวน) ผักหนามโค้ง (หมากกลม) ดอกคิน เป็นต้น

3) กระพี้จั่น เป็นพันธุ์ไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็นไม้มงคล ตามมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2537 ตามโครงการปลูกป่าเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์เป็นปีที่ 50 ในกรณีนี้ได้พระราชทานกล้าไม้มงคลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนำไปปลูกเป็นสิริมงคล จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับพระราชทานต้นกระพี้จั่น เป็นต้นไม้ประจำจังหวัด

4) ดอกเอื้องแซะ ชาวไทยใหญ่นิยมนำมาบูชาพระหรือประดับตามบ้านเรือน โดยปักใส่กระถางที่บรรจุดินทราย รดน้ำพอให้ชื้น ดอกเอื้องแซะก็จะบาน ส่งกลิ่นหอม นานหลายเดือน นอกจากนี้ยังใช้ถวายพระและลอยน้ำในพิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่หรือมอบให้ผู้ใหญ่ในวันสำคัญต่างๆ

5) กาหान โดยจะพบขึ้นเป็นกลุ่ม ในที่ลุ่มริมห้วยชันและหรือมีธารน้ำไหลเอื่อยๆ เป็นพืชที่มีลำต้นอยู่ใต้ดิน ต้นแก่เท่านั้นที่จะมีลำต้นเหนือพื้นดินโดยทั่วไปจะไม่เกิน 1 เมตร สามารถแตกหน่อเป็นกอใหญ่ มีหนามแหลมยาวปกคลุมทั่วไป มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น ทองหนาม มีผลออกเป็นทะลายหนึ่งปี 20-200 ผล ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและการแตกหน่อไปใช้มุงหลังคาและกั้นฝาห้องกั้นที่มีเปลือกแข็งใช้ทำไม้กักคั้น เมื่อมีลักษณะคล้ายไม้ก่อก ชาวบ้านใช้ทำจุกขวด ยอดอ่อนใช้บริโภคเช่นเดียวกับยอดมะพร้าว เรียกว่า หน่อกาหาน และเมล็ดอ่อนนำมาบริโภคได้

5.8 การประกอบอาชีพของประชาชน

เนื่องจากบริเวณหุบเขากว้างใหญ่ลุ่มน้ำปาย ลุ่มน้ำแม่ฮี้ ลุ่มน้ำแม่เย็น และลุ่มน้ำแม่ปิงน้อย อยู่ในทิศทางลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกก่อนข้างฤดูปริมาณฝน โดยเฉลี่ยประมาณ 1,275 มิลลิเมตรต่อปี ช่วงฤดูฝนแต่ละปีมักมีน้ำป่าไหลเชี่ยวกรากลงมาท่วมพื้นที่ราบสองฟากฝั่ง มีการทับถมของโคลนตะกอนที่อุดมด้วยแร่ธาตุสารอาหาร ส่งผลให้เป็นพื้นที่เหมาะแก่การเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำสวนทำไร่ ประมาณ ร้อยละ 88.5 มีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรเพียงร้อยละ 1.6 หรือเพียง 5.8 ไร่ต่อครัวเรือนเท่านั้น การขยายพื้นที่ในการเกษตรเป็นไปได้น้อยมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าและภูเขาสูงชัน พืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ ข้าว กระเทียม ถั่วเหลือง ข้าวสาลี ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว เข้าบาร์เลย์ ถั่วจี่ ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 25,000 บาท ต่อคน/ปี

5.9 การพาณิชย์

5.9.1 **สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่** จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ปั้มน้ำมันปตท. และปั้มน้ำมันพีที

5.9.2 **ธนาคาร** จำนวน 7 แห่ง ได้แก่

- 1) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขา ปาย
- 2) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปาย
- 3) ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) สาขาย่อยปาย
- 4) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาย่อยปาย
- 5) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาปาย
- 6) ธนาคารออมสิน จำกัด สาขาปาย
- 7) ธนาคารกสิกร จำกัด (มหาชน) สาขาปาย

5.9.3 **สหกรณ์** จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

- 1) สหกรณ์การเกษตรห้วยทรายขาวพัฒนา จำกัด
- 2) สหกรณ์โคขุน อาเภอปาย จำกัด
- 3) สหกรณ์หมู่บ้านป่าไม้โป่งสา จำกัด
- 4) สหกรณ์หมู่บ้านป่าไม้แม่เหมืองหลวง จำกัด
- 5) สหกรณ์หมู่บ้านป่าไม้มังขุนสาใน จำกัด
- 6) สหกรณ์ผู้ปลูกกระเทียมเมืองแปง จำกัด

5.9.4 **สินค้า OTOP** ที่มีชื่อเสียงของอำเภอปาย ได้แก่

- 1) ผ้าคลุมไหล่ลายไทย บ้านนาจลอง

- 2) ถูงซ้อปั้งฝ้าลือชอ กลุ่มแม่บ้านสหกิจ
- 3) น้ำพริกควัทราย กลุ่มแม่บ้านบัวตอง
- 4) น้ำพริกลาบ กลุ่มน้ำพริกลาบ
- 5) สุรากลั่นชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ปาย
- 6) สุรากลั่นชุมชน หจก. ปายทิพย์
- 7) แหมพุมุนไพร นายเจริญ แดงเกตุ
- 8) หมวกไหมพรม บ้านแม่เย็น

5.10 ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถาน

5.10.1 ศาสนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมา คือ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ส่วนศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของที่นี่นั้นเนื่องจากประชากรในเขตเทศบาลดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นชาวไทใหญ่ (ชาวไต) ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบสานกันมา จึงมีลักษณะค่อนข้างไปทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีแบบไทใหญ่

5.10.2 วัฒนธรรมและประเพณี ในอำเภอปายมีวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ประเพณีปอยส่างลอง (คือ การบวชสามเณร) นิยมจัดในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม การจัดงานแต่ละครั้งจะจัด 3 วัน หรือ 5 วัน งานบวชเณรครั้งหนึ่งๆ มักจะจัดรวมกันหลายคน
- 2) ประเพณีต่างขอมต่อหลวง (คือ การถวายข้าวมธุปายาส) ประเพณีนี้จัดให้มีขึ้นในวันพระระหว่างพรรษา
- 3) วานปะลิก (พิธีการสืบชะตาบ้าน) ในปีหนึ่งๆ ปกติจะประกอบพิธีครั้งหนึ่งหลังจากเสร็จจัดงานเทศกาลสงกรานต์ไปแล้ว
- 4) ประเพณีสลากภัต จะเริ่มตั้งแต่เดือน 10 แรม 15 ค่ำ ไปจนถึงเดือน 11 แรม 6 ค่ำ โดยจัดให้มีทุกๆ วัด ผลัดเปลี่ยนกันไป
- 5) จำก้าเพจอน ประเพณีนี้นิยมทำกันในวันพระระหว่างพรรษา เป็นการทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ ในตอนเช้าและทำการเลี้ยงข้าวอุบาสกอุบาสิกาที่ไปจำศีลภาวนาที่วัด
- 6) ปอยลื้อหรือปอยเหลิม เป็นประเพณีทำบุญศัพพะภิกษุที่มีรณภาพ จัดว่าเป็นงานที่ใหญ่งานหนึ่ง

5.10.3 โบราณสถาน ในอำเภอปายมีโบราณสถานเป็นจำนวนมาก โบราณสถานที่สำคัญและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันในวงกว้าง ประกอบด้วย

1) วัดหลวง เป็นวัดใหญ่ มีพระเจดีย์ศิลปะไทใหญ่ประดิษฐานอยู่กลางลานวัด และมีเจดีย์ทรงมอญล้อมรอบ ใต้ซุ้มเจดีย์เป็นซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปประจำวันเหนือฐานเจดีย์องค์ใหญ่เป็นมณฑปที่สวยงาม และเป็นวัดประจำอำเภอปาย เป็นที่ทำการของเจ้าคณะอำเภอดั้งแต่สมัยเจ้าฟ้าปกครอง บริเวณที่สร้างวัดเดิมเป็นวัดร้างมาก่อน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2346 มีพระพุทธรูปใหญ่ก่อด้วยอิฐถือปูนได้ทรุดโทรมไป ต่อมาพระยาราชเจ้าเมืองปายสร้างองค์เจดีย์ครอบพระพุทธรูป สร้างได้ 3 ปีก็เสร็จ พระยาราช มาไต่ยอด เมื่อ พ.ศ. 2444 และวัดหลวงยังเป็นแหล่งประดิษฐาน องค์พระพุทธรูป คือ พระเพชร เป็นพระคู่บ้านคู่เมืองอันศักดิ์สิทธิ์ ของชาวอำเภอปาย มาตั้งแต่สมัยโบราณ ถ้าหากว่าปีใดฝนไม่ตกตามฤดูกาล ประชาชนจะพากันไปกราบอาราธนาอัญเชิญพระเพชรแห่แห่นไปตามท้องถนน เพื่อให้ประชาชนสงวนน้ำ อีกไม่นานฝนก็จะตกลงมาทำให้ประชาชนอยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ องค์พระเพชรเป็นทองสัมฤทธิ์ สูงประมาณ 2 ฟุตครึ่ง หน้าตักกว้าง 0.5 ฟุต วัดหลวง ตั้งอยู่ที่บ้านเมืองพร้าว หมู่ที่ 1 ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) วัดป่าขาม เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง เป็นศิลปะแบบไทใหญ่ เริ่มสร้างราว พ.ศ.2412 มีกุฏิจำนวน 6 หลัง สร้างไว้อย่างสวยงามมาก เสา ฝา เพดาน ลงรักปิดทอง ใสกระจกอย่างสวยงาม วัดนี้มีความสำคัญคือเป็นที่พักของอาคันตุกะ ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์รวมทั้งเคยเป็นที่พักของทหารเมื่อครั้งสงครามอินโดจีน และสงครามโลกครั้งที่ 2 วัดป่าขามตั้งอยู่ที่บ้านป่าขาม หมู่ที่ 3 ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3) วัดกลาง เริ่มสร้างราว พ.ศ.1213 วัดนี้เป็นวัดที่สวยงาม เป็นที่เชิดหน้าชูตาของอำเภอปาย ลักษณะเด่นของวัดนี้จะมีพระพุทธรูปประจำวันรอบฐานเจดีย์ วัดกลาง ตั้งอยู่ที่บ้านป่าขาม หมู่ที่ 3 ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4) ศาลเจ้าพ่อมือเหล็ก ตั้งอยู่บริเวณวัดหลวง พอถึงเดือน 7 หรือเดือนมิถุนายน ของทุกปี ประชาชนจะพากันมาทำพิธีบวงสรวง มีเครื่องเซ่นบูชาบวงสรวง เช่น ดอกไม้สีขาว ขนมที่มีสีขาว และผลไม้ต่างๆ คนตรีบรรเลงที่ใช้ในพิธีคือ เครื่องปี่ มีหมอลำเพลงพื้นบ้านมาร้องรำทำเพลงเวลาเจ้าพ่อจะมาเข้าทรงร่าง

5) กู่เจ้าฟ้า ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัดหลวง ห่างจากวัดประมาณ 50 เมตร (ปัจจุบันอยู่ด้านหลังโรงพยาบาลปาย) ในอดีตเป็นที่บรรจุพระอัฐิของเจ้าฟ้าเมืองปายทุกพระองค์

6) กู่พระสงฆ์ ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 4 บ้านเมืองแพร่ ตำบลเวียงใต้อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ปัจจุบันอยู่บริเวณทุ่งนาแล้ง โรงเรียนปายวิทยาคาร) เป็นที่บรรจุอัฐิของเจ้าคณะอำเภอปาย คือ ครูบาโยง และครูบาอ

7) เสาหลักเมือง สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2470 โดยมีท้าววิจิตร ศรีปาวิน เป็นผู้กำหนดเขตติดต่อบริเวณตำบล อำเภอ จังหวัด โดยเป็นผู้จัดทำและเป็นตัวหนังสือบอก ระยะทางเป็นอักษรล้านนา ปัจจุบันเสาหลักเมือง ตั้งอยู่ในบริเวณที่ว่าการอำเภอปาย ตั้งอยู่ที่ บ้านเมืองพร้าว หมู่ที่ 1 ตำบลเวียงใต้

5.11 การท่องเที่ยวอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อำเภอปาย เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเกือบตลอดทั้งปี เป็นการเสริมสร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ สาเหตุอย่างหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาท่องเที่ยวอำเภอปาย อาจเนื่องมาจากอำเภอปายมีลักษณะที่แตกต่างไปจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ซึ่งมีความลงตัวในตัวเอง โดยเฉพาะธรรมชาติที่บริสุทธิ์ หลากหลาย รวมทั้งเส้นทางเดินที่คดเคี้ยวเป็นป่าเขาและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอำเภอปาย ที่มีทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยพื้นที่สูง หลากหลายเผ่าพันธุ์ มีวิถีชีวิตเรียบง่าย สอดคล้องกับธรรมชาติ ประกอบกับมีสื่อมวลชนได้นำเสนอ เรื่องการท่องเที่ยวเกี่ยวกับอำเภอปายอย่างแพร่หลาย โดยได้ยกย่องให้อำเภอปายเป็นเมืองโรแมนติก หรือเมืองสวิสเซอร์แลนด์ของไทย ทำให้นักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสนใจ อำเภอปายจึงเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ทำให้เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่นิยมเข้ามาเที่ยวปายในช่วงศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ และเทศกาลวันหยุดต่างๆ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่เข้ามาเที่ยวในอำเภอปายนั้นมาจากหลากหลายประเทศ จำนวนตามลำดับ คือ เป็นชาวยุโรป ชาวตะวันออกกลาง ชาวแอฟริกา ชาวอเมริกา ชาวเอเชีย และชาวออสเตรเลีย

อำเภอปาย มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ

5.11.1 อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอปาย 40 กิโลเมตร ติดเขตอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่ตั้งโครงการพัฒนาคันน้ำของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช มีการปลูกพืชไม้ดอกเมืองหนาว และเป็นที่ตั้งพระตำหนักเอื้องเงิน เป็นที่ท่องเที่ยวที่สวยงามเดินทางไปท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล ที่นี่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ จุดชมวิวน้ำค้างหรือที่รู้จักกัน คอยกิวลม จุดชมทะเลหมอกที่สวยงามอรุณรุ่ง ที่สามารถเห็นพระอาทิตย์ขึ้นผ่านไอหมอกภายในอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังมีบ้านพักรับรอง จัดเตรียมไว้สองจุด คือบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ และบริเวณโป่งเดือด พร้อมทั้งอาบน้ำแร่ให้ชำระล้างร่างกาย หากนักท่องเที่ยวที่ต้องการใกล้ชิดธรรมชาติ ก็สามารถกางเต็นท์นอนได้ในสถานที่จัดไว้ให้

5.11.2 น้ำพุร้อนโป่งเดือด ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอปายประมาณ 17 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำ เป็นโป่งที่น้ำร้อนผุดขึ้นมาจากชั้นใต้ดิน อุณหภูมิ 80 องศา

เขตเชียงส มองเห็นเป็น ไออุ่นลอยปกคลุมอยู่บริเวณโป่ง บางจุดมีธารน้ำเย็นไหลเข้ามาผสม ทำให้ อุณหภูมิพอเหมาะแก่การลงแช่บ่อน้ำแร่ธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลดีต่อสุขภาพ นอกจากนี้ทางอุทยานยัง ได้จัดห้องอาบน้ำแร่ที่มาจากน้ำพุร้อนแห่งนี้ให้นักท่องเที่ยวอีกด้วย

5.11.3 หมู่บ้านกะเหรี่ยงแม่ปิง ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอป่าประมาณ 13 กิโลเมตร นับเป็นหมู่บ้านที่ได้พัฒนามากที่สุดในบรรดาหมู่บ้านใกล้เคียง แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ ก็ยังคงรักษา เอกลักษณะและขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมเอาไว้เป็นอย่างดี ตั้งอยู่บนทางหลวง 1095 (ป่า-แม่ มาลัย) ถึงแยกซ้ายบริเวณหลักกิโลที่ 86 ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร

5.11.4 สะพานประวัติศาสตร์ (ท่าปาย) ตั้งอยู่บนเส้นทางหมายเลข 1095 จากป่า- เชียงใหม่ อยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 9 กิโลเมตร เป็นสะพานที่พาดตัดข้ามแม่น้ำปาย สร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2485 โดยกองทัพญี่ปุ่นเพื่อใช้เป็นเส้นทางลำเลียงขนส่งจากเชียงใหม่ไปยังพม่าในสมัย สงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งต่อมาสะพานเหล็กแห่งนี้ก็ยังคงใช้ในการเดินทางข้ามจากเชียงใหม่มายัง ปายและแม่ฮ่องสอน ก่อนที่จะมีการสร้างสะพานใหม่ขึ้นมาแทนที่ เนื่องจากตัวสะพานเหล็กนั้นมีความทรุดโทรม

5.11.5 กองแลน (Pai Canyon) อยู่บริเวณเส้นทางหมายเลข 1095 ก่อนถึงสะพาน ประวัติศาสตร์ (ท่าปาย) ออกจากตัวอำเภอป่ามาประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นจุดแวะชมวิวยุคใหม่ที่สูง เกิดขึ้นจากการกัดเซาะและทรุดตัวของชั้นหินดินดานที่ทับถมซ้อนกันจนกลายเป็นร่องหุบเขาลึก ตามแนวยาว ปกคลุมไปด้วยป่าสนภูเขา โดยการเข้าชมจะต้องเดินเท้าขึ้นไปประมาณ 300 เมตร

5.11.6 วัดน้ำฮู จากตัวเมืองป่า ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของเมืองป่า เป็นที่ประดิษฐานของเจ้าพ่ออุ่นเมือง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ทำด้วยโลหะทองสัมฤทธิ์ พระพุทธรูปองค์นี้พระเศียรกลวง ส่วนบนเปิดปิดได้และมีน้ำขังอยู่ เป็นพระพุทธรูปสิงห์สาม อายุประมาณ 500 ปี เมื่อ พ.ศ. 2515 มีพระธุดงค์จากจังหวัดเชียงใหม่ มานมัสการและสงสัยว่าข้างในพระจะมีน้ำจึงเปิด ดูพบว่ามีน้ำจริงๆ ข่าวนั้นแพร่ออกไปก็มีผู้คนหลั่งไหลมาขอน้ำไปสักการะพอน้ำในพระเศียรหมดก็จะมีไหลออกมาอีกในลักษณะซึมออกมาตลอดเวลา จึงมีผู้คนหลั่งไหลมาขอน้ำมนต์ไปสักการะ นอกจากนี้วัดน้ำฮูยังมีศาลาริมน้ำ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พร้อมทั้งสมเด็จพระพี่นางสุพรรณกัลยา และสมเด็จพระเอกาทศรถ ให้ผู้เยี่ยมชมได้สักการะ และในบริเวณด้านหลังของพระวิหารนั้นยังมี พระเจดีย์อนุสรณ์สถานซึ่งบรรจุพระอัฐิ และพระเกศาของสมเด็จพระพี่นางสุพรรณกัลยาอีกด้วย

5.11.6 น้ำตกหมอบเป่ง ห่างจากตัวเมืองป่าประมาณ 9 กิโลเมตร จากถนนทางหลวง 1095 ไปทางอำเภอแม่ฮ่องสอน ถึงทางแยกเลี้ยวซ้ายไปจนถึงหมู่บ้านมุเซอเยะ ไป จากนั้นเข้าไปอีกประมาณ 500 เมตร ตามถนนดินแดงขนาดเล็ก สุดทางจะเป็นที่จอดรถ ตัวน้ำตกอยู่

ทางด้านขวามือ น้ำตกหมอแปงแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ชั้นที่ใหญ่และเหมาะแก่การเล่นน้ำคือ ชั้นสอง และชั้นสาม โดยรวมทุกชั้นแล้วน้ำตกหมอแปงจะสูงประมาณ 15 เมตร กว้างประมาณ 10-15 เมตร มีน้ำไหลตลอดปี ใกล้เคียง บริเวณน้ำตกยังเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านมุเซอแดงมีร้านอาหารเล็กๆ คอยให้บริการ

5.11.6 ศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนนาน หมู่บ้านชาวจีนยูนนานตั้งอยู่ที่ บ้านสันติชล ห่างจากอำเภอปาย 4 กม. หมู่บ้านศูนย์วัฒนธรรมยูนนาน พื้นที่ที่เคยถูกมองว่าเป็นสีแดง เขตค้ายาเสพติดของว้าแดงมาก่อน มีชาวเขาบ้านสันติชลเชื้อสายจีนพักพิงอยู่กว่า 1,000 ชีวิต ได้กลับกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน แหล่งท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สัมผัสกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวจีนยูนนานที่อพยพลงจากคอยมาตั้งรกรากอยู่แถบนี้ ชาวจีน-ยูนนานได้รวมใจกันสร้าง ศูนย์วัฒนธรรมจีน-ยูนนานขึ้น เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน และเพื่อรักษาวัฒนธรรมยูนนานเดิม โดยเฉพาะเรื่องอาหารยูนนาน นอกจากนี้ที่นี่ยังคงเอกลักษณ์กลิ่นอายชาวเขา ผู้มีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ต้นแบบการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย

5.11.7 วัดพระธาตุแม่เย็น ตั้งอยู่บนภูเขาทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอปาย บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้ ห่างจากที่ว่าการอำเภอปายประมาณ 2 กิโลเมตร เลี้ยวทางเข้าน้ำตกแม่เย็นไปประมาณ 100 เมตร เป็นวัดเก่าแก่คู่เมืองปาย โดยประวัติไม่มีปรากฏว่าสร้างขึ้นในสมัยใด ภายในบริเวณวัดมีเพียงโบสถ์และเจดีย์ทรงระฆังสีขาวฐานกลม สูงประมาณ 3 เมตร ยอดฉัตรเป็นแบบเจดีย์พม่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางขึ้นมาชมและกราบไหว้พระนอน

5.11.8 เสาหลักเมืองอำเภอปาย อยู่ใจกลางอำเภอปาย โดยตั้งอยู่หน้าว่าการอำเภอเมืองปาย เป็นเสาหลักเมืองที่สร้างด้วยไม้ มีอายุเก่าแก่ เป็นที่เคารพนับถือของคนเมืองปาย และนักท่องเที่ยวทั่วไป ปัจจุบันได้มีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ชม และเก็บภาพความเก่าแก่ของเสาหลักเมืองปายแห่งนี้

5.11.9 วัดกลาง ตั้งอยู่ที่ตำบลเวียงใต้ ภายในวัดมีพระเจดีย์องค์ใหญ่ ศิลปะไทยใหญ่แท้ประดิษฐานอยู่กลางลานวัด มีเจดีย์ทรงมอญรายล้อม โดยรอบได้เจดีย์ทำเป็นซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปประจำวัน เหนือฐานเจดีย์องค์ใหญ่ทำเป็นมณฑปยอดมงกุฏ ภายในวัดมีวัตถุโบราณสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 อยู่ในตัวเมืองปาย ในวัดมีพระเจดีย์องค์ใหญ่ที่โดดเด่น มีกลิ่นอายของศิลปะไทยใหญ่แท้ๆ ประดิษฐานอยู่กลางลานวัด ได้เจดีย์เป็นซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปประจำวัน เหนือฐานเจดีย์องค์ใหญ่ที่เป็นมณฑปยอดมงกุฏที่สวยงาม เป็นวัดที่ผู้คนมากราบไหว้พระพุทธรูปประจำวันเกิด

5.11.10 ถนนคนเดิน แหล่งเดินซื้อของฝากบริเวณย่านเมืองเก่าที่ยังคงเป็นห้องแถวและเรือนไม้อายุเก่าแก่ ตลอดแนวสองข้างทางของถนนชัยสงครามและถนนรังลิยานนที่ในตัว

เมืองปาย สินค้าที่มีความหลากหลายทั้งเสื้อผ้า เครื่องประดับ ของที่ระลึก ร้านโปสการ์ด สินค้าพื้นเมือง งานศิลปะ งานฝีมือ Handmade ทั้งยังมีอาหารและขนมพื้นเมืองแบบดั้งเดิมต่างๆ

5.11.11 แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ Home Stay ทางบ้านตาดเจ็ดต้น (ไทยใหญ่) บ้านเมืองน้อย (กะเหรี่ยง) – บ้านกั่วหน่อ (กะเหรี่ยง) – บ้านหัวปาย (มูเซอ) – บ้านปายสองแฉ่ง (มูเซอ) เส้นทางนี้สามารถทะลุไปอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งยังมีทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรมสวยงามมาก ตามเส้นทางนี้จะอุดมไปด้วยป่าไม้ 2 ข้างทาง มีพระธาตุเมืองน้อย ที่เก่าแก่และแหล่งอนุรักษ์ปลาของหมู่บ้านเมืองน้อย ที่นักท่องเที่ยวสามารถแวะชมและให้อาหารปลาได้

5.11 ปัญหาการท่องเที่ยวอำเภอปาย

ศูนย์เตือนภัยธุรกิจภาคเหนือ (2554) กล่าวว่า ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวอำเภอปายกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – เดือนมีนาคม ซึ่งช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวจะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะมาท่องเที่ยวปายตลอดทั้งปี แม้การท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมการอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในอำเภอปาย แต่ในขณะเดียวกันก็พบปัญหาจากการท่องเที่ยวอยู่หลายด้านเช่นกัน คือ

5.11.1 การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในช่วงที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอันเป็นผลมาจากการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เร็วมากเกินไป

5.11.2 คู่แข่งทางการท่องเที่ยวมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอำเภอภักดีนิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ที่จะมีการสร้างเป็นเมืองปาย 2 และจังหวัดอื่นๆ ที่ยังคงมีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น เชียงราย น่าน

5.11.3 การทรุดโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมากทำให้สภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมเสื่อมลงและมีเสน่ห์น้อยลง

5.11.4 ฤดูกาลท่องเที่ยวลดลงจากเดิมที่มีตลอดทั้งปี ลดลงเหลือเพียง 3 เดือน (เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม) ทำให้ผู้ประกอบการบางรายมีการเปิดกิจการเฉพาะช่วงหน้าฤดูกาลท่องเที่ยวเท่านั้น ส่งผลต่อลูกจ้างและพนักงานซึ่งเป็นคนในพื้นที่

5.11.5 จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมา มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาอำเภอปายเป็นจำนวนมากทำให้ปัจจัยหลักของการท่องเที่ยวทรุดโทรมและมีเสน่ห์น้อยลงทำให้ในช่วงหลังนี้มีนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศลดลงมาก

5.11.6 การคมนาคม เรื่องของเครื่องบิน ที่มีการลดจำนวนที่นั่งต่อเที่ยวบิน และความไม่แน่นอนของสายการบิน และถนนที่ใช้ในการเดินทางมีความอันตราย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หุมนพนุท พุ่มท่าอิฐ (2534) ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและการเลื่อนฐานะทางสังคมของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต อันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างผู้เคยย้ายถิ่นและไม่เคยย้ายถิ่นในการเลื่อนฐานะทางสังคม มีสมมติฐานข้อเดียวที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .01 คือ ผู้เคยย้ายถิ่นที่รับข่าวสารจากพัฒนาการ มีการเลื่อนฐานะทางสังคมสูงขึ้นมากกว่าผู้เคยย้ายถิ่นที่ไม่ได้รับข่าวสารจากพัฒนาการ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่พัฒนาการนำการฝึกวิชาชีพที่สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ามาเผยแพร่ให้กับประชาชนในจังหวัดภูเก็ตตามนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดจึงทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารจากพัฒนาการ มีการเลื่อนฐานะทางสังคมสูงขึ้น

สุจารี จันทรสุข (2541) ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมของประชาชนที่เคยย้ายถิ่นและไม่เคยย้ายถิ่นในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สภาพเศรษฐกิจของประชาชนในเขตแหล่งท่องเที่ยวและนอกเขตแหล่งท่องเที่ยว มีความแตกต่างกันด้านการประกอบอาชีพหลักด้านการเกษตร การมีอาชีพหลักและอาชีพรองที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รายได้ รายจ่าย เงินออม หนี้สิน ที่ดิน ความสัมพันธ์ในครอบครัว และความสัมพันธ์ในชุมชน และเมื่อทดสอบสมมติฐานโดยการควบคุมด้วยตัวแปรการย้ายถิ่นแล้ว พบว่า ตัวแปรด้านประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การเคยเปลี่ยนอาชีพ เงินออม หนี้สิน และการมีที่ดินมีความแตกต่างกัน

ชิตพล กาญจนกิจ (2545) ทำการศึกษาเรื่อง ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ตัวแปรที่ส่งอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจทางการเมืองได้แก่ ตัวแปรทุนทางสังคม และตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตัวแปรที่ส่งอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ ตัวแปรทุนทางสังคม ตัวแปรการสื่อสารทางการเมือง และตัวแปรการระดมทางการเมือง นอกจากนี้ตัวแปรทุนทางสังคมยังส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการระดมทางการเมืองและการสื่อสารทางการเมืองอีกด้วย ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ตัวแปรทุนทางสังคมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองและการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองโดยพบว่า ระบบอุปถัมภ์และความผูกพันในชุมชนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบ ปัจจัยภายในสำคัญต่อตัวแปรทั้งสองตัว

ฉัตรชัย รัตนเขียว (2552) ทำการศึกษา บทบาทกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้ง สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2550 พบว่า(1) กลุ่ม ผลประโยชน์ทุกกลุ่มมีบทบาทต่อการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมากซึ่งประกอบด้วย กลุ่ม สมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มข้าราชการ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สมัครสมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร และกลุ่มสื่อสารมวลชน มีบทบาทในการช่วยประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงก่อนการเลือกตั้งและแสดงออกหลังจากการเลือกตั้งผ่าน เช่น การดำเนิน กิจกรรมที่ได้ประกาศไว้ การติดตามตรวจสอบแนวนโยบาย เป็นต้น (2) กลุ่มผลประโยชน์ทุกกลุ่ม มีลักษณะความสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนี้ แบบทางการ คือ กลุ่ม ผลประโยชน์เข้ามามีบทบาทในสังคมอย่างเปิดเผยและเป็นไปตามกฎหมาย เช่น กลุ่มสมาชิกสภา กรุงเทพมหานครมีบทบาทสำคัญในการแถลงนโยบายเพื่อแสดงออกถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นสำคัญ กลุ่มสื่อมวลชนมีบทบาทให้ความร่วมมือในการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเลือกตั้งให้ประชาชนรับทราบข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ สำหรับข้าราชการถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทตามกฎหมายโดยตรงที่ต้องการจัดเลือกตั้งให้เป็นไป ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ส่วนผู้นำชุมชนมีบทบาทต่อการเลือกตั้งในฐานะผู้นำมีส่วนสำคัญต่อ การทำกิจกรรมในชุมชนและส่งเสริมสนับสนุนการเลือกตั้งโดยการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชน ทราบทั้งในรูปแบบการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์หรือโน้มน้าวในรูปแบบต่างๆ แบบไม่เป็นทางการ คือ กลุ่มผลประโยชน์มีบทบาทในสังคมเชิงสัญลักษณ์หรือโดยอ้อม เช่น กลุ่มสมาชิกพรรค การเมืองจะแสดงบทบาทในรูปของการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน กลุ่มนักธุรกิจ แสดงบทบาทแทรกแซงทางการเมืองผ่านระบบอุปถัมภ์ โดยวิธีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับ กลุ่มผู้สมัครอย่างไม่เปิดเผย กลุ่มสื่อมวลชนมีบทบาทในการผลักดันให้ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้ง หรือไม่ได้รับการเลือกตั้งผ่านการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ส่วนข้าราชการถึงแม้จะต้องระมัดระวังใน เรื่องการวางตัวแต่มีบทบาทเอนเอียง สนับสนุนกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่ตนมีส่วนได้เสีย เช่น การ เพิกเฉยต่อข้อร้องเรียนการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง

อัครณัฐ วงศ์ปรีดี (2552) ได้ศึกษาเรื่องการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการ บริหารจัดการที่ดี โดยได้กำหนดประเด็นศึกษาในส่วนของสภาพการเมืองขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นออกเป็น 5 ประเด็นหลักด้วยกันกล่าวคือ สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่ ปัจจัยที่ ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง ลักษณะความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสภาท้องถิ่น และประเด็นสุดท้ายคือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งมั่นกับการพิสูจน์ตนเองผ่านทางรางวัล

กรกานต์ ดวงแก้ว (2553) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การแข่งขันทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งจะมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนที่แน่นแฟ้นกว่ากลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองที่แพ้การเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นคนบ้านธิโดยตรง มีเพื่อนบ้าน คนรู้จักที่มากกว่ากลุ่มนักการเมืองที่แพ้การเลือกตั้ง ประกอบกับชาวบ้านตำบลบ้านธิ มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีโดดเด่น คือ รักสงบ ขยันขันแข็งในการทำงานมีความสัมพันธ์เครือญาติที่แน่นแฟ้น ให้ความช่วยเหลือกันและกันเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้กลุ่มนักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงจากชาวบ้านเป็นจำนวนมาก ส่วนวิธีการและเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ที่นำมาใช้ในการแข่งขันทางการเมืองในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ โดยต่างใช้กลยุทธ์และเครื่องมือในการหาเสียงที่เหมือนกัน คือ ใช้นโยบาย การลงพื้นที่พบปะประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านและการให้การสนับสนุนงบประมาณ แต่ก็มีข้อสังเกตว่ากลุ่มที่แพ้การเลือกตั้งมีข้อจำกัดด้านไม่ใช่คนพื้นที่โดยตรงจึงไม่สามารถลงพื้นที่เข้าพบและทำกิจกรรมกับชาวบ้าน ได้เท่ากับกลุ่มที่ชนะเลือกตั้ง รวมทั้งนโยบายยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน

จริยวัฒน์ โลหะพูนตระกูล (2553) ทำการศึกษาการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ พบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนเรื่องผลผลิตทางการเกษตรได้ เพราะเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องจากปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่กระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ของภาครัฐ ที่สร้างความต้องการในการท่องเที่ยวของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น โดยมีปัจจัยภายในคือพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของภาครัฐมาตั้งแต่ปี 2520 และตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้การมีผู้นำอย่างเป็นทางการที่ดำรงตำแหน่งนายก อบต. ทำให้สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนาด้านคมนาคม สาธารณูปโภคต่างๆ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

ปฏิเวช ยานะนวล (2553) ทำการศึกษา บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัด

เชิงราย พบว่า (1) บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในการเลือกตั้งนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คือ การช่วยรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุและอุปกรณ์ การชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนสนับสนุน (2) ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมบทบาทกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแมยาว ให้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตรวจสอบการบริหารงานและใช้อำนาจรัฐในรูปแบบต่างๆ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สนับสนุนให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกลุ่มหรือองค์กรชุมชน

สุนทรชัย ชอบยศ (2554) ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงฐานจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงฐานะก่อให้เกิดผลกระทบใน 4 มิติ คือ มิติการเมืองท้องถิ่น มีการแข่งขันทางการเมืองของเทศบาลตำบลที่รุนแรงขึ้น ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองของนักการเมืองในท้องถิ่นมากขึ้น มิติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังจำกัดเฉพาะการเลือกตั้ง โดยรวมการมีส่วนร่วมก็ไม่ต่างจากเมื่อครั้งเป็น อบต. และประชาชนยังเชื่อมั่นในตัวผู้นำหมู่บ้านอยู่มาก มิติด้านการจัดบริการสาธารณะ บทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบลไม่ต่างจาก อบต. มากนัก เทศบาลตำบลเน้นที่การบริหารทั่วไปและการเคหะและชุมชนเป็นพิเศษ นอกจากนี้การที่ไม่ได้ปฏิบัติตามการประมาณการส่งผลกระทบต่อการจัดบริการสาธารณะที่ไม่เป็นไปตามแผนของเทศบาล และมิติด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้นำท้องถิ่นที่เป็นประเด็นท้าทายด้านความร่วมมือระหว่างเทศบาลตำบลกับผู้นำท้องถิ่นและชุมชนในการพัฒนา และเกิดความท้าทายเรื่องความเป็นตัวแทนประชาชนของสมาชิกสภาเทศบาลในการทำหน้าที่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล คือ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การยกฐานะให้ชัดเจนและนักการเมืองไม่ควรนำเรื่องการยกฐานะไปใช้เป็นอำนาจในการต่อรองทางการเมือง อบต. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะควรประสานงานกัน เพื่อลดความขัดแย้งหรือความล่าช้าในการดำเนินการ ควรมีการวางแผนการบริหารรองรับการเปลี่ยนแปลงฐานะในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลควรพิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน การให้ความสำคัญในการสร้างเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลควรพิจารณา คือ เทศบาลตำบลมีความจำเป็นที่ต้องสนใจและแสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาชนและองค์กรภาคสังคมมากขึ้น สมาชิกสภาเทศบาลต้อง

เรียนรู้การทำงานและทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนให้ได้ตามความคาดหวังของประชาชน การแสวงหาแหล่งทุนอื่นๆ เพื่อพัฒนาเทศบาลตำบล ผู้นำท้องที่และท้องถิ่นต้องประสานพลังเพื่อร่วมกันพัฒนาพื้นที่

ดวงเนตร วงศ์จักร (2555) ทำการศึกษาเรื่อง การแข่งขันทางการเมืองในการเลือกตั้ง ผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่บึง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2554 พบว่า (1) ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่คล้ายกันด้วย 2 วิธีใหญ่ วิธีแรก คือ การหาเสียงด้วยวิธีการเปิดเผยตามกฎหมาย ใช้รูปแบบนำเสนอ นโยบายต่อประชาชน ผ่านการประชาสัมพันธ์ด้วยรถแห่ ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา ป้ายผ้า แผ่นคัดเอาท์ การเดินพบปะประชาชน ด้วยวิธีที่เรียกว่าเคาะประตูบ้านและการปราศรัยหาเสียง วิธีที่สองคือ การหาเสียงด้วยวิธีการที่ไม่เปิดเผยเน้นใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อให้ได้เปรียบในการเลือกตั้งและส่งผลการเลือกตั้งด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การใช้ห้วคะแนน การโจมตี หรือใส่ร้าย การข่มขู่ผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม การกักตัวห้วคะแนน หรือการใช้ฐานคะแนนเสียงด้วยการให้ความช่วยเหลือหรือการสร้างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (2) ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับในการเลือกตั้ง เกิดจากกลุ่มคนผู้มีอำนาจการเมืองหรือเป็น คนมีชื่อเสียงเป็นที่นับถือของคนในสังคม ผู้นำ นักธุรกิจ พ่อค้า นักการเมืองระดับท้องถิ่น นักการเมืองระดับจังหวัดและระดับชาติ จะชักจูงหรือโน้มน้าวให้ผู้ติดตามผู้ติดตามทั้งหมดทั้งประชาชนทั่วไปให้มาสนับสนุนผู้สมัครในกลุ่มที่ตนให้การสนับสนุนจนเป็นเหตุให้การลงคะแนนเสียงของ ประชาชนทำไปเพื่อตอบแทนบุญคุณผู้อุปถัมภ์หรือการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันทั้งๆ ที่คุณสมบัตินโยบายของผู้สมัครอาจไม่ตรงกับอุดมคติของผู้ลงคะแนนเสียง แต่ที่ทำไปเพื่อแสดงให้ผู้ให้การอุปถัมภ์หรือผู้มีพระคุณ ได้เห็นความจงรักภักดีของตน เพื่อที่ตนจะได้รับผลตอบแทนในอนาคตข้างหน้า ซึ่งผู้สมัครคนใดมีเครือข่ายความสัมพันธ์ เชิงอุปถัมภ์ที่กว้างขวางมั่นคง ผู้สมัครคนนั้นจะ มีความได้เปรียบและส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งในที่สุด รวมถึงเงินก็เป็นปัจจัยหลักที่ใช้ในการซื้อสิทธิขายเสียง เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง (3) ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติยังคงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง ถ้าผู้สมัครคนใดที่มีกลุ่มเครือญาติมากจะมีความได้เปรียบในการเลือกตั้ง การหาเสียงจะทำได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า การเลือกตั้ง ผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่บึง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2554 ถึงแม้ว่าจะยังมีข้อบกพร่อง ตลอดทั้ง ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเลือกตั้งอยู่บ้าง และยังมีความสัมพันธ์แบบเดิมๆ เช่น ความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติเข้ามาเกี่ยวข้อง และการซื้อสิทธิขายเสียง โดยมีเงินเป็นตัวกลางก็ยังคงมีอยู่ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญต่อระบอบประชาธิปไตย แต่ถ้ามองในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่ค่อนข้างบริสุทธิ์ยุติธรรมมากกว่าการเลือกตั้ง

ท้องถิ่นที่เคยเกิดขึ้นในเทศบาลตำบลแม่ปิ้ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีที่ในอนาคตข้างหน้าของการเลือกตั้งซึ่งมีแนวโน้มจะเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

ธีรยา ชมพูราษฎร์ (2555) ทำการศึกษาเรื่อง สื่อสารคดีเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดความตระหนักถึงการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า สารคดีสามารถสร้างความตระหนักถึงการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในอำเภอปายในระดับมาก ส่วนนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความตระหนักมากกว่าประชาชนในท้องถิ่น การพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดี และผลหลังจากชมสารคดีมีระดับความพึงพอใจของประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในอำเภอปาย อยู่ในระดับมาก และนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความพึงพอใจต่อสารคดีมากกว่านักท่องเที่ยว

พรศิริ บินนารวี (2555) ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อการท่องเที่ยวในอำเภอปายอยู่ในระดับมาก โดยด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนการรับรู้จริงต่อการท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรื่องด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังกับการรับรู้จริงต่อการท่องเที่ยว มีผลต่างที่มีแนวโน้มไปสู่ความไม่พึงพอใจ โดยเฉพาะความไม่พึงพอใจในด้านการบริการอื่นๆ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อลดช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้จริงให้น้อยที่สุด อันจะนำมาซึ่งการบริการท่องเที่ยวที่เหนือกว่าความคาดหวังของนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและพึงพอใจมากที่สุด

พิรภัทร จันทรพรหม (2555) ทำการวิจัยเรื่อง โครงสร้างอำนาจในชุมชนกับการเมืองท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคลองจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า (1) โครงสร้างอำนาจในตำบลคลองจินดา มีกลุ่มอำนาจทางการเมือง 4 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มประชาชน โดยกลุ่มแรกมีบทบาทในการใช้อำนาจทางการเมืองมากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มที่สอง ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่แสดงบทบาททางการเมืองท้องถิ่นเป็นหลัก ส่วนกลุ่มที่สามและที่สี่ไม่แสดงออกถึงการใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรง โดยรวมลักษณะโครงสร้างอำนาจทางการเมืองเป็นแบบเครือข่าย (2) กลุ่มอำนาจกลุ่มแรกมีบทบาทสำคัญที่สุดในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการดำเนินกิจการสาธารณะ ส่วนกลุ่มที่สองมีบทบาทในการให้คำปรึกษาและจำกัดบทบาทไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการ

ตัดสินใจกำหนดนโยบายโดยตรง นอกจากนี้การจัดสรรแบ่งปันงบประมาณเป็นไปตามกฎหมายท้องถิ่นโดยเน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ได้เข้ามาในลักษณะของการประชุมปรึกษาหารือ ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (3) ปัญหาและอุปสรรคทางการเมืองท้องถิ่น ตำบลคลองจินดา มีลักษณะของการใช้ระบบอุปถัมภ์อันเนื่องจากระบบเครือญาติที่เข้มแข็งทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะกลุ่มอำนาจกลุ่มแรกมีการสืบทอดอำนาจทางการเมือง ส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในเรื่องถ่วงดุลอำนาจ

เสาวลักษณ์ ปิติ (2556) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการหารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย: ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของสภาองค์กรชุมชนในการบริหารกิจการท้องถิ่น พบว่า โครงสร้างการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความสำคัญกับตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งเท่านั้นชุมชนในพื้นที่ไม่อาจมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการในทางโครงสร้างได้ จึงมิได้สะท้อนตัวแทนของภาคส่วนต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างครบถ้วน ทำให้การบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจน แม้ว่าจะมีกฎหมายกำหนดวิธีการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะการใช้สิทธิของปัจเจกบุคคล แต่ข้อเท็จจริงกลับพบว่าเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมผ่านการใช้สิทธิชุมชนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มีเจตนารมณ์ให้สภาองค์กรชุมชน ช่วยหนุนเสริมการพัฒนาท้องถิ่นแต่พบว่าภารกิจของสภาองค์กรชุมชนไม่มีสภาพบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติ จึงควรใช้แนวทางเหล่านี้แก้ปัญหา คือ (1) หารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการปฏิรูปโครงสร้างบริหารที่อาจกระทำได้ 2 กรณีคือ กรณีที่มีสภาพเมืองอยู่ในโครงสร้างและกรณีที่ฝ่ายบริหารเป็นคณะกรรมการที่นอกจากจะทำให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรปกครองของประชาชนอย่างแท้จริงยังทำให้สภาองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารผ่านทางโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ (2) วิธีการให้สภาองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมอย่างถาวรในฐานะผู้แทนประชาคมท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ภารกิจของสภาองค์กรชุมชนสามารถบรรลุเป้าหมาย และมีสภาพบังคับให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติผ่านทางแผนพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว

โศจิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2556) ทำการศึกษาเรื่อง ตลาดย้อนยุคสามชุก: การเมืองเรื่องพื้นที่และธุรกิจแห่งการถวิลหาอดีต พบว่า (1) การดำรงอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่นสามชุกได้มีวิวัฒนาการสัมพันธ์กับพื้นที่ทางกายภาพของกลุ่มแม่น้ำท่าจีน ทั้งใช้เป็นสถานที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนแหล่งของอาหารและอาชีพ เส้นทางคมนาคมขนส่ง และตลาดแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าเข้ามาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ผลจากการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยด้วย

การสร้างทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงชนบท รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้ผู้ซื้อเดินทางไปยังห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ริมถนนหลวงที่สะดวกสบายและทันสมัยกว่าตลาดสามชุก และส่งผลให้ตลาดสามชุกกลายเป็นตลาดร้าง กรมธนารักษ์เจ้าของพื้นที่ตลาดสามชุกจึงต้องการรื้อถอนอาคารตลาดเก่า ไร่มูลค่าทางเศรษฐกิจออกไปและสร้างอาคารพาณิชย์สมัยใหม่ขึ้นมาแทน (2) กลวิธีสำคัญที่ชาวตลาดสามชุกนำมาใช้เพื่อต่อสู้ต่อรอง และปกป้องรักษาพื้นที่ตลาดสามชุกที่เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินมาตั้งแต่บรรพบุรุษไม่ให้ถูกไล่รื้อถอนจากกรมธนารักษ์ คือ การสร้างความหมายใหม่ให้ตลาดสามชุกกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยาชื่อ “สามชุกตลาดร้อยปี” หรือ ‘ตลาดย้อนยุคสามชุก’ รวมทั้งการผลักดันให้มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติและนานาชาติ และ (3) กลวิธีสำคัญที่ชาวตลาดสามชุกนำมาใช้ในการเรียกคืนพลังจิตทางเศรษฐกิจ คือ การรื้อฟื้นและประดิษฐ์สร้างความทรงจำจากอดีต ไม่ว่าจะเป็นสุนทรภู่และโคลงนิราศสุพรรณ ขุนจันจันารักษ์ วัตถุข้าวของ เรื่องราวและอาหารในชีวิตประจำวันของผู้คนในตลาดสามชุกให้มาเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายได้ในปัจจุบัน เพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว

ธนพันธ์ ไถ่ประกอบทรัพย์ (2557) ทำการศึกษากลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดันและกระบวนการนโยบายสาธารณะ พบว่า กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์เน้นกระบวนการต่อรองและการตัดสินใจของผู้นำกลุ่ม นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและบทบาทของภาครัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกระตุ้นบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เนื้อหาในบทความนี้มีวัตถุประสงค์สองประการประการแรก คือ ต้องการสำรวจแนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ โดยเน้นทฤษฎีพหุนิยม (Pluralism) ชนชั้นนำนิยม (Elitism) และการแลกเปลี่ยน (Transaction Cost) ประการที่สอง คือ การตรวจสอบผลกระทบของกลุ่มผลประโยชน์ต่อกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะในประเทศไทย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าหากกลุ่มผลประโยชน์สามารถรวมตัวและลดความขัดแย้งภายในกลุ่มได้ กลุ่มผลประโยชน์ก็สามารถกดดันให้รัฐบาลให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่ภาคธุรกิจของตนเพิ่มขึ้น

พรณิกา ฉายากุล (2557) ทำการศึกษาเรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีสะเกษ พ.ศ.2523-2550 พบว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเมืองศรีสะเกษกลุ่มแรกๆ ตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2523 ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มหมอแพงและกลุ่มมิตรประชา หลังจากนั้นเป็นระยะเวลาจนถึง 15 ปี จึงได้มีการตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นอื่นๆ ขึ้นมาเพื่อต่อสู้และแข่งขันในการเข้ามาบริหารงานเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ได้แก่ กลุ่มรักศรีสะเกษ กลุ่มพลังมวลชน และกลุ่มลูกแม่ศรีปี 2000 ตามลำดับ ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า “กลุ่มมิตรประชา” คือ กลุ่มการเมือง

ท้องถิ่นที่มีบทบาทโดดเด่นและผูกขาดอำนาจการบริหารเทศบาลเมืองศรีสะเกษมาตั้งแต่พ.ศ. 2526 สำหรับปัจจัยที่ทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่มีบทบาทโดดเด่นสามารถรักษาฐานอำนาจในเทศบาลเมืองศรีสะเกษได้อย่างยาวนานนั้น ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยสำคัญ คือ 1) ความเข้มแข็งของกลุ่มที่เกิดจากตัวผู้นำกลุ่ม 2) ความเข้มแข็งที่เกิดจากการประสานผลประโยชน์กับตระกูลอื่นและการดึงผู้สมัครอิสระที่มีความโดดเด่นให้เข้ามาอยู่ในสังกัดของกลุ่ม และ 3) การสร้างและวางรากฐานทางการเมืองไว้ได้อย่างมั่นคงและยาวนาน

กฤติณา วรพลจิรา และณัฐวุฒิ บึงจันทร์ (2558) ทำการศึกษาเรื่อง อำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองกับการวิเคราะห์กำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า (1) การวิเคราะห์การกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่ากระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะถูกกำหนดจากอำนาจรัฐส่วนกลางมากที่สุด (2) บทบาทและกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการใช้อำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองของพนักงาน ข้าราชการ นักการเมืองและกลุ่มนักธุรกิจอยู่ในระดับมาก และพบว่าการใช้อำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองของพนักงานด้านการให้ข้อมูลเสนอแนะฝ่ายการเมืองมากที่สุด การใช้อำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองของข้าราชการด้านการเรียกร้องสิ่งตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด การใช้อำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองของนักการเมืองการใช้อำนาจหน้าที่มากที่สุด และการใช้อำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองของนักธุรกิจด้านการเข้ามาสนับสนุนนักการเมืองต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจมากที่สุด (3) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองและการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลอำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะอยู่ในระดับสูงมาก และ (4) การเสนอแนะแนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์ สนับสนุนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เพื่อลดปัญหาการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง การป้องกันการทุจริตของพนักงาน ข้าราชการ และนักการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล

ครองชัย หัตถา (2558) เขียนบทความเรื่อง พหุวัฒนธรรมภาคใต้ในมิติภูมิรัฐศาสตร์ โดยอธิบายว่า ภาคใต้ของประเทศไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินซุนดา พบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์มานานกว่า 40,000 ปี มีประชากรดั้งเดิม 2 กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานมานาน ได้แก่ มอญ โกลอยด์ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของคนไทย ชาว มลายู ฯลฯ และออสตราลอยด์ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของคนพื้นเมืองเผ่าเซมัง และซาไก ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ เครื่องเทศ แร่ธาตุ และสัตว์ป่าดึงดูดให้ผู้คนต่างภูมิภาคเข้ามาแสวงหาโภคทรัพย์ไม่น้อยกว่า

2,000 ปีที่ผ่านมา กอรปกับภาคใต้อยู่ในตำแหน่งเส้นทางการเดินเรือระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก ทำให้ภาคใต้เป็นจุดแวะพักและเกิดเมืองท่าค้าขาย บางเมืองที่มีทำเลเหมาะสม มีพัฒนาการต่อมาเป็นศูนย์กลางของรัฐและอาณาจักร โบราณ พร้อมกับผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์และวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันเป็นสังคมชาวภาคใต้ ตัวตนและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนภาคใต้ในแต่ละกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของรัฐ โบราณในอดีตที่เน้นการขยายอำนาจและแผ่อิทธิพล ทั้งด้านการเมืองการปกครอง การค้าและเผยแผ่ศาสนา ต่อเนื่องมาถึงรัฐสมัยใหม่ที่เน้นการมีเขตแดนที่แน่นอนและจัดระเบียบการปกครองตามกฎหมายของแต่ละรัฐ ชุมชนและสังคมของคนภาคใต้จึงเป็นผลผลิตของพัฒนาการดังกล่าว การศึกษาวิจัยเพื่อเรียนรู้และเข้าใจความจริงดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรมที่เน้นตัวตนและอัตลักษณ์ของภาคใต้รวมทั้งการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป

ปิยะพงษ์ บุญบงก์ และสุนทรชัย ชอบยศ (2558) เขียนบทความเรื่อง นโยบายและการบริหารจัดการท้องถิ่นบนฐานของทุนทางสังคม: ทางเลือกการพัฒนาท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 พบว่าแนวคิดการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในทศวรรษที่ผ่านมา หลังจากพบว่าการกระจายอำนาจนำไปสู่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของท้องถิ่นเพื่อรับมือกับความแตกต่างหลากหลายของปัญหาที่แต่ละท้องถิ่นเผชิญ ซึ่งสร้างมิติใหม่และความแตกต่างเมื่อเทียบกับการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการโดยรัฐบาลในส่วนกลาง ทว่าในขณะที่แสวงหาวัฒนธรรมหรือของใหม่อาจทำให้มองข้ามไปได้ว่าของเก่าหรือทุนทางสังคมที่มีรากฐานเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคมมีศักยภาพที่จะนำมาพัฒนาท้องถิ่นได้ เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นความไว้เนื้อเชื่อใจกัน การเกื้อกูลกัน การยึดมั่นในหลักศีลธรรมร่วมกัน การสร้างเครือข่ายทางสังคม การมีบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ทางสังคมร่วมกัน และการมีภูมิปัญญาของตนเองทั้งนี้บทความชิ้นนี้สำรวจพรมแดนดังกล่าวเพื่อสร้างทางเลือกการพัฒนาท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 ที่นอกเหนือไปจากการแสวงหาวัฒนธรรม โดยเสนอความเป็นไปได้ของแนวทางการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการท้องถิ่นบนฐานของทุนทางสังคมผ่านกรณีศึกษาของการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นชุมชนเมืองเก่าในจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่นมหาสารคาม และกาฬสินธุ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการและวิธีการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัย ประกอบด้วยประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 748 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1.1.1 กลุ่มแรก คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เลขานุการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่ปรึกษายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 แห่ง จำนวน 40 คน

1.1.2 กลุ่มที่สอง คือ สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 แห่ง รวมจำนวน 140 คน

1.1.3 กลุ่มที่สาม คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลต่างๆ ของอำเภอปาย รวม 66 คน

1.1.4 กลุ่มที่สี่ คือ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในอำเภอปาย รวม 500 คน

1.1.5 กลุ่มที่ห้า คือ นายอำเภอ/ปลัดอำเภอ และผู้อำนวยการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 2 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรแต่ละกลุ่มในเขตเทศบาลตำบลปาย ทั้ง 4 กลุ่ม รวมจำนวน 51 คน ดังนี้

1.2.1 **กลุ่มแรก** คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลปาย จำนวน 4 คน

1.2.2 **กลุ่มที่สอง** คัดเลือกแบบเจาะจงจากสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลปาย จำนวน 12 คน

1.2.3 **กลุ่มที่สาม** คัดเลือกแบบเจาะจงจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ใน 5 หมู่บ้านของพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลปาย จำนวน 5 คน

1.2.4 **กลุ่มที่สี่** คือ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลปาย รวม 15 คน

1.2.5 **กลุ่มที่ห้า** คือ นายอำเภอ/ปลัดอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการท่องเที่ยวและกีฬาประจำอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยมีข้อคำถามแบ่งออกเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการเข้าถึง
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และความปลอดภัย
- 4) กิจกรรมหรือนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 5) การมีส่วนร่วมของหน่วยงานการท่องเที่ยวและประชาชน

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้

- 1) ด้านเศรษฐกิจ
- 2) ด้านสังคม

- 3) ด้านวัฒนธรรม
- 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) ด้านการเมืองท้องถิ่น

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับสภาพการเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่
- 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง
- 4) ลักษณะความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ
- 5) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสภาท้องถิ่น

ตอนที่ 5 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิรัฐศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้

- 1) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว
- 2) การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว
- 3) การขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ในการ มีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ผลกระทบเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว การเมืองท้องถิ่น และแนวทางการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษา

2.2.2 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนอประธานและกรรมการวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

2.2.3 ปรับปรุง นำแบบสัมภาษณ์ที่ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้วิจัยขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทำหนังสือถึงกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์

3.2 ส่งหนังสือและนัดหมายสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว พร้อมแนบหนังสือขออนุญาตงานประสานงานจากบัณฑิตศึกษาไปให้กลุ่มบุคคลเป้าหมาย และนัดหมายเพื่อการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดทำข้อมูล

4.1.1 การจัดระเบียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หลังจากเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละรายเสร็จสิ้นแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงและเชื่อมโยงเข้ากับข้อมูลของแต่ละคนเพื่อดูความสอดคล้องและความแตกต่างในแต่ละเรื่องหรือประเด็น

4.1.2 การจำแนกข้อมูล นำผลข้อมูลที่ได้ทำการเรียบเรียงที่เห็นถึงความสอดคล้องและแตกต่างแล้วมาจำแนกเป็นหัวข้อเพื่อให้ผู้วิจัยมีความสะดวกต่อการนำข้อมูลไปใช้สำหรับการวิเคราะห์ ทำการอ่านทำความเข้าใจ ทบทวนข้อมูล และพิจารณาข้อมูลในแต่ละประเด็น แล้วแยกประเด็นสาระต่างๆ ออกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และตามวัตถุประสงค์การวิจัย ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ด้วยการเรียงความเพื่ออธิบายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ค้นพบในการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษา อำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มุ่งศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเสนอแนะแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้แสดงผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอนดังนี้คือ

ตอนที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559

ตอนที่ 2 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 3 แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559

จุดเริ่มต้นแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้อำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นที่รู้จักและเป็นที่น่าสนใจมากขึ้น เป็นผลมาจากนโยบายของภาครัฐช่วงที่ 2 ของการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดถนนหลวงสาย 1095 (ถนนสายแม่มาลัยถึงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน) หรือเรียกกันว่าถนนสายแม่มาลัย-บาง เป็นทางหลวงแผ่นดินระหว่างอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สังคมชนบทของถนนเส้นนั้นก้าวเข้าสู่สังคมเมือง เมื่อสร้างถนนสายนี้เสร็จในช่วงปี พ.ศ.2530 ก็เริ่มมีการเคลื่อนย้ายกลุ่มคนจากภายนอกเข้ามาจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) ซึ่งเริ่มดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 ต่อมาเปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เมื่อปี พ.ศ.2522 ก็ใช้โอกาสนี้สำหรับการพัฒนานโยบาย

และส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากข้อมูลของสำนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากรในปี พ.ศ.2537 (อึ้งโน ดวงใจ หล่อธนวนิชย์, 2550) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาแม่ฮ่องสอนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสาระที่สำคัญ คือ ก่อนหน้าที่จะประกาศให้แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยในปี พ.ศ.2525 โดยนำข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติมาวิเคราะห์ทัศนคติต่างๆ ต่อแหล่งท่องเที่ยว และมีการจัดลำดับความเด่นของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดทางภาคเหนือ 11 จังหวัด แต่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังไม่ได้ถูกจัดลำดับความสำคัญแม้ว่าก่อนหน้านี้ก็มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่บ้างแต่มีจำนวนไม่มากนัก ดังเห็นได้จากสถิติของกองกำกับการตำรวจภูธรแม่ฮ่องสอนปี พ.ศ.2528 มีผู้มาเยือนแม่ฮ่องสอนประมาณ 3 หมื่นคนเท่านั้น ในปี พ.ศ.2529 เป็นปีที่เริ่มทำการสำรวจศักยภาพเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นครั้งแรกและในปีถัดมาคือปี พ.ศ.2530 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ชูจุดขายกะเหรี่ยงคอยาว ทุ่งดอกบัวตอง เมืองสามหมอก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (สิริวรรณ สิทธิชัย, 2552) และในสองปีต่อมา คือ ปี พ.ศ.2532 รัฐบาลได้ประกาศให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดเพื่อการท่องเที่ยว ปีนั้นทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมมือกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยวหลัก คือ “ทุ่งบัวตอง กะเหรี่ยงคอยาว ความเป็นเมืองสามหมอก” จนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่คนไทยนิยมไปในช่วงหน้าหนาว นักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ที่แปลกใหม่ วัฒนธรรมที่แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง แม้ว ละหู่ ลีซอ ลัวะ ไทใหญ่ อย่างไรก็ตาม พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นนับมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายค่อนข้างมาก แม้ว่าในระยะหลังนี้ความสำคัญของการท่องเที่ยวในอำเภอปายจะค่อนข้างได้รับนิมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก แต่ก็ต้องยอมรับว่าเป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั่นเอง

1.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย

สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายในประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมาร่วมอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา ดังมีรายละเอียดนำเสนอต่อไปนี้

1.1.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล

การตัดถนนหลวงสาย 1095 เป็นเส้นทางหลักจากจังหวัดเชียงใหม่ไปสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและเป็นเส้นทางผ่านอำเภอปายด้วยเหตุดังกล่าวทำให้มีประชาชนหลังไหลเข้า

ปี พ.ศ.2543 ปีนี้มีธุรกิจที่พึกในปายเพิ่มขึ้น มีนักลงทุนรายใหญ่จากต่างถิ่นเข้ามาซื้อที่ดินริมน้ำปาย ซื้อที่นำมาพัฒนาเป็นรีสอร์ท ในตำบลรอบนอกตัวเมืองปายที่ตำบลเวียงเหนือ ตำบลแม่่นาเตียง ตำบลแม่ฮี้ และตำบลทุ่งยาว กระจายอยู่ตามริมน้ำปาย หรือตามเส้นทางหลวงสายหลัก 1095 มีการเริ่มเปิดรีสอร์ทที่มีเครือข่ายธุรกิจทุนใหญ่ต่างถิ่นเข้ามาลงทุนในปายที่มีการจัดการธุรกิจแบบครบวงจร ในขณะที่เดียวกันนักธุรกิจท้องถิ่นก็หันมาลงทุนทำเกสต์เฮาส์บนที่ดินดั้งเดิมของบรรพบุรุษ จึงเริ่มมีการปรับปรุงพื้นที่บริเวณบ้านมาทำเกสต์เฮาส์ ที่พักระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยว บ้านเช่าสำหรับคนนอกที่มาทำงาน กระจายอยู่ทั่วตำบลเวียงใต้ และบริเวณรอบนอกที่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้ และที่บ้านเวียงเหนือ

ปี พ.ศ.2544 รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (SME) คือ นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (บุศรินทร์ เลิศชวลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ, 2555) ยิ่งทำให้นักลงทุนรายใหญ่ และนักลงทุนรายย่อยจากต่างถิ่นแสวงหาโอกาสที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจรวมถึงคนต่างชาติต่างเข้าไปแข่งขันทำธุรกิจที่พึก ร้านอาหาร ร้านเหล้า ธุรกิจทัวร์ป่า ธุรกิจที่ดินในปายกันในทุกรูปแบบ มีส่วนทำให้เกิดการเก็งกำไรในการค้าที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ทำให้ราคาที่ดินเกินราคาที่เป็นหรือราคาประเมินของทางราชการหลายเท่าตัว เมืองปายกลายเป็น “เมืองท่องเที่ยว” ที่เติบโตอย่างรวดเร็วอย่างผิดธรรมชาติและมีเงินหมุนเวียนสูง ด้วยเหตุมีการมาลงทุนทำรีสอร์ท ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจบ้านจัดสรรที่ใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนที่สูงมากในแต่ละโครงการ กลุ่มทุนที่ว่านี้มีทั้งกลุ่มที่อยู่ในเครือโรงแรม 5 ดาวในกรุงเทพฯ กลุ่มธุรกิจก่อสร้าง กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มธุรกิจประเภทอื่นๆ (ดวงใจ หล่อธนวิชัย, 2550) ส่งผลให้มีคนไทยเข้ามาเที่ยวปายกันมากขึ้น ไปอีกส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติยังเป็นกลุ่มสะพายเป้ที่นิยมมาพักอยู่เมืองปายเป็นช่วงยาว แต่ก็ป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าและมีการผลักดันให้คนท้องถิ่นต้องขายที่ดินและอพยพไปอยู่ที่อื่นแทน (บุศรินทร์ เลิศชวลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ, 2555)

ปี พ.ศ.2545 นักลงทุนรายใหญ่จากต่างถิ่นได้เข้ามาซื้อที่ดินริมน้ำปายและเริ่มทำที่พักขนาดใหญ่ ซื้อที่นาในตำบลรอบนอกตัวเมืองปายพัฒนาเป็นรีสอร์ท ทำให้อำเภอปายนอกจากจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยังกลายเป็นที่อยู่อาศัยถาวรของกลุ่มภายนอกทั้งชาวไทยและต่างชาติโดยเฉพาะกลุ่มคนต่างชาติจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เกษียณงานแล้วเข้ามาแต่งงานกับคนท้องถิ่น นอกจากนี้ก็มีชาวจีนที่เคยมีโอกาสมาเที่ยวที่ปายแล้วเห็นความเรียบง่ายจึงรวมกลุ่มกันมาขอเช่าที่บริเวณทางไปแม่เย็นจากชาวบ้านและอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านมีการปลูกข้าวกินเองในชุมชน มีการจัดงานประเพณีตามแบบวัฒนธรรมญี่ปุ่น

จะเห็นได้ว่าสังคมเมืองปายมีการเติบโตและขยายตัวทางธุรกิจการท่องเที่ยว มาโดยตลอดแต่ก็นำมาซึ่งความวุ่นวายที่ส่งผลกระทบต่ออำเภอปายมากตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อ ป้องกันปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เยาวชน การย้ายถิ่นฐานและวัฒนธรรมดั้งเดิม ล้วน แต่เป็นเหตุให้เมืองปายขาดความสงบไม่เหมือนในอดีต ดังนั้นปี พ.ศ.2546 ประชาชนในอำเภอปาย จึงได้รวมตัวกันหาวิธีการแก้ไขปัญหารวมทั้งมีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เข้ามาจัดเวทีระดมความคิดของคนในชุมชนเพื่อหาทางแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว จน นำไปสู่การผลักดันเรื่องนโยบายผังเมืองได้สำเร็จ ทำให้เกิดการควบคุมการสร้างอาคารในอำเภอ ปาย และหลังจากการรวมตัวกันในครั้งนี้ ก่อให้เกิดการรวมตัวแบบกลุ่มย่อยๆ ตามมาอีกหลายกลุ่ม โดยมีลักษณะเป็นการรวมตัวกันแบบหลวมๆ ตามเรื่องที่แต่ละคนสนใจ

ปี พ.ศ.2547 เกิดสถานการณ์สึนามิภาคใต้นำความเสียหายแก่ภาคใต้อย่าง กว้างขวางแต่กลับส่งผลมายังอำเภอปายในอีกด้านหนึ่ง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทางใต้มาซื้อที่ดิน ลงทุนทำธุรกิจที่ปาย และนำเอาประสบการณ์ หรือสิ่งที่เคยใช้สำหรับบริการแก่นักท่องเที่ยวเข้ามา ทำในปาย เช่น เปิดกิจการบาร์เบียร์ จัดฟูลมูนปาร์ตี้ ซึ่งส่งผลให้เกิดเสียงดังสร้างความรำคาญให้กับ ชาวบ้านข้างเคียง ประชาชนในเมืองปายบางส่วนปรับตัวไม่ทันก็ย้ายออกนอกพื้นที่โดยขายพื้นที่ ให้แก่นายทุนหรือคนอื่นไป บางคนก็แบ่งให้คนนอกเช่าที่ดิน แต่ในระยะหลังมีนักท่องเที่ยว ต่างชาติที่แต่งงานกับคนไทย ย้ายมาตั้งรกรากเปิดธุรกิจที่พัก ร้านอาหารในปาย และการเข้ามาพัก ระยะเวลาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผู้สูงอายุและผู้ที่ได้รับสวัสดิการจากรัฐเพราะไม่มีสมรรถนะใน การทำงาน อีกต่อไป บางส่วนก็สร้างปัญหาให้กับท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2548 เป็นอีกปีหนึ่งที่อำเภอปายถูกสื่อแขนงต่างๆ มีการถ่ายทำ ภาพยนตร์ในพื้นที่อำเภอปาย ภาพยนตร์ดังกล่าวมีภาพบรรยากาศที่สวยงาม มีขุนเขาและโอหมอก ภาพร้านค้าที่มีลักษณะโดดเด่นได้ถูกนำเสนอออกไปว่าเป็นหมู่บ้านเล็กๆ เงียบสงบ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่ผลของภาพยนตร์ได้เปลี่ยนภาพของความสงบจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอำเภอปายมากขึ้น แต่ในปีเดียวกันอำเภอปายก็ได้รับการรู้จักกันอย่างกว้างขวางจากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในอำเภอ ปายที่สร้างความเสียหายให้กับอำเภอปายอย่างมากเมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวถูกนำเสนอเป็นข่าวผ่าน สื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องยิ่งทำให้อำเภอปายเป็นที่รู้จักในกลุ่มคนไทยมากยิ่งขึ้น ผลของการสื่อสาร ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในสภาพเมืองแห่งความสวยงามและภาพแห่งปัญหาจากภัยธรรมชาติทำให้ ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น

ปี พ.ศ.2549 เป็นต้นมา กลุ่มของนักท่องเที่ยวเริ่มเป็นกลุ่มวัยรุ่นคนไทย มากขึ้นที่อาจเกิดขึ้นจากกระแสของภาพยนตร์ที่แสดงภาพพจน์นี้ออกไปนักท่องเที่ยวจึงพยายาม

เดินทางไปยังจุดต่างๆ และเลียนแบบกิจกรรมที่ภาพยนตร์ได้สื่อออกมา เช่น การถ่ายรูปตามป้ายตามหลักกิโล ตามร้านค้าที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ เป็นต้น (ดวงใจ หล่อธนวนิชย์, 2550)

การเติบโตของการท่องเที่ยวในอำเภอปายที่มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลมาเป็นจำนวนมากในช่วงปี พ.ศ.2547 ถึงปี พ.ศ.2549 ทำให้การเดินทางทางอากาศจึงเป็นช่องทางหนึ่งสำหรับรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว ดังนั้นในปี พ.ศ.2553 กรมการบินพลเรือนจึงได้เพิ่มความสามารถของท่าอากาศยานปายที่มีอยู่ก่อนหน้าแล้วให้มีความปลอดภัยในการขึ้น-ลงของอากาศยาน และขยายปรับปรุงอาคารที่พักผู้โดยสารเป็นขนาดพื้นที่ 550 ตารางเมตร ทำให้สามารถรองรับผู้โดยสารได้ 24 คนต่อชั่วโมง และปี พ.ศ. 2554 สายการบินกานต์แอร์ ได้เริ่มให้บริการเที่ยวบินสู่ท่าอากาศยานปายด้วยเครื่องบินแบบ CESSNA 208B สามารถจุผู้โดยสารได้ 12 ที่นั่งจนถึงปัจจุบัน

ในภาคส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและอำเภอปายนั้นจะมีความเด่นชัดมากในช่วงปีในแผนปฏิบัติการราชการ 4 ปี พ.ศ. 2548 - 2551 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง น่าน แพร่) และโครงการงบประมาณตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีมติว่า “ให้สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับฐานเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน โดยเพิ่มมูลค่าภาคเกษตร อุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เพื่อลดปัญหาความยากจน และให้ผลประโยชน์ตกแก่ประชาชนภายในกลุ่มจังหวัดมากที่สุด” อีกทั้งมีการส่งเสริมนโยบายภาวะการณ์ลงทุน โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ที่อำเภอปายด้วย ผนวกกับภาคเอกชนที่เห็นแนวโน้มการเติบโตของอำเภอปายเป็นผลมาจากนโยบายการส่งเสริมจากภาครัฐและผลพวงจากการท่องเที่ยวอำเภอปายที่กลายเป็นกระแสจากการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ มาอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา ช่วยกระตุ้นให้บุคคลภายนอกอยากเข้ามาสัมผัสอำเภอปายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังทำกิจกรรมที่คล้ายกัน คือเที่ยวตามแผนที่ที่ได้รับแจกจากร้านค้าที่จัดทำขึ้น นักท่องเที่ยวเที่ยวตามข้อมูลที่ได้จากหนังสือนำเที่ยวและอินเทอร์เน็ต เช่น เขียนไปสการ์ดถ่ายรูปป้าย ถ่ายรูปร้านที่ต่างๆ เช่น ร้านมิตรไทย ร้าน Coffee in love กินกาแฟร้าน All About Coffee กินเค้กร้าน โก โอ กินข้าวร้านน้องเบียร์ กินส้มตำหน้าอำเภอ ไหว้พระที่วัดน้ำสุ กินขาหมูที่หมู่บ้านจินยูนนานสันติชน ไปเที่ยวน้ำพุร้อน ถ่ายรูปกับสะพานประวัติศาสตร์และหลักกิโล ดูพระอาทิตย์ตกที่กองแลนหรือวัดพระธาตุแม่เย็น เป็นต้น แม้ นักท่องเที่ยวจะมีฐานะเป็นผู้รับข่าวสารเมืองปายจากสื่อต่างๆ แต่ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวเองก็เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวการท่องเที่ยวเมืองปายออกไปให้คนภายนอกได้รับรู้มากขึ้นผ่านทางสื่อใหม่

อย่างอินเทอร์เน็ต ดังตัวอย่างจาก www.nairoburoo.com ที่นักท่องเที่ยวที่เที่ยวตามคู่มือแนะนำเที่ยวแล้ว นำเรื่องมาถ่ายทอดต่อกันอีกทอดหนึ่ง

ปี พ.ศ.2550 เมืองปายกลายเป็นสถานที่ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มทุน และเอกชนขนาดใหญ่เข้ามาจัดกิจกรรมต่างๆ มากมายในช่วงฤดูท่องเที่ยว ตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม จนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีทั้งเทศกาลหนัง และกิจกรรมคอนเสิร์ต ดังที่ผู้จัดการออนไลน์ได้นำเสนอไว้ทั้งจากการสนับสนุนของภาครัฐ และเอกชน ทำให้สื่อกิจกรรมเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการนำเสนอและต่อยอดภาพของปาย ให้กลายเป็น เมืองแห่งความโรแมนติก และศิลปะ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลดนตรี คอนเสิร์ต เทศกาลหนัง หรือ Season of Love @Pai มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง ทั้งการใช้โปสเตอร์ ป้ายผ้าติดประชาสัมพันธ์ในเมืองปาย ตลอดจนสื่อมวลชนช่วยกันนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ภาพความเป็นเมืองแห่งความโรแมนติกของปายยังถูกสื่อผ่านร้านค้า รวมทั้งธนาคารทุกธนาคารมีมุมที่หาไว้ให้นักท่องเที่ยวมาถ่ายรูป เป็น Photo Corner ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี เช่น ธนาคารกสิกรไทยที่เพิ่งเปิดใหม่ในปี พ.ศ.2552 ก็มีการดีไซน์รูปลักษณ์อย่างมีศิลปะกลมกลืนไปกับบ้านเรือนและร้านค้าต่างๆ แม้กระทั่งศาลอำเภอปาย ยังถูกตกแต่งและประดับประดาด้วยดอกไม้ อย่างสวยงาม ที่หน้าศาลยังมีป้ายติดไว้ว่า “ศาลในฝันสวรรค์บนดอย” อีกด้วย

จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของปาย ทั้งการประชาสัมพันธ์ของ ททท. การนำเสนอเรื่องราวของปายผ่านสื่อต่างๆ และการมีกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้ปายกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่คนอยากมาเที่ยว อยากมาสัมผัสบรรยากาศเมืองปาย ส่งผลให้ในช่วงเทศกาลมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวอย่างหนาแน่นแต่ในขณะเดียวกันกลับสร้างปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวตามมาเพราะปายเป็นเมืองขนาดเล็กไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้คราวละมากๆ ขณะที่สื่อต่างๆ ก็เริ่มเสนอถึงปัญหาที่เป็นผลมาจากการจัดการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวก็เริ่มบ่นถึงสภาพของปายที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยเฉพาะตามเว็บไซต์ต่างๆ แม้แต่คนในท้องถิ่นเองก็เริ่มพูดกันมากกว่าการท่องเที่ยวทุกวันนี้นั้นมาไกลเกินกว่าที่เมืองปายจะรับได้แล้วและผลจากการท่องเที่ยวก็ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ในอำเภอปายตามมา ทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การเกิดปัญหาหมอกพิษทางอากาศเนื่องจากมีจำนวนรถยนต์เข้ามาเพิ่มขึ้น ปัญหาการจัดการขยะและของเสียที่ทางการไม่อาจจัดการได้ทันเนื่องจากไม่มีการเตรียมพร้อมที่จะรับมือมาก่อน รวมทั้งเกิดปัญหาด้านสังคม

ในปี พ.ศ.2551 มีเสียงสะท้อนในพื้นที่การท่องเที่ยวอำเภอปายในทำนองว่า อำเภอปายเริ่มสิ้นมนต์ขลังเพราะผู้ประกอบการในพื้นที่มีการแข่งขันและตัดราคากันจนทำให้ขาดคุณภาพในการบริการและนักท่องเที่ยวเริ่มหาที่เที่ยวแห่งใหม่ในจังหวัดอื่น สื่อมวลชนนำเสนอภาพปายที่มีแต่ความเงียบเหงา จำนวนนักท่องเที่ยวประเภทที่มาเป็นครอบครัวขนาดใหญ่หรือมากันเป็น

รถทัวร์เริ่มลดน้อยลงขณะที่ผู้ประกอบการด้านที่พักและเกสต์เฮาส์ต่างๆ ต้องลดราคาลงอย่างหนัก เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (บุศรินทร์ เลิศชวลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ, 2555) แต่ในขณะที่เดียวกัน ทางหน่วยงานของรัฐก็พยายามศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านอื่นที่มีต่อการท่องเที่ยวอำเภอปาย ด้วย และพบว่า การท่องเที่ยวในอำเภอปายยังมีข้อจำกัดด้านการจราจรและการเดินทางท่องเที่ยว ปัญหาด้านความปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้รับการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดี ขาดการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งจากหน่วยงานของรัฐ เอกชนอย่างจริงจังและในขณะเดียวกันเมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยวกลับมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนที่พัก สถานที่รองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ แต่เนื่องด้วยความชอบใจของการท่องเที่ยวทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงกำหนดให้มีการส่งเสริมท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในลักษณะ Home Stay โดยการเตรียมความพร้อมของชุมชน ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว จัดเส้นทางท่องเที่ยว ปฏิทินการท่องเที่ยว ระบบข้อมูลเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมาทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ทำการสำรวจปัญหาและความต้องการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน อีกครั้งหนึ่ง พบว่า ทั้งระดับจังหวัดมีประสบปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ไม่ต่อเนื่อง และสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้รับการปรับปรุงรักษา จึงต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ.2553 กรมขนส่งทางอากาศพิจารณาเห็นว่าผู้มาเยี่ยมเยือนอำเภอปายในระยะข้างหน้าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าในปี พ.ศ.2570 จะมีผู้มาเยี่ยมเยือนจำนวน 150,108 คน ในจำนวนดังกล่าวร้อยละ 27.57 จะเป็นผู้เดินทางโดยเครื่องบิน จึงคาดการณ์ว่าในช่วงนั้นจะมีผู้ใช้บริการในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวจำนวน 161 คน และในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวจำนวน 69 คน คาดว่าจะมีจำนวนเที่ยวบินในช่วงฤดูท่องเที่ยวประมาณ 8 เที่ยวบิน/วันและนอกฤดูกาลท่องเที่ยวประมาณ 4 เที่ยวบิน/วัน จึงดำริจะปรับปรุงขยายท่าอากาศยานปายให้สามารถรองรับเครื่องบินที่มีความปลอดภัยในการบินมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะทำการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ เพื่อรองรับจำนวนผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ.2554 สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้สร้างแผนการส่งเสริมการตลาดและการทำประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ซึ่งครอบคลุมการท่องเที่ยวทั้งจังหวัดทำให้อำเภอปายได้มีการนำแผนการ

ส่งเสริมการตลาดนั้นมาใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์อีกด้วย กลยุทธ์ดังกล่าวประกอบด้วย (1) กลยุทธ์สร้างกระแสการท่องเที่ยวให้เป็นหนึ่งขงชีวิต ด้วยโครงการสำคัญ คือ โครงการมหัศจรรย์สี่เขี้ยว เขี้ยวแม่ฮ่องสอน และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นโครงการในลักษณะจัดปฏิบัติการท่องเที่ยวในแต่ละเดือนของแต่ละพื้นที่ (2) กลยุทธ์ส่งเสริมการเดินทางเชื่อมโยง ที่เป็นกิจกรรมร่วมมือกับจังหวัดข้างเคียงอื่น เช่น เชียงใหม่ เชียงราย และแพร่ ในลักษณะการเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างภูมิภาคอันจะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่ไร้รอยต่อส่วนตัวในการเดินทางและชอบเดินทางเส้นทางใหม่ๆ (3) กลยุทธ์สร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยสร้างการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และคอกย้ำจุดขายที่แตกต่างของภูมิภาค (4) กลยุทธ์รณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรู้ค่ารักษาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรู้ค่า รักษาแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นการสร้างจิตสำนึกของผู้ประกอบการหรือเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการส่งเสริมเพื่อสร้างจิตสำนึกในระดับเยาวชน และ (5) กลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์นำเสนอความรู้ผ่านการท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (บุศรินทร์ เลิศชวลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ, 2555)

ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ.2555 ทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ข้อมองปัญหาของการท่องเที่ยวในภาพรวมระดับจังหวัดในช่วงที่ผ่านมา และได้นำปัญหานั้นมาวิเคราะห์แล้วกำหนดเป็นนโยบายฟื้นฟู ปรับปรุงภูมิทัศน์ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวเดิม และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้มีความสวยงามและสะดวกปลอดภัย ส่งเสริมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายแก่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการจัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงนิเวศ และเชิงเกษตรสุขภาพ เป็นต้น ส่งเสริมให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ให้อยู่ในสภาพสวยงามประทับใจและไม่เสื่อมโทรม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้ยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนจังหวัด, 2555) ถึงแม้ว่าจะเป็นนโยบายภาพรวมของจังหวัดแต่ในทุกภาคส่วนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติกำหนดเป็นนโยบายระดับพื้นที่ทั้งนี้หากเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก็จะถูกปฏิบัติในรูปของการประสานแผนระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ได้มาซึ่งความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับน่านโยบายมาสู่การปฏิบัติในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นต้น

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2556 จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในหลายโครงการทั้งนี้เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในปี พ.ศ.2558

1) การประชาสัมพันธ์ภูมิภาค (กปภ.) ได้รับโอนกิจการประชาสัมพันธ์ของตำบลปาย มาบริหารงาน โดยการประชาสัมพันธ์ โดยมุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และเร่งรัดโครงการระบบสาธารณสุขปโภค เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 1095 1085 1295 และ 5030 ที่ก่อสร้างมานานหลายปีมีสภาพหมดอายุการใช้งาน ในช่วงฤดูฝนถนนบางช่วงมีดินสไลด์ลงมาปิดทับเส้นทางทำให้รถยนต์ไม่สามารถสัญจรไปมาได้และที่สำคัญถนนบางช่วงขรุขระก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้เส้นทางอีกทั้งยังมีเส้นทางคมนาคมหลายแห่งของจังหวัดที่เชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด มีสภาพชำรุดทรุดโทรม ทำให้ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถใช้สำหรับสัญจรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนในพื้นที่ก็ได้รับความเดือดร้อนในด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร การอุตสาหกรรม ฯลฯ ดังนั้นในปีเดียวกันนี้ถนนสาย 1095 จากแม่มาลัย - ปาย - แม่ฮ่องสอน ได้ถูกปรับปรุงเส้นทางและสามารถใช้งานได้แล้วในต้นปี พ.ศ.2559 อย่างไรก็ตามแม้ว่าในช่วงปี พ.ศ.2558 ทางหลวงแผ่นดินได้ถูกซ่อมบำรุงแต่การประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้านการท่องเที่ยวทั่วจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังคงมีอยู่ในช่วงต้นปีงบประมาณ พ.ศ.2558 มีการจัดประชาสัมพันธ์การจัดงานเทศกาลประเพณีต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และการเตรียมความพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอปายก็ถูกนำไปประชาสัมพันธ์ในคราวนั้นด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ก็เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ในหมู่นักท่องเที่ยวว่าในแต่ละเดือนหรือแต่ละช่วงการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสำคัญใดบ้างในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น การจัดกิจกรรมเทศกาลปายรักสุดขอบฟ้าที่ดำเนินมาแล้วเป็นปีที่ 7 กิจกรรมล่องแก่งแม่น้ำปาย งานประเพณีกาตูลู และงานประเพณีสิบสองม่นล่องฝ่องไตที่สะพานข้ามแม่น้ำปาย เป็นต้น การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นประธานการประชาสัมพันธ์

ปี พ.ศ.2560 มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอำเภอปายและนักธุรกิจท่องเที่ยวในอำเภอปาย ณ ท่าอากาศยานปาย จำนวน 80 คน แต่ในขณะเดียวกันมีประชาชนจำนวนกว่า 50 ราย เดินทางมาถือป้ายคัดค้านการขยายสนามบิน ปรากฏว่ามีข้อสงสัยของประชาชนที่ไม่

เคยทราบเรื่องดังกล่าวมาก่อนจึงจำเป็นต้องทำการคัดค้านเพราะเห็นว่าหากมีการขยายสนามบินจริงจะส่งผลกระทบต่อชุมชน สถานีอนามัย วัด โรงเรียน ตลาดสด โรงพยาบาล ตลอดไปจนถึงค่ายโสเภณีสัตตย์ ค่ายทหาร กรมทหารราบที่ 7 กองพันที่ 5 อำเภอ หลังจากรู้ได้มีการออกความคิดเห็นของทั้งสองฝ่ายแล้วอธิบดีกรมท่าอากาศยาน ระบุว่า ท่าอากาศยานปาย ยังไม่มีนโยบายที่จะขยายสนามบินปายตามที่เป็นการข่า ซึ่งหากจะต้องถามคนปายและวิจัยผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อน และในปีเดียวกันนี้ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย พร้อมกำนันผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านทั้งตำบล ได้รวมตัวกันยื่นหนังสือคัดค้าน โครงการเมืองสปาและหมู่บ้านน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยว (Spa City and Onsen Village) ที่โครงการผู้นำชุมชนเห็นว่ามีความเคลือบแคลงเพราะชาวบ้านไม่ได้รับรู้เรื่อง ไม่มีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการ ไม่ทราบว่าใครเป็นเจ้าของโครงการ และมีข้อสงสัยว่าการจะทำธุรกิจนี้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติจะมีการเอื้อประโยชน์ทางธุรกิจให้แก่ักธุรกิจรายใดรายหนึ่งหรือไม่ จึงแสดงเจตนาว่า ชุมชนแม่ฮี้ไม่เห็นชอบให้ดำเนินการ โครงการในพื้นที่ตำบลแม่ฮี้ และได้ยื่นหนังสือคัดค้านต่ออำเภอปาย และจะดำเนินการคัดค้านต่อไปจนถึงระดับกระทรวงเพื่อให้ระงับโครงการ

1.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอำเภอปาย

1.2.1 *วิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว* จากผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า วิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมามีการกระทำใน 4 ลักษณะที่สำคัญด้วยกันคือ

1) การพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เนื่องจาก อำเภอปาย เป็นเมืองที่มีความเก่าแก่มีความเป็นมาที่ชัดเจนที่ถูกบันทึกด้วยประวัติศาสตร์ ซึ่งการมีประวัติศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ที่สำคัญและความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีนำไปสู่การมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในระยะต่อมาเป็นจำนวนมากทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีกระจายอยู่ทั่วไปและอยู่ใกล้ตัวเมือง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวลักษณะท่องเที่ยวทางการเกษตรเพราะรอบตัวเมืองปายนั้นประชาชนท้องถิ่นยังประกอบอาชีพทางการเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ พบเห็นการทำนา เกี่ยวข้าว การปลูกพืชผัก ฯลฯ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) ผนวกกับสภาพบรรยากาศสภาพบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นปายอันเป็นบรรยากาศทั่วไปของพื้นที่ทั้งในและรอบตัวเมืองปาย เกิดภาพสวยงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์/วัฒนธรรมประเพณี คือ เป็นพื้นที่ที่มีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ (พงศัวัณ อนุบั้นะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) ช่วยทำให้สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งวันหากมีการจัดการที่ดีหรือมีการจัดตารางเวลาสำหรับการท่องเที่ยวให้ดีแล้ว นักท่องเที่ยวจะไม่รู้สึกเบื่อในการท่องเที่ยวที่อำเภอปายเลยแม้แต่น้อย (พิชญานันท์ ปุ๊กอึ้ง, สัมภาษณ์

21 มกราคม 2560) ส่วนในตัวเมืองปายแม้ว่าปัจจุบันมีตึกกรมทันสมัยก่อสร้างขึ้นจากการลงทุนเป็นจำนวนมากแต่ก็มีบริเวณหนึ่งถูกอนุรักษ์และออกแบบอาคารสถานที่ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการจัดตลาดกลางคืนที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมและซื้อสิ่งของซึ่งเป็นสินค้าที่แสดงออกถึงศิลปะของอำเภอปายมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากไม่รู้เมื่อ (เจริญ คำปิ่น, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2560) จะเห็นได้ว่าเมื่อมีแหล่งท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวมีเป็นจำนวนมาก เช่นนี้ อำเภอปายอาจไม่จำเป็นนักต่อการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้นขึ้น หน้าที่ที่ควรร่วมมือกันทำคือช่วยกันปรับปรุง ดูแล และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่นั้นให้มีสภาพสมบูรณ์ ดังเช่นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอปายส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ที่อุทยานแห่งชาติทำนาคี เป็นผู้ดูแลหลักภายใต้ความร่วมมือจากหน่วยงานราชการอื่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานการท่องเที่ยวและการกีฬา ตลอดจนหน่วยงานการปกครองที่ช่วยดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ปรากฏว่าในขณะนี้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมกันทำงานตามภาระหน้าที่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวให้สมบูรณ์พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบลรวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (กลุ่มจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน และลำปาง) มาใช้สำหรับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559)

มีข้อสังเกตจากผู้ให้สัมภาษณ์ว่า การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว นั้นในช่วงที่ผ่านมาที่มีความชัดเจนในระดับหนึ่งว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลหรือเจ้าของพื้นที่ต่างให้ความสำคัญกับการการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม (พจนีย์ วิสุทธิเสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) ในขณะที่ภาคเอกชนก็มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่โดยเฉพาะการจัดการภูมิประเทศหรือจัดบริเวณตลาดให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน (ชนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) และมักพบว่าหน่วยงานดังเช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลปาย ได้ทำการฝึกซ้อมการแก้ไขปัญหาด้านอัคคีภัยอยู่เสมอๆ และการรักษาความปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานการปกครอง

2) การปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเดิม ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การที่จะมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวแล้วโดยตลอดนั้นสภาพโดยทั่วไปนอกจากจะต้องมีสภาพไม่ทรุดโทรมหรือเสื่อมโทรมแล้ว (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ด้านการดูแล รักษา และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งจำเป็นมากด้วยเช่นกัน เพราะถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวใดขาดการ

ดูแลรักษาและการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องแล้ว ในระยะยาวแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็เสียเอกลักษณ์ไปไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้ต่อไปอีก (ชนกร ชันชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) หากเป็นเช่นนั้นก็จะเป็นการเสียเปล่าในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบผลสำเร็จ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยสร้างความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการจัดหา จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวให้ครบถ้วนและเพียงพอ (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตาม ประชาชนในรวมทั้งภาคส่วนต่างๆ ในอำเภอป่าตองเห็นพ้องกันว่า ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวคือ นักท่องเที่ยวควรได้รับบริการต่างๆ ตามความจำเป็นและเพียงพอ เช่น สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ประเภทที่นักท่องเที่ยวผ่อนคลาย เป็นต้น (ต้องจิต พงศ์ธำรงค์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) เพราะว่าการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวนี้แม้สามารถกระทำได้ง่ายด้วยการจัดหางบประมาณมาใช้สำหรับการจัดหาแต่ภายหลังจากนั้นจำเป็นต้องช่วยกันสร้างความสะดวก สะอาด มีการปรับดูแลรักษาและจัดการเรื่องภูมิทัศน์ให้สวยงามตลอดเวลา (พิชญาน์ ปู่กิ่ง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560) ไม่ควรอนุญาตให้มีการวางขายของที่ระลึกกันในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งมักพบร้านอาหารรถเข็นจำหน่ายสินค้า กระจัดกระจายอยู่อย่างระเกะระกะไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จนทำให้ทัศนวิสัยในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนี้เสียหาย

อีกประการหนึ่ง คือ สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวก็คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในช่วงที่ผ่านมาภาคีต่างๆ ได้ให้ความสำคัญและร่วมมือกันน้อยทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรมไปอย่างน่าเสียดาย (ทวีศักดิ์ ไกรสร, สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ในระยะหลังนี้ต่างก็ให้ความสำคัญและความตระหนักในเรื่องนี้กันมากขึ้น ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จัดให้ความรู้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจเกี่ยวกับการช่วยกันป้องกันดูแลความปลอดภัย การสอดคลองปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งวิธีการแจ้งปัญหาที่ประสบในพื้นที่อันเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การลักขโมย การโจรกรรม หรือแม้กระทั่งภัยต่างๆ อันเกิดขึ้นจากธรรมชาติ เป็นต้น ไปยังหน่วยงานปกครอง งานบรรเทาสาธารณภัยของอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมาได้รับการร่วมมือกันเป็นอย่างดีจากประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำท้องที่ที่จัดเวรยามของหมู่บ้านออกมาสอดส่องดูแลพื้นที่เป็นระยะร่วมกับฝ่ายปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกเหนือจากเรื่องดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบันนี้แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งของอำเภอป่าจะได้รับการดูแล บำรุงรักษา เพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวก และมีห้องน้ำสาธารณะอำนวยความสะดวกเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการจัดให้มีบุคลากรประจำทำหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของพื้นที่ มีการจัดระบบการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ที่คึกคัก เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอป่าแล้วจะพบป้ายประชาสัมพันธ์บอกจุดหรือสถานที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวนั้น และป้ายประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดูแลแหล่งท่องเที่ยวด้วยภาษาต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักและร่วมมือกันดูแลรักษา เมื่อนักท่องเที่ยวออกจากแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นเพื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นก็จะพบป้ายประชาสัมพันธ์สถานในแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงหรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่อยู่ในเส้นทางเดียวกัน และในภาพรวมในพื้นที่ตัวเมืองป่าจะพบป้ายประชาสัมพันธ์บอกระยะทางแหล่งท่องเที่ยวอื่นในบริเวณต่างๆ ที่ช่วยลดความสับสนและสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวในได้สะดวกและง่าย (สาวิตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560) แต่สิ่งที่ยังขาดไปและยังไม่ค่อยสมบูรณ์นักซึ่งควรมีการวางแผนเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ในระยะยาว คือ การให้บริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอควรจัดให้เป็นระบบและให้เพียงพอ (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560) แต่ก็ไม่สามารถกล่าวได้ว่าความไม่สมบูรณ์และไม่เพียงพอดังกล่าวเป็นสาเหตุทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวอำเภอป่าจัดหายานพาหนะกันมาเองเป็นส่วนใหญ่หรือไม่ ด้วยเหตุว่าทางสัญจรจากต่างจังหวัดมายังอำเภอป่ามีสภาพของสองข้างทางสวยงาม อีกทั้งมีจุดพักเพื่อการท่องเที่ยวอยู่หลายแห่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมใช้พาหนะของตนเองเข้ามายังอำเภอป่า ด้วยเหตุดังกล่าวจึงพบว่าในช่วงวันหยุดสำคัญ ๆ จะมียานพาหนะหลายประเภท จำนวนมากมาสัญจรอย่างแออัดในตัวอำเภอ รวมถึงบริเวณรอบตัวอำเภอ แม้กระนั้นก็ดีผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนของการท่องเที่ยวและการกีฬาให้ความเห็นว่าการบริการขนส่งก็ยังคงจำเป็นควรมีไว้บริการที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในอำเภอป่ามาร่วมกันคิด ร่วมกันจัดการให้ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการสัญจร การใช้ยานพาหนะในพื้นที่ให้เป็นไปอย่างคล่องตัว เพียงพอ และไม่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งจนมากเกินไป ควรแสวงหาข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทั้งภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดใกล้เคียงว่ามีวิธีการบริหารจัดการอย่างไรที่ช่วยทำให้การสัญจรและการใช้ยานพาหนะของนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่อย่างเป็นระเบียบและเป็นระบบ (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560)

3) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีศักยภาพต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้แก่การท่องเที่ยวในอำเภอป่า ซึ่ง

เป็นทั้งบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอปาย การมีบุคลากรที่มีคุณภาพและเพียงพอสำหรับการให้บริการ การบริหารจัดการ การส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในอำเภอปายให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ (จำเริญ ปันตา, สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ทั้งนี้ควรได้กระทำการพัฒนาภายใต้การสนับสนุนร่วมมือกันในภาคีต่างๆ ที่มีนโยบายการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในระดับพื้นที่หรือในอำเภอปาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปาย พัฒนาการอำเภอ และฝ่ายปกครองระดับอำเภอ และภาคธุรกิจเอกชนเป็นจำนวนมากทั้งในระดับชมรมและสมาคม เป็นต้น (อภิชาติ ต้นตา, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2560) ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรก็เพราะในช่วงที่ผ่านมามีการเติบโตของการท่องเที่ยว ภาคธุรกิจสนับสนุนการท่องเที่ยวในอำเภอปายมีค่อนข้างสูง การเติบโตดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความพร้อมด้านบุคลากรที่เป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้ที่อยู่ในแวดวงธุรกิจการท่องเที่ยวมักให้ความสนใจและต้องการได้บุคลากรที่มีคุณภาพมาช่วยในภาคธุรกิจของตนเอง ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมานั้นภาคธุรกิจต่างค้นหา สรรหาบุคลากรในภาคบริการค่อนข้างมาก บุคลากรที่ต้องการคือเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการ ที่สำคัญที่สุดคือต้องเป็นผู้การมีทัศนคติที่ดีต่อการบริการและคือนักท่องเที่ยวที่มาจากหลายเชื้อชาติในแต่ละปี สถานการณ์ความต้องการทรัพยากรบุคคลในปัจจุบันของภาคส่วนธุรกิจยังมีอย่างต่อเนื่อง และในขณะเดียวกันทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในภาคธุรกิจความต้องการพัฒนาบุคลากรในภาคธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของภาครัฐ (คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ส่วนภาครัฐก็ให้ความเอาใจใส่ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรการท่องเที่ยวทั้งของหน่วยงานและส่งเสริมสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ชุมชน และท้องถิ่นในช่วงที่ผ่านมามีจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานท้องถิ่นและส่วนภูมิภาคร่วมมือกันให้การสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ผู้ประกอบการ และบุคลากรในหน่วยงานของรัฐให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การดูแล และให้การช่วยเหลือสนับสนุนบุคลากรภาคอื่นให้สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในภาคประชาชนนั้นทางหน่วยงานของรัฐเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวและการกีฬา เป็นต้น ได้ช่วยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษา พัฒนา พื้นฟู สถานที่ท่องเที่ยวตลอดจนการดูแลสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีความสมบูรณ์อยู่เสมอก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในระดับพื้นที่ เมื่อผนวกกับความช่วยเหลือด้านงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่และนอกพื้นที่ดังเช่นสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้เข้ามาสนับสนุนจัดกิจกรรมเพื่อบริการทางวิชาการให้แก่พื้นที่เป็นระยะแม้จะไม่ต่อเนื่องแต่ก็มี

ส่วนสนับสนุนที่สำคัญสิ่งเหล่านั้นช่วยทำให้บุคลากรในภาคส่วนของชุมชน ผู้ประกอบการ และภาครัฐสามารถประสานงานร่วมมือกันทำงานได้อย่างเป็นระบบ มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอปายให้ไปในทิศทางที่เหมาะสม ทำให้ภาคบริการสามารถดูแลและให้บริการนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวในอำเภอปายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นนำความประทับใจและภูมิใจไปประชาสัมพันธ์หรือถ่ายทอดความรู้สึกไปยังครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ตลอดจนนักท่องเที่ยวเองได้กลับมาท่องเที่ยวที่อำเภอปายในโอกาสข้างหน้า

4) การอนุรักษ์และการรักษาประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าจะเริ่มต้นการท่องเที่ยวในอำเภอปายเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลัก คือ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมธรรมชาติ การเดินป่า หรือการใช้แหล่งธรรมชาติที่มีอยู่เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวในระยะต่อมานักท่องเที่ยวมาเที่ยวอำเภอปายด้วยจุดสนใจในแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีอยู่ทั่วไปในอำเภอปาย ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นถูกนำมาเป็นจุดขายหรือส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ทว่าในช่วงที่ผ่านมาการนำวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นมาแสดงโชว์แก่นักท่องเที่ยวอาจเป็นการกระทำที่ผิดกาลละของช่วงเวลาที่เหมาะสม ทำให้คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนลดค่าลงไป เพราะเน้นเพื่อการค้ามากกว่าการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ จนผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการในอำเภอปายให้ความเห็นว่า สภาพโดยทั่วไปของเมืองปายในขณะนี้ดูเหมือนแหล่งท่องเที่ยวที่มียังขาดความมีเอกลักษณ์ของปาย คือ ไม่มีอะไรที่จะบอกความเป็นปายเลยจึงน่าเสียดายเป็นอย่างมาก สภาพความคิดเห็นเช่นนั้นนับว่าเป็นเรื่องสำคัญทำให้ภาคต่างๆ ทุกภาคส่วนของการท่องเที่ยวในอำเภอปายต่างให้ความสนใจและเห็นว่าในปัจจุบันเกิดกระแสอนุรักษ์รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของอำเภอปายให้คงอยู่ สิ่งที่เห็นเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างแตกต่างไปจากอดีตคือการกำหนดหรือจัดปฏิทินการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการจัดงานตามวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ดังพบว่ามีการประชุมระดับจังหวัดที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ก็เน้นการนำวัฒนธรรมประเพณี ความเป็นธรรมชาติ โบราณสถาน เป็นเครื่องมือจูงใจการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวหรือในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องก็ให้ความสนใจและหันมาร่วมกันกำหนดรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณีที่ถูกต้องตามแบบแผนเดิม (ทินกร แก้วพันธ์, สัมภาษณ์ 2 กุมภาพันธ์ 2560) ภาคีของภาคส่วนต่างๆ ที่ร่วมมือกันอย่างจริงจังก็คือประชาชนในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ด้วยการให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแก่นแท้ของวัฒนธรรมประเพณีแก่คนและเยาวชนในพื้นที่ (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) ทั้งนี้ก็

เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์และช่วยกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรม ประเพณีและการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นไปในแบบแผนที่ถูกต้อง (สาวิตรี มหารรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560)

1.2.2 ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพราะถ้าหากนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่ายแล้วก็จะช่วยทำให้ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งนั้นมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกันถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่ายก็จะช่วยทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวในอำเภอปายมากขึ้นตามไปด้วย กิตติพันธ์ เจ้าภักดี ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ด้านแรกของการท่องเที่ยวอำเภอปายในขณะนี้ที่ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี คือ ถนนเส้นทางเข้าสู่อำเภอปายเส้นทางอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งกรมทางหลวงได้เข้ามาทำการปรับปรุงและขยายไหล่ทางให้กว้างขวางเป็นที่เรียบร้อย ทำให้สะดวกสบายในการสัญจรมากกว่าแต่ก่อน ประชาชน ภาคธุรกิจ รวมถึงนักท่องเที่ยวสามารถมาท่องเที่ยวอำเภอปายได้สะดวกมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งพบว่านักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมาอำเภอปายได้หลายวิธีการ ทั้งการใช้บริการบริษัททัวร์ รถเช่า และจักรยานยนต์ ผ่านเส้นทางดังกล่าวเข้าสู่อำเภอปาย ถึงแม้ถนนจะหักโค้งคดเคี้ยวเช่นเดิมแต่บริเวณทางโค้งมีการขยายไหล่ทางจราจรก็ช่วยลดความแออัดอันเนื่องจากการชะลอรถด้วยสภาพถนนไม่อำนวย ที่สำคัญนักท่องเที่ยวมีความรู้สึกต่อการเดินทางว่าปลอดภัยขึ้นกว่าเดิม สภาพถนนที่ดีจากการซ่อมบำรุงช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาถึงอำเภอปายที่รวดเร็วขึ้นกว่าเดิมมากแต่นักท่องเที่ยวก็ควรได้ระมัดระวังในการเดินทางด้วยเช่นกัน (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560)

ถนนเส้นทางเข้าตัวเมืองปายช่วยทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงอำเภอปายได้ง่ายสะดวก ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายที่กระจายอยู่ทั่วไปได้ง่ายด้วยเช่นกัน ในทางตรงกันข้ามหากแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายมีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึงหรือเข้าถึงได้ง่าย นักท่องเที่ยวที่ไม่ชอบความสะดวกสบายก็จะไม่นิยมเดินทางหรือตัดสินใจมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายคงมีเฉพาะกลุ่มที่ต้องการความสงบสุขสบายในการท่องเที่ยวที่มีอยู่จำนวนน้อยซึ่งเป็นเฉพาะกลุ่มที่นิยมชมชอบเท่านั้น แต่ปัจจุบันนี้ปรากฏว่าแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปในอำเภอปายสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีถนนขยายและต่อเชื่อมเข้าถึงสะดวกสบายกว่าเดิมเป็นผลจากการพัฒนาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทางหลวงชนบท ช่วยจัดการปรับปรุง ซ่อมบำรุง ต่อเติมหรือขยายเส้นทางให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น (พิชญานันท์ ปุ๊กอึ้ง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560)

สำหรับการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งก็ยังคงต้องจำแนกลักษณะการท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวต้องการผจญภัยลักษณะการเข้าถึงก็ยังคงมีลักษณะสมบุก เช่น กันเดินทางบนที่สูง การเข้าสู่เขตป่า อุทยานแห่งชาติ เพื่อกิจกรรมการดูนก หรือเข้าถ้ำในบริเวณป่าและมักอยู่ในพื้นที่ชัน คดเคี้ยวเส้นทางยังเป็นธรรมชาติเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวในช่วงฤดูฝน ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น อุทยานแห่งชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในเส้นทาง เช่น จุดพัก จุดทิ้งขยะมูลฝอย เป็นต้น แต่ถ้าหากไม่สามารถเข้าไปจัดการอำนวยความสะดวกได้ทางหน่วยงานในพื้นที่ก็ได้ประสานกับนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือไกด์ท้องถิ่น ให้นำนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันดูแลความสะดวก ไม่ทำลายพืชพรรณธรรมชาติในเส้นทางเดิน เป็นต้น นับว่าปัจจุบันนี้มีการดูแลเส้นทางที่ดีกว่าเดิมแต่ไม่ใช่เพื่อความสะดวกสบายแต่หากช่วยเพิ่มความรู้สึกในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้นกว่าเดิม (สุรพันธุ์ พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2560)

ส่วนการแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองและบริเวณรอบเมืองก็ได้รับการปรับปรุงระบบการจราจรให้ดียิ่งขึ้น มีป้ายบอกทาง มีป้ายเตือนให้ระมัดระวังยานพาหนะ ลดความเร็วของยานพาหนะ อีกทั้งยังจัดทำป้ายภาษาต่างๆ ที่สามารถสื่อสารและให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้หลายสัญชาติมากขึ้นสามารถศึกษาเส้นทางการเดินทางได้ชัดเจน มีไกด์ท้องถิ่นบอกข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) มีความเห็นที่ตรงกันข้ามอยู่บ้างแต่ก็เป็นการแสดงความคิดเห็นเสริมความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สุรพันธุ์ พงศ์ธำรงค์ศักดิ์ เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากตั้งอยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานอื่นดังเช่นตั้งอยู่ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ ซึ่งยังคงพบเห็นว่ามีเส้นทางท่องเที่ยวบางแห่งยังคงมีความยากง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่แตกต่างกัน เพราะแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อุทยานก็ยังคงมีมีข้อจำกัดในข้อระเบียบหรือข้อกฎหมายอยู่บ้าง แต่ก็ก็ได้มีความพยายามในการหาทางขจัดข้อจำกัดนั้นให้เหลือน้อยลงเพราะในบางกรณีก็มีระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติ พันธ์พืช และสัตว์ป่า สามารถให้กระทำได้ แต่ก็ต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนก่อนจะลงมือปฏิบัติหรือการจัดหางบประมาณมาใช้จัดการมิฉะนั้นก็อาจสร้างปัญหาจากการกระทำที่ผิดระเบียบของทางราชการ แต่โดยภาพรวมที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอำเภอปายนั้นเป็นไปด้วยความสะดวกสบายมากกว่าแต่ก่อน

1.2.3 ความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว จิตความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวให้สามารถเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายนั้น นับว่ามีความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อย่างยิ่ง เพราะถ้าหากบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ผล

คือ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวด้วยกันเป็นจำนวนมากจนเกิดความสามารถของพื้นที่ที่จะรองรับหรือดูแลความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวได้ สุดท้ายก็จะส่งผลกระทบต่อสภาพและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งได้ ถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวไม่มากแต่กลับมีนักท่องเที่ยวพร้อมใจกันมาแหล่งท่องเที่ยวในคราวเดียวกันเป็นจำนวนมาก นอกจากจะไม่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจแล้วยังทำให้สภาพแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานและอาคารรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่นให้ชำรุดทรุดโทรมได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมักปรากฏเป็นข่าวตามสื่อมวลชนอยู่เสมอในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวและมีวันหยุดพักผ่อนหลายวัน นักท่องเที่ยวต่างหลังไหลมายังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกันกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน นับตั้งแต่มีการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศและถูกเผยแพร่ออกมาสู่สายตาผู้ชม ภาพยนตร์เรื่องนั้นทำให้อำเภอปายได้รับความสนใจและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจนพากันหลั่งไหลมาเที่ยวเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับก่อนหน้าภาพยนตร์จะถูกเผยแพร่

ถึงแม้ว่าภาพยนตร์นั้นมุ่งการเสริมภาพลักษณ์ในทางบวกแก่การท่องเที่ยวอำเภอปายแต่ท่าว่ามีผลต่อการสร้างปัญหาเชิงสังคมไปด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยวมากเป็นจำนวนมากทำให้สังคมในตัวเมืองอำเภอปายและรอบนอกขาดความสงบเรียบร้อย อีกทั้งการที่นักท่องเที่ยวนิยมจับจี้จักรยานยนต์ท่องเที่ยวไปรอบๆ เมืองมักประสบปัญหาอุบัติเหตุอยู่บ่อยๆ มีการเสียชีวิตและเสียชีวิตติดตามมา (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) แต่ในขณะที่เดียวกับคุณภาพการให้บริการของภาครัฐก็บริการก็พานดลด้อยตามไปด้วยเพราะสถานที่ให้นักท่องเที่ยวพักอาศัยในระหว่างมาเที่ยวรองรับได้ไม่ทั่วถึง ให้เกิดการแออัดเนื่องจากต้องการต้อนรับกับนักท่องเที่ยวที่มากเป็นจำนวนมากทำให้ไม่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ทั่วถึง (จรรยา โพธิ์สวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ส่วนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาปฏิบัติตนแบบสบายใจไม่สนใจกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่มีทั้งประชาชนในพื้นที่กับประชาชนจากภายนอกที่มาอยู่ร่วมกันให้เกิดความสงบเรียบร้อย หน่วยงานรัฐที่ให้บริการดูแลความเรียบร้อยก็ดูแลได้ไม่ทั่วถึง แต่นั่นก็เป็นเฉพาะช่วงท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมากเป็นจำนวนมาก เมื่อเข้าสู่ภาวะปกติสภาพก็จะเปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในจำนวนที่เหมาะสม อำเภอปายมีสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอทั้งที่พัก สถานบริการ แม้บางแห่งจะเป็นพื้นที่รับบริการได้น้อยแต่นักท่องเที่ยวก็สามารถเลือกสถานที่อื่นที่มีให้เลือกใช้บริการอยู่กันเป็นจำนวนมาก (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559)

บริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปาย ส่วนใหญ่ปรากฏว่าสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพร้อมกันได้อย่างดีและเพียงพอในยามปกติ สถานที่ท่องเที่ยวมี

บริเวณสำหรับจ่อรถยนต์สะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำสาธารณะ เป็นเพียงพอ แต่ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวก็ควรที่จะช่วยกันรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวด้วยในช่วงมีนักท่องเที่ยวมากเป็นจำนวนมากแต่ถ้าหากมีนักท่องเที่ยวในปริมาณปกติแล้วการดูแลรักษาภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถกระทำได้ดีค่อนข้างดี (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตามในสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่ง เช่น กองแลน น้ำตกหมอบาง และโป่งน้ำร้อน เป็นต้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหนึ่งของอำเภอปาย ปรากฏว่าเส้นทางการสัญจรเข้าไปแหล่งท่องเที่ยวที่ยังค่อนข้างแคบ เข้าถึงลำบากแต่ยังคงเป็นเสน่ห์ที่สำคัญของการท่องเที่ยวในแหล่งดังกล่าวของนักท่องเที่ยวเพราะในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวพยายามเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งหน่วยการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ได้พยายามให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวให้ระมัดระวังในการเดินทาง รวมทั้งเมื่อถึงแหล่งท่องเที่ยวแล้วนักท่องเที่ยวควรให้การรักษาความสะอาด เรียบร้อย ไม่ทิ้งขยะ หรือสร้างปัญหาอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ (พรพิศ อุดมพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นเป็นทางเดียวกันว่าปัจจุบันนี้อำเภอปายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวก็สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เพียงแต่จะมีความสะดวกหรือความยากง่ายต่อการเข้าถึงแตกต่างกันไป แต่ที่สำคัญที่สุดนักท่องเที่ยวควรตระหนักในเรื่องช่วยกันดูแลรักษาไม่ให้แหล่งท่องเที่ยวที่นั่นทรุดโทรม จึงต้องช่วยกันรักษาความสะอาด รักษาสิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่นไม่ให้ได้รับผลกระทบในระยะยาว

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และความปลอดภัย

ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมที่แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทำหน้าที่ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพดี ได้พยายามปรับปรุงและเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปาย ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวให้สูงขึ้นต่อไปอีกรวมทั้งเป็นการหนุนภาพรวมทางเศรษฐกิจของอำเภอปายที่มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญเครื่องมือหนึ่ง ส่วนความเห็นในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่พักรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ต่างเห็นตรงกันว่า สถานที่พักรักษาเป็นสถานที่พักรักษาและอำนวยความสะดวกเบื้องต้นสำหรับการอยู่พักอาศัยให้แก่นักท่องเที่ยวในอำเภอปายในขณะนี้เพียงพอและสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอีกทั้งเห็นว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (เพชร เอกกำลังกุล, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559, สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) นักท่องเที่ยวสามารถแสวงหาที่พักได้ง่าย อีกทั้งถ้าหากนักท่องเที่ยวมีเป้าหมายและมีกำหนดเวลาจะเข้ามาท่องเที่ยวอำเภอปายอย่างชัดเจนแน่นอนแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถจัดหาและ

จองที่พักล่วงหน้าผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ โดยเฉพาะเว็บไซต์ที่มีโฆษณาสถานที่พักให้นักท่องเที่ยวได้ดูและเลือกใช้บริการมากมาย สามารถดูสภาพของที่พัก ลักษณะห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวก ราคา และอื่นๆ ได้จากโฆษณานั้น ปัจจุบันสถานที่พักนักท่องเที่ยวที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อโฆษณาเว็บไซต์นั้นมีความน่าเชื่อถือสำหรับนักท่องเที่ยว (ทินกร แก้วพนัส, สัมภาษณ์ 2 กุมภาพันธ์ 2560)

ส่วนในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นก็มีความสะดวกและความปลอดภัยอยู่ค่อนข้างมากเช่นกันเมื่อเทียบกับในอดีตอันเป็นผลมาจากการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติมให้ดีขึ้นและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอรองรับนักท่องเที่ยว แต่อาจมีปัญหาย่อยบ้างเฉพาะในช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ พร้อมกันเป็นจำนวนมากซึ่งมักเกิดขึ้นในช่วงวันหยุดยาว ช่วงฤดูแห่งการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะมากันเป็นจำนวนมากเฉพาะช่วงฤดูหนาวมีนักท่องเที่ยวนิยมมากันมากฤดูนี้นักท่องเที่ยวในวันธรรมก็พบว่ามีจำนวนมากกว่าในช่วงฤดูกาลอื่น สภาพเช่นว่านั้นที่พักรักมักถูกจองล่วงหน้ากันก่อนหน้าแล้วหากนักท่องเที่ยวรายใดที่ไม่ได้ติดต่อสอบถามแหล่งที่พักไว้ก่อนก็สามารถเดินทางหรือตระเวนหาที่พักที่ยังคงมีให้บริการเหลืออยู่แต่ก็อาจใช้เวลาานกว่าปกติสักหน่อย นอกจากนี้ในส่วนของที่พักแทบทุกแห่งเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะการบริการสัญญาณอินเทอร์เน็ต ร้านอาหาร การบริการจัดการรับ-ส่งให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559)

สำหรับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนั้น เฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหน่วยงานปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่มีการประสานการทำงานดูแลป้องกันกันเป็นอย่างดี เพื่อป้องกันและทำให้สถานที่ท่องเที่ยวหรือที่พักนั้นมีความปลอดภัย โดยเฉพาะปัญหาอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ หน่วยงานที่รับผิดชอบจำเป็นต้องจัดการฝึกซ้อมการป้องกันภัยอยู่เนืองๆ ส่วนในสถานที่พักเอง ผู้ประกอบการก็ให้ความสนใจในการดูแลรักษาความปลอดภัยมากยิ่งขึ้นมีการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดแทบทุกแห่ง (พงศวุฒิ อุบิณะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) นับว่าช่วยสร้างความรู้สึกลดภัยแก่นักท่องเที่ยวเมื่อเข้าไปในแหล่งที่พักนั้นอย่างไรก็ตาม หน่วยงานการท่องเที่ยวและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดให้มีการอบรมผู้ประกอบการให้เข้าใจเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในสถานประกอบการ ควรจัดให้มีการตรวจตราสถานที่พักให้นักท่องเที่ยวอยู่เสมอๆ ในช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการที่พัก แม้ว่าจะมีเสียงสะท้อนจากประชาชนในพื้นที่อำเภอภายในประเด็นความปลอดภัยในทำนองว่าแม้ทางหน่วยงานราชการจะมีการกำชับให้ผู้ประกอบการภาคบริการให้ความเอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าว แต่ยังคงขาดการประเมินความเป็นมาตรฐานการดูแลความปลอดภัยในแหล่งที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว ควรช่วยกันกำหนดตัวชี้วัดต่างๆ ให้เหมาะสมและทำ

การประเมินให้ผู้ประกอบการทุกแห่งกระทำให้เป็นไปตามมาตรฐานนั้นด้วย เพราะถ้าฟังแล้วจะฟังเฉพาะหน่วยการปกครอง หน่วยบรรเทาสาธารณภัยเพียงฝ่ายเดียวก็อาจจะไม่สะดวกหรือไม่ทันต่อเหตุการณ์หากเกิดปัญหาพร้อมกันก็ยิ่งจะทำให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนได้น้อย ดังนั้นการจัดการภายในสถานประกอบการให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งด้านอัคคีภัย วัตถุภัย ภัยตามธรรมชาติ แสงสว่าง ระบบรักษาความปลอดภัย หรืออื่นๆ ก็จะช่วยลดปัญหาด้านความปลอดภัยทำให้สังคมเมืองปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินยิ่งขึ้น นักท่องเที่ยวที่มีความประทับใจและพึงพอใจต่อการเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอปาย

1.4 กิจกรรมหรือนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยว

กิจกรรมหรือนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของอำเภอปาย ปัจจุบันมีการกำหนดกิจกรรมสำหรับดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการต่างก็ช่วยกันคิดค้นเพื่อสร้างจุดเด่นด้านการให้บริการ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนก็ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กิจกรรมการสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวของหมู่บ้านสันติชล ที่ประชาชนในชุมชนภายใต้การแนะนำของภาครัฐและเอกชนพยายามนำเสนอเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ของชาวจีนยูนนานอันเป็นรากฐานของ ชุมชนมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นผลสำเร็จ (นิศยา กุณะก่อง, สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2560) ส่วนวัดน้ำสุมีการนำความรู้เกร็ดประวัติศาสตร์มาเชื่อมโยงถึงแหล่งที่มาของวัดแห่งนี้และความมหัศจรรย์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับพระพุทธรูปมาใช้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวมานมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือมาหยุดพักท่องเที่ยวก่อนจะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นในอำเภอปาย นอกจากนี้ในหมู่บ้านสันติชนชุมชนเอกก็ได้ใช้ประโยชน์จากกิจกรรมท่องเที่ยวให้เป็นเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาหมู่บ้านไปพร้อมกันซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการฟื้นฟูอัตลักษณ์ของชุมชน มีการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของจีนยูนนานอันเป็นแหล่งดั้งเดิมหรือที่อยู่เดิมของบรรพบุรุษ มีการพัฒนาอาชีพต่างๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์ค้าขายให้แก่นักท่องเที่ยวและช่วยทำให้เกิดการส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ดังนั้นในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านอยู่ตลอดเวลาไม่ขาดสายนับว่าเป็นการพัฒนากิจกรรมและนิทรรศการที่สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวให้กล่าวถึงในลักษณะปากต่อปากได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งเพชร เอกกำลังกุล ผู้ให้ข้อมูลหลัก เห็นว่าวิธีการดังกล่าวของหมู่บ้านและแหล่งท่องเที่ยวกระทำเป็นการนำประเพณี กิจกรรม ธรรมชาติ และวิถีชีวิตในความเป็นชาติพันธุ์มาใช้ประโยชน์และไม่ทำให้กิจกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนสูญหายไป แต่กลับสามารถสร้างรายได้และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนจนสามารถลบเลือนภาพในอดีตของชุมชนที่ถูกกล่าวถึงในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากปัญหายาเสพติด (พิชญาน์ ปุ๊กอิ่ง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชน

ที่เป็นชาติพันธุ์อื่น (ในอำเภอปายมีชาติพันธุ์อยู่รวมกันถึง 7 ชาติพันธุ์) ต่างก็พยายามนำงานจุดเด่นของชุมชนตนเองมาเป็นเครื่องมือดึงดูดการท่องเที่ยว ด้วยการนำประเพณีและกิจกรรมธรรมชาติและวิถีชีวิตและชาติพันธุ์ต่างๆ มาใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวแต่ก็จะทำกิจกรรมที่หากไม่ระมัดระวังก็อาจสูญเสียอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ได้เช่นกันเป็นเรื่องที่ควรพึงระมัดระวังอย่างยิ่งแต่ปัจจุบันภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมของการท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่ ที่มุ่งเน้นเสนอให้แต่ละชาติพันธุ์นำกิจกรรมของงานประเพณีและกิจกรรมมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ถูกต้องตามฤดูกาลเพราะจะช่วยทำให้คุณค่าของวัฒนธรรมและประเพณีนั้นให้คงอยู่ไม่เสื่อมคลาย ส่วนในตัวอำเภอกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมาก คือ งานประเพณีภาคเมืองหลู่ ถือเป็นวิถีชุมชนคนเมืองปาย มีการจำหน่ายอาหาร ไตใหญ่หลากหลายเมนู เช่น น้ำพริก อ่อง แกงอังเล จิ้นลุง ขนมหินน้ำเงี้ยว ข้าวเหลือง ขนมหิ้นไก่ หมาชามพอไก่ และถนนคนเดินอำเภอปายมีทุกวันในถนนคนเดินจะมีคนชนเผ่านำสินค้ามาจำหน่ายมากมาย อันเป็นเสน่ห์ของอำเภอปาย นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ถนนคนเดิน ลานอาหารคนไทย งานประเพณีปอยส่างลอง ปอยออกพรรษาที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวได้ตลอดฤดูกาล

อย่างไรก็ตาม เฉลิมชัย จารุมณี สาวิตรี มหาวรรณ และพงศุทธิ อุบีนะ ผู้ให้ข้อมูลหลักดังกล่าวต่างได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนการจัดการกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนากิจกรรมหรือจัดกิจกรรมนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยวของอำเภอปาย ความเห็นดังกล่าวแสดงไว้โดยรวมคือต้องการให้หน่วยงานการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำหรือปรับปรุงเว็บไซต์การท่องเที่ยวอำเภอปายที่มีอยู่แล้วจัดการดูแลข้อมูลข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จัดให้มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามสื่อต่างๆ ฟังวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตและสื่อสิ่งพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ ชุมชนที่จัดกิจกรรมก็ควรตระหนักใน ความสำคัญของการนำกิจกรรมมาใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่ควรกระทำในลักษณะ ฉาบฉวยตามงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนโดยภาครัฐหรือองค์กรภายนอก เพราะเห็นว่าช่วงที่ผ่านมาอำเภอปายมีกิจกรรมหรือนิทรรศการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวอยู่เนืองๆ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่รวมกลุ่มกันระหว่างเอกชนกับเอกชน หรือชมรม รีสอร์ทๆ ที่ต่างช่วยกันจัดขึ้นกลับได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากรัฐน้อย แต่ก็พอเข้าใจได้ว่าเหตุที่ส่วนราชการไม่ค่อยมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมากนักก็เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ ที่มีระเบียบการเบิกจ่ายค่อนข้างยาก สุ่มเสี่ยงต่อการผิดระเบียบอันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาถูกเรียกเงินคืนจากหน่วยงานตรวจสอบภายหลัง ทำให้หน่วยงานราชการไม่กล้าจัดกิจกรรมมากนักด้วยเกรงปัญหาดังกล่าวนั่นเอง ผู้สัมภาษณ์ในภาคผู้ประกอบการเห็น ไปอีกทางว่า การที่ไม่มีกิจกรรมหรือนิทรรศการใดน่าสนใจของหน่วยงานภาครัฐก็อาจเนื่องมาจากผู้บริหารในทุกระดับไม่สนใจในการ

พัฒนาการท่องเที่ยวเท่าที่ควร มีแต่เอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการพยายามที่จะจัดกิจกรรมขึ้นเองเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การแข่งขันการปั่นจักรยาน การจัดแสดงดนตรี ก็นับว่าเป็นมุมสะท้อนอีกด้านหนึ่งที่ต้องรับฟัง

1.5 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานการท่องเที่ยวและประชาชน

โดยปกติแล้วการจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากเพราะการบริหารจัดการที่ดีนั้นทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรได้เข้ามาประสานงานการมีส่วนร่วมกันจัดการการท่องเที่ยวทั้งในการมีส่วนร่วมด้านการคิดตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว ในส่วนนี้ในทัศนะของสมาชิกสภาองค์กรท้องถิ่นเห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวในอำเภอปายปัจจุบันนี้มีทุกภาคทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกันเป็นอย่างดี (ธนกร ชันชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) แต่ทว่ายังเป็นไปในลักษณะที่ไม่กว้างขวางเพียงพอ หรืออีกนัยหนึ่งคือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนนั้นยังคงเป็นไปในลักษณะกิจกรรมเฉพาะอย่างตามฤดูกาล หรือช่วงฤดูการท่องเที่ยว ดังนั้นถ้าหากพิจารณาถึงระดับการมีส่วนร่วมนั้นยังไม่สูงเท่าที่ควร (คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) สภาพเช่นนี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมองไปในอีกทัศนะคือ จะเข้ามามีส่วนร่วมก็ต่อเมื่อมีผลประโยชน์ทางธุรกิจหรือประโยชน์ทางราชการเป็นหลัก ดังผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมภาพรวมยังไม่ค่อยดี บางทีดูเหมือนถ้ามองไม่เห็นประโยชน์ก็จะไม่เข้ามาช่วยกันเต็มที่ แต่ก็พอช่วยให้การท่องเที่ยวขับเคลื่อนได้” (อภิชาติ ตันตา, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2560) จะเห็นได้ว่าในทัศนะของกลุ่มท้องถิ่นจะมีมุมมองไปในคนละทิศทางแต่ก็ยอมรับว่าสามารถทำให้การท่องเที่ยวในอำเภอปายขับเคลื่อนไปได้ในระดับหนึ่งนั่นอาจเป็นเพราะความคับข้องเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพื้นที่การท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ยังขาดการจัดการที่เหมาะสมทำให้สภาพในตัวเมืองและรอบตัวเมืองเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ขาดการอนุรักษ์มองเห็นประโยชน์ด้านธุรกิจเป็นสำคัญ แต่ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลหลักดังเช่นตัวแทนหน่วยงานดูแลเรื่องการท่องเที่ยวในอำเภอเห็นว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น เช่น สถานศึกษา กลุ่มชนเผ่า และภาคธุรกิจ ก็จะช่วยกันสนับสนุนให้กิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่เสมอเป็นไปในหลายลักษณะทั้งให้ความร่วมมือด้านการจัดการและการสนับสนุนด้านการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนร่วมกันนำสินค้ามาแสดงและจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560) แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนนั้นจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานของเจ้าภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กำหนดเวลาที่ชัดเจนมีระยะเวลาเพียงพอสำหรับการบอกกล่าวขอความร่วมมือ ไปยังกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เข้ามาช่วยกันดำเนิน

กิจกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมาก็พบว่าทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมกันตามที่ได้รับมอบหมาย (รัมภา ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560)

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงเชิงบริหารและหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนก็มีส่วนเอื้อต่อการสนับสนุนให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเช่นกัน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้มีหน้าที่ในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามภาระหน้าที่ภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนดหรือบัญญัติไว้ แต่ก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ กรณีการเชิญทุกภาคส่วนเข้ามาช่วยกันดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะการมีส่วนร่วมนั้น สิ่งที่ต้องร่วมกันทำคือ การร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว ปัจจัยพื้นที่ที่สำคัญต่อการสนับสนุนหรือเป็นลสิ่งดึงดูดอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เมื่อทราบปัญหาต่างๆ แล้วก็จัดการวางแผนแก้ไขปัญหาเพื่อให้ปัญหานั้นลดน้อยลงและช่วยทำให้เพิ่มศักยภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวให้ได้รับความสะดวก สบาย และสร้างความพึงพอใจ ส่วนในเรื่องงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมนั้นก็จะอาศัยการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 เป็นต้น หลังจากได้รับงบประมาณมาดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้วไม่ว่าจะมาจากแหล่งใดก็ตาม ก็เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ตามโอกาสและจังหวะที่เหมาะสมในลักษณะต่างๆ ตามจุดเด่นของตนหรือชุมชน เช่น การจัดงานปอยส่างลองที่วัดป่าขามในตำบลเวียงใต้ซึ่งจัดในวันที่ 2-4 เมษายนของทุกปี งานประเพณีลอยกระทงจัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ก็จะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ให้สาธารณชนทราบ (พงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) ส่วนกิจกรรมดนตรีเพื่อการส่งเสริมท่องเที่ยวในอำเภอป่าสักก็มีการเปิดเวทีสำหรับนักดนตรีในพื้นที่ภาคเหนือได้แสดงดนตรีตามสไตล์ของตนเองเพื่อส่งเสริมกิจกรรมดนตรีอาทิ ดนตรีโฟล์คคันทรี่ ออคุสติคที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นต้น เหล่านี้ทั้งหมดเป็นการจัดการบริหารสภาพพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ภาครัฐและเอกชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกันดำเนินงานทั้งหมด ถึงแม้ว่าในบางกิจกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปในลักษณะถูกเกณฑ์เข้ามาร่วมกิจกรรมก็ตาม เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประชาชนแต่ละคนในแต่ละชุมชนอาจไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนได้เพราะไม่เหมาะสมกับเวลา โอกาส หรือจังหวะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งก็เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับการทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วน เพราะต้องมีการนำเสนอปัญหา การแก้ไขปัญหาหารือรอบด้าน ก็พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกันเป็นจำนวนไม่มากนักเช่นกัน เพราะมีเงื่อนไขส่วนตัวทำให้ไม่สะดวกต่อการเข้ามามีส่วนร่วม

ในช่วงนั้นได้ ส่วนกิจกรรมสำหรับกระตุ้นการท่องเที่ยวก็เช่นกันต้องผ่านความคิดเห็นจากประชาคมซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนในชุมชนมาช่วยกันกำหนดทิศทางท่องเที่ยว การฟื้นฟู การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ช่วยเอื้อให้การท่องเที่ยวเติบโต บางครั้งการเข้ามามีส่วนร่วมอาจมีจำนวนมากบ้าง น้อยบ้าง แต่ถ้าหากพิจารณาจากภาพรวมแล้วนับว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนก็มีอยู่ในระดับหนึ่งแม้จะน้อยไปในบางคราแต่เมื่อถึงเวลาดำเนินกิจกรรมจริงทุกภาคส่วนก็จะทำกันอย่างจริงจัง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็อาจเป็นเพราะการประสานงานที่ไม่สามารถจัดการได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงจนสามารถกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในภาคประชาชนให้สูงขึ้นกว่านี้ได้ (พงศ์วุฒิ อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) จึงมักพบว่าประชาชนผู้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมักเป็นรายเดิมซึ่งมาในลักษณะตัวแทนของกลุ่มหรือภาคประชาชน แต่เมื่อมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นร่วมกันกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตามการเชิญชวนและชักชวนผ่านการประชาสัมพันธ์สื่อต่างๆ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560)

1.6 ปัจจัยภายนอก (การเมืองท้องถิ่น)

ปัจจัยภายนอก คือ การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่กฎหมายกำหนดอันเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อกำหนดลักษณะภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ส่งถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ช่วยกันกำหนดขึ้น การสัมภาษณ์ในส่วนนี้จึงเกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนในช่วงที่ผ่านมาว่ามีประเด็นใดมีการดำเนินงานหรือพัฒนาในแนวทางหรือทิศทางใดอันจะช่วยทำให้สามารถนำไปวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

1.6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอปายนั้นค่อนข้างจะเป็นไปในลักษณะอย่างเป็นทางการและไม่โดดเด่น คือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ส่วนการไม่โดดเด่นนั้นส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่อยู่รอบตัวเมืองหรือตัวอำเภอที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองมากนักแต่สนใจเพียงการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือแผนพัฒนาประจำปี แต่ก็มิในจำนวนที่ไม่สูงนักและมักเป็นคนกลุ่มเดิมๆ แต่การที่ประชาชนในเทศบาลตำบลปายไม่ค่อยให้ความสนใจการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าใดนักคงมีเฉพาะกลุ่มและผู้สนใจที่

ส่วนมากเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน อสม. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น (พงศ์วุฒิ อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) และการมีส่วนร่วมก็มักเป็นบุคคลเดิมที่มาช่วยท้องถิ่นในการทำงานในด้านต่างๆ นั้นเป็นเพราะกระบวนการประชาคมที่ผ่านมารับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นเพียงพิธีการเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วฝ่ายการเมืองมิได้สนใจนำผลที่ได้จากประชาคมไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริงจังนัก หากแต่ฝ่ายการเมืองท้องถิ่นมีความคิดที่จะดำเนินการตามแนวทางของตนเองมากกว่าที่จะนำความคิดเห็นของประชาชนที่ไม่ตรงกับความต้องการของตนเองไปสู่การปฏิบัติ (สุรพันธุ์ พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2560) การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย โดยเฉพาะในเทศบาลตำบลปายนั้น เทศบาลตำบลมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 2 ตารางกิโลเมตรเท่านั้นนับว่ามีพื้นที่ดูแลที่ไม่กว้างขวางนักแต่ทว่าประชาชนในพื้นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีแม้ว่าในปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปบ้างแต่ประชาชนดั้งเดิมยังคงมีความสัมพันธ์และรู้จักกันดี อาจทำให้ดูเหมือนว่าไม่มีความสนใจหรือขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองเว้นแต่เพียงการมีส่วนร่วมไปลงคะแนนเท่านั้น แต่ถ้าพิจารณาในกลุ่มผู้ประกอบการซึ่งมักอยู่บริเวณใจกลางพื้นที่ปรากฏว่ากลุ่มนี้มีความกระตือรือร้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองดีกว่าแต่ก็ไม่จัดว่าอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกันกับการเมืองท้องถิ่นอื่นที่มักปรากฏภาพในลักษณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มนี้มีเหตุผลจากการตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่และความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมประชาชนกลุ่มนี้ให้ความสนใจที่จะทำการเรียกร้องสิทธิด้วยการเสนอปัญหาเพื่อขอรับการแก้ไขปัญหาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง (วัลลพ สุขผลคง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) เป็นเพราะเกี่ยวข้องกับผลการประกอบธุรกิจของตนเองหรือกลุ่มที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่เสมอหรือบ่อยกว่าประชาชนที่อยู่รอบนอก ภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นก็จะเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการกระทำหรือไม่กระทำตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ แต่ในอีกด้านหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมที่พบเห็นได้ในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักมองเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือสนับสนุนงบประมาณมาใช้สำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ประชาชนทั้งในตัวเมืองและนอกตัวเมืองปายจะให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการมาสนับสนุนและร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) สภาพการที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นไปประสานสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ชุมชนผู้ประกอบการให้มาช่วยกันสนับสนุนกิจกรรมนั้นง่ายกว่าเมื่อเทียบกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่มีกรอบของ

กฎหมายกำหนดความผิดสำหรับการปฏิบัติในช่วงเลือกตั้งหรือการหาเสียงและลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทำให้นักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความระมัดระวังด้วยเกรงว่าจะส่งผลกระทบต่อเมืองจนทำให้ตนเองและนักการเมืองท้องถิ่นเดือดร้อนเสียหาย จึงทำให้เกิดความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับท้องถิ่นของประชาชนโดยภาพรวมก็นับว่ายังไม่สูงมากนัก ที่อาจเป็นเพราะประชาชนในแต่ละภาคส่วนมีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ หารายได้ รวมทั้งวิถีชีวิตที่ชอบความเรียบง่ายจึงเข้ามามีส่วนรวมเท่าที่สามารถกระทำได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นภาคประชาชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่านอกเหนือจากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้น ในช่วงที่ผ่านมาได้พบเห็นจนได้ข้อสังเกตที่สำคัญว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายของประชาชนนั้นส่วนใหญ่เป็นผลมาจากบทบาทของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกสภาของท้องถิ่นที่ยังไม่สามารถทำงานตามหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายที่ส่งผลให้ประชาชนมีความสามารถในการสร้างอาชีพและรายได้ที่เพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน รวมทั้งไม่สามารถสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่ที่รับผิดชอบตลอดจนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว แต่ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ในการพัฒนา กล่าวคือ กล่าวทำเพื่อให้ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่ให้ดีขึ้น เสริมเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเป็นที่ยอมรับได้ก็จะส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอปายมีมากขึ้นและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมาจึงมองเห็นเพียงการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอปายกับการเมืองท้องถิ่นทั้งในด้านการพัฒนาและการมีส่วนร่วมทางการเมืองดูเหมือนพึ่งพาประโยชน์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนในชุมชนเป็นหลัก (สาวิตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560) ยังมองไม่เห็นว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นไปอย่างกว้างขวาง การมีส่วนร่วมที่สำคัญจึงมีเฉพาะด้านการเลือกตั้งและการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวมากกว่าการมีส่วนร่วมด้านอื่น

1.6.2 สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่

สภาพการเมืองท้องถิ่นภายในพื้นที่อำเภอปายนั้นในระยะแรก เริ่มตั้งแต่การยกฐานะสุขาภิบาลปาย เป็นเทศบาลตำบลปายเมื่อปี พ.ศ.2542 เป็นช่วงเดียวกันกับการท่องเที่ยวในอำเภอปายกำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในและนอกประเทศ ช่วงนั้นพจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า การแข่งขันทางการเมืองนั้นแทบไม่มีเลยเพราะไม่มีใครสนใจเข้าทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น (พจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเมืองท้องถิ่นยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชนตำบลปายและอาจรวมถึงการเป็น

เรื่องใหม่ระดับประเทศ เพราะเริ่มมีการยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2537 ในช่วงเริ่มต้นทั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นกลุ่มหรือบุคคลเดิม และช่วงเริ่มต้นนั้นมีเพียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้วก็ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นเลือกกันเองขึ้นมาทำหน้าที่ฝ่ายบริหารแต่ปัจจุบันนี้ผู้บริหารท้องถิ่นประชาชนทำการเลือกโดยตรงจากผู้เสนอตัวสมัครเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เช่นเดียวกับสมาชิกสภาท้องถิ่นก็เป็นกลุ่มบุคคลที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่สมาชิกสภาท้องถิ่น โดยเฉพาะเช่นกัน ทั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นต่างก็ดำรงตำแหน่งมีวาระ 4 ปี

การอยู่ในเริ่มช่วงต้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นช่วงเริ่มต้นการเมืองท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจเข้าทำหน้าที่เป็นผู้บริหารหรือสมาชิกสภาเทศบาลท้องถิ่น ทำให้เทศบาลตำบลปายมีแต่บุคคลเดิม กลุ่มเดิมสนใจสมัครรับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ในอีกด้านหนึ่งมีส่วนทำให้การพัฒนาต่างๆ รวมถึงการท่องเที่ยวในอำเภอปายจึงเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป เมื่อเวลานานขึ้นกลับพบว่ามีความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์มีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในทางการเมืองระดับชาตินับแต่การโอกาสเสนอข้อคิดเห็นทางการเมืองจากการร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ.2540 ที่นำไปสู่ความสนใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ ประกอบการการเติบโตทางเศรษฐกิจสังคมในอำเภอปายเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์นั้นทำให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเกิดการช่วงชิงแข่งขันกันสูงขึ้นตามลำดับของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้สามารถรับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่น (พจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560; พรพิศ อุดมพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) ทำให้การเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลปายมีการเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่นแต่ทีมงานทั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมักเป็นกลุ่มเดิมที่แข่งขันกันอยู่ไม่กี่กลุ่มและซ้ำหน้าผู้สมัครเดิมเป็นส่วนใหญ่ทำให้ไม่มีนักการเมืองท้องถิ่นหน้าใหม่มาเป็นตัวเลือกให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งให้เข้าไปทำหน้าที่บริหารและนิติบัญญัติของท้องถิ่น มีผลทำให้ผู้บริหารคนใหม่ต้องดำเนินการตามนโยบายไม่ได้เต็มที่อีกทั้งไม่ได้รับความร่วมมือด้วยการขาดความสนใจจากประชาชนในพื้นที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวก็ทำได้อย่างไม่คึกครื้นทั้งด้านการท่องเที่ยวด้วย (ชนกร ชันชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) จุดเริ่มต้นที่สำคัญอันนำไปสู่การขัดแย้งและนำไปสู่การแข่งขันทางการเมืองอย่างเข้มข้นเพื่อช่วงชิงฐานเสียงคะแนนให้แก่ตนเอง โดยอาศัยสถานการณ์อันเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องปัญหาขยะที่เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 จนถึงปี พ.ศ.2548 ปริมาณขยะภายในชุมชนได้เพิ่มมากขึ้น การเพิ่มขึ้นดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้

ท้องถิ่นไม่สามารถกำจัดขยะได้ สภาพเช่นว่านั้นผู้วิจัยซึ่งอยู่ในพื้นที่กลับได้พบเห็นว่า ปัญหา นั้นเริ่มนำไปสู่การแข่งขันทางการเมืองกันอย่างทวีมากขึ้นตามลำดับของสถานการณ์การพัฒนาผนวกกับปัจจัยหรือเงื่อนไขอื่นที่ส่งผลให้การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นมีเข้มข้นตามลำดับ รวมถึงถ้าสังเกตพฤติกรรมหาเสียงทางการเมืองที่แสดงออกให้บุคคลภายนอกเห็น ในกาลต่อมา คือ นักการเมืองท้องถิ่นมีการเสนอนโยบายการบริหารที่ค่อนข้างชัดเจนนำไปสู่การแข่งขันทางนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น แต่ผู้ให้ข้อมูลหลักยังคงเห็นว่าหลายครั้งผลการเลือกตั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารท้องถิ่น แต่แท้จริงแล้วกลับพบว่าผู้ได้รับเลือกตั้งมักเป็นทีมงานเดิม จึงเสมือนไม่ใช่ภาพการแข่งขันการเมืองท้องถิ่นที่รุนแรง แต่เป็นเพียงกระแสที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ แม้จะมีการนำนโยบายมาหาเสียงมากขึ้นแต่ผู้รับสมัครที่ได้รับเลือกตั้งมักเป็นผู้ที่มีญาติ มีเพื่อนฝูง หรือเป็นที่รู้จักกันในพื้นที่เลือกตั้งเป็นจำนวนมาก จึงมีทีมงานที่มีเครือข่ายในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ช่วยสนับสนุนเลือกตั้งให้เข้ามาทำหน้าที่บริหาร (พวงสร้อย อุ้มเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) การเลือกตั้งแต่ละครั้งยังคงพบเห็นกระแสเล้าลือถึงการซื้อสิทธิขายเสียงกันอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นข้อมูลที่ไม่เด่นชัด ไม่มีใครกล้าบอกว่าได้รับค่าตอบแทนจากการลงคะแนนเสียงจากผู้รับสมัครเลือกตั้งหรือเปล่า แต่โดยรวมแม้จะมีการช่วงชิงกันในลักษณะต่างๆ เพื่อให้สามารถเอาชนะทางการเมืองมีส่วนทำให้ประชาชนเกิดความสนใจออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอปายที่มากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองลักษณะอื่น ดังที่กล่าวถึงในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแล้ว ซึ่งมีส่วนทำให้เห็นถึงแนวโน้มไปในทางที่ดีว่าการแข่งขันในลักษณะที่ผ่านมาแต่ก็เป็นภาวะการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นที่สังคมและชุมชนในอำเภอปายยอมรับได้มิได้ทะเลาะเบาะแว้งกันทางการเมือง แม้จะมีการกระทบกระทั่งกันบ้างระหว่างผู้รับสมัครเลือกตั้งแต่ก็เป็นในช่วงสั้นๆ เฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้งทำให้มีภาพแห่งความแตกแยกที่ต่างฝ่ายหิบบกประเด็นมาโต้แย้งกันเพื่อให้เห็นว่าตน กลุ่มตน มีสิ่งที่ดีกว่า และการกระทบกระทั่งจะส่งไปภายหลังที่เกิดจากความไม่สมหวังทางการเมืองของอีกฝ่ายที่ไม่สามารถเข้ามาทำหน้าที่บริหารหรือนิติบัญญัติในท้องถิ่นได้และก็จะสลายไปอย่างรวดเร็วหลังจากทราบผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการแล้ว ที่ผ่านมามีไม่พบการกระทบกระทั่งที่รุนแรงถึงขนาดทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของแต่ละฝ่าย เมื่อถึงช่วงเวลาหลังการรายงานผลการเลือกตั้งไปแล้วกระแสแห่งความรุนแรงหรือความไม่พึงพอใจก็จะค่อยๆ ลดลงจนสงบนิ่งแล้วจะมีภาพนั้นกลับมาอีกครั้งเมื่อถึงช่วงเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง (วัลลพ สุขผลคง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560, ต้องจิต พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) ทำให้เกิดผลในทางที่ดีต่อกระบวนการทางการเมืองท้องถิ่นและอาจรวมถึงระดับชาติที่ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ท้องถิ่นอำเภอปาย ดังนั้นเมื่อเทียบการแข่งขันทางการเมืองในช่วงระยะเริ่มต้นของท้องถิ่นในอำเภอปายและสภาพใน

ปัจจุบันดีกว่าท้องถิ่นอื่นที่ปรากฏภาพแห่งการแข่งขันทางการเมืองที่รุนแรง อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า การได้มาของนักการเมืองท้องถิ่นและศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นในช่วงที่ผ่านมาเป็นการสะท้อนปัญหาความสามารถทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้ง เพราะปรากฏว่าผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งมักเป็นผู้ขาดความเป็นมืออาชีพในการบริหารงานท้องถิ่น มองปัญหาท้องถิ่นไม่ขาด ทำงานไม่เป็น เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาแล้วก็ต้องใช้เวลาสำหรับการเรียนรู้การบริหารค่อนข้างนาน อีกทั้งเป็นการสะท้อนให้ภาพพจน์การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่ยังไม่ค่อยมากหรือสูงนั้นซึ่งอาจเนื่องมาจากเหตุผลมาจากศักยภาพของผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังนั้นการแข่งขันทางการเมืองนอกจากจะทำให้ได้บุคลากรที่ขาดศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นแล้วยังส่งผลต่อการพัฒนาการท้องถิ่นในพื้นที่ไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (คงชัยทอง เสริมพอง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560)

1.6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง

การแข่งขันทางการเมืองที่ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มการเมืองที่เสนอตัวลงเลือกตั้ง นโยบาย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง การได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มการเมืองระดับชาติ และการเข้าถึงมวลชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของการเมืองหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า การเมืองท้องถิ่นระดับเทศบาลในปัจจุบัน กลุ่มการเมืองท้องถิ่นยังมีความสำคัญต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนเสียง เพราะได้พบเห็นมาโดยตลอดว่าประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครเข้าไปทำหน้าที่บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นสูงกว่านักการเมืองท้องถิ่นที่มาโดยอิสระไม่มีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสนับสนุนหรือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างสมาชิกกลุ่มและนำไปสู่การกำหนดคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง กลุ่มการเมืองท้องถิ่นก็คือทีมงานการเมืองก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการประสานการทำงานเพื่อนำกลุ่มและตนเองให้สามารถมีคะแนนเสียงสูงพอที่จะเอาชนะการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากทีมงานหรือกลุ่มการเมืองแล้ว ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ มีดังนี้

1) *การมีเครือข่าย* คนรู้จักจำนวนมากหรือสามารถเข้าหามวลชน ปัจจัยนี้ นับว่าสำคัญมากมาตั้งแต่มีการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีเงื่อนไขผู้สมัครต้องเป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาหรือมีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียนบ้านซึ่งอยู่ในพื้นที่ เงื่อนไขนี้นับว่ามีส่วนช่วยกันไม่ให้คนต่างถิ่นหรือบุคคลภายนอกท้องถิ่นมาสมัครแข่งขันเลือกตั้งกับนักการเมืองซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มิใช่ญาติ เครือญาติ หรือมีความสามารถเข้าหาและเข้าถึงมวลชนได้ดี มีโอกาสได้รับเลือกตั้ง (เพชร เอกคำลึงกุล, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ส่วน

การเข้าถึงมวลชนที่พบมากในท้องถิ่นคือ การเข้าไปช่วยเหลืองานในชุมชนซึ่งเป็นงานสาธารณะบ่อยครั้ง มากครั้งจนทำให้ผู้มาร่วมงานจำได้ การกระทำอย่างนี้จะช่วยทำให้นักการเมืองที่ทำได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นผู้มีอรรถาศัยดี เป็นผู้มีควมโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือสังคม ฯลฯ การทำให้ถูกกล่าวถึงโดยมวลชนในลักษณะปากต่อปากเช่นนั้นมีส่วนทำให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งรับไว้พิจารณาที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้และมักมีโอกาสนชนะการเลือกตั้งสูง นักการเมืองท้องถิ่นที่มีญาติมาก มีคนรู้จักมาก สามารถเข้าถึงมวลชนมาก หากอยู่ในกลุ่มการเมืองหรือทีมการเมืองใดก็จะช่วยทำให้สมาชิกในกลุ่มที่ลงรับสมัครเลือกตั้งมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูงเช่นกัน (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มการเมืองเป็นผู้มีญาติมาก คนรู้จักมาก หรือสามารถเข้าหามวลชนได้ดี เมื่อผนวกกับเพื่อสมาชิกในเรื่องเดียวกันนี้ยิ่งโอกาสรับการเลือกตั้งสูงยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้นใน โอกาสต่างๆ ที่มีกิจกรรมทางสังคม งานประเพณี งานอวมงคล หรืองานกิจกรรมที่มีประชาชนมาร่วมกันเป็นจำนวนมาก นักการเมืองท้องถิ่นมักจะมาร่วมกิจกรรมนั้นด้วยเสมอ

2) นโยบายที่ใช้ในการหาเสียง ในระยะเริ่มต้นของการเมืองท้องถิ่น การเสนอตัวของนักการเมืองท้องถิ่นที่จะเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นหรือทำหน้าที่ในสภาท้องถิ่นยังไม่นิยมนำนโยบายเป็นเครื่องมือช่วยเปิดทางให้ประชาชนตัดสินใจรับเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีประชาชนสนใจเข้าไปทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อยกว่าปัจจุบันและยังไม่มีรูปแบบการเสนอตนเองที่ชัดเจนนั่นเอง ต่อเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนผ่านมาระยะหนึ่ง การพิจารณาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็มีหลากหลายยิ่งขึ้นและหนึ่งในนั้นก็คือนโยบายที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้สำหรับการหาเสียง และนักการเมืองท้องถิ่นก็นำมาใช้สำหรับการหาเสียงแข่งขันกันเป็นรูปธรรมมากขึ้น ปัจจุบันนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาหลายยุทธศาสตร์ซึ่งจะครอบคลุมนโยบายสาธารณะทั้งหมด ทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นต่างพยายามศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นในอดีตผนวกกับแนวโน้มของสังคมที่พัฒนาไปในทิศทางใดแล้วนำมากำหนดเป็นนโยบายพัฒนาเสนอแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ การมีนโยบายที่ดี ครอบคลุม ตรงใจประชาชนส่วนใหญ่ มักมีโอกาสดำเนินการเลือกตั้งสูงตามไปด้วย แต่ก็ยังต้องอาศัยปัจจัยอื่นช่วยสนับสนุนด้วย คือ ผลงานทางการเมืองท้องถิ่นในอดีต การมีทีมงานที่ดี การมีญาติเยอะและตัวบุคคลที่จะรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นต้น (ชนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีนโยบายดีและมีเงื่อนไขประกอบอื่นดังที่กล่าวมานั้นอย่างไรก็เปรียบพร้อมมีโอกาสได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็จะนำนโยบายที่ใช้หาเสียงไปใช้พัฒนาท้องถิ่นส่วนจะดีและเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งนั่นก็จะหมายถึงการสะท้อนให้เห็นผลงานในช่วงการบริหารท้องถิ่นได้ทำ

ตามนโยบายที่เคยเสนอไว้มาก่อนเพียงใดหากนำนโยบายไปใช้บริหารก็จะเป็นการสร้างโอกาสทางการเมืองในสมัยถัดไปได้เช่นกัน

3) *คุณสมบัติของบุคคล* ที่มั่งงาน และผลงานในอดีต ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ปัจจัยนี้ส่งผลต่อการชนะเลิศการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นได้ เพราะช่วงที่ผ่านมาคุณสมบัติของบุคคลนั้น เป็นตัวเลือกที่สำคัญและส่งผลต่อการต่อการชนะเลิศการเลือกตั้ง แต่ความหมายของคุณสมบัตินี้ต่างจากที่คนในวงการเมืองท้องถิ่นมีคุณสมบัติที่ได้รับการยอมรับมากก็จะช่วยทำให้ภาพลักษณ์ และทำให้ภาพพจน์ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นดีตามไปด้วย คุณสมบัติของบุคคลในความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มนี้ คือ การมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น ทำงานการเมืองราชการการเมือง การบริหารจัดการบริการสาธารณะให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นด้วยความโปร่งใส สุจริต มีใจเป็นธรรมในการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึงไม่เจาะจงเฉพาะบริเวณใด บริเวณหนึ่งหรือเฉพาะกลุ่มที่ให้การสนับสนุน เป็นต้น (สัมภาษณ์ ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ยิ่งถ้าหากเป็นผู้ที่เคยสร้างผลงานการบริหารเมื่อในอดีต(แม้จะไม่ได้เป็นผลงานทางการเมืองแต่เป็น ผลงานการบริหารธุรกิจหรือกิจการตนเองก็รวมอยู่ในเงื่อนไขนี้ด้วย) ได้รับการยอมรับ ผวนกับความ สามารถเข้าถึง พบปะประชาชน การเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ค่อนข้างดีและเป็นที่ยอมรับ แต่ถ้าเป็นบุคคลใหม่ หรือกลุ่มใหม่ก็ควรมีการศึกษาดี มีชื่อเสียงในวงกว้าง ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจดี มีภาพแห่งความสำเร็จด้านการบริหารจัดการหรือมีศักยภาพอื่นๆ ที่เหนือคู่แข่งทางการเมือง (พงศวุฒิ อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) ก็จะมีส่วนทำให้ประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้งเห็นและเชื่อว่าจะสามารถนำความสำเร็จของตนเองไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น ได้ดีภายหลัง ได้รับการเลือกตั้งให้เข้าทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นหรือทำหน้าที่สมาชิกสภาท้องถิ่น

1.6.4 ลักษณะความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ

การเมืองท้องถิ่นกับการเมืองระดับชาติในระยะหลังนี้มีความสัมพันธ์ เหนียวแน่นกว่าในอดีตจนถูกกำหนดเป็นกลไกสำคัญหนึ่งของการเมืองระดับชาติและส่งผลให้ การเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ที่ดีแต่ยังคงต้องพึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะเลิศการเลือกตั้งที่ดีด้วยย่อม ได้รับโอกาสต่อชัยชนะการเลือกตั้งมาก ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองท้องถิ่นกับ นักการเมืองระดับชาติที่พบเห็นได้ว่ามีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ทางการเมืองระหว่างกัน ความ คิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยภาพรวม เห็นว่าฐานคิดแรกคือ การเมืองท้องถิ่นเป็นหัวคะแนน ให้แก่การเมืองระดับชาติ (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) กล่าวคือ นักการเมือง ท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่ สามารถเข้าถึงและเข้าหาประชาชนได้ทั่วถึงและ รวดเร็วกว่านักการเมืองระดับชาติ ดังนั้นนักการเมืองระดับชาติจึงใช้ความกว้างขวางเป็นที่รู้จักของ

คนในพื้นที่ของนักการเมืองท้องถิ่นมาช่วยประโยชน์สำหรับการเลือกตั้งระดับชาติให้พรรคหรือคนของพรรคในสังกัดได้คะแนนเสียงจนได้ชัยชนะการเลือกตั้ง ลักษณะดังนี้จึงเสมือนนักการเมืองท้องถิ่นทำหน้าที่หวัคคะแนนให้นักการเมืองระดับชาติ (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) แต่ถ้าหากวิเคราะห์หลักไคความสัมพันธ์ดังกล่าวจะพบเห็นลักษณะคล้ายการเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นให้เป็นลักษณะเครือข่ายที่มุ่งผลทางทางการเมืองที่ไม่มีความซับซ้อนมากนัก เพราะนักการเมืองท้องถิ่นทำหน้าที่หวัคคะแนนโดยอาศัยหวัคคะแนนของตนเองหรือความสัมพันธ์ของตนเองกับประชาชนในพื้นที่ช่วยประชาสัมพันธ์และหาเสียงให้นักการเมืองระดับชาติ หากเครือข่ายแน่นหนาเต็มพื้นที่และถ้าหากเครือข่ายในท้องถิ่นหนึ่งสามารถเชื่อมกับเครือข่ายท้องถิ่นอื่นได้ ก็จะเกิดเครือข่ายขนาดใหญ่ที่ช่วยสนองตอบความต้องการของนักการเมืองระดับชาติได้เป็นอย่างดีและทำให้นักการเมืองระดับชาติและพรรคการเมืองของนักการเมืองมีโอกาสได้รับชัยชนะการเลือกตั้งเหนือคู่แข่ง

ฐานความคิดของผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นถัดมา คือ เป็นการทํางานร่วมกันของนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่มีระเบียบแบบแผนการทํางานและการร่วมมือที่ดีต่อกัน กรณีนี้บ่งชี้ให้เห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นเชื่อว่าทํานหน้าที่เสมือนเป็นหวัคคะแนนให้นักการเมืองระดับชาติเพียงด้านเดียว ถ้าหากนักการเมืองระดับชาติและพรรคการเมืองได้รับชัยชนะและมีโอกาสทํานหน้าที่เป็นรัฐบาล ก็จะส่งผลตอบแทนให้นักการเมืองท้องถิ่นในรูปของงบประมาณพัฒนาต่างๆ ตามที่นักการเมืองท้องถิ่นร้องขอไปยังนักการเมืองระดับชาติซึ่งมักจะได้รับการสนองตอบอย่างดีผ่านกลไกที่การบริหารงบประมาณที่พรรครัฐบาลสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้การเสนอหรือร้องขอของงบประมาณจากนักการเมืองระดับชาตินั้นก็อยู่บนพื้นฐานการพัฒนาท้องถิ่นโดยนำความต้องการและปัญหาของชุมชนในระดับท้องถิ่นแต่เกินศักยภาพด้านงบประมาณของท้องถิ่นไปเสนอขอโครงการผ่านนักการเมืองระดับชาติ (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) ถ้าหากนักการเมืองท้องถิ่นทํานหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านฐานเสียงให้แก่การเมืองระดับชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นผลชัดเจนย่อมได้รับการสนองตอบหรือมีการจัดการเกลี่ยงบประมาณมาให้นักการเมืองท้องถิ่นมาใช้พัฒนาท้องถิ่นได้ง่ายตามไปด้วย ที่เห็นได้ชัดในพื้นที่ ได้แก่ งบประมาณสำหรับการจัดภูมิทัศน์ การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่และเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขยายบริการสาธารณสุขปโภค เป็นต้น โดยสังเกตได้ง่ายหากโครงการใดที่ใช้งบประมาณสำหรับการจัดทำเป็นจำนวนมากและเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากนักการเมืองระดับชาติที่พยายามจัดหางบประมาณด้วยกลไกวิธีการงบประมาณที่ถูกต้องมาสู่ท้องถิ่นนั่นเอง และอีกฐานคิดหนึ่ง คือ การสนับสนุนกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองระดับชาติในลักษณะต่าง

ตอบแทนโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว (พงศ์วุฒิ อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) การสนับสนุนกันในลักษณะเป็นทศนะที่เห็นได้จากการที่นักการเมืองท้องถิ่นสามารถเสนอขอรับสนับสนุนหรือช่วยเหลือต่างๆ จากนักการเมืองระดับชาติก็มาจากความสัมพันธ์ช่วยเหลือระหว่างกันและถูกใช้ในพื้นที่อย่างเต็มที่ทุกเมื่อทุกหน่วยที่ได้รับการสนับสนุนมาเมื่อนักการเมืองท้องถิ่นให้การช่วยเหลือเมื่อนักการเมืองระดับชาติมีโอกาสบริหารก็จะให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นนั้น ประโยชน์ที่ได้รับคือ นักการเมืองท้องถิ่นมีโอกาสสร้างผลงานการพัฒนาในพื้นที่ซึ่งจะช่วยให้มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งในโอกาสต่อไปได้ง่ายขึ้นส่วนนักการเมืองระดับชาติก็จะได้รับประโยชน์ขอรับการช่วยเหลือเรื่องคะแนนเสียงจากพื้นที่ ส่วนเรื่องการขอรับการช่วยเหลือด้านคะแนนเสียงจากนักการเมืองท้องถิ่นโดยนักการเมืองระดับชาตินั้นต้องพึ่งพาหรือให้การสนับสนุนเรื่องทุนรอนหรือไม่นั้นผู้ให้ข้อมูลหลักไม่มีความเห็นในเรื่องนี้ คงมีความเห็นเพียงว่าต่างก็ต้องเอื้อประโยชน์ระหว่างกันให้ไปสู่จุดหมายทางการเมืองที่ต้องการ (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559)

1.6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสภาท้องถิ่น

ดังที่กล่าวถึงแล้วเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นที่ผู้สมัครนั้นต้องสังกัดเป็นสมาชิกทีมหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นหากไม่สังกัดเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเลือกวิธีลงรับสมัครเลือกตั้งแบบอิสระ โอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งมีค่อนข้างน้อยมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเหลือให้สมาชิกทีมงานเดียวกันมีโอกาสรับการเมืองตั้งสูงไปด้วยภายใต้การจัดบัจฉัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง กลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับวิธีการสมัครรับเลือกตั้ง คือ ในแต่ละทีมหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นจะมีบุคลากรสำหรับจัดลงเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นสองพวก พวกแรก คือ ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนและถูกคัดเลือจากทีมงานให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือนายกเทศมนตรี บุคคลลักษณะนี้จะมีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นกลุ่มละ 1 คน จึงต้องเป็นบุคคลที่ยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่นค่อนข้างสูง เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางและมีคุณสมบัติอื่นที่เหมาะสมต่อการเป็นผู้บริหารท้องถิ่น โดยเฉพาะมีความรู้ความสามารถในการบริหารท้องถิ่น พวกที่สอง คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะลงรับสมัครเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นจำนวน 12 คน ซึ่งปกติแล้วตามกฎหมายกำหนดให้เทศบาลตำบลมี 2 เขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งจะมีสมาชิกสภาท้องถิ่นได้เขตละ 6 คน รวมเป็น 12 คน ดังนั้นในแต่ละกลุ่มการเมือง สมาชิกอย่างน้อย 13 คนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พร้อมทีมงานตามกฎหมายเลือกตั้งกำหนดจะช่วยกันลงพื้นที่และทำหน้าที่หาเสียงช่วยเหลือกันให้สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสรับเลือกตั้งให้มากที่สุด กลุ่มการเมืองท้องถิ่นจึงทำหน้าที่เป็นทีมงานหาเสียงไปในคราวเดียวกัน ซึ่งจะเห็นว่าบุคคลที่ลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้บริหาร

ท้องถิ่นกับสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นคนกลุ่มเดียวกันและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560, เจริญ คำปิ่น, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2560) ที่ทุกคนต้องช่วยกันหาเสียงให้แต่ละฝ่ายได้รับเลือกตั้งมากที่สุด

เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว โดยปกติแล้วความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกสภาท้องถิ่นก็ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีด้วยจึงจะสามารถทำให้การบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลซึ่งต้องอาศัยการออกเสียงจากสมาชิกสภาเทศบาลดีตามไปด้วย แม้ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่จะมาจากต่างกลุ่มแต่ก็ต้องสามารถทำงานร่วมกันกับสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองอื่นให้ได้ รวมทั้งอาจมีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากต่างกลุ่ม ผู้บริหารท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการเข้าถึง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีมาใช้สร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อให้สามารถช่วยกันคิด วางแผน สนับสนุนและช่วยออกเสียงรับรองงบประมาณประจำปี รับรองญัตติที่สำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกสภาในเทศบาลตำบลปายในปัจจุบันนี้เป็นไปด้วยดี สามารถทำงานร่วมกันได้ สิ่งที่ประชาชนพบเห็นได้ คือ ก่อนการประชุมสภาท้องถิ่นฝ่ายบริหารและตัวแทนของสมาชิกสภาหรือสมาชิกสภาทั้งหมดแล้วแต่โอกาสจะร่วมกันปรึกษาหารือกันก่อน (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ทั้งนี้เพื่อช่วยทำให้ภาพพจน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีในสายตาของประชาชน เพราะต่างก็ถกเถียงในประเด็นการประชุมสภากันก่อนแล้วเมื่อถึงเวลาประชุมก็จะเปิดให้มีการอภิปรายในหัวข้อนั้นๆ ซึ่งจะเป็นอย่างสุภาพไม่มีภาพการกระทบกระทั่งกันให้บุคคลภายนอกได้เห็น แต่สภาอย่างนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพราะส่วนใหญ่แล้วสมาชิกสภาท้องถิ่นกับคณะผู้บริหารท้องถิ่นนั้นเป็นคนกลุ่มหรือพวกเดียวกันและหาเสียงช่วยเหลือกันมาจนได้รับชัยชนะเลือกตั้ง ดังนั้นเสียงส่วนใหญ่ในสภาท้องถิ่น ก็คือกลุ่มและพวกเดียวกันเหมือนที่ปรากฏในรัฐสภาระดับชาติที่ฝ่ายรัฐบาลต้องมีเสียงข้างมากคอยสนับสนุน จึงเป็นการทำงานในลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อกันทั้งสองฝ่ายเพราะมาจากกลุ่มเดียวกันจำเป็นต้องมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) แม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะมีความเห็นไปในลักษณะนั้นแต่ภาพรวมแล้วผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกสภานั้นเป็นไปด้วยดี ช่วยเหลือกันทำงานตามกรอบงานหรือนโยบายที่ผู้บริหารได้แถลงต่อสภาท้องถิ่นก่อนทำหน้าที่บริหารท้องถิ่น แม้ในบางโอกาสจะพบเห็นการช่วงชิงจังหวะทางการเมืองในระดับพื้นที่อยู่บ้างแต่ก็ไม่ได้กระทบต่อความสัมพันธ์ที่มีอยู่ให้ลดน้อยลงไป ผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่า การพัฒนาที่ผ่านมามีจะยังไม่ค่อยเป็นไปตามความต้องการของประชาชนมากนักแต่ก็มาจากข้อจำกัดอื่นๆ โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านงบประมาณแต่ก็จะ

ค่อยๆ เติบโตเพิ่มการพัฒนาในด้านอื่นที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์หรือดีขึ้นจึงจำเป็นต้องรอและ
 ต้องให้โอกาสในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปาย
 พิจารณาจากบริบทพื้นที่และผลการสัมภาษณ์จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ภาพรวมของ
 ประชาชนในอำเภอปายประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คงมีเฉพาะกลุ่มประชาชนในตัวเมืองที่
 ประกอบธุรกิจค้าขายที่ส่วนใหญ่มักเป็นนักธุรกิจจากภายนอกอำเภอปายหรือผู้ที่ไม่ใช่มีภูมิลำเนา
 อำเภอปายมาแต่เดิม แต่ภาพรวมของของอำเภอปายยังคงเป็นรายได้จากภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก
 ส่วนรายได้จากภาคการท่องเที่ยวในส่วนใหญ่มักอยู่กับกลุ่มผู้ประกอบการในในเมืองและแหล่ง
 ท่องเที่ยวมากกว่า ส่วนประชาชนอาจมีรายได้จากการเข้าร่วมค้าขายในกิจกรรมสนับสนุนการ
 ท่องเที่ยวแต่ก็อยู่ในจำนวนจำกัด (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560) ยกเว้นบาง
 หมู่บ้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดสมาชิกในหมู่บ้านส่วนใหญ่ก็จะมีรายได้หลักจากการ
 ท่องเที่ยวแต่หมู่บ้านในลักษณะนั้นมีอยู่ไม่กี่แห่ง ที่โดดเด่น คือ หมู่บ้านจันทุนานสันติชน ซึ่ง
 หมู่บ้านนี้แต่เดิมคือบ้านน้ำฮูจัน เมื่อการท่องเที่ยวของอำเภอปายเติบโตมากขึ้น สมาชิกในหมู่บ้านก็
 ได้ทำการรวมกลุ่มให้บริการนักท่องเที่ยวภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานรัฐสำคัญหลายแห่งที่
 มองเห็น โอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงการดำเนินวิถีชีวิตและเสี่ยงต่อการเป็นพื้นที่
 ล่อแหลมด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาเสพติด ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนในปัจจุบันนี้ค่อนข้างดี
 มาก แต่ละวันนี้มักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวอยู่เรื่อยๆ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของ
 ชุมชนและคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560) แต่นั่นไม่ใช่
 หมายความว่าทุกหมู่บ้านจะมีสภาพและใช้โอกาสจากการท่องเที่ยวได้เหมือนหมู่บ้านแห่งนี้เสีย
 ทั้งหมด หากชุมชนใดมีผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้านมองเห็นมิติเศรษฐกิจที่เป็นผลลัพธ์ที่ดี
 จากการท่องเที่ยวก็ต้องพยายามแสวงหาโอกาสในลักษณะเดียวกันที่ส่วนใหญ่ถ้าประชาชนในชุมชน
 รวมตัวกันก็นำประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวมาเพิ่มพูนผลทางเศรษฐกิจก็จะทำให้ชุมชนมีชีวิตและ
 ความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังเช่น บ้านแม่ปิง หมู่บ้านชนเผ่าที่อยู่ในตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย
 ที่นอกจากจะประกอบอาชีพทางการเกษตรแล้วยังสามารถนำภูมิปัญญาของชนเผ่ามาสร้างรายได้

สร้างอาชีพให้แก่สมาชิกในชุมชน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจรวมถึงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย (จรรยา โพธิ์สวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560)

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่มองเห็นได้อีกภาพหนึ่งซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นเหมือนกันแทบทุกคน คือ การลงทุนในธุรกิจจากนักลงทุนส่วนใหญ่มีภูมิภานานอกอำเภอปายมาอย่างต่อเนื่องมีผลทำให้ราคาที่ดินในตัวเมืองและรอบตัวเมืองปายสูงกว่าในอดีตหลายเท่าตัว มีส่วนทำให้ภาคเกษตรกรรมรอบพื้นที่ตัวเมืองนั้นสูญหายไปเป็นจำนวนมากและกลายเป็นสถานบริการลักษณะต่างๆ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เกษตรกรที่มีพื้นที่เป็นจำนวนมากได้ตัดแบ่งขายให้แก่นักลงทุนภายนอกด้วยเหตุผลมีราคาสูงจูงใจ มีประชาชนในพื้นที่บางส่วนหาแหล่งทุนได้ก็จะมาจัดรูปแบบเลือกสวนของตนเองให้เป็นบ้านรองรับนักท่องเที่ยว บ่งบอกถึงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างไปจากเดิมรวมถึงมีการเปลี่ยนมือการถือครองที่ดิน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเดิมจากการเกษตรไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อธุรกิจการท่องเที่ยว ก็มีส่วนช่วยงานภาคบริการในอำเภอปายเติบโตและในขณะเดียวกันก็ทำให้ประชาชนในพื้นที่อยู่ที่มีการศึกษา มีความรู้และทักษะภาษามิงานในในภาคธุรกิจมากขึ้น (จรรยา โพธิ์สวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) แต่ทว่ายังเกิดประโยชน์ด้านอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่จำนวนน้อยเพราะผู้ประกอบการสามารถแสวงหาบุคลากรมีฝีมือที่อาจหลงใหลมาจากภายนอกที่ปัจจุบันก็มีมากตามไปด้วย ในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์จึงเห็นว่า การเติบโตด้านเศรษฐกิจที่ดีแต่ประชาชนในพื้นที่กลับได้รับประโยชน์ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยประชาชนในพื้นที่อำเภอปายได้รับประโยชน์น้อยกว่าที่ควร (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560)

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่มีความชัดเจนในปัจจุบันอีกเรื่องหนึ่ง คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้ค่าครองชีพของประชาชนในอำเภอปายสูงกว่าในอดีตอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เพราะเมื่ออำเภอปายมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมากทำให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจในอำเภอปายอันเนื่องมาจากผู้ประกอบการขอมเห็นโอกาสในการสร้างรายได้และหารายได้จากนักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่มักมีความสามารถด้านการจ่าย ส่งผลให้ราคาค่าบริการ ค่าที่พัก ตลอดจนค่าแรงงานในธุรกิจบริการสูงตามไปด้วย สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่จะเป็นผลดีนักต่อประชาชนในอำเภอปายเพราะทำให้มีค่าใช้จ่ายประจำวันหรือค่าครองชีพสูงขึ้นกว่าแต่ก่อนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (พงศวุฒิ อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) ทั้งที่ครอบครัวประชาชนในอำเภอปายจำเป็นจำนวนมากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมไม่มากนักหรือเท่าเดิมเป็นส่วนใหญ่เพราะการประกอบอาชีพทางการเกษตรแต่ในด้านค่าใช้จ่ายกลับต้องสูงขึ้นเพราะเป็นผลจากราคาสินค้าต่างๆ เพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงทำให้เห็นภาพระบบเศรษฐกิจ

ในอำเภอปายนั้นผู้ได้รับประโยชน์มากคือกลุ่มนักธุรกิจมากกว่าประชาชนทั่วไปในอำเภอปาย (คงชัยทอง เสริมพ่อง,ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560)

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวในอำเภอปายส่งผลด้านเศรษฐกิจในอำเภอปายที่ดีขึ้น รายได้ในอำเภอปายส่วนใหญ่กลายจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว (เจริญ คำปิ่น, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2560) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดสภาพการเงินที่สะพัดมากช่วยให้เกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานดีขึ้นมีผลทำให้ประชาชนมีช่องทางในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้มากขึ้น (เจริญ โพธิสวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) แต่ภายใต้สภาพที่ดีของเศรษฐกิจในอำเภอปายแต่ในอีกด้านหนึ่งกลับสร้างปัญหาอันเป็นผลมาจากเศรษฐกิจด้วยเช่นกันดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวถึงและอธิบายแล้วข้างต้น

2.2 ผลกระทบด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิรัฐศาสตร์ของอำเภอปายค่อนข้างเห็นได้ชัดมากทั้งสภาพพื้นที่และสภาพวิถีชีวิตและก็มีในช่วงกว้างหากแต่อยู่ในเมืองและรอบตัวเมืองเป็นสำคัญแต่ทว่าพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ทางสังคมที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่และเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมากทั้งที่มาจากนอกพื้นที่และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่มาแต่ดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ วิถีชีวิตของคนอำเภอปาย จากวิถีชีวิตดั้งเดิมส่วนใหญ่ครอบครัวอยู่ในภาคเกษตรกรรมเมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นวิถีชีวิตสังคมเมือง (นิตยา กุณะก่อง, สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2560) นับว่าเป็นผลกระทบด้านสังคมที่สำคัญของอำเภอปาย ซึ่งมีทั้งด้านบวกและลบ โดยเฉพาะด้านบวกจะเห็นได้จากซัดจากกรณีของหมู่บ้านสันติชนดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในผลกระทบด้านเศรษฐกิจ แต่เมื่อเจาะลึกลงไปในรายละเอียดด้านสังคมของชุมชนบ้านสันติชนก็จะพบว่า ชุมชนแห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนจากสังคมที่มีแต่ความเสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากการดำรงชีวิตที่อยู่ภายใต้ความเป็นเสี่ยงเมื่อเข้ามาสู่การท่องเที่ยวที่ปรากฏว่าประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนต่างพร้อมใจและร่วมใจกันกำหนดให้ชุมชนของตนเองให้อยู่ด้วยกันภายใต้ความสามัคคี และยึดมั่นในอัตลักษณ์ของความเป็นชนยูรนานาและนำไปสู่จุดขายด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) ส่วนสภาพของสังคมในบริเวณอื่นๆ อาจจะแตกต่างไปจากหมู่บ้านสันติชน กล่าวคือ ผลกระทบด้านสังคมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายสิ่งที่พบเห็นได้คือ

การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นของประชาชนในชุมชน ในช่วงที่ผ่านมามีการอพยพย้ายถิ่นมาจากถิ่นอื่นเข้ามาอยู่ในอำเภอปายและที่สำคัญการย้ายถิ่นดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาประชากรแฝงมีเป็นจำนวนมากในอำเภอปาย (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ในขณะที่การย้ายออกนั้นเมื่อเทียบกับการย้ายเข้าแล้วพบว่า มีการย้ายออกในสัดส่วนที่น้อยกว่าการย้ายเข้ามาใน

อำเภอป่าแต่ประชาชนที่ย้ายออกไปแล้วในระยะยาวส่วนหนึ่งอาจได้กลับมายังท้องถิ่นเดิมเพราะ การย้ายออกดังกล่าวส่วนหนึ่งจะเป็นการย้ายออกไปชั่วคราว ไปเล่าเรียนหนังสือของเด็กหรือ เยาวชนที่จะเข้าเรียนในระดับมัธยมหรือระดับอุดมศึกษาที่อาจเข้าไปในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัด เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร ส่วนกรณีที่อยู่พหุโยกย้ายไปนอกพื้นที่อำเภอป่า ก็มักจะขายที่ดินและที่ทำกินและย้ายออกนอกพื้นที่ไปอยู่ต่างจังหวัด (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) ส่วนพวกที่อยู่พหุโยกย้ายเข้ามาในอำเภอป่าส่วนใหญ่มักเข้ามาอยู่อาศัยทำกินรวมถึง การนำเงินมาลงทุนในพื้นที่กลุ่มนี้อาจมาอยู่อาศัยก่อนข้างถาวรรวมถึงการนำครอบครัวอพยพมา รวมอยู่ด้วยกัน ยิ่งการท่องเที่ยวอำเภอป่าเติบโตมากก็ยิ่งเปิดโอกาสให้นักลงทุนทางธุรกิจ ในรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านบริการ โรงแรมและที่พักในพื้นที่มากขึ้นแต่นักลงทุนส่วนใหญ่เป็นนักลงทุน จากนอกพื้นที่เข้ามาลงทุนในโครงการขนาดใหญ่หรือใช้ทุนเป็นจำนวนมากในขณะที่ประชาชนใน อำเภอป่านั้นแม้จะมีการลงทุนเช่นกันแต่ก็มีจำนวนน้อย รวมทั้งยังพบว่ามีชาวต่างชาติมาตั้งรกราก อยู่ในอำเภอป่าเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน กลุ่มนี้มักเป็นกลุ่มที่มาแต่งงานอยู่กับครอบครัวคนไทยใน อำเภอป่าซึ่งมองเห็นโอกาสทางธุรกิจก็มีการนำเงินมาลงทุนสร้างธุรกิจเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ทั้ง ในรูปที่พักอาศัยและร้านอาหาร (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560)

การเปลี่ยนแปลงอาชีพ แม้จะไม่ได้เกิดขึ้นกับประชาชนทั้งหมดในอำเภอป่าดัง สังเกตได้จากการประกอบธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในตัวอำเภอและบริเวณ โดยรอบที่แต่ก่อนเป็นสังคมเกษตรกรรมเมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดความต้องการพัก ระหว่างมาเที่ยวอำเภอป่าของนักท่องเที่ยว รวมถึงการแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น การสื่อสาร การสนทนา การพักผ่อนกับบรรยากาศตามธรรมชาติ ส่งผลให้บริเวณโดยรอบ อำเภอป่านั้นมีการแปรเปลี่ยนด้านการประกอบอาชีพไปเป็นจำนวนมาก คือ เปลี่ยนแปลงจาก สังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมเมืองที่ประกอบอาชีพนอกเหนือจากภาคเกษตรกรรมไปเป็นนักธุรกิจ การค้าขาย หรือให้บริการการท่องเที่ยว (คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) มี การสนับสนุนและส่งเสริมให้ลูกหลานออกไปทำงานนอกบ้านรับราชการ หรือในภาคธุรกิจอื่นทั้ง ในอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน หรือต่างจังหวัด แต่การเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาคบริการหรือการ ประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น ย่อมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านการศึกษา การประกอบ อาชีพและการดำรงชีวิตของประชาชนรุ่นใหม่ ประชาชนอำเภอป่าที่นิยมส่งให้บุตรหลานของ ตนเองให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต เพราะด้วยเห็นโอกาสในการหางานและความ จำเป็นแห่งสังคมที่นับว่าจะมีความรู้สูงกว่าในอดีตและช่วยให้สามารถหางานทำได้ทั้งหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน ที่ต้องการศึกษาเป็นเครื่องมือ นำทางไปสู่ความสำเร็จนั้น และที่สำคัญมี ประชาชนอำเภอป่าจำนวนน้อยที่จะสามารถลงทุนประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเพราะต้องใช้

เงินทุนค่อนข้างสูงนั่นเอง แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลทำให้ประชาชนในพื้นที่แบ่งขายที่ดินเปลี่ยนมือไปยังนักธุรกิจหรือนักลงทุน รวมทั้งพบว่ามีชาวต่างชาติซื้อที่ดินในบริเวณรอบนอกตัวอำเภอโดยใช้ชื่อคนไทย ที่ส่วนใหญ่เมื่อซื้อแล้วก็มักนำพื้นที่ที่ซื้อไว้ไปทำธุรกิจบริการการท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบของที่พักอาศัยทั้งในรูปแบบ โฮมสเตย์หรืออาคารที่ทันสมัยไว้บริการนักท่องเที่ยว ทำเป็นร้านอาหารขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ไว้รองรับนักท่องเที่ยว (พิชญาน์ ปู่กิ่ง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560) จึงนับว่าเป็นผลกระทบด้านสังคมที่ทำให้วิถีชีวิตในครอบครัวต้องปรับตัวไปสู่วิถีชีวิตแนวใหม่ที่แตกต่างไปจากสังคมเมื่อครั้งบรรพบุรุษ

ผลกระทบด้านสังคมที่สร้างปัญหาให้แก่สังคมเมืองปาย โดยเฉพาะในบริเวณตัวอำเภอและพื้นที่รอบๆ ที่แต่ละพื้นที่เต็มไปด้วยประชากรแฝงที่เป็นบุคลากรของธุรกิจท่องเที่ยว การเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว ฯลฯ รวมทั้งพบว่ามีประชากรแฝงกลุ่มหนึ่งเป็นผู้อยู่อาศัยในปายอย่างถาวรแต่กลับไม่แจ้งการย้ายทะเบียนราษฎร ประชากรกลุ่มนี้พบว่าเป็นกลุ่มผู้เข้ามาประกอบธุรกิจให้บริการการท่องเที่ยว ผู้ที่เข้ามาทำงานในอำเภอปายในสถานประกอบการที่มีอยู่อย่างคึกคักในเมืองปาย ทำให้พื้นที่อำเภอปายมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไปอย่างเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะความเอื้ออาทรที่สูญหายไปค่อนข้างมากโดยที่อภิชาติ ดันตา ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าเป็นเหตุให้มีการนำรูปแบบความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากสังคมปายเข้ามาสู่สังคมปายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (อภิชาติ ดันตา, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2560) ดังนั้นจึงพบว่าประชาชนในตัวเมืองและรอบตัวเมืองมีการอยู่อาศัยในลักษณะต่างคนต่างอยู่ มุ่งแต่การทำมาหากินจนกระทั่งอยู่อาศัยใกล้กันกลับไม่รู้จักกันเหมือนแต่ก่อน (จรรุญ โปธิสวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลงไปมากกว่าแต่ก่อนด้วย ประชาชนในบริเวณพื้นที่เมืองปายจึงไม่มีความรักสามัคคีกันเหมือนแต่ก่อนด้วยเหตุมาจากหลากหลายที่มุ่งแข่งขันทำมาหากินทำให้แต่ละคนไม่สัมพันธ์หรือคบค้ากันแบบจริงใจ เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน

สภาพเช่นนี้เปิดโอกาสให้กลุ่มมิถุนาชีพเข้ามาแอบแฝงปะปนอยู่กันในพื้นที่ก่อปัญหาอาชญากรรมและมักพบข่าวอาชญากรรมจากอาชญากรอยู่เนืองๆ แต่ยังมีโชคดีที่อำเภอปายมีปัญหาด้านอาชญากรรมที่ไม่รุนแรงเหมือนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นที่มักได้ยินว่านักท่องเที่ยวต่างชาติถูกประทุษร้ายถึงกับเสียชีวิตและทรัพย์สิน แต่ก็สร้างความเสียหายในอีกด้านเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมด้วยการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว มีการหลอกลวง ฉ้อโกง เกิดเพศพาณิชย์ การล่อลวงหญิง ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมและมีปัญหาเยาวชนมากขึ้น (พจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) ส่วนปัญหาอีกด้านหนึ่งคือ ปัญหาอุบัติเหตุจากการสัญจรของรถยนต์ที่นักท่องเที่ยวเช่าเข้ามาใช้สำหรับตระเวนท่องเที่ยวแต่ไม่รู้กฎจราจร ไม่คุ้นเคยสถานที่ จนทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง หรืออย่างน้อยที่สุด ก็คือ ทำให้การจราจร

ในตัวเมืองปายและบริเวณรอบๆ ติดขัด ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียงมลพิษ (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) มากขึ้นตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน

ส่วนในตัวเมืองของอำเภอปาย ก็ได้รับผลกระทบด้านสังคมเช่นกัน ด้านบวก คือผู้ประกอบการธุรกิจสามารถแสวงหารายได้จากนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา สามารถนำเงินดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงกิจการรวมทั้งใช้จ้างแรงงานในภาคธุรกิจ แต่ในขณะเดียวกันกลับพบปัญหาเรื่องร้านจำหน่ายสุราที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและมักเปิดเกินเวลา ช่วงให้บริการลูกค้าส่งเสียงดังสร้างความรำคาญในชุมชน สถานประกอบการบางแห่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว วัด หรือสถานที่ราชการมากนักแต่กลับพบเห็นการปล่อยปละละเลย (ชนกร ชันชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) เมื่อมีการร้องเรียนจึงมีการลงมาจัดการปัญหา เมื่อทิ้งไปสักระยะปัญหาดังกล่าวก็กลับมาเหมือนเช่นเดิม สภาพเช่นนี้ทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่นิยมชมชอบวิถีดังกล่าวขาดความพึงพอใจจนทำให้ภาพพจน์ของการท่องเที่ยวอำเภอปายเสียหายยากแก่การสร้างความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กล่าวถึงมาแล้วนั้นอาจจะกล่าวถึงภาพพจน์เป็นหลัก แต่ในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าผลกระทบด้านบวกยังมีอยู่ไม่น้อยเช่นกัน โดยเฉพาะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมากนั้น ในอีกด้านหนึ่งช่วยให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมต่างๆ จากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภอปายที่มาจากต่างเชื้อชาติและต่างวัฒนธรรม ประชาชน ชาวชน เรียนรู้ถึงวิธีการเข้าสังคมกับคนอื่นที่มาจากนักท่องเที่ยว (ต้องจิต พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) บ่งบอกถึงประชาชนในสังคมท่องเที่ยวมีการปรับตัวและนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ในระยะยาว แต่ถ้าไม่ระมัดระวังก็จะส่งผลกระทบทางลบได้มากเช่นกันดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว

2.3 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม

มีการยอมรับประการหนึ่งว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้เกิดความหลากหลายและความซับซ้อนทางวัฒนธรรมมากขึ้น การเข้ามาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวของนักลงทุนจากภายนอกทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างชาติ ก็มีส่วนสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้ง่าย เพราะรากเหง้าของกลุ่มคนนอกพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นปายเลยแม้แต่น้อย แต่กลับเป็นผู้นำวัฒนธรรมท้องถิ่นปายมาเป็นสินค้าและใช้เพื่อการกระตุ้นการท่องเที่ยวก็มิทำให้คุณค่าของกิจกรรมนั้นลดลง เป็นการทำให้วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านผิดเพี้ยนไปจากเดิม (เพชร เอกกำลังกุล, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ทั้งนี้เป็นเพราะนายทุนซึ่งเป็นนักลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวต้องการสร้างความแตกต่างที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาใช้บริการในธุรกิจของตนเองสูงกว่าคู่แข่งนั่นเอง การกระทำดังกล่าวเหมือนเป็นผู้มองเห็นเฉพาะมูลค่าที่ตนเองจะได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากกว่า

การตระหนักให้มีการอนุรักษ์และทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ให้ลูกหลานได้ช่วยกันอนุรักษ์หวงแหนต่อไปอีกเป็นรุ่นๆ และที่สำคัญนำวัฒนธรรมตามภูมิภาคของนักลงทุนเองมาผสมผสานตลอดจนความรู้สึคนึกคิดจากกลุ่มของตนเองเข้าสู่ระบบการท่องเที่ยวอันเป็นการสร้างคุณค่าที่แตกต่างไปจากเดิม (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560, สาวิตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560) อำเภอปายจึงมีการสูญเสียวัฒนธรรมและรับเอาวัฒนธรรมใหม่เข้ามาทดแทน

ผลกระทบอีกประการหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อวัฒนธรรมประเพณีคือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมของชุมชนดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก (สุรพันธุ์ พงษ์ขำรังศักดิ์, สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2560, คงชัยทอง เสริมผ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ทั้งด้านการแต่งกาย วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร และภาษาถิ่น มีการเจือปนจากวัฒนธรรมการแต่งกายและการรับประทานอาหารจากสังคมผ่านนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวจะไม่ได้เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงแต่เกิดจากธุรกิจบริการท่องเที่ยวในอำเภอปายที่เป็นบุคคลจากภายนอกเป็นผู้จัดการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นภายใต้จุดประสงค์เพื่อการบริการแก่นักท่องเที่ยว ปรากฏมีร้านอาหารต่างชาติเพิ่มมากขึ้น มีร้านสะดวกซื้อให้บริการลูกค้าตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมงเพิ่มมากขึ้น มีแหล่งขายสินค้าสำเร็จรูปแม้กระทั่งตลาดถนนคนเดินก็ยังมีสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าวัฒนธรรมท้องถิ่นมาจำหน่ายมากขึ้น ก็เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกแต่ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้นแหล่งท่องเที่ยวขยายไปรอบตัวเมืองอำเภอปาย วิถีชีวิตของชาวปายที่เคยสงบและเรียบง่ายก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ชุดประจำชนเผ่ากลายเป็นชุดแต่งตัวที่ทันสมัยซึ่งเกิดขึ้นกับกลุ่มหนุ่มสาวหรือเยาวชนของท้องถิ่นนั้นเป็นผู้เห็นคล้อยตามกลายเป็นค่านิยมใหม่เกี่ยวกับการดำรงวิถีชีวิตแนวใหม่ที่เห็นว่าทันสมัยเทียบเท่ากับสังคมภายนอกและสังคมโลก

นอกจากนี้เกี่ยวกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตท้องถิ่นซึ่งอยู่บนพื้นฐานการประกอบอาชีพในชุมชนชาติพันธุ์นับวันจะเสื่อมสูญหายไปจากเมืองปาย คือ การช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในและนอกชุมชนในลักษณะการแลกเปลี่ยนที่เรียกว่า การลงแขกค้ำนาเกี่ยวข้าว นับว่าจะค่อยๆ หายไป เมื่อวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพสูญหายไป วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพก็พลอยสลายสูญหายไปตามกาลเวลาได้ง่ายด้วยเช่นกัน ดังเช่น ประเพณีการเรียกขวัญเวลาคนไม่สบาย และเตีกรุ่นใหม่ไปวัดเวลาวันพระ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่างเห็นว่าอิทธิพลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนอกจากจะมาจากนักท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจให้บริการนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเกิดขึ้นความทันสมัยของการสื่อสารออนไลน์ที่เข้าถึงเยาวชนได้ง่ายกว่าเดิมทำให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นได้รวดเร็วและกลายเป็นกระแสแข่งขันกันเองในหมู่เยาวชน (พงศ์วุฒิ

อุปนะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) ถึงแม้ว่าหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้พยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แต่ก็เป็นไปในลักษณะชั่วคราว กลุ่มที่ให้ความสำคัญก็เป็นเพียงกลุ่มสูงอายุ ส่วนกลุ่มหนุ่มสาวและเยาวชนก็เป็นเพียงตัวแทนแสดงออกให้นักท่องเที่ยวเห็นวิถีชีวิตแต่เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ววิถีที่ถูกนำไปแสดงกลับไม่ได้ถูกนำมาใช้ในชีวิตเลยแม้แต่น้อย กลุ่มเยาวชนเหล่านี้นั่นเองส่งผลให้ความมั่นคงในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต้องเปลี่ยนไปตามกระแสที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่สามารถทดแทนได้ง่ายระยะยาวความเสื่อมถอยในวิถีดำเนินชีวิตดั้งเดิมอาจเปลี่ยนแปลงไปได้รวดเร็ว

วัฒนธรรมท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอปายผสมผสานกับคนเมืองและชนเผ่าที่มีอยู่หลากหลายชนเผ่าในพื้นที่ของปายซึ่งแต่เดิมคือความสวยงามมีเอกลักษณ์เฉพาะตน การเข้าวัดหรือศาสนสถานของประชาชนในอำเภอปายเมื่อครั้งอดีตจะระมัดระวังเรื่องการแต่งกายให้เป็นไปตามกาลและเทศกาลและความเคารพในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากสังคมล้านนาในอดีต หากแต่วิถีชีวิตในหลายด้านได้เปลี่ยนแปลงไปกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวนิยมเข้าชมวัดหรือศาสนสถานที่มีชื่อเสียงที่มีเป็นจำนวนมากในอำเภอปายและเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ สิ่งที่พบเห็นได้ง่ายกับนักท่องเที่ยวที่ส่วนหนึ่งไม่ได้เอาใจใส่เกี่ยวกับเรื่องความเหมาะสมหรือปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงแต่งกายไม่สุภาพเข้าเยี่ยมชมศาสนสถาน วัดวาอารามหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ (ชนกร ชันชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) นับว่าเป็นปัญหาคลายคลึงกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปของประเทศหลายแห่ง จำเป็นต้องมีข้อกำหนดไม่ให้นักท่องเที่ยวที่แต่งตัวไม่สุภาพเขาเยี่ยมชมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์นั้น ในอำเภอปายก็เช่นเดียวกันแม้จะได้พยายามประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้แต่งกายสุภาพเข้าเยี่ยมชมแต่ก็ไม่สามารถดูแลและกระทำได้ทั่วถึงส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะความเกรงใจของคนในสังคมปายหรืออาจเป็นเพราะไม่สามารถบอกด้วยการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดนับว่าเป็นประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลุ่มทัวร์ ผู้ให้บริการการท่องเที่ยว หรือไกด์ท้องถิ่นควรได้เอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าวบอกกล่าวกับคณะนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันปฏิบัติตามระเบียบที่สังคมท่องเที่ยวนั้นๆ กำหนดอย่างเคารพ ซึ่งจะช่วยทำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นไปในคราวเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่า งานกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น กาหลู ซึ่งเป็นแสดงวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีดนตรีพื้นถิ่นและดนตรีสมัยใหม่มาแสดงดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ กลับว่าเป็นกิจกรรมที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากด้วยความสนใจในวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน แต่ทว่ากลุ่มวัยรุ่นทั้งในและนอกพื้นที่กลับเป็นผู้ทำให้งานดังกล่าวสูญเสียอัตลักษณ์ไปอย่างน่าเสียดายด้วยเหตุเกิดการทะเลาะวิวาทกันนำไปสู่ความวุ่นวายทำให้งานที่มีรูปแบบเรียบง่ายกลายเป็นสู่ความไม่

สงบ ผู้สูงอายุจึงไม่นิยมมาร่วมงานในขณะที่เยาวชนและหนุ่มสาวกลับมาเที่ยวในงานเป็นจำนวนที่มากกว่า (รัชมภา ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) บ่งบอกว่าเยาวชนในปัจจุบันไม่ค่อยเอาใจใส่ในเรื่องวัฒนธรรม ศิลธรรมของชุมชน และนำความเสื่อมเสียในชื่อเสียงกิจกรรมกระตุ้นการท่องเที่ยวให้เสียไปอย่างน่าเสียดาย

2.4 ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอำเภอปายมีกระจายอยู่ทั่วไป เช่น น้ำตกหัวช้าง ถ้ำห้วยหก โป่งน้ำร้อน และอีกหลายแห่ง ที่ล้วนแต่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเป็นจำนวนมากในแต่ละปี มีส่วนสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดการขยายพื้นที่ตัวเมืองออกไปบริเวณรอบนอกมากขึ้น การขยายตัวของพื้นที่เช่นนี้ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เคยมีอยู่อย่างสมบูรณ์ถูกทำลายไปอย่างน่าเสียดาย แม้ว่าการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นจากการขยายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (พงสร้อย อุ้มเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับพบว่ามีกรรูกแผ้วถางพื้นที่ป่าและที่สาธารณะเพื่อใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยและใช้เป็นที่ประกอบอาชีพ โดยการก่อสร้างที่พักประเภทเกสต์เฮาส์ รีสอร์ท รองรับนักท่องเที่ยวของประชาชนและนักธุรกิจที่มาลงทุนในพื้นที่ รวมถึงเกิดขึ้นจากประชาชนในพื้นที่ที่ขายที่อยู่อาศัยแล้วมาแสวงหาพื้นที่ด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องในบริเวณรอบตัวเมืองโดยอ้างว่ากระทำเพื่อหลีกเลี่ยงความวุ่นวายในเมืองมาอยู่รอบเมืองที่มีความสงบกว่า (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามหลักวิชาการทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่มีความทรุดโทรม เสื่อมโทรมไปอย่างรวดเร็วและกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติซึ่งอยู่ในพื้นที่ไปในคราวเดียวกันด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมา ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายได้ง่ายโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องถูกทำลายเสียหายไปกับการพัฒนาดังกล่าว แต่ทว่าในอีกด้านหนึ่งก็มีส่วนสำคัญทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอปายเติบโต นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอปายประเภทป่าไม้และแหล่งน้ำถูกทำลายไปอย่างมากกับการเตรียมพร้อมด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวไปพร้อมกันด้วยที่สำคัญได้แก่การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคม การพัฒนาแหล่งน้ำ เป็นต้น เมื่อมีการพัฒนาเกิดขึ้นความต้องการด้านอื่นๆ สำหรับบริการการท่องเที่ยวก็มีเพิ่มตามไปด้วยนำไปสู่การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ที่ดิน และป่าไม้ เป็นต้น สำหรับใช้บริการท่องเที่ยวด้วยการสร้างที่พักประเภทรีสอร์ท เกสต์เฮาส์ สิ่งปลูกสร้างอื่น สถานที่บันเทิงเป็นอาคารสมัยใหม่ขนาดใหญ่โตไม่

สามารถเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ มีการเพิ่มจุดพักนักท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อเปิดสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกใช้บริการแวะเที่ยวชม แต่เมื่อนักท่องเที่ยวหรือผู้คนที่พักอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ มีจำนวนที่พักอาศัย สถานที่ให้บริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ช่วยเพิ่มปริมาณขยะ มูลฝอยและน้ำทิ้งจากแหล่งที่พักและสถานบริการดังกล่าวมากยิ่งขึ้น (รัมภา ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวและจนถึงปัจจุบันนี้ ปัญหาที่สำคัญจากนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก คือ ปัญหาขยะ ที่มีเป็นจำนวนมากและในระยะยาวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดหาแหล่งกำจัดขยะที่ไกลออกจากตัวเมืองเพราะสถานที่ฝังกลบในปัจจุบันนี้อาจไม่สามารถรองรับปริมาณขยะได้เพียงพอ อีกทั้งยังพบปัญหาขยะมูลฝอยในสถานที่ท่องเที่ยวและสาธารณะที่ถูกจัดเก็บไม่เป็นระบบ เกิดการทิ้งขยะมูลฝอยไม่เป็นที่เป็นทางและการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี คือ ขยะถูกปะปนกัน โดยไม่มีการแยกประเภทขยะ (พรพิศ อุดมพาศิษย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถให้บริการจัดการปัญหาขยะ มูลฝอย สิ่งปฏิกูลได้ทั้งหมด ไม่สามารถจัดหาถังขยะไว้บริการให้ครอบคลุมในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่มีแหล่งหรือจุดพักขยะเพื่อรอการจัดเก็บเกิดปัญหาขยะและน้ำเสียกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในหลายพื้นที่ รวมทั้งสถานที่สำหรับกำจัดขยะในปัจจุบันก็อยู่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำธรรมชาติมากนัก แต่每天有จำนวนขยะมูลฝอยจากในตัวเมืองเข้ามาท้องถิ่นเป็นจำนวนมากซึ่งคาดว่าพื้นที่สำหรับกำจัดขยะมูลฝอยของอำเภอป่าจะไม่เพียงพอต่อการจัดการขยะของชุมชนภายในอำเภอได้ จำเป็นต้องแสวงหาสถานที่ใหม่สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากไปกับการจัดการเรื่องดังกล่าว

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนหนึ่งเห็นว่า สภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแม้ภาพรวมดูจะรุนแรงในปัญหาแต่ในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มที่ให้ความสนใจเอาใจใส่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติอยู่ด้วยไม่น้อยเช่นกัน คือ ในสถานที่ให้บริการนักท่องเที่ยวหลายแห่งที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าไม้ ใกล้เคียงลำน้ำป่า หรือคันคลองสาธารณะก็ให้การเอาใจใส่ดูแลเพิ่มพื้นที่สีเขียวและจัดภูมิทัศน์ให้ดูสวยงาม แม้ว่าการก่อสร้างสถานที่ประกอบการเหล่านั้นในเบื้องต้นจะดูเหมือนมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ในระยะต่อมาเมื่อมีการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการส่วนหนึ่งได้เอาใจใส่เกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยเห็นว่า การท่องเที่ยวอำเภอป่ามีจุดเด่นเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพยายามสร้างจุดขายให้แก่สถานบริการของตนเอง รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ ก็ให้ความสำคัญในการจัดการเพื่อลดปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นทรัพยากรธรรมชาติ ลด

ปัญหาขยะมูลฝอย จัดภูมิทัศน์สถานที่ท่องเที่ยวด้วยการวางจุดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้ดูสวยงามไม่ระเกะระกะตาจนทำให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเวลานั้นลดไป ประกอบกับนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มาเป็นกลุ่มท่องเที่ยวผู้นำการท่องเที่ยวหรือไกด์ท่องเที่ยวก็จะให้การแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในกลุ่มช่วยปฏิบัติคนไม่ให้สร้างผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้นักท่องเที่ยวใส่ใจการทิ้งขยะให้เป็นที่ไม่หยิบฉวยสิ่งของในสถานที่ท่องเที่ยวไม่ทำลายทรัพยากรป่าไม้ในขณะเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ป่า (สาวิตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560, พงนิย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) แต่ทว่ากลุ่มที่ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไม่สามารถกระทำได้ด้วยตนเองต้องอาศัยความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวหรือบุคคลอื่นให้ตระหนักตามจึงทำให้ดูเหมือนว่าในขณะนี้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอำเภอปายสูญเสียมูลค่าไปอย่างมากอันเนื่องมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็วขอบเขตและไม่สามารถควบคุมทิศทางการเจริญเติบโตให้เหมาะสมได้

2.5 ผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่น

การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายส่งผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่นที่สำคัญคือ การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีทั้งนักการเมืองท้องถิ่นรายเก่ากับนักการเมืองท้องถิ่นหน้าใหม่ที่พยายามเสนอตนเองเข้าร่วมในการแข่งขันช่วงชิงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะตำแหน่งบริหารหรือนายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน กล่าวคือ การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่น แม้จะได้กล่าวและอธิบายไว้ในปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายไว้ก่อนหน้าแล้ว แต่ต้องยอมรับว่าการแข่งขันดังกล่าวนี้เป็นผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่นอันเนื่องมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้เกิดนักการเมืองท้องถิ่นรายใหม่เสนอตนเองแก่ประชาชนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ก็ผนวกกับกระแสประการอื่นเสริมช่วยทำให้เกิดผลกระทบทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอปาย

กระแสประการแรกคือปรากฏการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นในอดีตภายในอำเภอปาย แม้จะมีการตื่นตัวจากการเมืองระดับชาติตั้งคราการร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกำหนดทิศทางการบริหารประเทศผ่านการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ในขณะที่การเมืองท้องถิ่นเกิดกระแสให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ในอดีตมีเพียงกรุงเทพมหานคร พัทธา เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และสุขาภิบาล ที่ประชาชนรู้ว่าจักเป็นหน่วยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ยังไม่แพร่หลายกระจายไปทั่วประเทศดังปัจจุบัน ในระดับพื้นที่ทั่วไปประชาชนจะ

รู้จักแต่เพียงสภาพตำบลที่มีได้มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อเมื่อเริ่มต้นบังคับใช้กฎหมายสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ที่กำหนดให้พื้นที่ระดับตำบลที่มีได้มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้มีองค์การบริหารส่วนตำบลกระจายไปทั่วประเทศจากกฎหมายฉบับนั้น รวมถึงมีการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองเมื่อรายได้และจำนวนประชากรเป็นไปตามเกณฑ์ สำหรับในอำเภอปายมีเพียงเทศบาลตำบลปายที่มีได้ยกฐานะตามกฎหมายฉบับนั้นหรือตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 หากแต่ยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2492 แต่การยกฐานะจากสุขาภิบาลปายเป็นเทศบาลตำบลปายก็ไม่ได้ทำให้ประชาชนตื่นตัวเท่ากับการเมืองระดับชาตินั้น ต่อเมื่ออำเภอปายได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวและเจริญขึ้นตามลำดับ บังชี้ให้เห็นว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดดเด่นขึ้น

กระแสประการที่สอง คือ ช่วงระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้โครงสร้างพื้นฐานของอำเภอปายมีการพัฒนาต่อเนื่องมาตามลำดับแต่ในอีกด้านกลับกลายเป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยมีเพิ่มขึ้นตามลำดับด้วยเช่นกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหาที่ทิ้งขยะไม่ได้เนื่องจากพื้นที่เดิมสำหรับฝังกลบขยะเต็มแต่ท้องถิ่นไม่สามารถขยายพื้นที่และท้องถิ่นแต่ละแห่งไม่ให้ความร่วมมือต่อกันขยะที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมหมู่บ้านถึงวันละสามพันกว่าคนทำให้ปริมาณการทิ้งขยะเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าวันละ 3-5 ตัน แต่ทางเทศบาลไม่สามารถจัดการให้ถูกสุขลักษณะได้นำเอาขยะมาฝังกลบบริเวณทุ่งนาติดกับแม่น้ำปายจนเกิดการล้นทะลักออกมาส่งกลิ่นเหม็น มีแมลงวันและหนูเป็นจำนวนมาก น้ำเสียจากบ่อฝังกลบขยะไหลซึมลงสู่แม่น้ำปายทำให้ไม่มีใครกล้าใช้น้ำในแม่น้ำปาย นอกจากนี้ น้ำเสียดังกล่าวก็ได้ส่งผลกระทบต่อการผลิตน้ำประปาในหมู่บ้านทำให้กลายเป็นสีน้ำตาลและดำ นำไปสู่ความขัดแย้งจากความไม่พอใจของคนในชุมชนอันเกิดขึ้นจากการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ไร้ประสิทธิภาพขาดความเสียสละและทุ่มเทการบริหารเพื่อการพัฒนา

กระแสประการที่สาม คือ กลุ่มนักธุรกิจที่เข้ามาประกอบกิจการรองรับการท่องเที่ยวก็เริ่มมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นก็เป็นหนึ่งในเหตุผลสำคัญที่ช่วยทำให้การเมืองท้องถิ่นมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นเพิ่มขึ้นแม้จะไม่มีสถานการณ์รุนแรงดังที่ได้กล่าวถึงไว้แล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่มาโดยตลอดต่างได้พบเห็นการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการเมืองท้องถิ่น คือ การเข้ามาทำธุรกิจของนักธุรกิจจากนอกท้องถิ่นที่มีศักยภาพด้านการลงทุนและมีความเชี่ยวชาญในการประกอบธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (นางสาวพนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) ในขณะที่สื่อท้องถิ่นตลอดจนสื่อระดับชาติเป็นการเข้ามาของนักธุรกิจเหล่านี้คือการเข้ามา

ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ทั้งที่เป็นนักการเมืองระดับชาติจากต่างจังหวัดที่มาลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยมีการคาดการณ์ว่าธุรกิจลงทุนในอำเภอปายนั้นเป็นนักธุรกิจต่างถิ่นเสียส่วนใหญ่มีทุนท้องถิ่นไม่เกินร้อยละสิบเท่านั้น

นักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในอำเภอปายจึงเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการลงทุนด้วยการนำเงินจำนวนมากมาทำการลงทุนธุรกิจแขนงต่างๆ แต่ในขณะเดียวกันก็มองเห็นโอกาสทางธุรกิจที่ต้องอาศัยกลไกทางการเมืองท้องถิ่นสนับสนุนระยะยาว จึงทำการการสนับสนุนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งให้เข้ามาแข่งขันเลือกตั้งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตัวอำเภอปายแม้ว่าเบื้องต้นผู้ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนธุรกิจขนาดใหญ่ไม่ได้รับเลือกตั้งเพราะยังไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นแต่ปัจจุบันนักธุรกิจเหล่านี้ส่วนหนึ่งยังคงมีความพยายามในการเลือกเฟ้นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในชุมชนและกิจกรรมสำคัญในอำเภอปายอย่างสม่ำเสมออีกด้วย นอกเหนือจากนั้นยังมีนักการเมืองระดับชาติที่เห็นว่าอำเภอปายมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาการท่องเที่ยวไปเป็นอย่างมาก มีบุคคลซึ่งมีชื่อเสียงเข้ามาอาศัยและปลูกสร้างบ้านอยู่ในอำเภอปายและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ก็ได้พยายามสนับสนุนให้บุคคลของตนเองเข้าร่วมแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นด้วยเช่นกัน แต่ก็ยังเป็นการทดสอบสนามเลือกตั้งท้องถิ่นทั้งนี้เพราะรู้ตนเองว่ายังไม่สามารถสร้างเครือข่ายกลุ่มการเมืองท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับได้ในระยะต้นและเข้าใจเป็นอย่างดีว่าการเมืองท้องถิ่นนั้นยังคงพึ่งพามูลค่าที่มีเครือข่ายเป็นจำนวนมากเข้าร่วมทีมงานการเมืองจึงจำเป็นต้องคอยดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตลอดจนแสวงหาทีมงานที่น่าเชื่อถือให้เข้ามาช่วยเหลือทางการเมืองรวมถึงยังเห็นถึงความพยายามในการช่วงชิงฐานเสียงทางการเมืองอยู่เรื่อยๆ ดังนั้นกระแสนี้จึงนับว่าเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมา

กระแสประการที่สี่ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้เกิดการแก่งแย่งพื้นที่ค้าขาย พื้นที่สำหรับปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างจนนำไปสู่ความขัดแย้งกับท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐอื่นในระดับพื้นที่ การแก่งแย่งที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่สำคัญ คือ เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับการจัดระเบียบการค้าขายในทางสาธารณะ การแก่งแย่งพื้นที่ค้าขายนั้นเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อยาวนานและยังคงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันและคาดว่าอีกยาวนานตราบเท่าที่การท่องเที่ยวอำเภอปายยังได้รับความนิยมแม้จะเกิดปัญหายาวนานแต่ก็เกิดความเด่นเห็นชัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2552 เป็นปีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปายได้เข้าจัดระเบียบบริเวณถนนคนเดินอย่างจริงจังที่บริเวณถนนสายรังษิธิยานนท์ และถนนสายชัยสงครามตำบลเวียงใต้ อันเป็นปัญหามาจากผู้ประกอบการจำหน่ายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวถูกเรียกเก็บเงินค่าสถานที่จำหน่ายสินค้าอย่างไม่เป็นธรรม รวมถึงมีผู้จำหน่ายเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีพื้นที่สำหรับจำหน่ายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวเพราะพื้นที่ที่ได้รับ

จัดสรรให้มันไม่เพียงพอ ผู้จำหน่ายสินค้าจึงไปแสวงหาพื้นที่บริเวณอื่นเพื่อทำการค้าขายนำมาสู่ความวุ่นวายและขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่พยายามแสวงหาพื้นที่ให้ผู้จำหน่ายแต่ยังคงไม่เพียงพอแม้ว่าปัญหานี้ได้ส่งผลกระทบต่อระยะหนึ่งแต่ก็เชื่อว่าจะเกิดปัญหาขึ้นอีกเพียงแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้าไปบริหารจัดการทำให้เกิดผลกระทบระหว่างผู้ค้าขายสินค้ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปโดยปริยาย ดังนั้นกระแสนี้จึงเป็นอีกกระแสหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมา

กระแสประการที่ห้า ผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่นอันเนื่องมาจากการควบคุมอาคารระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริหารท้องถิ่น รวมถึงความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการซึ่งเป็นนายทุนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับที่สาธารณะที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ที่ริมน้ำ หรือที่แนวเขตไม่ชัดเจน การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้เกิดการขยายตัวด้านการก่อสร้างอาคารพาณิชย์เป็นจำนวนมาก เมื่อราวปี พ.ศ.2548 เกิดการเก็งกำไรที่ดินที่วางตามถนนและทั่วไปพบการปิดประกาศขายที่ดินรวมถึงมีการประกาศขายที่ดินผ่านสื่ออื่นอย่างกว้างขวางปรากฏว่ามีคนต่างถิ่นเข้ามาซื้อที่ดินอำเภอปายเป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาทางสังคมซ้ำซ้อนขึ้นมาเพราะทำให้ประชาชนที่เคยใช้ทางสัญจรไปมาสะดวกในพื้นที่วางนั้นแต่กลับไม่สามารถเดินผ่านทางนั้นได้ต่อไปอีกเพราะเจ้าของรายใหม่ปิดทางเดินทำให้ชาวบ้านอึดอัดเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันขึ้นกับเจ้าของใหม่ นอกจากปัญหาดังกล่าวยังพบว่าอีกว่าพื้นที่สาธารณะบริเวณริมน้ำปายแต่ถูกอ้างกรรมสิทธิ์เพราะมีการยื่นขอให้ที่ดินออกโฉนดในชื่อบุคคลซึ่งเป็นนายทุนธุรกิจจากต่างถิ่นทั้งที่บริเวณดังกล่าวเคยถูกใช้เป็นที่สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกันมานานหลายชั่วอายุคน (นายธนกร จันทร์ชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) กลายเป็นปัญหามานปลายประท้วงการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมเจ้าท่า และอำเภอปาย แต่ไม่สามารถแสวงหาคำตอบได้ชัดเจนว่าเหตุใดจึงมีการออกเอกสารสิทธิให้แก่รายดังกล่าวให้แก่ประชาชนได้ชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็เกิดปัญหาอีกด้านหนึ่ง คือ มีการบุกรุกยึดครองพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำปายเพื่อสร้างเกสต์เฮ้าส์หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ถูกกระทำไปอย่างไร้ทิศทางและไร้การควบคุมจากทางราชการมาเป็นเวลานานทำให้ทางน้ำเกิดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมส่งผลกระทบต่อปัญหาน้ำท่วมพื้นที่อีกประการหนึ่ง ทั้งหมดจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไร้ทิศทางและขาดประสิทธิภาพทำให้ที่ดินเปลี่ยนมือไปสู่คนต่างถิ่นซึ่งเป็นนายทุน มีการปลูกสร้างบ้านตามอำเภอใจโดยไม่ได้ขออนุญาตจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายอภิชาติ ต้นตา, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2560) นำไปสู่การกำหนดควบคุมการก่อสร้างด้วยพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว องค์การบริหารส่วนตำบลแม่มาเดิง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงใต้ และองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัด

แม่ฮ่องสอน พ.ศ.2549 นำไปสู่ความเข้มงวดการควบคุมการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมากยิ่งขึ้นแต่ก็ได้สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นระหว่างนักธุรกิจในพื้นที่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาโดยตลอด ในขณะที่ประชาชนกลับเห็นว่าการรื้อพื้นที่สาธารณะทำการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างแบบไร้ทิศทาง เพราะมีนายทุนร้องขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกในการก่อสร้าง แม้ว่าเป็นการปลูกสร้างที่ฝ่าฝืนกฎกระทรวงและกฎหมายท้องถิ่นแต่ก็มีการปล่อยให้สร้างได้ตามอำเภอใจ โดยท้องถิ่นไม่สนใจป้องกันปัญหา ประชาชนในพื้นที่จึงมีความรู้สึกไม่ดีต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรับผิดชอบจนกลายเป็นปัญหาผลกระทบทางการเมืองท้องถิ่น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทุนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่กลุ่มทุนพยายามสนับสนุนให้บุคคลของตนเองลงรับสมัครเลือกตั้งเข้าเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้เบื้องต้นจะไม่ประสบความสำเร็จดังเหตุผลที่กล่าวถึงไว้แล้วแต่ในระยะยาวกลุ่มทุนเหล่านี้ยังคงคาดหวัง ดังนั้นกระแสนี้จึงเป็นอีกกระแสหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมา

จากกระแสข้างต้นเป็นกระแสที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายได้ส่งผลกระทบต่อด้านการเมืองท้องถิ่น ที่สำคัญ 4 ประการ คือ

ผลกระทบเรื่องแรก คือ การแก้ไขปัญหาจากผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พยายามประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ เพื่อป้องกันปัญหาการรื้อพื้นที่สาธารณะริมน้ำปาย พื้นที่ขายสินค้าของพ่อค้าที่ปัจจุบันยังคงมีปัญหาอยู่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมากจึงเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จจากเหตุผลเกี่ยวกับพื้นที่สำหรับการประกอบธุรกิจค้าขายสินค้าของที่ระลึกนั้นมิใช่เพียงพอให้แก่ผู้จำหน่าย ในส่วนของการดูแลเรื่องการปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้มงวดควบคุมให้ผู้ก่อสร้างสร้างตามรูปแบบที่ได้รับอนุญาต อีกทั้งควบคุมอื่นที่เป็นไปตามกฎกระทรวงที่ออกบังคับตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และตามข้อกำหนดของผังเมืองรวมที่ประกาศใช้ในอำเภอปายให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้ประกอบการเข้าใจในเหตุผลสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าไปกำกับดูแลอย่างเคร่งครัดก็เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาสาธารณสุขต่างๆ ดังที่เคยเกิดขึ้นในอำเภอปายเมื่อหลายปีก่อน

ผลกระทบเรื่องที่สอง คือ มีความพยายามให้การสนับสนุนบุคคลให้เข้าสู่การเมืองท้องถิ่น โดยกลุ่มทุนและกลุ่มนักธุรกิจ จุดเริ่มต้นของปัญหาขณะผนวกกับความตื่นตัวทางการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้นำไปสู่การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้สามารถเข้ามาสู่การ

บริหารท้องถิ่นของนักการเมืองท้องถิ่นหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เด่นชัดมากกว่าอดีต จากเดิมที่มีกลุ่มการเมืองเดิมหรือบุคคลการเมืองท้องถิ่นเดิมหมุนเวียนกันอาสาเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นทำให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้นและเข้มข้นเมื่อกำหนดให้มีการเลือกตั้งแต่ละคราว ดังที่อธิบายถึงแล้วในหัวข้อปัจจัยภายนอกเรื่องสภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่แล้ว ดังนั้นกระแสนี้จึงนับว่าเริ่มก่อตัวขึ้นภายหลังที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายเพราะเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นที่ทำหน้าที่บริหารอยู่ในขณะนั้นๆ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของกลุ่มนายทุนและนักธุรกิจซึ่งเป็นคนภายนอกได้ตามที่ต้องการ

ผลกระทบเรื่องที่สาม คือ นักการเมืองท้องถิ่นเปลี่ยนแนวทางการหาเสียงด้วยการเสนอ นโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะการนำเสนอ นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้นกว่าอดีต การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นมีผู้ให้ความสนใจมากกว่าอดีต พบเห็นการนำเสนอ นโยบายการบริหารที่ค่อนข้างชัดเจน แม้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งจะเห็นว่ามิใช่เป็นอิทธิพลต่อการชนะเลิศเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นที่แท้จริง (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) แต่ก็นับว่าเป็นผลของการพัฒนาท้องถิ่นที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้นและมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายเป็นสำคัญ ดังนั้นกลุ่มการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นได้พัฒนาการวิธีการหาเสียงแต่เดิมที่แนะนำหรือให้ความสำคัญต่อตัวบุคคลมากกว่าเน้นเนื้อหาด้านนโยบาย แต่ระยะหลังนี้การเมืองท้องถิ่นเห็นภาพจากการเมืองระดับชาติที่เน้นการนำนโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญในการหาเสียง นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอปายก็นำแนวทางดังกล่าวมาปฏิบัติตามด้วยเช่นกันแต่ก็มีได้ละทิ้งรูปแบบเดิมที่เน้นตัวบุคคลเพื่อชี้ให้เห็นว่านโยบายที่นำเสนอ นั้น เมื่อได้บุคคลที่เสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นแล้วนโยบายที่นำเสนอ นั้นสามารถปฏิบัติหรือดำเนินการได้ง่ายเพราะมีความรู้ ความสามารถ หรือเคยทำหน้าที่บริหารในภาคส่วนต่างๆ มาก่อนที่จะมาเสนอตัวทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ธนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560, วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) ถึงแม้ว่าจะมีการนำเสนอ นโยบายแต่เมื่อก่อนนโยบายในภาพรวมที่มีได้เจาะจงไปเฉพาะนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเป็นหลัก แต่ก็พบว่ามี การนำเสนอ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือการสนับสนุนการท่องเที่ยวรวมอยู่ในนโยบายหลักของผู้รับสมัครเลือกตั้ง นับว่าค่อนข้างแตกต่างเด่นชัดไปจากการนำเสนอ นโยบายในอดีตที่มีได้มุ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากเหมือนในปัจจุบัน ส่วนผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นมิได้ถูกเลือกเพราะมีการนำเสนอ นโยบายแต่มาจากการมีทีมงานดี การมีเครือข่าย หรือมีเครือข่ายของผู้สมัครเป็นเครื่องมือหนุนเป็นสำคัญ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560, คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) เพียงแต่สิ่งที่

เห็นเพิ่มเติมมาชัดเจนคือมีผู้สนใจเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมากขึ้นหลายตาขึ้นกว่าอดีต บ่งบอกถึงความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ของท้องถิ่นมากขึ้นที่ชัดเจน

ผลกระทบเรื่องที่ดี คือ การบริหารท้องถิ่นตามนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ภายหลังจากการเลือกตั้งของท้องถิ่นแล้วจนได้ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ผู้บริหารท้องถิ่นโดยการสนับสนุนและเห็นชอบของสภาท้องถิ่นได้ดำเนินการตามนโยบายที่เสนอไว้ต่อประชาชน แต่ก็อาจมีความล่าช้า หรือไม่รวดเร็วมากนักทั้งนี้อาจเป็นเพราะในระบบราชการท้องถิ่นมีกฎระเบียบ กติกาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการใช้จ่ายงบประมาณที่ผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการอย่างรัดกุมจึงเห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่นได้ดำเนินนโยบายตามที่ได้เสนอไว้เมื่อคราวเลือกตั้ง (พรพิศ อุคมาพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) รวมทั้งต้องดำเนินนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย อีกทั้งถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าโครงการใดที่ไม่สามารถดำเนินการได้เองเพราะขาดงบประมาณหรือเกินศักยภาพที่จะดำเนินการได้ ดังเช่นโครงการจัดภูมิทัศน์ที่อาศัยงบประมาณเป็นจำนวนมาก ทางผู้บริหารท้องถิ่นก็ได้เสนอขอความร่วมมือจากนักการเมืองระดับชาติหรือเข้าไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อพิจารณาสนับสนุนงบประมาณที่เกินศักยภาพนั้นให้แก่ท้องถิ่นต่อไปด้วย (พวงสร้อย อุ้มเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) การที่วิธีการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกรอบงบประมาณ กรอบการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นที่ต้องอิงกับแผนพัฒนาระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่นจังหวัด รวมถึงนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง และตัวแปรสำคัญก็คือ งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินงานตามแผนหรือนโยบายได้ทั้งหมดจนทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายจะให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของฝ่ายการเมืองท้องถิ่นที่อาศัยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแท้จริงแล้วคือเป็นการดำเนินงานตามพิธีการแต่ความเป็นจริงแล้วฝ่ายการเมืองท้องถิ่นมีธงสำหรับการทำงานของตนเองอยู่ในใจอยู่แล้วว่าจะดำเนินงานหรือโครงการอะไร (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ในประเด็นดังกล่าว อย่างไรก็ตาม นั่นเป็นเพียงข้อจำกัดในการบริหารที่ประชาชนขาดความเข้าใจแต่ภาพรวมแล้วการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการอยู่เสมอเป็นประจำ โดยเฉพาะการจัดงานตามประเพณีแม้เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวแต่นั้นเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่ผู้บริหารท้องถิ่นได้เคยหาเสียงไว้นั่นเอง (จรรยา โพธิสวัสดี, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ดังนั้นการบริหารท้องถิ่นตามนโยบายและ

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นผลกระทบทางการเมืองท้องถิ่นที่ได้ผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายที่ค่อนข้างเด่นชัด

ตอนที่ 3 แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมือง ท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับภูมิศาสตร์ของพื้นที่อันเป็นสภาพธรรมชาติที่มีอยู่เดิมแต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายอันมาจากการกระทำของมนุษย์หรือธรรมชาติเอง สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งบวกและลบระหว่างกันไปมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นก็เป็นความสัมพันธ์ดังกล่าวมาแล้วเช่นกันเพียงแต่เป็นการศึกษาในพื้นที่เฉพาะอำเภอปายแต่เจาะลึกในรายละเอียดในบริบทของเทศบาลตำบลปายหรือเฉพาะในตัวเมืองและพื้นที่ปริมณฑลของตัวเมืองปาย ในส่วนของการวิจัยนี้ทำการศึกษาถึงแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นด้วยการวิเคราะห์จากความคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ ผลการวิจัยปรากฏรายละเอียดดังนี้

3.1 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว

แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นดังนี้

ในแง่ของการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นควรเป็นภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะอยู่ในพื้นที่การท่องเที่ยวรู้เห็นการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น รวมถึงทราบถึงผลกระทบที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีฝ่ายการเมืองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนต้องทำด้วยจิตใจที่มุ่งหวังการพัฒนาให้เกิดขึ้นในภาพรวมที่ประชาชนในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ได้รับการประโยชน์ เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายหรือในพื้นที่รับผิดชอบของท้องถิ่นซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอปายนอกจากจะส่งผลทั้งในทางบวกและทางลบดังที่ได้อธิบายไว้แล้ว แต่ไม่ว่าจะผลกระทบจะเป็นไปในทิศทางใดก็ล้วนทำให้ภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นจากผลของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมหรือสภาพธรรมชาติกับความเป็นอยู่ของประชาชนอันมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาใดๆ ในพื้นที่แม้กระทั่งการพัฒนาการท่องเที่ยว นักการเมืองท้องถิ่นต้องไม่คำนึงเพียงมุ่งหวังคะแนนเสียงมากเกินไป

(สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) เพราะอาจทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวได้ไม่ทั่วถึง และไม่มีคามยั่งยืนเมื่อมีความคิดหรือความมุ่งหวังอยู่ในกรอบดังกล่าวแล้ว ฝ่ายการเมืองท้องถิ่น ควรจัดทำแผนแม่บทในการจัดการการท่องเที่ยวอำเภอป่าขึ้นมา โดยเฉพาะไม่ปะปนกับแผนพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจุดมุ่งหวังการพัฒนาอยู่หลายด้านแม้จะมีการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ก็ไม่สามารถจัดการพัฒนาได้เต็มที่ด้วยคิดเงื่อนไขเกี่ยวกับการงบประมาณหรือกระบวนการบริหารจัดการจัดทำแผนพัฒนาและมีปัญหาว่าแต่ละท้องถิ่นต่างก็ทำหน้าที่พัฒนาของตนเองที่ประชาชนของตนเองเป็นผู้ร่วมกำหนด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงควรกำหนดแผนแม่บทในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอป่าขึ้นมา โดยเฉพาะและอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันในหลายพื้นที่ให้ช่วยกันวางทิศทางพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญและร่วมมือร่วมใจกันนำไปสู่การปฏิบัติ (เฉลิมชัย จารุณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ส่วนการจะทำแผนแม่บทขึ้นมามีข้อแนะนำว่าต้องอาศัยกระบวนการปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการพัฒนาในลักษณะ "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ" ซึ่งจะช่วยให้แผนแม่บทที่พัฒนาขึ้นมานั้น มีแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายและไม่กระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นที่จากการท่องเที่ยว เพราะช่วยทำให้กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน เช่น การพัฒนาด้านธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะกลุ่มพื้นที่ที่มีความสมดุลช่วยสร้างพันธมิตรทางการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น และในระดับภูมิภาคและส่งเสริมศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว เมื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติก็จะมีพัฒนาในแต่ละด้านที่ชัดเจนตรงเป้าหมาย

นอกจากนี้ แผนแม่บทที่พัฒนาขึ้นสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอป่าต้องมี ความชัดเจนในเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาในแต่ละด้าน ควรมีการกำหนดระยะเวลาการพัฒนา (พรพิศ อุดมพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) และสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยในการสร้างหรือพัฒนา แผนแม่บท คือ เรื่องการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ แผนแม่บทต้องถูกสร้างขึ้นมานั้นให้มีการ กำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาไว้ให้ชัดเจน กำหนดทั้งแผนระยะสั้น ระยะยาว และ งบประมาณสำหรับการพัฒนา ทั้งนี้แผนแม่บทนั้นต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่ครอบคลุมทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการเติบโตของเมืองที่ต้องไม่รวดเร็วจนไร้ทิศทาง การฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นที่ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เอื้อ ต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ให้ความสำคัญแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งควรกำหนดกลยุทธ์เกี่ยวกับการ กระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงที่มีการท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวนน้อย คือ โลว์ซีซั่น เพื่อไม่ให้เกิดภาวะชบเซา ด้านเศรษฐกิจให้ทุกกลุ่มในพื้นที่สามารถแสวงหารายได้ตลอดปี อย่งไรก็ตาม ในทัศนะของผู้ให้ ข้อมูลหลักเห็นว่าการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มากเกินไปอาจไม่สามารถกระทำได้

ควรพิจารณากำหนดเฉพาะยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแก้ไขผลกระทบที่ผ่านมารุ่งควน ผสมผสานกับยุทธศาสตร์เชิงรุก ก็จะทำให้เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายมีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ไม่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างเมืองหรือยึดกระแสหลักทั่วไปที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและสร้างรายได้เป็นหลัก (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) แต่ควรเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงสร้างพื้นที่ การผังเมืองที่สามารถใช้ได้จริงซึ่งจะช่วยทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ถูกทำลายมีการอนุรักษ์หรือใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าแยกสถานบันเทิงออกจากแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนด้วย ปัจจุบันนี้สถานบันเทิงค่อนข้างจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวในอำเภอปาย และมีแนวทางช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้ดี (ต้องจิต พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) นอกเหนือจากนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาไม่ควรพัฒนาไปตามกระแสหลักคือกระแสความต้องการของสังคมโดยรวมมากนักเพราะอำเภอปายมีอัตลักษณ์ของตนเองหากนำการพัฒนาตามกระแสหลักที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบทุนนิยมก็ยิ่งจะทำให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้นท้ายที่สุดจะทำให้อำเภอปายไร้เสน่ห์ไม่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยี่ยมหรือกลับมาท่องเที่ยว

ส่วนในด้านการอนุรักษ์ ก็จำเป็นต้องกำหนดไว้ในแผนแม่บทที่ถูกพัฒนาขึ้นด้วยเช่นกันเพราะอำเภอปายมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และชาติพันธุ์ ที่ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ของปาย การท่องเที่ยวที่ผ่านมามีเติบโตอย่างรวดเร็วทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเติบโตแบบไร้ทิศทางตามไปด้วย ศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมประเพณี แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทรัพยากรธรรมชาติและเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ ถูกใช้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรม แผนแม่บทต้องการให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และในขณะเดียวกันก็สร้างชุมชนเข้มแข็งมากกว่าปัจจุบันนี้ (พิชญานันท์ ปุ๊กอิ่ง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560) เพื่อที่ลดปัญหาจากคนภายนอกมาสร้างอำนาจหรือแย่งอาชีพของคนในพื้นที่ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในทุกช่วงฤดูกาล ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของท้องถิ่นหรือชุมชนไม่ให้ได้รับผลกระทบมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและในขณะเดียวกันก็จัดให้มีการฟื้นฟูบูรณะสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีเสมอ (ธนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) เมื่อนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละยุทธศาสตร์ต้องพยายามแสวงหางบประมาณมาสนับสนุนและจัดการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด กิจกรรมตามโครงการใดที่ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณก็ให้ขอรับการสนับสนุนและการช่วยเหลือจากภาคเอกชนที่มีศักยภาพและเชิญเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนตามที่แผนแม่บทกำหนดไว้

3.2 การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว

ข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ หรือกฎหมายของท้องถิ่น คือ กฎหมายที่ผู้บริหารท้องถิ่นบัญญัติขึ้น ออกมาเพื่อบังคับใช้ในเขตรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ กำหนดหรือออกตามพระราชบัญญัติอื่นที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกมายังบังคับใช้ในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งนี้กฎหมายของท้องถิ่นที่ท้องถิ่นสามารถกำหนดขึ้นใช้ในหน้าที่ได้ก็ย่อมสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะกำหนดไว้ในกฎหมายใดของท้องถิ่นที่ปัจจุบันแบ่งเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติทั่วไปและข้อบัญญัติทางการคลัง ข้อบัญญัติทั่วไป คือ ข้อบัญญัติที่เทศบาลออกมาเพื่อบังคับใช้ในเขตเทศบาล ทั้งนี้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ผู้เสนอร่างเทศบัญญัติ ได้แก่ นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล หรือราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542 เช่น ข้อบัญญัติเกี่ยวกับสถานที่จำหน่ายอาหาร การจัดการขยะมูลฝอย ตลาด เป็นต้น ส่วนข้อบัญญัติทางการคลัง คือ ข้อบัญญัติทางด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละแห่ง เช่น ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการพาณิชย์เพื่อหารายได้เข้ามาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือจากรายได้หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นข้อบัญญัติประเภทใดก็สามารถกำหนดสามารถที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวได้

ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลตำบลปาย มีการกำหนดเทศบัญญัติได้กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติที่กำหนดว่าให้ท้องถิ่นต้องกำหนดข้อบัญญัตินั้นขึ้นมาใช้เป็นส่วนใหญ่มิใช่มีข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยตรง แต่เมื่ออนุโลมจากข้อบัญญัติที่ท้องถิ่นกำหนดขึ้นเช่น การสาธารณสุข การสุขภาพ สิ่งแวดล้อมเรื่องการจัดขยะ มูลฝอย กำจัดน้ำเสีย ความสะอาดของถนน ตลาด การปล่อยและการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ก็ล้วนแต่เป็นข้อบัญญัติที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวของอำเภอปายในพื้นที่ของเทศบาลตำบลปาย ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าข้อบัญญัติของเทศบาลตำบลปายที่มีอยู่ในปัจจุบันกำหนดขึ้นตามกรอบและแบบแผนที่กฎหมายเกี่ยวข้องกำหนดการออกข้อบัญญัติที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในท้องถิ่นยังไม่เคยปรากฏมาก่อนเว้นแต่การเคยระดมความคิดเห็นเพื่อการทำผังเมืองรวมทั้งนำไปสู่การประกาศกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองชุมชนปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ.2558 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมที่เทศบาลตำบลปายมิใช่เจ้าภาพหลักในการออกข้อบัญญัติแต่เมื่อกฎกระทรวง

ประกาศใช้แล้วเทศบาลตำบลปายต้องยึดและนำมาบังคับใช้ให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงซึ่งเกี่ยวข้องกับ การอนุญาตปลูกสร้างอาคารในพื้นที่ แต่มีหลายเทศบาลบัญญัติปรากฏว่าประชาชนบางส่วนไม่ยอมปฏิบัติตามข้อบัญญัติที่วางไว้ เช่น ขายของบนทางฟุตบาทหรือทางเท้า ขายของในที่ห้ามขาย นอกจากนี้ยังพบว่าในตัวอำเภอปายมีสถานบันเทิงหลายแห่งเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงกลางคืน ส่งเสียงดังจากดนตรีและเครื่องเสียงสร้างความรำคาญให้แก่ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงแห่งนั้นเป็นอย่างมากแม้จะมีการร้องเรียนไปยังส่วนปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ปัญหานี้ก็ยังคงมีอยู่เนืองๆ โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดซึ่งจะต้องให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องดำเนินการบังคับใช้ให้ได้ผลต่อไปรวมถึงต้องการให้มีการยกเลิกใบอนุญาตสถานบันเทิงเหล่านั้นให้หมดไปด้วย (ทวิศักดิ์ ไกรสร, สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะการกฎหมายของท้องถิ่นที่ช่วยลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวและต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นอำเภอปาย ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ปัจจุบันเทศบาลของเทศบาลตำบลปายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือสนับสนุนการท่องเที่ยวน่าจะมีอยู่อย่างเพียงพอแล้วเพียงพอให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะช่วยทำให้ข้อบัญญัติที่มีอยู่ช่วยทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นได้อย่างแน่นอนเพียงแต่พบเห็นการไม่ยอมปฏิบัติตามข้อบัญญัติที่กำหนดของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเอาใจใส่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่เคร่งครัดเท่าที่ควรจึงมักพบเห็นการละเมิดและการฝ่าฝืนกระทำในสิ่งที่ห้ามกระทำตามที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติ ดังที่กล่าวถึงแล้ว เช่น ยังคงพบการขายของบนทางฟุตบาทหรือทางเท้า ขายของในที่ห้ามขาย เป็นต้น (ต้องจิต พงศ์ารังศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) ถ้าหากมีการบังคับใช้ได้จริงก็จะมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการสัญจรและการเดินทางในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะเห็นว่ากฎหมายของท้องถิ่นปัจจุบันมีบังคับใช้เพียงพอเพียงแต่ต้องสามารถบังคับใช้ได้จริงก็จะมีประโยชน์เพียงแต่เสนอแนะว่าถ้าหากเทศบาลตำบลปายจะออกข้อบัญญัติใช้ในอนาคตก็ควรออกข้อกำหนดต่างๆ อันจะช่วยสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของเทศบาลควรนำกรอบแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นมาพิจารณาถึงความจำเป็นระยะยาวว่าเทศบาลตำบลปายสมควรกำหนดข้อบัญญัติใดๆ หรือไม่สำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปด้วยดีและสร้างความยั่งยืน หากเห็นสมควรก็ศึกษาสิ่งที่ควรกำหนดและบังคับใช้ให้ชัดเจนก่อนกำหนดเป็นเทศบัญญัติ หรือหากปรากฏว่าข้อบัญญัติที่มีอยู่แล้วแต่ล้ำสมัยไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมรอบด้านก็จัดให้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งก็จะเป็นการจัดการบริหารเฉพาะในพื้นที่ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (พงศ์วุฒิ อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตามพื้นฐานสำคัญของเทศบัญญัติที่จะกำหนดขึ้นเพื่อการนี้ เทศบาลตำบลปายควรพิจารณาให้อยู่ในกรอบแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่จำเป็น หรือสนับสนุนการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พวงสร้อย อุ้มเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนให้บริหารจัดการเป็นสำคัญ

การที่อำเภอปายมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งอาจทำให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งออกข้อบังคับมาบังคับใช้ที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอาจจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันและไม่สอดคล้องกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งควรประสานความร่วมมือกันตั้งแต่กำหนดแผนแม่บทตามที่กล่าวถึงแล้วและวางแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวและสอดคล้องกันซึ่งจะช่วยทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเห็นความจำเป็นต่อการออกข้อบัญญัติใดมาสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนแม่บทนั้นบ้าง (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) แม้ว่าความเห็นดังกล่าวของผู้ให้ข้อมูลจะเป็นเรื่องยากแต่ก็ไม่เกินความสามารถที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะได้ให้ความร่วมมือกันกำหนดแผนแม่บทและมีความจริงจังในการนำไปสู่การปฏิบัติอันจะช่วยทำให้ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายเป็นไปในลักษณะสนับสนุนและส่งเสริมกันและนั่นก็หมายถึงการรับรู้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงข้อบัญญัติ การกำหนดข้อบัญญัติใหม่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (รัมภา ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) อีกทั้งยังช่วยทำให้สังคมภายนอกมองเห็นถึงการริเริ่มสร้างมิติใหม่เกี่ยวกับการบริหารเพื่อการพัฒนาพื้นที่อาศัยความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ติดต่อกันและสามารถนำแนวทางนี้ไปใช้ในการร่วมมือกันพัฒนาด้านอื่นระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันได้ง่ายยิ่งขึ้นในอนาคต

ในทัศนะอื่นของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านการกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว คือ เจริญ คำปิ่น และสมพร ชวฤทธิ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ข้อบัญญัติของท้องถิ่นที่กำหนดขึ้นมานั้นเป็นการบังคับใช้ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ทว่าอำเภอปายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่แต่ละเดือนแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวหมุนเวียนเข้ามาท่องเที่ยวกันในพื้นที่เป็นจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ควรหาวิธีการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้ทราบถึงข้อกำหนด ข้อห้าม ข้อพึงปฏิบัติที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัตินั้นให้นักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดด้วยเช่นกัน (เจริญ คำปิ่น, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2560) เช่น การติดประกาศ กฎข้อบัญญัติ ในสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจ หรือประชาสัมพันธ์ในรูปแบบหลากหลายให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้รับรู้และ

เข้าใจว่าไปท่องเที่ยวอำเภอปายนักท่องเที่ยวควรปฏิบัติหรือให้ความตระหนักในเรื่องใดที่จะไม่ไปสร้างผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของอำเภอ (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560)

3.3 การขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาใดหากปราศจากการมีส่วนร่วมแล้วผลแห่งการพัฒนานั้นอาจจะไม่เป็นอย่างยั่งยืนดังเห็นได้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยในช่วงที่ผ่านมา นั่นสะท้อนผลของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมแม้จะทำให้ประเทศพัฒนาที่จริง แต่ความเสียหายทางด้านอื่นๆ ดังเช่นด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ตามมาจนยากแก่การแก้ไข แม้ว่าปัจจุบันกระแสของการพัฒนามุ่งอาศัยการมีส่วนร่วมแต่ก็ต้องกลับไปแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นมาจากการพัฒนาที่ก่อนหน้านี้ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ตั้งแต่ช่วงที่ยังไม่เป็นที่รู้จักจนถึงปัจจุบันที่การท่องเที่ยวอำเภอ ปายกลายเป็นที่รู้จักกันทั่วทั้งชาวไทยและต่างประเทศ แต่ทว่าเมื่อมองย้อนเข้าไปในพื้นที่กลับพบว่ามีความเสื่อมโทรม ทรุดโทรม โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นก็ล้วนแต่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ดังกล่าวถึงในหัวข้อผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าการกำหนดแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาแม้ว่าจะกำหนดให้อาศัยหลักการมีส่วนร่วมแต่ก็พบว่าไม่สามารถดำเนินการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) จะเห็นได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้จะมีข้อกำหนดให้ทำงานแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมแต่เมื่อถึงคราวต้องนำไปสู่การปฏิบัติจริงแล้วกลับพบว่า เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะขององค์กรนั้นแต่มีการเปลี่ยนแปลงหรือสลับสับเปลี่ยนตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมจึงทำให้ขาดความต่อเนื่องของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมอันเนื่องจากผู้เข้ามาเป็นตัวแทนทำงานภาครัฐนั้นไม่ได้ส่งผ่านข้อมูลหรือความคิดเห็นในภาพรวมต่อกันทำให้ต้องเริ่มต้นปรับความคิดเห็นกันอยู่ตลอดเวลาที่มีส่วนทำให้ การขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้านเป็นไปอย่างล่าช้า ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า “ด้านหนึ่งต้องสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ในอีกด้านหนึ่งคือท้องถิ่นก็ต้องมุ่งพัฒนาพื้นที่เพื่อความสุขแก่ประชาชน” (ต้องจิต พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) ทั้งนี้เสียงสะท้อนดังกล่าวอาจเป็นเพราะในช่วงที่ผ่านมาประชาชนมักเห็นการปฏิบัติงานในลักษณะการประจำที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ในลักษณะของการพัฒนางานที่เป็นระบบ ดังนั้นควรต้องพิจารณาบทบาทขององค์กรภาครัฐแต่ละส่วนว่าจะมีทิศทางกำหนดให้องค์กรของตนเองนั้นเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไรให้สามารถนำผลแห่งความคิดที่ได้จากการมีส่วนร่วมไปใช้เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างจริงจัง

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะสร้างให้เกิดขึ้นได้อย่างไร ประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า การจะสร้างได้ต้องกำหนดเป็นกรอบผู้เข้ามามีส่วนร่วมที่ชัดเจน ใคร องค์กรใดต้องเข้ามามีส่วนร่วม และจะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใด เพราะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมควรกระทำในลักษณะของภาคี ที่แต่ละภาคีจะมีบุคคลมีความรู้ ความสามารถ และความถนัดในการพัฒนาแต่ละด้านแตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับประชาชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมแต่ละคน ยิ่งในส่วนของพัฒนาการท่องเที่ยวก็ต้องให้กลุ่มภาคธุรกิจท่องเที่ยวและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนเพื่อร่วมกันคิดร่วมกันทำ (สุรพันธุ์ พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2560) โดยภาพรวมแล้วการพัฒนาต่างๆ รวมถึงพัฒนาการท่องเที่ยวภาคีทุกภาคีต้องมาช่วยในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมคือ ภาครัฐ ภาคประชาชน ผู้ประกอบการ องค์กรเอกชน ซึ่งถ้าหากจัดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมนั้น ตัวแทนภาคีก็จะต้องพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ ความจำเป็น ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น ภาครัฐ และองค์กรเอกชนอาจต้องพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กร คือ องค์กรมีหน้าที่วางแผนและกำหนดนโยบาย องค์กรที่ต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ องค์กรที่สนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนา องค์กรที่มีบทบาทต่อการปฏิบัติงานนั้น ในขณะที่ภาคประชาชน ผู้ประกอบการ ก็อาจมีหน้าที่ในการเสนอปัญหาที่ตนเองพบเห็นในพื้นที่ การร่วมปฏิบัติ การประเมิน และการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นต้น สิ่งเหล่านั้นคือเงื่อนไขที่จะสัมพันธ์กันกับการเข้าไปมีส่วนร่วมภายใต้การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมผสมผสานกับการพัฒนาโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการคิดและการพัฒนาการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของตนเอง โดยอาศัยภาคีอื่นมาช่วยกำหนดแบบแผนในการพัฒนาให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ประชาชนซึ่งเป็นศูนย์ได้รับประโยชน์สูงสุดและได้รับผลกระทบน้อยที่สุดไปในคราวเดียวกันด้วย (พวงสร้อย อุ้มเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559)

ส่วนรูปแบบของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักปรากฏว่ายังคงไม่ได้ภาพที่ชัดเจนถึงรูปแบบเพียงแต่มีการมีกำหนดในเบื้องต้น คือ ถ้าเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ชุมชนต้องเป็นแกนหลักในการนำเสนอการพัฒนา เพราะจะเป็นผู้รู้และเข้าใจในศักยภาพของท้องถิ่นตนเองมากที่สุด ต้องมีเจ้าภาพหลักในการประสานการพัฒนา ดังเช่น หน่วยงานการท่องเที่ยวและการกีฬา ควรได้ทำหน้าที่หลักในการประสานกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งคอยช่วยกำกับในแต่ละขั้นตอนของการมีส่วนร่วม คือ เป็นผู้คอยกำกับเกี่ยวกับการร่วมกันกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนทางการพัฒนาร่วมกันของภาคี การทำให้ประชาชนผู้เป็นศูนย์กลางได้รับประโยชน์สูงสุด และกำกับการวิเคราะห์ประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงและเริ่มการพัฒนาอีกครั้ง

เป็นต้น ซึ่งท้ายที่สุดผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางนั้นต้องสามารถสร้างและแบ่งปันประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่ายซึ่งหมายถึงภาคีและประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องในอำเภออาจจะต้องมาช่วยกันสร้างรูปแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะที่มีใช้เฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในส่วน of ประชาชนผู้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนานั้น ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม นั้น เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำนันผู้ใหญ่บ้านต้องทำหน้าที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันเพราะการเข้าเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยประชาชนเป็นศูนย์กลางนั้นหากคำนึงถึงผลประโยชน์ตนเองเป็นหลักย่อมไม่สามารถทำให้การพัฒนานั้นเดินได้อย่างมั่นคง ทุกคนต้องมีความเสียสละคือรู้ว่าสิ่งใดคือผลตอบแทนที่ควรได้สิ่งใดคือผลตอบแทนที่ประชาชนต้องมอบให้แก่สังคมซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องต้องสร้างหรือมีจิตสำนึกของการมีส่วนร่วม เพราะหากต้องการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมแล้วต้องใช้เวลา เข้าใจข้อดี ข้อเสีย ข้อบกพร่องที่จะส่งผลกระทบต่อการเข้าไปมีส่วนร่วม เพียงแต่การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกนั้นอาจจะต้องใช้เวลาพอสมควรจึงควรเริ่มต้นจากกลุ่มประชาชนที่ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วให้กลุ่มคนเหล่านี้เป็นแกนนำชักชวนกลุ่มเพื่อนบ้านได้เข้ามาเรียนรู้และได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรมสำคัญๆ และให้รางวัลในในลักษณะเชิงจิตอาสาเป็นบุคคลต้นแบบของชุมชน เป็นต้น แม้สิ่งที่เสนอนี้จะไม่ใช่วิธีแนวทางที่ดีแต่ก็เพราะเห็นว่าในปัจจุบันประชาชนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่จำนวนหนึ่งแต่ถ้าสามารถเพิ่มขยายกลุ่มคนที่มีจิตสาธารณะให้มีจำนวนมากขึ้นก็จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยประชาชนเป็นศูนย์กลางจะเกิดขึ้นและพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นสำคัญมาเสนอ โดยจำแนกการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559

1.1.2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.1.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่มใน คือ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลปาย กลุ่มสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลปาย กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลปาย กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในตำบลปาย และกลุ่มที่ห้า นายอำเภอ/ปลัดอำเภอ และผู้อำนวยการท่องเที่ยวและกีฬาประจำอำเภอปาย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ด้วยการเรียงความเพื่ออธิบายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

1.3 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน สรุปได้ดังนี้

1.3.1 ตอนที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา ตลอดเวลา 15 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดขึ้นจากการเติบโต

ขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนอันเป็นผลมาจากการพัฒนาของรัฐเป็นสำคัญ การเติบโตที่โดดเด่นคือในช่วงปี พ.ศ.2532 และส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วง 15 ปีหลังตามกรอบเวลาของการวิจัยเป็นอย่างสูง คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ชูนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้สำคัญให้แก่จังหวัด ปีนั้นทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมมือกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยวหลัก คือ “ทุ่งบัวตองกะเหรี่ยงคอยาว ความเป็นเมืองสามหมอก” จนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่คนไทยนิยมไปในช่วงหน้าหนาว นักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ที่แปลกใหม่ วัฒนธรรมที่แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง แม้ว ละหู่ ลีซอ ลัวะ ไทใหญ่ การเติบโตทางการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ส่งผลต่อการท่องเที่ยวอำเภอป่าอย่างสำคัญด้วยเช่นกันผ่านถนนทางหลวงสาย 1095 (ถนนสายแม่มาลัยถึงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน) หรือเรียกกันว่าถนนสายแม่มาลัย-ป่า

1) *ปัจจัยภายใน* ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอป่า ในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา มีดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว

ก. ยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐ การตัดถนนหลวงสาย 1095 เป็นเส้นทางหลักจากจังหวัดเชียงใหม่ไปสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและเป็นเส้นทางผ่านอำเภอป่า กระทั่งในปี พ.ศ.2530 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน นักท่องเที่ยวก็เริ่มหลั่งไหลเข้ามาอำเภอป่ามากยิ่งขึ้น

ข. ยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดและจังหวัดแม่ฮ่องสอน ช่วงปี พ.ศ.2528 เป็นปีที่อำเภอป่าเริ่มเข้าสู่ยุคของการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนแต่เป็นไปในลักษณะสะพายเป้เข้ามาเดินป่าและสัมผัสวัฒนธรรมของชาวเขาตามหมู่บ้าน และเริ่มจริงจังมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2540 เพราะเริ่มมีคนภายนอกเริ่มเข้ามาอยู่อาศัยและลงทุนในธุรกิจบริการท่องเที่ยว มีข่าวสารผ่านสื่อมวลชนยิ่งทำให้เมืองป่านักท่องเที่ยวรู้จักเมืองป่าเพิ่มขึ้น ในปี 2543 มีมีนักลงทุนรายใหญ่มาพัฒนาเป็นรีสอร์ท กระจายอยู่ตามริมน้ำป่า หรือตามเส้นทางหลวงสายหลัก 1095 มีการจัดการธุรกิจแบบครบวงจร กระทั่งปี พ.ศ.2544 รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (SME) และนโยบายที่เอื้อให้การท่องเที่ยวในอำเภอป่าเติบโตยิ่งขึ้นจากนักลงทุนรายใหญ่ และนักลงทุนรายย่อยจากต่างถิ่นรวมถึงคนต่างชาติต่างเข้าไปแข่งขันทำธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ร้านเหล้า ธุรกิจทัวร์ป่า ธุรกิจที่ดินในป่ากันในทุกรูปแบบจนเมืองป่ากลายเป็น “เมืองท่องเที่ยว” คนไทยเข้ามาเที่ยวป่ากันมากขึ้น แต่ก็มีผลทำให้เมืองป่าขาดความสงบแต่เต็มไปด้วยความวุ่นวายปี พ.ศ.2546 ประชาชนในอำเภอป่าจึงได้

รวมตัวกันหาวิธีการแก้ไขปัญหารวมทั้งมีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาจัดเวทีระดมความคิดของคนในชุมชนเพื่อหาทางแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว จนนำไปสู่การผลักดันเรื่องนโยบายผังเมืองได้สำเร็จ ทำให้เกิดการควบคุมการสร้างอาคารในอำเภอปาย และหลังจากการรวมตัวกันในครั้งนี้ ก่อให้เกิดการรวมตัวแบบกลุ่มย่อยๆ ตามมาอีกหลายกลุ่ม โดยมีลักษณะเป็นการรวมตัวกันแบบหลวมๆ ตามเรื่องของแต่ละคนสนใจ แต่ด้วยเหตุสถานการณ์สินค้าในภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ.2547 กลับทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทางใต้มาซื้อที่ดินลงทุนทำธุรกิจที่ปาย และนำเอาประสบการณ์ หรือสิ่งที่เคยใช้สำหรับบริการแก่นักท่องเที่ยวเข้ามาทำในปาย นักท่องเที่ยวสร้างความรำคาญแก่ชาวบ้าน ประชาชนในเมืองปายบางส่วนปรับตัวไม่ทันก็ย้ายออกนอกพื้นที่โดยขายพื้นที่ให้แก่ขายทุนหรือคนอื่นไป บางคนก็แบ่งให้คนนอกเช่าที่ดิน เมื่อเข้าปี พ.ศ. 2548 มีการถ่ายทำภาพยนตร์ในพื้นที่อำเภอปายเมื่อถูกเผยแพร่ออกไปอำเภอปายก็ได้รับการรู้จักกันอย่างกว้างขวางผนวกกับเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในอำเภอปายที่สร้างความเสียหายให้กับอำเภอปายอย่างแม้จะเป็นข่าวด้านลบแต่ก็ส่งผลให้คนสนใจเมืองปายเพิ่มยิ่งขึ้นไปอีก จนกระทั่งในปี พ.ศ.2547 ถึงปี พ.ศ.2549 เปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยบริการสายการบิน ต่อมาได้เพิ่มขีดความสามารถของท่าอากาศยานปายให้รองรับผู้โดยสารได้ 24 คนต่อชั่วโมง

สำหรับยุทธศาสตร์พัฒนากองการท่องเที่ยวปาย มีความเด่นชัดมากในช่วงปีในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2548 – 2551 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง น่าน แพร่) และโครงการงบประมาณตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการส่งเสริมนโยบายภาวการณ์ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในธุรกิจ โรงแรม รีสอร์ท ที่อำเภอปาย จนทำให้ปี พ.ศ.2550 มีกลุ่มทุนและเอกชนขนาดใหญ่เข้ามาจัดกิจกรรมต่างๆ มากมายในช่วงฤดูท่องเที่ยว ตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม จนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองปายให้ขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่ก็สร้างปัญหาให้แก่เมืองปายด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมอยู่ไม่น้อยเช่นกัน เพียงปีเดียวก็มีเสียงสะท้อนว่าอำเภอปายเริ่มสิ้นมนต์ขลังแล้ว สื่อมวลชนนำเสนอภาพปายที่มีแต่ความเสียบเหงา จำนวนนักท่องเที่ยวประเภทที่มาเป็นครอบครัวขนาดใหญ่หรือมากันเป็นรถทัวร์เริ่มลดน้อยลงขณะที่ผู้ประกอบการด้านที่พักและเกสเฮ้าส์ต่างๆ ต้องลดราคาลงอย่างหนักเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวแต่ในขณะที่เดียวกันทางหน่วยงานของรัฐก็พยายามศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบด้านอื่นที่มีต่อการท่องเที่ยวอำเภอปายด้วย และพบว่า การท่องเที่ยวในอำเภอปายยังมีข้อจำกัดด้านการจราจรและการเดินทางท่องเที่ยว ปัญหาด้านความปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้รับการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดี ขาดการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งจากหน่วยงานของรัฐ เอกชนอย่างจริงจัง จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงกำหนดให้มีการส่งเสริมท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติเชิง

วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในลักษณะ Home Stay โดยการเตรียมความพร้อมของชุมชน ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้ง ส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว จัดเส้นทางท่องเที่ยว ปฏิทินการท่องเที่ยว ระบบข้อมูลเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนและผู้ประกอบการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการอย่าง แท้จริงของประชาชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ.2554 สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬา จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้สร้างแผนการส่งเสริมการตลาดและการทำประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ซึ่งครอบคลุมการท่องเที่ยวทั้งจังหวัดทำให้อำเภอปาย ได้มีการนำแผนการส่งเสริมการตลาดนั้นมาใช้ในการประชาสัมพันธ์อีกด้วยกลยุทธ์ที่หลากหลาย และในปีต่อมา คือ พ.ศ.2555 จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้นำปัญหาของการท่องเที่ยวในภาพรวมระดับ จังหวัดในช่วงที่ผ่านมาทำการวิเคราะห์แล้วกำหนดเป็นนโยบายฟื้นฟู ปรับปรุงภูมิทัศน์ และ พัฒนาล้างอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้มีความสวยงามและ สะดวกปลอดภัย ส่งเสริมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายแก่นักท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการจัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอันหลากหลาย ส่งเสริม ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและมีจิตสำนึกในการ อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ให้อยู่ในสภาพสวยงาม ประทับใจและไม่เสื่อมโทรม และสนับสนุนการ มีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้ยั่งยืน และ ในปี พ.ศ.2558 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 (จากแม่มาลัย – ปาย – แม่ฮ่องสอน) ที่ก่อสร้างมา นานหลายปีมีสภาพหมดอายุการใช้งาน ได้ถูกปรับปรุงเส้นทางและสามารถใช้งานได้แล้วในต้นปี พ.ศ.2559 ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าสู่อำเภอปายและจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ง่ายและปลอดภัย ยิ่งขึ้นกว่าเดิม

(2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอำเภอปาย ซึ่งประกอบด้วย วิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว ดังนี้

ก. วิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในระยะที่ผ่านมาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปาย ดำเนินการใน 4 ลักษณะด้วยกัน คือ

- การปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเดิม เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองปายมีอยู่เป็นจำนวนมากในขณะนี้ อีกทั้งมีความ หลากหลายสำหรับให้นักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมได้ตามความต้องการ ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยกันดูแลรักษาและอนุรักษ์ให้มีความ

สภาพที่สมบูรณ์ซึ่งปัจจุบันนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวเดิมเป็นประจำแทบทุกปี

- การปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเดิม นอกจากการดูแลรักษาไม่ให้แหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมไม่ให้ความทรุดโทรมแล้ว การปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเดิมก็มีความจำเป็นสำหรับเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ซึ่งเป็นที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ การดูแลรักษาความสะอาด การปรับแต่งภูมิทัศน์รอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการจัดระเบียบภายในพื้นที่ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นกลุ่มพวก และที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างความรู้สึกรักให้แก่นักท่องเที่ยวถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อได้มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วยการจัดความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้เข้าใจ และช่วยกันดูแลสอดคลองปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากประชาชนและหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่

- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีศักยภาพต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ทั้งบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอปาย การมีบุคลากรที่มีคุณภาพและเพียงพอสำหรับการให้บริการ การบริหารจัดการ การส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในอำเภอปายให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ ในภาคบริการ จัดให้มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การให้บริการ มีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการ ส่วนภาครัฐก็ให้ความเอาใจใส่ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรการท่องเที่ยวทั้งของหน่วยงานและส่งเสริมสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ชุมชน และท้องถิ่น ในขณะที่ภาคประชาชนนั้นทางหน่วยงานของรัฐเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวและการกีฬา เป็นต้น ได้ช่วยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษา พัฒนา พื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวตลอดจนการดูแลสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีความสมบูรณ์อยู่เสมอก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในระดับพื้นที่

- การอนุรักษ์และการรักษาประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากในอำเภอปายมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกระจายอยู่ทั่วไปแต่การท่องเที่ยวกลับทำให้คุณค่าและเอกลักษณ์ความเป็นเมืองปายสูญหายหรือลดคุณค่าลง ทุกภาคส่วนคือประชาชนในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ให้ความตระหนักในเรื่องดังกล่าวจึงมีความพยายามร่วมมือกันหันมากำหนดปฏิทินการท่องเที่ยวให้ตรงกับช่วงงานประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นแต่ละแห่งตามแบบแผนดั้งเดิม อีกทั้งมีการสนับสนุนและส่งเสริมใน

การให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแก่นแท้ของวัฒนธรรม ประเพณีแก่คนและเยาวชนในพื้นที่ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์และช่วยกันอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรม ประเพณีและการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นไปในแบบแผนที่ถูกต้อง

- ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ปัจจุบันถนนเส้นทางเข้าสู่อำเภอปายเส้นทางอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งกรมทางหลวงได้เข้ามาทำการปรับปรุงและขยายไหล่ทางให้กว้างขวางเป็นที่เรียบร้อย ทำให้สะดวกสบายในการสัญจรมากกว่าแต่ก่อนช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมาอำเภอปายได้หลายวิธีการทั้งการใช้บริการบริษัททัวร์ รถเช่า และจักรยานยนต์ ส่วนการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวก็แตกต่างไปจากอดีตคือ ปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปในอำเภอปายได้ง่าย มีถนนขยายและต่อเชื่อมเข้าถึงสะดวกสบายกว่าเดิม แต่มีความแตกต่างอยู่ในแง่ของลักษณะแหล่งท่องเที่ยว หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในบนที่สูงหรือในเขตป่าก็อาจได้รับความสะดวกไม่เท่ากับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในตัวเมืองหรือรอบบริเวณเมืองที่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วกว่าแต่ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวลักษณะใดล้วนแต่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเหมือนกัน

- ความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว ประเด็นที่

พบเป็นข่าวตามสื่อมวลชนอยู่เสมอในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวและมีวันหยุดพักผ่อนหลายวัน นักท่องเที่ยวต่างหลั่งไหลมายังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นจำนวนมากและมีเกิดอุบัติเหตุจากการสัญจรในพื้นที่ท่องเที่ยวอีกด้วยในแหล่งท่องเที่ยวก็มีการให้บริการได้ไม่เต็มที่ ส่วนนักท่องเที่ยวเมื่อมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากก็ไม่สนใจกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันเกิดการกระทบกระทั่งเป็นอยู่บ้างเป็นครั้งคราวแต่การท่องเที่ยวในภาวะปกติ อำเภอปายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวได้เพียงพอทั้งที่พัก สถานบริการ แม้บางแห่งจะเป็นพื้นที่รับบริการได้น้อยแต่นักท่องเที่ยวก็สามารถเลือกสถานที่อื่นที่มีให้เลือกใช้บริการอยู่กันเป็นจำนวนมาก ส่วนบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปาย ส่วนใหญ่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพร้อมกันได้เป็นอย่างดีและเพียงพอในยามปกติ มีบริเวณสำหรับจอดรถยนต์สะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำสาธารณะ เพียงพอเพียงแต่นักท่องเที่ยวควรให้ความร่วมมือด้านการรักษาความสะอาดและเป็นเรียบร้อยของพื้นที่

- สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก

ที่ที่พักและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีเพียงพอ สะดวก และมีความปลอดภัย นักท่องเที่ยวสามารถแสวงหาที่พักได้ง่ายสามารถจองที่พักผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ง่ายอีกด้วย ส่วนในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นก็มีความสะดวกและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- กิจกรรมหรือนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ช่วยกันคิดค้นเพื่อสร้างจุดเด่นด้านการให้บริการ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนก็ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยใช้จุดเด่นของการท่องเที่ยวแต่ละแห่ง มาจัดเป็นนิทรรศการความรู้ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนชาติพันธุ์ก็นำจุดเด่นของชุมชนมาเป็น เครื่องมือดึงดูดการท่องเที่ยว ด้วยการนำประเพณีและกิจกรรมธรรมชาติ และวิถีชีวิตและชาติพันธุ์ ต่างๆ มาใช้ ส่วนในตัวอำเภอกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมาก คือ งานประเพณีภาคเมืองหลู่ ถือเป็น วิถีชุมชนคนเมืองปาย มีการจำหน่ายอาหารใต้ใหญ่หลากหลายเมนู นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ถนนคนเดิน ตลาดอาหารคนไทย งานประเพณีปอยส่างลอง ปอยออกพรรษาที่สามารถดึงดูด นักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวได้ตลอดฤดูกาล

- การมีส่วนร่วมของหน่วยงานการท่องเที่ยวและประชาชน ปัจจุบันทุกภาคทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกันเป็นอย่างดีแต่ทว่ายังเป็นไปใน ลักษณะที่ไม่กว้างขวางเพียงพอ ยังคงเป็นไปในลักษณะกิจกรรมเฉพาะอย่างตามฤดูกาลหรือช่วงฤดู การท่องเที่ยว

2) ปัจจัยภายนอก (การเมืองท้องถิ่น) ในที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ของอำเภอปาย ในระยะ 15 ปีที่ผ่านมาดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชนในปัจจุบันไม่สูงนัก การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนที่สำคัญ คือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการไปลงคะแนนเสียงตามที่ที่กำหนด ไว้ตามกฎหมาย และมีประชาชนบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยสนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการทำหน้าที่ให้บริการชุมชน การประชาคม การทำแผนพัฒนาองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ผิดกับประชาชนในเมืองที่นอกจากจะใส่ใจเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วประชาชนกลุ่ม นี้ค่อนข้างให้ความสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในด้านอื่นสูงกว่าประชาชนที่อยู่รอบ นอกทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ประกอบธุรกิจเป็นส่วนใหญ่จำเป็นต้องพิทักษ์ ปกป้องสิทธิของตนเองที่พึงได้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมองเห็นว่าองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นโดยนักการเมืองท้องถิ่นสามารถให้การสนับสนุนกิจกรรม งบประมาณ สำหรับการส่งเสริม การท่องเที่ยวและที่สำคัญประชาชนกลุ่มนี้มักมีความใกล้ชิดกับนักการเมืองท้องถิ่นสูงกว่า ประชาชนที่อยู่รอบตัวเมือง

(2) สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่ ในช่วงเริ่มต้นของการ ยกฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอ ปายมีไม่สูงคงมีเฉพาะกลุ่มเฉพาะบางคน ดังนั้นในระยะแรกจึงเห็นนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นคน

กลุ่มเดิมหรือคนเดิมสภาพเช่นนั้นส่งผลให้การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายนั้นไม่โดดเด่นไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่นักการเมืองท้องถิ่นใส่ใจเท่าไรนัก ทั้งนี้เป็นผลจากการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นที่ไม่รุนแรงนั่นเอง แต่ในระยะหลังจนถึงปัจจุบันพบว่าการแข่งขันทางการเมืองเริ่มสูงขึ้นเพราะมีประชาชนหรือนักการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นมีการนำเสนอนโยบายการบริหารที่ชัดเจนแต่ประชาชนก็ยังเห็นว่าการแข่งขันยังไม่รุนแรงเพราะหลายครั้งการเลือกตั้งผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามานั้นยังคงเป็นไปในลักษณะหมุนเวียน การช่วงชิงจังหวะทางการเมืองจึงเป็นในช่วงสั้นก่อนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและจะหมดไปเมื่อได้รับประกาศให้เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการแล้วไม่ปรากฏเหตุการณ์รุนแรงเนื่องจากการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นแต่ยังคงมีเสียงสะท้อนเพียงผู้ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่บริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติขาดความเป็นมืออาชีพบริหารงานไม่เป็นและมองปัญหาท้องถิ่นไม่ขาด หลังจากได้รับการเลือกตั้งเข้ามาต้องใช้เวลาสำหรับการเรียนรู้การบริหารก่อนงานจึงผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการเอาใจใส่หรือพัฒนาอย่างจริงจังซึ่งเป็นผลมาจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

(3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง นอกจากองค์ประกอบของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น สมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ช่วยกันผลักดันและจัดการกลุ่มให้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ปัจจัยที่ส่งผลชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง ประกอบด้วย

ก. การมีเครือข่าย นักการเมืองท้องถิ่นหากมีเครือข่ายในพื้นที่เลือกตั้งเป็นจำนวนมากและสามารถเข้าถึงเครือข่ายเหล่านั้น โอกาสได้รับการเลือกตั้งก็มีค่อนข้างสูงตามไปด้วย ส่วนการเข้าถึงที่เครือข่ายหรือผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ความใส่ใจ คือ เป็นผู้มีธรรมาจริ เป็นผู้มีคุณธรรม ช่วยเหลือสังคม ฯลฯ การทำให้ถูกกล่าวถึงโดยมวลชนในลักษณะปากต่อปากเช่นนั้นมีส่วนทำให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งรับไว้พิจารณาที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้และมักมีโอกาชนะการเลือกตั้งสูง นักการเมืองท้องถิ่นที่มีญาติมาก มีคนรู้จักมาก สามารถเข้าถึงมวลชนมาก หากอยู่ในกลุ่มการเมืองหรือทีมการเมืองใดก็จะช่วยทำให้สมาชิกในกลุ่มที่ลงรับสมัครเลือกตั้งมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูงเช่นกันอย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะไม่มีเครือญาติมากแต่ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มซึ่งลงรับสมัครเลือกตั้งด้วยเช่นกันก็จะช่วยการหนุนให้สมาชิกในกลุ่มได้รับการเลือกตั้งได้เช่นกัน

ข. นโยบายที่ใช้ในการหาเสียง การเปลี่ยนแปลงด้านความสนใจทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทำให้ผู้มีสิทธิ

ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสนใจนโยบายของนักการเมืองท้องถิ่นที่เสนอก่อนการเลือกตั้งด้วย ทั้งนี้ เป็นเพราะในปัจจุบันการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา หลายยุทธศาสตร์ที่จะครอบคลุมนโยบายสาธารณะทั้งหมด ทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นต่าง พยายามศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นในอดีตผนวกกับแนวโน้มของสังคมที่พัฒนาไปใน ทิศทางใดแล้วนำมากำหนดเป็นนโยบายพัฒนาเสนอแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ การมี นโยบายที่ดี ครอบคลุม ตรงใจประชาชนส่วนใหญ่ มักมีโอกาสดำเนินการเลือกตั้งสูงตามไปด้วย รวมทั้ง ถ้าหากนักการเมืองท้องถิ่นรายนั้นเคยได้รับการเลือกตั้งและปฏิบัติตามนโยบายที่เคยหาเสียงไว้ก็มี โอกาสได้รับการเลือกตั้งอีกครั้งสูงตามไปด้วย

ค. คุณสมบัติของบุคคล ทีมงานและผลงานในอดีต การมีคุณสมบัติ ส่วนตัว เช่น การศึกษา ประวัติการทำงาน ชื่อเสียง เป็นต้นที่ดีจะช่วยทำให้ภาพพจน์ของนักการเมือง ท้องถิ่นและกลุ่มการเมืองท้องถิ่นดีตามไปด้วย ผนวกกับการเข้าถึงมวลชน การเอาใจใส่ดูแลทุกข์ สุขของประชาชนในท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ค่อนข้างดีและ เป็นที่ยอมรับ แต่ถ้าเป็นบุคคลใหม่หรือกลุ่มใหม่ก็ควรมีการศึกษาดี มีชื่อเสียงในวงกว้าง ฐานะทาง สังคมและเศรษฐกิจดี มีภาพแห่งความสำเร็จด้านการบริหารจัดการหรือมีศักยภาพอื่นๆ ที่เหนือคู่แข่งทางการเมืองก็จะมีส่วนทำให้ประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเห็นและเชื่อว่าจะ สามารถนำความสำเร็จของตนเองไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ดีภายหลังได้รับการเลือกตั้งให้เข้าทำ หน้าที่บริหารท้องถิ่นหรือทำหน้าที่สมาชิกสภาท้องถิ่น

ง. ลักษณะความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ การมี ความสัมพันธ์ที่ดีกับนักการเมืองระดับชาติเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพา เอื้อประโยชน์ ระหว่างการ และจะช่วยทำให้มีโอกาสชนะเลือกตั้งสูงตามไปด้วย ถ้าหากนักการเมืองระดับชาตินั้น ได้รับการเลือกตั้งและพรรคที่สังกัดมีโอกาสดำเนินการประเทศก็ยังมีโอกาสให้การ สนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นสูงตามไปด้วย ส่วนในของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับ นักการเมืองระดับชาติก็ต้องเป็นกลุ่มหรือบุคคลที่มีความกว้างขวางสามารถสนับสนุนด้านฐานเสียง ให้แก่นักการเมืองท้องถิ่นได้ เมื่อได้รับเลือกตั้งบริหารท้องถิ่นก็สามารถขอรับการสนับสนุนจาก นักการเมืองระดับชาติในด้านงบประมาณเพื่อใช้สำหรับการพัฒนาท้องถิ่นในโครงการที่เกิน ศักยภาพของท้องถิ่นได้ง่ายเช่นกัน ส่วนการสนับสนุนทางการเงินให้แก่นักการเมืองท้องถิ่น หรือไม่นั้นไม่มีความชัดเจนเพียงแต่อนุมานได้ว่าหากความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายสามารถเกื้อหนุนกัน ได้แล้วสิ่งที่สามารถนำไปสู่จุดหมายก็เป็นเรื่องที่เป็นไปได้เช่นกัน

จ. ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างผู้บริหารกับสภาท้องถิ่น การลง สมัครับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ต้องอาศัยความช่วยเหลือซึ่งกันและ

กันระหว่างสองกลุ่มสมัครได้แต่ละฝ่ายได้มีโอกาสรับเลือกตั้งเข้าทำหน้าที่บริหารหรือทำหน้าที่นิติบัญญัติ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสภาท้องถิ่นหากมาจากกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเดียวกันความสัมพันธ์ก็จะแน่นแฟ้นด้วยเหตุที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันมาให้ได้รับเลือกตั้งมาก่อนนั่นเอง แต่ถ้าผู้บริหารและฝ่ายนิติบัญญัติมาจากต่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ต้องอาศัยความสามารถในการเข้าถึง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีมาใช้สร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อให้สามารถช่วยกันคิด วางแผน สนับสนุน และช่วยออกเสียงรับรองงบประมาณประจำปี หรืออื่นๆ ที่ฝ่ายบริหารต้องขอความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติ ปัจจุบันนี้ผู้บริหารกับสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปายต่างมีความสัมพันธ์กันดี สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี มีการปรึกษาหารือกันอยู่เนืองๆ ก่อนผู้บริหารจะนำเรื่องสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นมาเสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติ บ่งบอกว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกสภานั้นเป็นไปด้วยดี ช่วยเหลือกันทำงานตามกรอบงานหรือนโยบายที่ผู้บริหารได้แถลงต่อสภาท้องถิ่นก่อนทำหน้าที่บริหารท้องถิ่น แม้ในบางโอกาสจะพบเห็นการช่วงชิงจังหวะทางการเมืองในระดับพื้นที่อยู่บ้างแต่ก็ไม่ได้กระทบต่อความสัมพันธ์ที่มีอยู่ให้ลดน้อยลงไป เพียงแต่จะช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดอื่นๆ โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านงบประมาณเป็นหลัก มิใช่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างสองฝ่าย

1.3.2 ตอนที่ 2 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมือง
ท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการเมืองท้องถิ่น ดังนี้

1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญกับประชาชน คือ ที่มาของรายได้ แต่เดิมภาคประชาชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักแต่ภายหลังจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ประชาชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นแต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ามักเป็นกลุ่มที่อยู่ในบริเวณเมืองและแหล่งท่องเที่ยวในขณะที่ประชาชนนอกพื้นที่การท่องเที่ยวยังคงมีรายได้หลักจากการเกษตร ครัวเรือนของประชาชนในตัวเมืองและแหล่งการท่องเที่ยวที่สวนใหญ่เป็นทั้งนักธุรกิจจากภายนอกที่มาทำการลงทุนธุรกิจ สนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและประชาชนดั้งเดิมเป็นกลุ่มที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ก็มีประชาชนในบางหมู่บ้านซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น หมู่บ้านจินยูนนานสันติชน และอีกหลายหมู่บ้าน ได้นำจุดเด่นของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ประโยชน์สร้างงานสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจให้แก่สมาชิกในชุมชนที่สามารถประกอบธุรกิจหรือกิจกรรมในชุมชนให้เกิดประโยชน์ด้านการสร้างงานและรายได้ได้อย่างเห็นได้ชัด คุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนดีขึ้นแตกต่างไปจากอดีต อย่างไรก็ตาม

ชุมชนดั้งเดิมซึ่งอยู่ติดตัวเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ พื้นที่ทางการเกษตรที่เคยเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่เจ้าของที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนมือที่ดินไปยังนักธุรกิจ นายทุน เปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางการเกษตรเป็นแหล่งสำหรับให้บริการท่องเที่ยวทั้งในด้านที่พักอาศัยและอำนวยความสะดวกด้านการเป็นอยู่ในขณะท่องเที่ยวในอำเภอปายมากขึ้น แม้เศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าวดีขึ้นกว่าอดีตแต่กลับพบว่าผู้ที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นกลุ่มนักธุรกิจและแรงงานอื่นที่เคลื่อนย้ายมาจากพื้นที่มากกว่าประชาชนในอำเภอที่แท้จริง นอกจากนี้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจในอำเภอปายที่ชัดเจนอีกประการหนึ่ง คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพในอำเภอปายเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิมเพราะทำให้ประชาชนอำเภอปายภาคเกษตรกรรมมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2) ผลกระทบด้านสังคม สิ่งที่ได้สังเกตเห็นได้จากผลกระทบนี้ คือ สภาพพื้นที่และสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในตัวเมืองปายและบริเวณแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือ วิถีชีวิตเดิมที่ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายตามสภาพสังคมนั้นแต่เมื่อมีการท่องเที่ยวทำให้ประชาชนต้องปรับตัวเป็นประชาชนในสังคมเมือง แต่ถ้าหากเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวดังเช่นหมู่บ้านสันติชน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปในทิศทางที่ดีขึ้น คือ จากสภาพสังคมที่สังคมภายนอกเห็นว่ามีกลิ่นอายของความเป็นอยู่ที่ภายใต้ความเสี่ยงจากภัยยาเสพติดแต่เมื่อประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนร่วมมือร่วมใจกันและนำอัตลักษณ์ของความเป็นชาวยุวนานมาสู่จุดขายด้านการท่องเที่ยว ส่วนผลกระทบด้านสังคมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ คือ ชุมชนในตัวอำเภอและใกล้แหล่งท่องเที่ยวมีการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นจากที่อื่นมาอยู่ในพื้นที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างอาคารพาณิชย์และที่อยู่อาศัยแตกต่างไปจากเดิมรวมทั้งมีประชากรแฝงอยู่ในบริเวณดังกล่าวเป็นจำนวนมากเช่นกันซึ่งคนเหล่านี้ก็เป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง รับจ้าง เจ้าของธุรกิจในการท่องเที่ยวรอบบริเวณนั่นเอง อีกทั้งมีการพบเห็นชาวต่างชาติเข้ามาตั้งรกรากถาวรในอำเภอปายเพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยการแต่งงานคนในพื้นที่และนำเงินมาใช้ลงทุนเปลี่ยนแปลงพื้นที่ถือครองสำหรับการแสวงหารายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งเป็นที่พักอาศัย ร้านอาหารและสถานบริการอื่นๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว ผลกระทบอีกประการหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงอาชีพของประชาชนในตัวเมืองและแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปาย มีการประกอบอาชีพในภาคธุรกิจทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมถึงเปลี่ยนอาชีพมาทำการค้าขายกันมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างพื้นที่ อาชีพ และรายได้ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงขึ้นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของบุตรหลานในอนาคต แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็สร้างผลกระทบด้านลบในหลายประการเช่นกัน โดยเฉพาะการเป็นสังคมเมืองที่ต่างคนต่างอยู่ การเอื้ออาทรต่อกันก็ดิ่งน้อยลงไป

จากอดีต ทำให้มีพวกมิถิชาชีพเข้ามาแอบแฝงสร้างปัญหาอาชญากรรมเล็กน้อย ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินน้อยลงกว่าเดิมแต่ฝ่ายปกครองได้พยายามสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดปัญหาทางสังคมน้อยที่สุด ซึ่งที่ผ่านมาแม้จะมีปัญหาอยู่บ้างแต่ก็อยู่ในภาวะที่สามารถควบคุมได้

3) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของอำเภอปายซึ่งเป็นผลมาจากประชาชนจากนอกพื้นที่ที่เข้ามาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวแล้วนำวัฒนธรรมท้องถิ่นของปายมาเป็นสินค้าเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวทำให้คุณค่าของกิจกรรมนั้นลดลง และทำให้วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านผิดเพี้ยนไปจากเดิม อำเภอปายมีการสูญเสียวัฒนธรรมแต่ในขณะเดียวกันกลับรับเอาวัฒนธรรมใหม่จากภายนอกเข้ามาทดแทน เช่น การเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของประชาชน การใช้ภาษาที่นิยมใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารกันมากขึ้น การท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้พฤติกรรมและความเป็นอยู่ของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการมีร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนตลอด 24 ชั่วโมงที่มาจากต้องการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวแต่ก็นำมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตของประชาชนในพื้นที่ไปในขณะเดียวกันอาหารพื้นที่ได้รับความนิยมน้อยลงแต่หันไปซื้ออาหารจากร้านสะดวกซื้อแทน เป็นต้น การท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพที่พลอยสูญหายไปด้วยที่ชัดเจนคือ ประเพณีการเรียกขวัญคนเจ็บป่วยไม่สบาย เด็กเยาวชนรุ่นไม่ไม่นิยมไปวัดในวันพระ และท้ายที่สุดเยาวชนกลุ่มใหม่จะไม่สามารถเป็นตัวแทนในการอนุรักษ์ สานต่อและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนได้ในระยะยาว

4) ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอำเภอปายเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวอำเภอปายเป็นจำนวนมากทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่สุดท้ายกลับได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวจากการขยายเติบโตของเมือง ที่อยู่อาศัย แหล่งที่พักและอื่นๆ เพื่อบริการให้นักท่องเที่ยวรวมถึงมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ ส่วนสิ่งแวดล้อมก็ได้รับผลกระทบจากการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตทุกภาคส่วนมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ขาดประสิทธิภาพทำให้เกิดปัญหาขยะ สิ่งปฏิกูล น้ำเสียจากที่อยู่อาศัย องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นไม่สามารถให้บริการจัดการปัญหาขยะ มูลฝอย สิ่งปฏิกูลได้ทั้งหมด ถึงขยะ จุดกำจัดขยะสิ่งปฏิกูลมีไว้บริการไม่ครอบคลุมในพื้นที่เมืองและพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่มีแหล่งหรือจุดพักขยะเพื่อรอการจัดเก็บเกิดปัญหาขยะและน้ำเสียกระจุกกระจายอยู่ทั่วไปในหลายพื้นที่ รวมทั้งสถานที่สำหรับกำจัดขยะในปัจจุบันก็อยู่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำธรรมชาติมากนัก ทั้งหมดทำให้

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอำเภอปายที่เคยสมบูรณ์ต้องถูกทำลายลงไปอย่างน่าเสียดาย

5) ผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนส่งผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่นที่สำคัญ 4 ประการ คือ การแก้ไขปัญหาจากผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม การป้องกันปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาท่องเที่ยว มีความพยายามให้การสนับสนุนบุคคลให้เข้าสู่การเมืองท้องถิ่น โดยกลุ่มทุนและกลุ่มนักธุรกิจ นักการเมืองท้องถิ่นเปลี่ยนแนวทางการหาเสียงด้วยการเสนอนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะการนำเสนอนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้นกว่าอดีต โดยเฉพาะนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวก็ถูกกำหนดเป็นนโยบายภาพรวมนโยบายหนึ่งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการบริหารท้องถิ่นตามนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เมื่อนักการเมืองท้องถิ่นได้เข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นแล้วได้พยายามนำนโยบายที่เสนอไว้ก่อนเลือกตั้งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายท้องถิ่นและมีการปฏิบัติตามนโยบายท้องถิ่นนั้นให้สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นแต่ถ้าเป็นโครงการที่เกินศักยภาพผู้บริหารก็จัดหาวิธีการตามระเบียบราชการให้สามารถดำเนินการตามนโยบายนั้นนั้น อาจได้แก่ การประสานแผนระดับท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่กว่ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณสำหรับดำเนินนโยบายนั้น หรือการติดต่อกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อเสนอรับการสนับสนุนงบประมาณมาใช้สำหรับการจัดทำโครงการในพื้นที่

1.3.3 ตอนที่ 3 แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นมีดังนี้

1) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว การกำหนดเป้าหมายการท่องเที่ยวควรเป็นภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลรับผิดชอบและทราบปัญหาในพื้นที่เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติประชาชนในพื้นที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงทั้งนี้ นักการเมืองท้องถิ่นต้องพัฒนามิให้อยู่บนพื้นฐานเพียงมุ่งหวังผลทางคะแนนเสียงทางการเมืองเพราะจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นไปไม่ทั่วถึงและครอบคลุมซึ่งจะขาดความยั่งยืน ฝ่ายการเมืองท้องถิ่นต้องร่วมมือกันจัดทำแผนแม่บทการจัดการท่องเที่ยวในอำเภอปายเป็นการเฉพาะในลักษณะ "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบ" จากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ร่วมมือกันปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแม่บทนั้น ทั้งนี้เพราะการร่วมกันจัดทำแผนแม่บทของท้องถิ่นนั้นจะทำให้กรอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้านเป็นไปอย่าง

เหมาะสมเป็นไปตามบริบทของพื้นที่หรือสอดคล้องกับลักษณะของภูมิศาสตร์และการเมืองท้องถิ่น นอกจากนี้แผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายที่ร่วมกันพัฒนานั้นต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติของพื้นที่สอดคล้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ สามารถกระตุ้นให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรกำหนดการพัฒนาไปตามกระแสหลักของสังคมแต่ต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์ของอำเภอปายเป็นสำคัญมิฉะนั้นแล้วการพัฒนาการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อในทุกด้านแก่อำเภอปาย ดังนั้นนอกจากแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายนอกจากจะต้องคำนึงถึงการพัฒาที่เหมาะสมแล้ว ก็ควรมีการกำหนดด้านการอนุรักษ์ไว้ในแผนแม่บทด้วยเช่นกัน เพราะการกำหนดจะช่วยทำให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจำกัดการเข้าถึง การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว รวมถึงการลดปัญหาอื่นที่มาจาก การอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากของประชาชนในพื้นที่

2) การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปายมีการกำหนดข้อบัญญัติแต่ยังไม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยตรงแต่ก็มีส่วนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวของอำเภอปายแต่ก็เป็นข้อบัญญัติที่กำหนดขึ้นตามกฎหมายที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนด แต่ปรากฏว่ามีหลายข้อบัญญัติที่ประชาชนบางส่วนไม่ยอมรับปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะการจำหน่ายขายของบนทางฟุตบาทหรือทางเท้า หรือที่ห้ามขาย การมีเสียงดังรำคาญจากภาคบริการท่องเที่ยว รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายหรือข้อบัญญัติที่ขาดความจริงจัง ฯลฯ เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาจากข้อบัญญัติของท้องถิ่นที่ช่วยลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์ทางการเมือง พบว่า ปัจจุบันท้องถิ่นมีข้อบัญญัติที่เพียงพอเพียงแต่ขอให้มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะช่วยทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ถ้าหากมีแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายแล้วก็ควรนำมาพิจารณาปรับปรุงข้อบัญญัติที่ล้ำสมัยหรือเพิ่มเติมข้อบัญญัติให้สอดคล้องสนับสนุนกับยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้านแต่ขอให้อยู่บนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน อย่างไรก็ตามอำเภอปายมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่อาจมีข้อบัญญัติแต่ละท้องถิ่นมาบังคับใช้ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอาจทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันและไม่สอดคล้องกัน ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่งควรประสานความร่วมมือกันตั้งแต่การกำหนดแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งจะช่วยทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเห็นความจำเป็นต่อการออกข้อบัญญัติใดมาในสนับสนุนพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละ

ยุทธศาสตร์บ้าง ซึ่งที่สุดแล้วจะเป็นต้นแบบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไปนำหลักการและวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ไปพัฒนาหรือต่อยอดได้

3) การขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผลของการพัฒนาหากปราศจากการมีส่วนร่วมมักประสบปัญหาทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เช่นเดียวกันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนานั้น ดังนั้นแนวทางการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายก็คือ ต้องพัฒนาภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคี ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ผู้ประกอบการ องค์กรเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งถ้าหากจัดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมนี้ ภายใต้บทบาทและหน้าที่ของแต่ละภาคีหรือแต่ละคนที่ต้องนำมาร่วมมือร่วมใจกันทำงานภายใต้การมีส่วนร่วมทั้งในการเสนอปัญหา การตัดสินใจหาวิธีแก้ไขปัญหา การร่วมปฏิบัติ การประเมิน และการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนี้ นอกเหนือจากนี้ คือ รูปแบบของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แนวทางให้ชุมชนต้องเป็นแกนหลักในการนำเสนอการพัฒนา มีเจ้าภาพหลักในการประสานการพัฒนาระหว่างภาคีและกำกับในแต่ละขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ซึ่งท้ายที่สุดแล้วผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางนอกจากจะสามารถสร้างและแบ่งปันประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรมแล้ว ยังเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาที่เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน

2. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน” มีประเด็นสำคัญสำหรับประกอบการอภิปรายผล ดังนี้

2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา

จากผลการวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา นั้น เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอำเภอปาย และปัจจัยภายนอก (การเมืองท้องถิ่น) ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาระการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด

แม่ฮ่องสอน มีการพัฒนาด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการคมนาคมส่งผลให้การท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเติบโตที่มีส่วนทำให้การท่องเที่ยวในอำเภอปายเริ่มต้นและขยายตัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้สังเกตได้ว่า ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอำเภอปายนั้นมีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ มีการนำจุดเด่นที่สำคัญของปายที่เป็นเมืองสงบ มีความสวยงามจากทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ ผนวกกับการสนใจการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวของนักลงทุนจากต่างถิ่น ผนวกกับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อย่างเป็นทางการ โดยรัฐและไม่เป็นทางการของภาคเอกชนแต่ดูเหมือนการประชาสัมพันธ์จากภาคเอกชนค่อนข้างมีผลต่อการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวและทำให้การท่องเที่ยวมีการขยายตัวไปได้อย่างรวดเร็ว แม้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอันเป็นผลมาจากยุทธศาสตร์พัฒนา แต่กลับสร้างผลกระทบต่อความเป็นอยู่ วิถีชีวิตและการดำรงชีวิตด้านอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่พอสมควรรวมถึงส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมและทรุดโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นในระยะหลังยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและอำเภอปายมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ให้อยู่ในสภาพสวยงาม ประทับใจและไม่เสื่อมโทรม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้ยั่งยืน

นอกจากจะอาศัยยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอันเกิดขึ้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายนั้นเป็นไปทั้งในลักษณะการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วไม่ให้ทรุดโทรมให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ยาวนาน การปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเดิมเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจเมื่อเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวนั้น และจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในส่วนของเอกชนมุ่งเน้นให้เข้าใจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการมีทัศนคติที่ต่อการบริการนักท่องเที่ยว ส่วนภาครัฐก็มุ่งเน้นการให้ความรู้เพื่อใช้สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่ภาคเอกชนและประชาชน นอกเหนือจากนั้นจัดให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและง่ายสอดคล้องกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ การขยายถนน ปรับปรุงเส้นทางเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เมื่อแหล่งท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแล้วความสามารถรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็มีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน ในภาพปกติสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวได้จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก และการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยว หากแหล่งท่องเที่ยวเดียวที่มีประวัติความเป็นมา หรือมีจุดเด่นใดในชุมชนก็จัดให้มีนิทรรศการให้ความรู้แก่

นักท่งเที่ยวให้เข้าใจในวิถีชีวิตและความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่งเที่ยวได้เข้าใจ รวมถึงการกำหนดกฎ ระเบียบ และกติกาอื่นให้นักท่งเที่ยวได้ปฏิบัติในขณะที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว นั้น และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ จัดให้ทุกภาคส่วนของอำเภอย่อยทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง

จะเห็นได้ว่าผลสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอย่อยนั้น มีองค์กรสำคัญหลายองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะองค์กรระดับจังหวัดที่นำนโยบายระดับชาติไปสู่การปฏิบัติจนทำให้อำเภอย่อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนโดยองค์กรระดับท้องถิ่นซึ่งได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานหลักมีความใกล้ชิดในพื้นที่รวมถึงมีความเข้าใจบริบทหรือสภาพที่แท้จริงของสถานการณ์การท่องเที่ยวและความต้องการของประชาชน เป็นสภาพเช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2553) ที่แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนเรื่องผลิตทางการเกษตรได้ที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนแต่ผลสำเร็จดังกล่าวนี้สืบเนื่องจากกระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ของภาครัฐโดยใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของภาครัฐมาตั้งแต่ปี 2520 และตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร รวมถึงการมีผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนาด้านคมนาคม สาธารณูปโภคต่างๆ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น รวมทั้งการวิจัยของ ไชยลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2556) ก็ชี้ให้เห็นว่าแม้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่ดีแต่ความสำเร็จที่สำคัญก็อยู่บนพื้นฐานและวิถีคิดของชุมชนที่จะนำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ประสบความสำเร็จก็ด้วยการช่วยกันคิดอ่านจนเกิดเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายได้ในปัจจุบัน เพื่อการบริโภคของนักท่งเที่ยว เพียงแต่การวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นเพิ่มเติมว่า ถ้าแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่งเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยง่ายและแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถรองรับนักท่งเที่ยวภายใต้การบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนี้ให้คืออยู่เสมอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีความปลอดภัยในทรัพย์สินตลอดช่วยมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมก็จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวนี้ประสบความสำเร็จสามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการเมืองท้องถิ่นถูกกำหนดขึ้นผ่านนักการเมืองท้องถิ่นที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองเพื่อเสนอบุคลากรในกลุ่มของตนเองเข้ารับการเลือกตั้งแข่งขันกับกลุ่มการเมืองท้องถิ่นอื่นที่เสนอสมาชิกกลุ่มเข้าช่วงชิงคะแนนเสียงทางการเมืองเช่นกัน ซึ่งในทัศนะของนักวิชาการดังเช่น ชิตพล กาญจนกิจ (2545) เห็นว่า ในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นรวมทั้ง

การมีปฏิสัมพันธ์กับภาคส่วนอื่นนั้นผูกอยู่กับเงื่อนไขทางวัฒนธรรมของการมีระบบอุปถัมภ์ยังมี ส่วนเกื้อหนุนที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ตลอดจนการ หาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มอีก อีกทั้งพรรณา ฉายากุล (2557) ที่ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ การเมืองท้องถิ่นแสดงให้เห็นว่า การเมืองท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องของการแข่งขันต่อสู้เพื่อให้ได้เป็น ตัวแทนของการบริหารท้องถิ่นด้วยการตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้นมาสู้แข่งขันกันถ้ามีการจัดกลุ่มที่ เข้มแข็งและโดดเด่นก็สามารถมีบทบาทโดดเด่นและผูกขาดอำนาจการบริหารองค์กรปกครอง ท้องถิ่นได้ค่อนข้างยาวนาน ทั้งนี้ความเข้มแข็งของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นมาจากตัวผู้นำกลุ่ม การ ประสานผลประโยชน์กับกลุ่มอื่น และการสร้างและวางรากฐานทางการเมืองไว้ได้อย่างมั่นคงและ ยาวนาน แม้นักวิชาการจะมองเช่นนั้นว่านักการเมืองท้องถิ่นต้องการรักษาผลประโยชน์ ผูกขาด อำนาจบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ แต่ถ้าพิจารณาในอีกส่วนหนึ่งก็จะเห็นว่ากลุ่ม การเมืองท้องถิ่นนั้นเป็นพลวัตการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน เพราะในสังคม ประชาธิปไตยการเกิดขึ้น ดำรงอยู่และแสดงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์มีความสำคัญต่อคุณภาพ ของระบบการเมือง เมื่อการเมืองคือการแข่งขัน การแข่งขันเพื่อให้ได้อำนาจและใช้อำนาจนั้นใน การจัดสรรผลประโยชน์ในสังคม กลุ่มผลประโยชน์จึงมีบทบาทหน้าที่ในการถ่วงดุลไม่ให้ ผลประโยชน์ไปตกอยู่ในกำมือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือบางกลุ่ม เพียงแต่ประชาชนไม่ได้มอง ตนเองว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์เช่นเดียวกับกลุ่มการเมืองท้องถิ่น จึงไม่ใส่ใจและไม่ตระหนัก ปล่อยให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เข้าสู่อำนาจบริหารทำการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม อำนาจใจแม้ว่าการบริหารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นนั้นตามกฎหมายกำหนดให้ใช้หลักการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วนแต่ตามข้อเท็จจริงจากผลการวิจัยครั้งแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่นนั้นก็เป็กลุ่มผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มเช่นกันและต้องการพิทักษ์ เรียกร้อง ผลประโยชน์จากการพัฒนาให้แก่กลุ่มของตนเองเป็นหลักดังนั้นผลการพัฒนาการท้องถิ่นที่ ยาวใน อำเภอยายไม่เป็นที่ไปโดยกว้างขวางและทั่วถึง

2.1.2 ปัจจัยภายนอก (การเมืองท้องถิ่น) ที่มีผลต่อการพัฒนาการท้องถิ่นของ อำเภอยาย ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นปัจจัยด้านการเมืองท้องถิ่นด้านการ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาการท้องถิ่นของอำเภอยาย แต่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนอำเภอยายในปัจจุบัน ไม่สูงนักแต่อยู่ในรูปแบบ ของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเสียเป็นส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบอื่น เกิดขึ้นน้อยและมีเฉพาะกลุ่มที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาและมักเป็นประชาชนในกลุ่มภาค ธุรกิจที่ถูกรับรองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นเป็นเพียงการปกป้องสิทธิของตนเองที่พึงได้

จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนงบประมาณและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ตนเองและที่สำคัญประชาชนกลุ่มนี้มักเป็นกลุ่มใกล้ชิดนักการเมืองท้องถิ่น ในขณะที่สภาพแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอปายในปัจจุบันก็มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก โดยเฉพาะในแง่ของการกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากการแข่งขันกันไม่มากนักมักเป็นนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองเดิมรวมทั้งถูกมองว่าผู้บริหารท้องถิ่นบริหารงานขาดความเป็นมืออาชีพ บริหารงานไม่เป็นและมองปัญหาท้องถิ่นไม่ขาด แม้กระนั้นการเข้าสู่การเมืองท้องถิ่นก็ต้องอาศัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนการได้มาซึ่งการชนะเลือกตั้งของกลุ่มการเมืองนั้นก็ต้องอาศัยเงื่อนไขหลายประการที่สำคัญ คือ นอกจากการต้องมีเครือข่ายเป็นจำนวนมากแม้ว่าตนเองจะไม่มีเครือข่ายจำนวนมากก็ต้องอาศัยเครือข่ายของสมาชิกในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นช่วยแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเข้าถึงมวลชน มีคุณสมบัติเหมาะสม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อนักการเมืองระดับชาติ และสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึงการมีนโยบายที่ใช้สำหรับการหาเสียงถูกใจประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งยังเป็นผู้สมัครซึ่งเคยนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังก็มีโอกาสได้รับชัยชนะเลือกตั้งสูงตามไปด้วย จะเห็นได้ว่า ปัจจัยภายนอก(การเมืองท้องถิ่น) มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนักการเมืองท้องถิ่นเมื่อชนะการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่บริหารและทำหน้าที่นิติบัญญัติ เพียงแต่ในทัศนของชาสันต์ คงเรืองรอง (2544) เห็นว่าประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นและไม่สนใจติดตามการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วฉัตรชัย รัตนเขียว (2552) พบว่า กลุ่มผลประโยชน์นั้นมีบทบาทต่อการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมาก และเมื่อผ่านหลังเลือกตั้งไปแล้วก็มีบทบาทในการติดตามตรวจสอบแนวนโยบาย ดังนั้นการที่ประชาชนในอำเภอปายขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายเป็นไปอย่างไร้ทิศทางหรืออาจไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุจุดประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริงเพราะมีผลกระทบในหลายด้านตามมาจนทำให้เสน่ห์ความเป็นเมืองปายหายไป

2.2 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากผลการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สร้างผลกระทบ 5 ด้านที่สำคัญ คือ

2.2.1 **ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ** จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจต่ออำเภอปายที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลง

ด้านรายได้ของประชาชนในภาคเกษตรกรรมกับภาคธุรกิจการท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงด้านพื้นที่ภาคเกษตรไปสู่การประกอบธุรกิจเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภายนอกเข้ามาสู่ชุมชนหรือบริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือโดยทั่วไปในอำเภอปาย และที่สำคัญคือส่งผลให้ค่าครองชีพในอำเภอปายสูงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากตามหลักภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับภูมิศาสตร์ แม้การวิจัยจะพบว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจจะเกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แต่ที่จริงแล้วผลกระทบด้านเศรษฐกิจของอำเภอปายคือปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ มนุษย์ กับสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น แล้วส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจของอำเภอปาย กล่าวคือ ธรรมชาติ คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้านที่ดินที่มีค่อนข้างจำกัดในอำเภอปายเนื่องจากสภาพภูมิประเทศมิใช่พื้นที่ราบแต่เป็นพื้นที่สูงเสียดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลของการพัฒนาขึ้นจากฝีมือของมนุษย์ซึ่งเป็นทั้งประชาชน นักธุรกิจและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเกษตรกรรมไปเป็นการใช้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย การประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว หรือการจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การสร้างงานและรายได้ให้แก่เกษตรกรซึ่งลงทุนหรือกลุ่มรับจ้างในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สภาพเช่นนี้ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชาชนเพื่อเข้ามาสู่ภาคธุรกิจและการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายโดยนักท่องเที่ยวที่มาสสนับสนุนภาคธุรกิจที่ลงทุน โดยนักธุรกิจและมีแรงงานที่เป็นบุคลากรในพื้นที่หรือภายนอกพื้นที่แต่มาอยู่ร่วมกันให้เข้าร่วมกันบริการนักท่องเที่ยวโดยได้รับค่าตอบแทนจากนักลงทุนซึ่งเป็นนายจ้าง แต่เมื่อสภาพความต้องการด้านการท่องเที่ยวมีเพิ่มขึ้นก็ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอปายเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ เปิดโอกาสให้นักลงทุนซึ่งเป็นนักธุรกิจในภาคการท่องเที่ยวเห็น โอกาสในการสร้างรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ตั้งราคาจำหน่าย ราคาบริการต่างๆ เพิ่มขึ้นตามกำลังความสามารถของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านค่าครองชีพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สอดคล้องกับการวิจัยของ สุจารี จันทรสข (2541) ที่พบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในพื้นที่อีกทั้งส่งผลต่อการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองของประชาชนในพื้นที่ แต่ก็มีความแตกต่างจากการวิจัยของ โสจิตลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2556) ที่พบว่า ตลาดย้อนยุคสามชุกเมื่อพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแต่ก็เป็นการพัฒนาอยู่บนพื้นที่เดิม โดยอาศัยวัฒนธรรมในพื้นที่มาเป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยว

2.2.2 ผลกระทบด้านสังคม จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอป่าสักส่งต่อสภาพพื้นที่และสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในอำเภอป่าสักโดยทั่วไป จากเดิมที่เป็นสังคมเกษตรกรรมมีความเป็นอยู่เรียบง่ายแต่เมื่อมีการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ทำให้พื้นที่กลายเป็นสังคมเมืองที่มีปัญหาอื่นตามมาโดยเฉพาะปัญหาการเปลี่ยนแปลงอาชีพของประชาชน ประชากรแฝง การขาดความเอื้ออาทรต่อกันของประชาชนในชุมชน และปัญหาอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มาจากเหตุปัจจัยต่างๆ รอบด้านทั้งภายในและภายนอก (สุจรรยา จันทศิริ, 2558) รวมทั้งเป็นปฏิสัมพันธ์ของสิ่ง 3 สิ่ง คือ ธรรมชาติ มนุษย์ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทางภูมิรัฐศาสตร์ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2546) ซึ่งในหลายประเด็นของผลกระทบนั้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุจารี จันทรสุน (2541) ซึ่งพบว่าการท่องเที่ยวนอกจากจะส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจแล้วยังส่งผลกระทบด้านสังคม คือ ส่งผลต่อการประกอบอาชีพหลักด้านการท่องเที่ยวและอาชีพรองที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อีกทั้งด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและความสัมพันธ์ในชุมชน

2.2.3 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า มีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นสินค้าเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวทำให้คุณค่าของกิจกรรมนั้นลดลง และทำให้วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านผิดเพี้ยนไปจากเดิม แต่ในขณะเดียวกันกลับรับเอาวัฒนธรรมใหม่จากภายนอกเข้ามาทดแทน และทำให้พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เช่น การแต่งกาย อาหาร ภาษาที่ใช้สื่อสาร พฤติกรรมการใช้ชีวิตแบบสะดวกจากการซื้อสินค้าตามร้านสะดวกซื้อ เป็นต้น ดังนั้นการท่องเที่ยวทำให้วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพก็พลอยสูญหายไปด้วย เด็กเยาวชนรุ่นไม่ไม่นิยมไปวัดในวันพระ และท้ายที่สุดเยาวชนกลุ่มใหม่จะไม่สามารถเป็นตัวแทนในการอนุรักษ์ สานต่อและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนได้ในระยะยาว จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น สามารถเชื่อมโยงโดยอาศัยหลักคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มาจากเหตุปัจจัยต่างๆ รอบด้านทั้งภายในและภายนอก (สุจรรยา จันทศิริ, 2558) รวมทั้งในแง่ของภูมิรัฐศาสตร์ก็สามารถอธิบายผ่านปฏิสัมพันธ์ของสิ่ง 3 สิ่ง คือ ธรรมชาติ มนุษย์ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทางภูมิรัฐศาสตร์ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2546) กล่าวคือ เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอป่าสักนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในหลายด้านทั้งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีได้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวอันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวนี้ ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยของ จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล (2553) ที่พบว่า

การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ นั้นมีส่วนสำคัญทำให้ชุมชนสามารถรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีของตนเองได้ เช่นเดียวกับการวิจัยของโศจิตลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2556) ซึ่งพบว่ากรณีของตลาดย้อนยุคสามชุก สามารถผลักดันให้มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติและนานาชาติได้ ในขณะที่การวิจัยของพรศิริ บินนาราวิ (2555) ก็แสดงให้เห็นเช่นเดียวกันการวิจัยครั้งนี้ว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอปายเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวคาดหวังจะเข้ามาท่องเที่ยว แต่การวิจัยครั้งนี้พบว่าการท่องเที่ยวสร้างผลกระทบด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอปายนับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการที่จะเข้าไปเอาใจใส่เกี่ยวกับการฟื้นฟูอนุรักษ์ให้คงไว้ อีกทั้งบ่งบอกว่าประชาชนกลุ่มเก่าและใหม่ในอำเภอปายไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอันดีได้เท่าที่ควรซึ่งแตกต่างจากการวิจัยของครองชัย หัตถา (2558) ที่พบว่าในภาคใต้ของไทยนับแต่โบราณมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และมีวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันได้ในสังคมชาวภาคใต้เป็นตัวชี้ถึงความสามารถการอยู่ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรมที่เน้นตัวตนและอัตลักษณ์ของภาคใต้รวมทั้งการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป

2.2.4 ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายเติบโตอย่างต่อเนื่องแต่กลับส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะมีการเติบโตของเมือง ที่อยู่อาศัยแหล่งที่พักและอื่นๆ เพื่อบริการให้แก่นักท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ขาดประสิทธิภาพ เกิดปัญหาขยะ สิ่งปฏิกูลน้ำเสียจากที่อยู่อาศัย รวมทั้งสถานที่สำหรับกำจัดขยะในปัจจุบันก็อยู่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำธรรมชาติมากนัก บ่งบอกถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นตามหลักวิชาการ ผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นสามารถเชื่อมโยงโดยอาศัยหลักคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มาจากเหตุปัจจัยต่างๆ รอบด้านทั้งภายในและภายนอก (สุจรรยา จันทศิริ, 2558) รวมทั้งในแง่ของภูมิรัฐศาสตร์ก็สามารถอธิบายผ่านปฏิสัมพันธ์ของสิ่ง 3 สิ่ง คือ ธรรมชาติ มนุษย์ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทางภูมิรัฐศาสตร์ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2546) ที่ทำให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายซึ่งเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่กระทำต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สุดท้ายก็ย้อนกลับมาสร้างผลกระทบด้านความเป็นอยู่ให้แก่มนุษย์ที่กระทำต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการได้ กรณีเช่นนี้จะสอดคล้องกับการอธิบายของ ครองชัย หัตถา (2558) ที่กล่าวว่า ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่ง

ดึงดูดให้ผู้คนต่างภูมิภาคเข้ามาแสวงหาโอกาสรักษาสุขภาพในดินแดนภาคใต้เมื่อกว่า 2,000 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับการอยู่ในสภาพภูมิศาสตร์ที่ดีมีการเคลื่อนย้ายหรือจุดแวะพักให้แก่การเดินทางเรือนำไปสู่การอยู่ร่วมกันหลายเผ่าพันธุ์ เช่นเดียวกันกับอำเภอปายที่มีบุคคลจากภายนอกและภายในอำเภอปายต่างมาใช้พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพียงแต่วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของประชาชนที่ลี้ภัยหลวมารวมกันในอำเภอปายไม่พัฒนาไปตามการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ขาดหลักวิชาการทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านดังกล่าวย้อนกลับไปกระทบต่อประชาชนที่มาอาศัยอยู่ร่วมกันในที่สุด

2.2.5 ผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสำคัญด้านการเมืองท้องถิ่นเกี่ยวกับการนำเสนอ นโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งเห็นว่า นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวก็ถูกยกให้เป็นนโยบายสำคัญนโยบายหนึ่งในหลายนโยบายที่ถูกนำเสนอโดยนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อนักการเมืองท้องถิ่นได้รับการเลือกตั้งเข้ามาแล้วก็ได้ดำเนินการตามนโยบายนั้นให้สอดคล้องกับศักยภาพด้านงบประมาณของท้องถิ่น นับว่าเป็นความแตกต่างในวิธีการนำเสนอ นโยบายหาเสียงเลือกตั้งและการปฏิบัติตามนโยบายภายหลังการรับเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในอำเภอปายมีส่วนทำให้ฐานะทางสังคมของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้นดังที่งานวิจัยของ ชุมพูนุท พุ่มท่าอิฐ (2534) พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในพื้นที่มีการเลื่อนฐานะทางสังคมสูงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ประชาชนได้รับการข่าวสารการพัฒนาขึ้น การรับรู้ข่าวสารดังกล่าวทำให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจในเรื่องของสังคมมากยิ่งขึ้น และเรื่องของสังคมในระดับท้องถิ่นที่สำคัญเรื่องหนึ่งคือการเมืองการปกครองของท้องถิ่น และงานวิจัยของ ฉัตรชัย รัตนเขียว (2552) พบว่า ประชาชนจะทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบแนวนโยบาย ในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ และที่สำคัญกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นก็นับว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์เช่นเดียวกัน กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ก็จะมียุทธศาสตร์สำคัญในการแถลงนโยบายเพื่อแสดงออกถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งภาพดังกล่าวก็แสดงให้เห็นในพื้นที่อำเภอปายที่มีการพัฒนาอันเนื่องมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ประชาชนสนใจติดตามข่าวสารและติดตามนโยบายนักการเมืองท้องถิ่นเคยเสนอไว้ และในขณะเดียวกันกับผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นก็ต้องแสดงให้เห็นในขณะเดียวกันว่าเป็นผู้มีอุดมการณ์ที่มุ่งประโยชน์สำหรับประชาชนเป็นหลัก การแสดงออกที่ดีนอกจากจะเป็นการแถลงนโยบายให้ประชาชนได้ทราบแล้วการดำเนินนโยบายก็เป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนให้การแถลงผลงานของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นได้รับความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2.3 แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากผลการวิจัยแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีดังนี้

2.3.1 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลรับผิดชอบและทราบปัญหาในพื้นที่จัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์โดยตรง ทั้งนี้การพัฒนาต้องไม่อยู่บนพื้นฐานมุ่งหวังผลทางคะแนนเสียงเพราะจะทำให้พัฒนาได้ไม่ทั่วถึงและขาดไม่ยั่งยืน และกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้านต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมเป็นไปตามบริบทของพื้นที่หรือสอดคล้องกับลักษณะของภูมิศาสตร์และการเมืองท้องถิ่น มีความชัดเจนในยุทธศาสตร์การพัฒนาสอดคล้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สามารถกระตุ้นให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ และที่สำคัญยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรเดินตามกระแสหลักของสังคมให้คำนึงถึงอัตลักษณ์ของอำเภอปายเป็นอีกทั้งต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์ไว้ในแผนแม่บทด้วยเช่นกัน จากผลการวิจัยจะเห็นว่าข้อเสนอแนะดังกล่าวมุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำหน้าที่การพัฒนาอย่างจริงจัง ยึดหลักความถูกต้องตามหลักวิชาการคือ เน้นการมีส่วนร่วม มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมและนำไปสู่การปฏิบัติที่ไม่มุ่งเน้นฐานเสียงการเมือง จึงเป็นไปตามแนวทางการศึกษาการเมืองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของผลผลิตของนโยบายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้สำหรับการพัฒนาพื้นที่ ที่ต้องสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของแต่ละท้องถิ่น และการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่นก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะชุมชนเพราะชุมชนมีพลังของบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนหากชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมแล้วปัญหาอันเกิดจากการพัฒนาตามแผนแม่บทหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาต่างๆ ก็จะเกิดขึ้นน้อยหรือไม่มีเลย ทั้งนี้หากพิจารณาจากข้อคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาการเมืองท้องถิ่นของไทย ก็จำเป็นต้องทำความเข้าใจกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องในชุมชนที่มีความหลากหลายทั้งอาชีพและความเป็นอยู่อันเป็นผลมาจากฐานะทางเศรษฐกิจซึ่ง ฉัชชานุช พิชิตรนารัตน์ (2558) เห็นว่าสายสัมพันธ์ของสมาชิกในแต่ละกลุ่มเป็นความสัมพันธ์ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ถ้าหากบริหารจัดการหรือไม่เข้าใจสภาพข้อเท็จจริงของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่ชัดเจนการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนแม่บทและยุทธศาสตร์การพัฒนาก็อาจประสบความล้มเหลวเพราะขาดการมีส่วนร่วมและขาดการยอมรับจากภาคส่วนต่างๆ ที่เป็นกลุ่มซึ่งมีบทบาทในชุมชน ในกรณีของชุมชนต่างๆ ในท้องถิ่นของอำเภอปายที่พบว่าการเคลื่อนย้ายมาจากภายนอกมารวมตัวประกอบธุรกิจท่องเที่ยวองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างการมีส่วนร่วมให้แก่กลุ่มบุคคลกลุ่มใหม่เหล่านั้นให้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันกับประชาชนกลุ่มดั้งเดิม ดังการวิจัยของชุมพูนุท พุ่มท่าอิฐ (2534) แสดงให้เห็นว่าวิธีการที่ดีสำหรับการขับเคลื่อนให้กลุ่มคนที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวให้มีบทบาทพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร ส่วนการจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมได้อ่างไรนั้น จากการวิจัยของจริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2553) แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้นได้จากการมีความเห็นร่วมกันจากสองฝ่ายคือภาครัฐส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สร้างความต้องการในการท่องเที่ยวของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง หากมีการสนับสนุนงบประมาณที่ต่อเนื่องก็จะสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนได้อย่างกว้างขวาง แต่ถ้าจะให้การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นผลการวิจัยของเสาวลักษณ์ ปิติ (2556) แสดงให้เห็นว่าการให้สภาพพลเมืองอยู่ในโครงสร้างบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรปกครองของประชาชนอย่างแท้จริงทำให้สภาองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารผ่านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงนับว่าเป็นประเด็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องทำการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มประชาชนเดิมในพื้นที่กับประชาชนที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ในฐานะผู้ประกอบการให้สามารถร่วมมือกันทำงานและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวรับการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในระยะยาวก็ควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนรวมตัวเป็นสภาองค์กรชุมชนและในขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ปรับโครงสร้างบริหาร โดยมุ่งเน้นให้สภาองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาตามโครงสร้างที่กำหนดขึ้น

2.3.2 การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่าปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อบัญญัติท้องถิ่นที่กำหนดขึ้นตามกฎหมายให้กำหนดจึงไม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยตรงแต่มีส่วนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวของอำเภอหลายข้อบัญญัติปรากฏว่าประชาชนบางส่วนไม่ยอมปฏิบัติตาม รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายหรือข้อบัญญัติที่ขาดความจริงจัง แม้กระนั้นข้อบัญญัติของท้องถิ่นปัจจุบันมีเพียงพอเพียงแต่ควรกำหนดให้มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะช่วยทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ส่วนการจะพัฒนาแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอขึ้นมาให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำมาพิจารณาปรับปรุงข้อบัญญัติที่ล้าสมัยหรือเพิ่มเติมข้อบัญญัติให้สอดคล้องสนับสนุนกับยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้านแต่ขอให้อยู่บนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน และที่สำคัญอำเภอปายมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งแต่ละแห่งจึงควรกำหนดข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกันเพื่อให้การ

พัฒนาการท้องถิ่นที่สามารถดำเนินไปได้พร้อมกันในทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นว่า ข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะถ้าหากสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมทำให้การบริหารจัดการต่างๆ อันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท้องถิ่นก็จะสามารถพัฒนาได้ตามเป้าหมาย ลดผลกระทบหรือการสูญเสียงบประมาณในการพัฒนาการท้องถิ่นที่ขาดประสิทธิภาพประสิทธิผลได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ในส่วนของการศึกษาการเมืองท้องถิ่นของประเทศไทยก็ให้ความสำคัญต่อการศึกษาในประเด็นให้ประชาชนได้เข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ที่พออนุมานได้ว่าถ้าหากประชาชนเข้าใจหลักการปกครองท้องถิ่นแล้วก็จะยอมปฏิบัติตามข้อบัญญัติที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นบังคับใช้ซึ่งจะช่วยทำให้การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท้องถิ่นเป็นไปตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากขึ้นเพราะถือว่าการเข้าใจการเมืองท้องถิ่นที่ดียอมทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองและสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง และการที่จะทำให้การปกครองท้องถิ่นเป็นของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงชัดเจนยิ่งขึ้น (จิตพล กาญจนกิจ, 2545) การที่ประชาชนรู้และเข้าใจในหลักการปกครองตนเองก็จะทำให้พัฒนาการเมืองไปสู่การเมืองในระดับสูงขึ้นไปได้ ดังนั้นรัฐจะต้องพัฒนาให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าหากเป็นเช่นนั้นการพัฒนาการท้องถิ่นตามแผนแม่บทการพัฒนาการท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันพัฒนาขึ้นก็จะสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้โดยง่าย ดังสังเกตได้จากการวิจัยของ โสจิตลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2556) ที่แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาตลาดย้อนยุคสามชุกนั้นเป็นพัฒนาการท้องถิ่นที่มาจากพื้นฐานความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยอาศัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผลักดันให้เกิดผลตามที่ต้องการ รวมถึงเห็นว่าได้ประชาชนชาวตลาดสามชุกรู้จักวิถีใช้วิถีที่สามารถเรียกคืนพลวัตทางเศรษฐกิจ คือ การรื้อฟื้นและประดิษฐ์สร้างภาพทรงจำจากอดีต ไม่ว่าจะเป็นสุนทรภู่และโคลงนิราศสุพรรณ จุนจางงจินารักษ์ วัตถุข้าวของ เรื่องราวและอาหารในชีวิตประจำวันของผู้คนในตลาดสามชุก ให้มาเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายได้ในปัจจุบัน เพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว

2.3.3 การขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท้องถิ่นต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วยการขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ การพัฒนาการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปายทุกองค์กร ต้องพัฒนาภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคี ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ผู้ประกอบการ องค์กรเอกชน และภาคประชาชน ตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละภาคีหรือแต่ละคนให้มาร่วมใจกันทำงาน และกำหนดให้มีรูปแบบของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่ใช้ชุมชนเป็นแกนหลัก รวมถึงการจัดให้มีเจ้าภาพหลักในการประสานการพัฒนา

ระหว่างภาคีและกำกับในแต่ละขั้นตอนของการมีส่วนร่วม เพราะการขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่กำหนดขึ้นนอกจากจะสามารถสร้างและแบ่งปันประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรมแล้ว ยังเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาที่เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน หากพิจารณาจากแนวทางลดผลกระทบดังกล่าวก็จะชี้ให้เห็นว่าในมุมมองหรือทัศนของผู้ให้ข้อมูลหลักได้บ่งบอให้ทราบว่าปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีไม่มากนัก แต่ก็ยังเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่จะนำพาการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายให้เติบโตตามเป้าหมายและทิศทางที่ควรจะเป็น อันจะเป็นส่วนสำคัญต่อการลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นเหมือนดังที่เคยประสบกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมา สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาสันต์ คงเรืองรอง (2544) พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นเองยังขาดการมีส่วนร่วมและความสนใจต่อการเมืองท้องถิ่นอยู่มาก อีกทั้งยังไม่สนใจการติดตามการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการทำงานของนักการเมือง แต่ทว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ชิตพล กาญจนกิจ (2545) พบว่า ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขระบบอุปถัมภ์และความผูกพันในชุมชนท้องถิ่นที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องเข้าใจเกี่ยวผลดังกล่าว ทั้งนี้จากผลการวิจัยครั้งก็ได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า ประชาชนในอำเภอปายมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นที่เน้นอยู่กับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในลักษณะชั่วคราวตามที่ท้องถิ่นเชิญเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม โครงการแล้วการมีส่วนร่วมก็สิ้นสุดลง สภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนในอำเภอปาย เช่นนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยของสุนทรชัย ชอบยศ (2554) ที่พบว่า มิติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังจำกัดเฉพาะการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเสาวลักษณ์ ปิติ (2556) กล่าวว่าในปัจจุบันนี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดวิธีการมีส่วนร่วมไว้ แต่ทว่าลักษณะการมีส่วนร่วมผ่านการใช้สิทธิชุมชนเป็นสำคัญยังไม่อยู่ในระดับปัจเจกชน

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนในอำเภอปาย ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นที่กว้างขวางนอกเหนือจากการใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอีกด้านหนึ่ง ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นยังจำกัดอยู่เฉพาะเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่สูง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรวางแผนการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยว และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมโดยอาศัยกลไกกระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองให้เข้าไปแทรกซึมอยู่ในชุมชนเพื่อโน้มน้าวชักนำกระตุ้นเตือนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกับท้องถิ่น

3.2 กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นของอำเภอปาย จากผลการวิจัยพบว่าบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นของอำเภอปายนั้น แม้ว่าจะไม่ได้ถูกระบุว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์โดยตรง แต่จากกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทำให้ระบุว่ากลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นของอำเภอปายมีอยู่ ดังนี้

3.2.1 กลุ่มผลประโยชน์ที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มในภาคธุรกิจ และอยู่ในตัวเมืองมักมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมเพียงเพื่อประโยชน์ของกลุ่มทางด้านธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ควรขยายบทบาทผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรอาศัยความร่วมมือกันเองระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ในแต่ละท้องถิ่นเพื่อจับมือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนักการเมืองท้องถิ่นวางแนวทางการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งระบบครอบคลุมทั้งตำบล

3.2.2 กลุ่มผลประโยชน์ควรกำหนดบทบาทตนเองเข้าสู่การเมืองท้องถิ่น เพื่อสร้างความแตกต่างและหลากหลายในการเสนอตนเองเข้าแข่งขันทางการเมืองให้ได้รับโอกาสบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้เกิดการหมุนเวียนผู้บริหารอยู่ในกลุ่มการเมืองไม่กี่กลุ่มที่เป็นตัวเลือกของประชาชนได้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งจัดหาบุคลากรที่มีประสบการณ์การบริหารงานอันหลากหลายและมีความเข้าใจการเมืองท้องถิ่นให้การกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมและสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม รวมถึงการเข้าถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้ได้รับชัยชนะการเลือกตั้ง

3.3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยอาศัยหลักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการ

บริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามหลักวิชาการและผนวกกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อันจะช่วยทำให้ลดปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

3.4 การพัฒนาแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทั้งตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทุกตำบลในอำเภอปาย และนำไปสู่การปฏิบัติที่มุ่งสู่เป้าหมายของแผนแม่บทอย่างจริงจังเพื่อประโยชน์ให้แก่ประชาชนในทุกๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

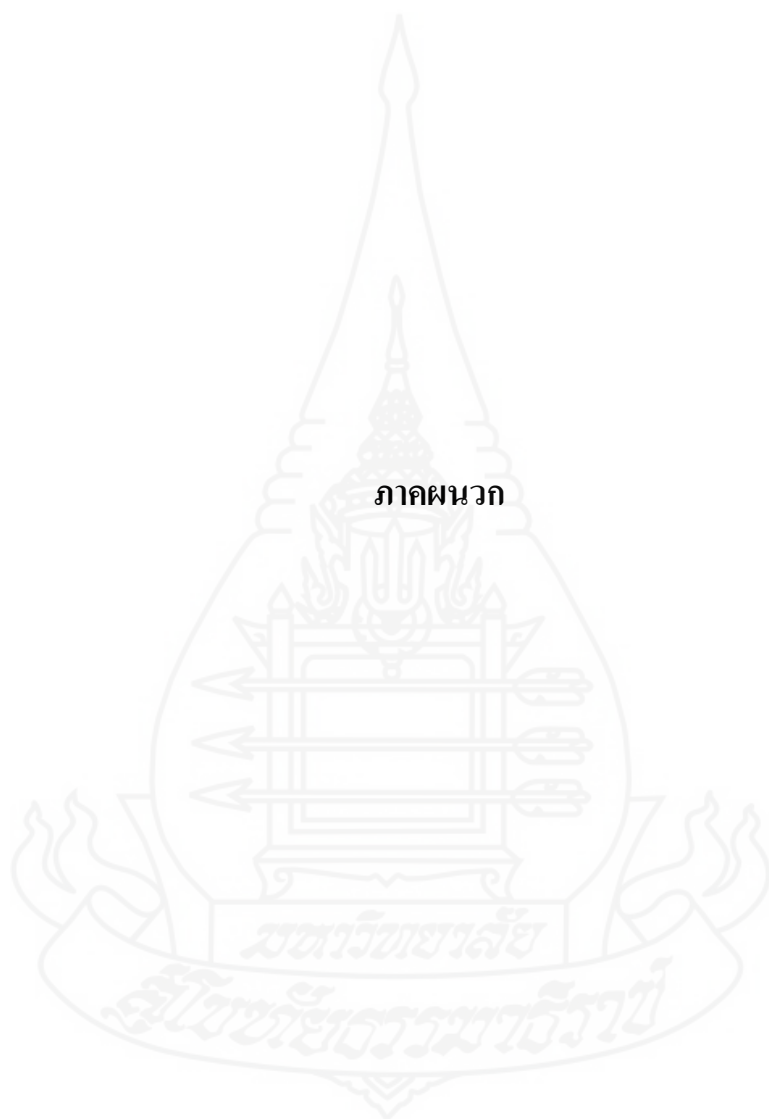
- กรกานต์ ดวงแก้ว. (2553). กลยุทธ์การแข่งขันทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในเขตเทศบาล ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- กฤติณา วรพลจิรา และณัฐวุฒิ บุ่งจันทร์. (2558). “อำนาจผลประโยชน์ทางการเมืองกับการวิเคราะห์กำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์” รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. ครั้งที่ 15 วันที่ 23 กรกฎาคม.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2545). ภูมิรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2546). แนะนำวิชาภูมิรัฐศาสตร์. วารสารรัฐภูมิรัฐ. 45,5(ตุลาคม-ธันวาคม), 79-82.
- ครองชัย หัตถา. (2558). พหุวัฒนธรรมภาคใต้ในมิติภูมิรัฐศาสตร์. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์. 15,1(ตุลาคม 2557 - มีนาคม 2558), 1-24.
- จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล. (2553). การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสาร มจร.วิชาการ. 14,27(กรกฎาคม-ธันวาคม), 1-19.
- ฉัตรชัย รัตนเขียว. (2552). บทบาทกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชมพูนุท พุ่มท่าอิฐ. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างย้ายถิ่นและการเคลื่อนฐานะทางสังคมของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต อันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชาสันต์ คงเรืองรอง. (2544). พัฒนาการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ชิตพล กาญจนกิจ. (2545). ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์. (2558). แนวคิดวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*. 3,2(กรกฎาคม-ธันวาคม), 1-28.
- ดวงใจ หล่อธนาวิชย์. (2550). รัฐ ทุน ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทยกับญี่ปุ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ดวงเนตร วงศ์จักร. (2555). การแข่งขันทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่บึงอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2554. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- คำรงค์ ฐานดี. (2558). *ความรู้เรื่องสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เทิดชาย ชวยบำรุง. (2552). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ชนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์. (2557). กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดันและกระบวนการนโยบายสาธารณะ. *FEU ACADEMIC REVIEW*. 8,1(มิถุนายน-พฤศจิกายน), 61-76.
- ธีรยา ชมพุราษณ์. (2555). สื่อสารคดีเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนเกิดความตระหนักถึงการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*. 13,2(เมษายน-กันยายน 2555), 146-153.
- บุศรินทร์ เลิศชวลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ. (2555). “โครงการวิจัย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: การจัดการทรัพยากรและความรู้และกลยุทธ์การปรับตัวของ 7 หมู่บ้านชาติพันธุ์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน” กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- ปฎิเวช ยานะนวล. (2553). บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2552). *การเมืองท้องถิ่น: การเมืองของใคร โดยใคร เพื่อใคร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษร.
- ปานตา ดารามิตร. (2552). *รูปแบบการสื่อสารในการจัดการท่องเที่ยวของอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ปิยะพงษ์ บุษบงก์ และสุนทรชัย ชอบยศ. (2558). นโยบายและการบริหารจัดการท้องถิ่นบนฐานของทุนทางสังคม: ทางเลือกการพัฒนาท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมศาสตร์* 11,1(มกราคม-มิถุนายน), 53-83.
- พรรณีภา ฉายากุล. (2557). ประวัติศาสตร์การเมืองท้องถิ่น: การศึกษาเทศบาลเมืองศรีสะเกษ พ.ศ. 2523-2550. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*. 10,1(มกราคม-เมษายน), 187-210.
- พรศิริ บินนาราวี. (2555). *ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.
- พีรภัทร จันทร์พรหม. (2555). *โครงสร้างอำนาจในชุมชนกับการเมืองท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคลองจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วิลาวัณย์ ภมรสวรรณ. (2553). *แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา*. สืบค้นจาก http://203.114.124.2/elweb/Photo/345/345_111.pdf (11 พฤศจิกายน 2559).
- ศุณย์เตือนภัยธุรกิจภาคเหนือ. (2554). *สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน*. เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โศจิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล. (2556). *ตลาดย้อนยุคสามชุก: การเมืองเรื่องพื้นที่และธุรกิจแห่งการถวิลหาอดีต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สนธิ์ บางยี่ขัน. (2540). *การเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สภาวัฒนธรรมอำเภอปาย. (2548). *โครงการสืบค้นประวัติหมู่บ้าน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. เชียงใหม่: เจริญวัฒน์การพิมพ์.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจและประเมินผล. (2552). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2552 (ภาคเหนือ)*. กรุงเทพฯ: เอ็กเซลเลนท์ บิซิเนส แมเนจเม้นท์.
- สุจรรยา จันทร์ศิริ. (2558). *เอกสารประกอบการสอนวิชาประเด็นทางสังคม*. กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

- สุจารี จันทรสุข. (2541). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมของประชาชนที่เคຍย้ายถิ่นและไม่เคຍย้ายถิ่นในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต 'ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุนทรชัย ขอบยศ. (2554). กระบวนการและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในจังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต 'ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เสาวลักษณ์ ปิติ. (2556). แนวทางในการหารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย: ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของสภาองค์กรชุมชนในการบริหารกิจการท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต 'ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อัครณ์ วงศ์ปรีดี. (2552). การเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี. วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน 16,1(มกราคม-สิงหาคม), 43-57.
- _____. (2555). ปัญหาการคลังท้องถิ่นไทย: บทสะท้อนจากมุมมองของผู้บริหารเทศบาล. วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. 19,1(มกราคม-มิถุนายน), 1-27.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2553). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารร่วมพฤษ. 28,3(มิถุนายน-กันยายน), 184-209.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นการศึกษา
อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำชี้แจง

1. การเก็บข้อมูลมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบคำถามในแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นที่เป็นจริงหรือตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของท่านไปทำการประมวลผลและสรุปผลการวิเคราะห์การวิจัยในภาพรวมในแต่ละประเด็นหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก จึงขอขอบคุณท่านที่สละเวลาเพื่อตอบแบบสอบถามฉบับนี้มา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

2. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้มีทั้งหมด 5 ตอน คือ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา

2.3 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.4 สภาพการเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.5 วิธีการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิรัฐศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ประเด็นสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
2. เพศ/อายุ
3. ระดับการศึกษาสูงสุด.....
4. ตำแหน่งปัจจุบัน
5. ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ปี
6. ท่าน/หน่วยงานท่านเกี่ยวข้องกับภารกิจที่อยู่ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนเรื่องใดบ้าง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา (นับแต่ปี พ.ศ.2545 จนถึงปัจจุบัน)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นในประเด็นคำถามแต่ละข้อว่าประเด็นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ หรือส่งผลอย่างไรต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย ในช่วงที่ผ่านมา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

.....

.....

.....

.....

.....

2.1 แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอปาย (โปรดประมวลความเห็นในภาพรวม)

(1) วิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

.....

(2) ความสามารถในการเข้าถึงของนักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

(3) ความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว

.....

.....

.....

2.3 สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว

.....

.....

.....

2.4 การมีกิจกรรมหรือนิทรรศการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

.....

.....

.....

2.5 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานการท่องเที่ยวและประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น
ของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นในประเด็นคำถามแต่ละข้อว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วง
ที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวก และด้านลบอย่างไรบ้าง

3.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

3.2 ผลกระทบด้านสังคม

.....

.....

.....

.....

3.3 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

3.4 ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

3.5 ผลกระทบด้านอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นในประเด็นคำถามแต่ละข้อว่ามีสภาพอย่างไร และส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างไร (ถ้ามี)

4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

.....
.....
.....
.....

4.2 สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่

.....
.....
.....
.....

4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง

.....
.....
.....
.....

4.4 ลักษณะความสัมพันธ์(ของนักการเมืองท้องถิ่น/กลุ่มการเมืองท้องถิ่น) กับนักการเมืองระดับชาติ

.....
.....
.....
.....

4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นกับสมาชิกสภาท้องถิ่น

.....
.....
.....
.....

**ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิรัฐศาสตร์
การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นในประเด็นคำถามแต่ละข้อว่าควรดำเนินการ หรือมีวิธีทำ
อย่างไรให้สามารถลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิรัฐศาสตร์การเมือง
ท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้

4.1 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว

.....
.....
.....
.....
.....

4.2 การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว

.....
.....
.....
.....

4.3 การขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายกิตติภูมิ สังข์หอม
วัน เดือน ปีเกิด	4 เมษายน 2515
สถานที่เกิด	อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ประวัติการศึกษา	เกษตรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	หจก.ชัยชนกการโยธา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ตำแหน่ง	ผู้จัดการ

